

**GENÇLERİN AKTİF SİYASETE KATILIMI:
MERSİN CHP GENÇLİK KOLLARI ÖRNEĞİ**

DOKTORA TEZİ

KANDEMİR ATÇEKEN

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ
ANABİLİM DALI**

**MERSİN
EKİM - 2021**

**GENÇLERİN AKTİF SİYASETE KATILIMI:
MERSİN CHP GENÇLİK KOLLARI ÖRNEĞİ**

DOKTORA TEZİ

KANDEMİR ATÇEKEN

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ
ANABİLİM DALI**

**Danışman
Prof. Dr. İhsan KAMALAK**

**MERSİN
EKİM - 2021**

ÖZET

Günümüzde siyasi partiler demokratik yaşamın vazgeçilmez unsurlarından birisi olarak kabul edilmektedir. Buna karşılık, siyasi partilerin tartışmalı parti içi demokrasi uygulamaları ve siyasal katılım araçlarının çeşitlenmesi gibi nedenlerle, pek çok ülkede gençlerin artık siyasi partileri tercih etmediği görülmektedir. Türkiye’de ise, gençlerin siyasi partilere üyeliği hala en önemli katılım araçlarından birisini oluşturmaktadır. Bu nedenle, “Türkiye’de gençlerin siyasi partiler içerisindeki mücadelesi nasıl ele alınabilir?” sorusunun önemli bir analiz zemini oluşturduğunu söyleyebiliriz. Çalışma bu noktada, hem yöntem açısından hem de siyaset sosyolojisi bağlamında önemli bir yere sahip Pierre Bourdieu’den faydalanmakta ve onun habitus, alan ve oyun kavramlarının parti ve gençlik ilişkisini, birini diğerine tercih etmeden bütünsel ve ilişkili olarak açıklayabileceği iddiasında bulunmaktadır. Çalışma bu iddiayı, Türkiye’nin neredeyse son yirmi yılında AK PARTİ’ye karşı ana muhalefet partisi görevi sürdüren CHP üzerinden gerçekleştirmek istemektedir. Çalışma bu kapsamda, CHP’de alanın nasıl tarif edilebileceği, CHP ve CHP Gençlik Kolları’nda oyunun nasıl gerçekleştiği, gençlerin neden CHP’de faaliyet gösterdiği, CHP’de mücadelenin nasıl gerçekleştiği, gençlerin bu mücadele içerisinde nasıl konumlandığı ve gençlerin CHP habitusu edinme sürecinin nasıl gerçekleştiği sorularına yanıt aramak istemektedir. Ayrıca bu iddia, yerel siyaset ve yerel aktörler açısından özgünlüğe sahip Mersin örneği kapsamında incelenmektedir. Bu amaçla, Mersin ve çevresinde CHP Gençlik Kolları’na bağlı partili kırk genç ile yarı-yapılandırılmış mülakat gerçekleştirilmiştir. Yine, Mersin CHP üyesi bireylerin veri setinden elde edilen istatistiklerin de çalışmayı desteklemesi amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda, parti içi mücadelede eşitsiz ve güçsüz konumda olan gençlerin, oyunu büyüklerin oynadığı gibi oynamayı öğrenerek konumlarını korumaya ya da geliştirmeye çalıştıkları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Siyasal katılım, Yerel siyaset, Gençlik, Pierre Bourdieu, Mersin

Danışman: Prof. Dr. İhsan KAMALAK, Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Mersin Üniversitesi, Mersin.

ABSTRACT

Nowadays, political parties are considered as one of the indispensable elements of democratic life. On the other hand, it is seen in the literature that political parties in many countries of the world, especially young people have begun to stop participating in political parties because of controversial intra-party democracy practices and the emergence of new political participation tools. In Turkey, the young people's membership of political parties is still one of the most important political contribution vehicles. That's why, we can raise that the question; "How can we examine the struggle of the young people in political parties in Turkey" is an important analysis ground. At this point, the study claims that Pierre Bourdieu, who has an important role in the context of both methodological and political sociology, and his habitus, field and game concepts can be explained in a holistic and related manner in analyzing the relationship between party and youth without preferring one to another. Study wants to carry out this claim on Republic People's Party (CHP), continued its mission as a main opposition party against to Justice and Development Party (AK PARTİ) almost the last 20 years. In the study, it wants to answer the questions of how the field can be described in CHP, how the game takes place in CHP and CHP youth branches, why young people are active in CHP, how the struggle is in CHP, how young people are positioned in this struggle and how the CHP habitus acquisition process of young people takes place. Also, this claim is examined in the case of Mersin, which has uniqueness in terms of local politics and local actors. For this purpose, a semi-structured interview was held with forty people, the members of Mersin CHP Youth Branch. Also, the statistics obtained from the data set of Mersin CHP members were aimed to support the study. As a result of the study, it was seen that the young people who are in an unequal and weak position in the intra-party struggle try to maintain or improve their position by learning to play the game like the adults play.

Keywords: Political participation, Local politics, Youth, Pierre Bourdieu, Mersin

Advisor: Prof. Dr. İhsan KAMALAK, Department of Public Administration, Mersin University, Mersin

TEŞEKKÜR

Tezimin sancılı süreçlerinde değerli bilgi, görüş ve yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. İhsan KAMALAK'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Aynı şekilde, değerli akademik desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Hacı KURT, Doç. Hakan ERKILIÇ, Doç. Dr. Orhan Veli ALICI, Doç. Dr. Hakan Mehmet KİRİŞ hocalarıma çok teşekkür ederim. Tezi çok kere yeniden yeniden dinleme ve eleştirme inceliğini gösteren Doç. Dr. Cihan YÜKSEL, Arş. Gör. Özkan DURNA ve Arş. Gör. Muhammed Erkam DOĞRU'ya teşekkürlerimi sunarım. Tezin her aşamasında yanımda olan hocalarımdan hepsine ayrıca teşekkürlerimi sunarım. Yine, alan araştırması için her türlü desteği sunan Cevdet YILMAZ'a teşekkürü borç bilirim.

Tezin hem akademik ve hem manevi aşamalarında yanımda olan eşim Seda SAKAR ATÇEKEN, annem Neslihan ATÇEKEN, babam Aydemir ATÇEKEN ve kardeşim Duygu ATÇEKEN'e en içten duygularıyla teşekkür ederim.

Kandemir ATÇEKEN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇ KAPAK	i
ONAY	ii
ETİK BEYAN	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	ix
GRAFİKLER DİZİNİ	x
KISALTMALAR VE SİMGELER	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Amaç, Kapsam ve Önem	4
1.2. Araştırma Hipotezi ve Soruları	4
1.3. Araştırmanın Yöntem ve Örneklemi	5
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.4.1. Nitel Verilerin Sınırlılıkları	6
1.4.2. Nicel Veri Setlerinin Sınırlılıkları	7
2. SİYASAL TOPLUMSALLAŞMA, SİYASAL KATILIM ÜZERİNE KAVRAMSAL BİR TARTIŞMA	9
2.1. Siyasal Toplumsallaşma Tartışması	9
2.1.1. Birey, Tutum ve Davranış	9
2.1.2. Sosyal Gerçeklik Algısı, Roller ve Kurumsallaşma	14
2.1.3. Toplumsallaşma	16
2.1.4. Siyasal Toplumsallaşma	18
2.1.4.1. Siyasal Toplumsallaşma Üzerine Yapılan Çalışmaların Ana Eksen	19
2.1.4.2. Siyasal Toplumsallaşmayı Etkileyen Faktörler	22
2.1.4.2.1. Aile	23
2.1.4.2.2. Okul	25
2.1.4.2.3. Siyasal Toplumsallaşmada Çocukluk Döneminin Önemi	26
2.1.4.2.4. Arkadaş Grubu	28
2.1.4.2.5. Medya	28
2.1.4.2.6. Siyasi Kuruluşlar ve Siyasal Olaylar	29
2.2. Siyasal Katılım	30
2.2.1. Siyasal Katılım Kavramını Nasıl Tanımlayabiliriz?	30
2.2.2. Siyasal Katılım Modelleri	31
2.2.3. Siyasal Katılım Eşitsizliği	35
2.2.3.1. Yaş	36
2.2.3.2. Cinsiyet	36
2.2.3.3. Eğitim	37
2.2.3.4. Ekonomik Alan	38
2.3. Pierre Bourdieu Sosyolojisi	40
2.3.1. Bourdieu Kavramları	41
2.3.1.1. Habitus	41
2.3.1.2. Sermaye	43
2.3.1.3. Alan	44
2.3.1.4. Oyun, Alan ve Habitus	46
2.3.1.5. Sembolik İktidar ve Alan ilişkisi	49
2.3.2. Bourdieu Araştırmalarında Alan İncelemesinin Çözümlemesi	50
2.4. Bourdieu Sosyolojisi Bağlamında Bireyin Siyasi Partilerle Tanışma Süreci	53
3. TÜRKİYE'DE SİYASAL PARTİLER VE GENÇLİK İLİŞKİSİ	55
3.1. Siyasi Partiler ve Parti İçi Demokrasi	55

3.1.1. Türkiye’de Siyasal Katılım: Siyasi Partiler Üzerinden Bir Değerlendirme	60
3.1.2. Türkiye’de Parti İçi Demokrasi ve Cumhuriyet Halk Partisi	65
3.2. Türkiye’de Gençlik ve Siyasal Katılım	68
3.2.1. Gençlik Nedir?	68
3.2.2. Türkiye’de Siyasal Katılım ve Gençlik Çalışmaları Literatürü	70
3.2.3. Türkiye’de Gençliğin Değişen Tarihi	72
3.2.4. Türkiye’de Gençlerin Parti Üyeliği: Düzensizlik İçerisinde Bir Artış	75
3.2.5. Türkiye’de Siyasal Partiler İçerisinde Gençlik ve CHP Gençlik Kolları	78
3.3. Mersin’de Yerel Siyasetin Özgünlüğü	81
4. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ	88
4.1. Mersin CHP Üye Verilerinin Analizi	88
4.1.1. Verilerin Yaş Grafiğine Göre Değerlendirilmesi	88
4.1.2. Verilerin Üye Olma Tarihine Göre Değerlendirilmesi	90
4.1.3. Verilerin İlçelere Göre Değerlendirilmesi	92
4.1.4. Verilerin Doğum Yerlerine Göre Değerlendirilmesi	94
4.1.5. Verilerin Doğum Yeri Bölgelerine Göre Değerlendirilmesi	95
4.1.6. Verilerin Mesleklere Göre Değerlendirilmesi	97
4.1.7. Yardımcı Veri Setlerinin Değerlendirilmesi	98
4.1.8. Genel Değerlendirme	100
4.2. Mersin CHP Gençlik Kollarında Gençlerle Yapılan Mülakatların Değerlendirilmesi	101
4.2.1. Gençlik Kolları Üyeleri	101
4.2.1.1. Doğum Yeri, Aile Kökeni, Göç Durumu	101
4.2.1.2. Aile Gelir ve Meslek	101
4.2.1.3. Eğitim ve Meslek	102
4.2.1.4. Kariyer Planı	102
4.2.1.5. Günlük Yaşam, Hobiler ve Kültürel Aktiviteler	106
4.2.2. Siyasallaşma Süreci	110
4.2.2.1. Kendini Siyaseten Nasıl Tanımladığı	110
4.2.2.2. Siyasallaşmasını Etkileyen Şeyler	113
4.2.2.3. CHP’ye Kadar Siyasallaşma Dönemi	118
4.2.2.4. CHP ile Tanışma Anı ve İzlenimi	120
4.2.3. CHP ve CHP Gençlik Kollarında Mücadele	127
4.2.3.1. Parti Bilgisi	128
4.2.3.2. Partide Bulunma Amacı	129
4.2.3.3. Partiden veya Kişisel Beklentiler	130
4.2.3.4. Partide Gelecekte Kendini Nasıl Konumlandırıyor	134
4.2.3.5. Partideki Rolü ve Pozisyonu	138
4.2.3.6. Partideki Bir Günün Tasviri	140
4.2.3.7. Partide Genç Olmak	143
4.2.3.8. Partinin Gençlik Politikaları Nasıl	147
4.2.3.9. Gençlik Kollarında Olmanın Avantajı veya Dezavantajı	151
4.2.3.10. Partinin Kolaylaştırıcı, Zorlayıcı veya Kısıtlayıcı Yönleri	156
4.2.4. CHP ve CHP Gençlik Kollarında Pratik Geliştirme	161
4.2.4.1. Parti İçi Mücadeleyi Anlama ve Pratik Geliştirme	161
4.2.4.2. Pratik Geliştirmeye Karşı Çıkma ve Gençlik Kollarını Tercih Etme	164
4.2.4.3. Gençlerin Başarıları	165
5. SONUÇ	168
KAYNAKLAR	176
ÖZGEÇMİŞ	189

TABLÖLAR DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 3.1. Yıllara Göre Genel Seçimler: Türkiye ve Mersin Sonuçları	85
Tablo 3.2. Yıllara Göre Yerel Seçimler: Türkiye İl Genel Meclisi, Mersin Büyükşehir Belediyesi ve Mersin İl Genel Meclisi Sonuçları	86

GRAFİKLER DİZİNİ

	Sayfa
Grafik 4.1. Üye Yaş Grafiği	88
Grafik 4.2. Mersin Nüfusu Yaş Grubu Grafiği	89
Grafik 4.3. Genç Üye Yaş Grafiği	89
Grafik 4.4. Üyelerin Kaç Yaşında Üye Olduğu Grafiği	90
Grafik 4.5. Gençlerin Kaç Yaşında Üye Oldukları Grafiği	91
Grafik 4.6. Bireylerin Kaç Yıldır Üye Olduğu Grafiği	91
Grafik 4.7. Gençlerin Kaç Yıldır Üye Olduğu Grafiği	92
Grafik 4.8. Üye ve İlçe İlişkisi Grafiği	93
Grafik 4.9. Genç Üye ve İlçe İlişkisi Grafiği	93
Grafik 4.10. Üye ve Doğum Yeri İlişkisi Grafiği	94
Grafik 4.11. Genç Üye ve Doğum Yeri İlişkisi Grafiği	95
Grafik 4.12. Üye ve Bölge İlişkisi Grafiği	96
Grafik 4.13. Genç Üye ve Bölge İlişkisi Grafiği	96
Grafik 4.14. Üye ve Meslek Grafiği	97
Grafik 4.15. Genç Üye ve Meslek Grafiği	98

KISALTMALAR VE SİMGELER

Kısaltma / Simge	Tanım
ADD	Atatürkçü Düşünce Derneği
AK PARTİ	Adalet ve Kalkınma Partisi
ANAP	Anavatan Partisi
AP	Adalet Partisi
BDP	Barış ve Demokrasi Partisi
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
DP	Demokrat Parti
EMEP	Emeğin Partisi
FP	Fazilet Partisi
HADEP	Halkın Demokrasi Partisi
HDP	Halkların Demokrasi Partisi
İYİ	İyi Parti
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
MSP	Milli Selamet Partisi
ÖDP	Özgürlük ve Dayanışma Partisi
TKP	Türkiye Komünist Partisi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
YSK	Yüksek Seçim Kurulu

1. GİRİŞ

Siyasal katılım üzerine yapılan çalışmalar, siyaset bilimi başta olmak üzere sosyoloji, psikoloji ve iletişim gibi disiplinler ve onların alt dallarında kendi başına ya da disiplinler arası (gençlik sosyolojisi, sosyal psikoloji, siyasal iletişim vb.) düzeylerde tartişılmaktadır. Genel olarak bu ilgi, siyasal katılım kavramının demokrasiyle yakın ilişkisinden kaynaklanmaktadır. Özellikle klasik demokrasi tartişmalarında, vatandaşların siyasal yaşama ilişkin artan ilgi düzeyinin yerel ve ulusal düzeyde demokratik yaşamı güçlendireceği varsayılmaktadır.

Siyasal katılım kavramını çok genel bir ereve, hükümet politikalarını etkilemek amacıyla, bireyler tarafından yapılan etkinlikler olarak tanımlayabiliriz. Siyasal katılım üzerine akademik düzeyde tartişmaların başladığı neredeyse bir asırlık dönem içerisinde, kavramın kullanım çeşitliliği de artmıştır. İlk tartişıldığı yıllar, yalnızca *oy verme* faaliyetleriyle sınırlı olarak değerlendirilen siyasal katılım kavramı; günümüzde protesto gösterilerine katılmak, bir ürün boykot etmek veya sosyal medya araçları üzerinden siyasal mesaj ulaştırmak gibi katılım araçlarına doğru çeşitlilik göstermektedir.

İktidarı hedefleyen en büyük, organize ve yasal örgütler olarak tanımlanabilecek siyasi partiler de en eski siyasal katılım mekanizmalarından birisi sayılmaktadır. Siyasi partiler, bir yandan yarışmacı bir siyasal sistemi kurumsallaştırdığı için demokratik yaşamın vazgeçilmezi olarak görülürken, diğer yandan parti içi örgütlenmelerinde demokratik mekanizmaları işletemedikleri için sıkça tartişma konusu olmaktadır.

Parti içi demokrasi tartişmalarının en çok etkilenen kesimlerinden birisini ise, gençler oluşturmaktadır. Yalnız gençliği ifade etmek hayli tartişmalı bir konudur. Farklı kaynaklarda, gençliğin kabul edildiği yaş aralıkları arasında önemli farklılıklar vardır. Ayrıca, gençlikle özdeşleşen bazı durumlar farklı yaş gruplarında da görülebilmektedir. Örneğin, çok erken yaşlarda çalışmak zorunda kalıp olgunlaşan ya da tersine böylesi bir zorunluluk içerisinde olmadığı için psikolojik veya sosyolojik açıdan genç olarak değerlendirebileceğimiz bireyler bulunmaktadır. Bu gerçeklikler üzerinden gençliğin homojen olmadığı iddiası giderek kabul görmeye başlamıştır. Ancak gençliğin bir kategori olarak net bir ayırım içerisinde tanımlandığı alanlar da vardır. Mesela, siyasi partilerin tüzüklerinde gençliği tanımlayan kesin bir yaş aralığı ifadesi yer almaktadır. Türkiye’de siyasi partiler, bu yaş aralığı üzerinden “gençlik kolları” diye bir ayrıma gitmektedir. Gençlik kollarında çalışma faal olmayı içerdiğinden, gençleri siyasal katılımın aktif elemanları olarak değerlendirebiliriz. Aktif siyasal katılım içerisinde gençler, parti mekanizmalarının genellikle en alt aşamalarından başlamakta ve en sevilmeyen işleri yüklenmektedirler. Hatta çoğu zaman partilerin gençlik kolları, böylesi bir eşitsizliğin öznesi konumundadır.

Literatürde sıklıkla kullanılan Rasyonel Seçim Modeli, Sosyal Ekonomik Statü Modeli (SES), Kaynak Modeli veya Mobilizasyon Teorisi gibi yaklaşımlar parti ve gençlik ilişkisini bütünlüklü olarak ele alamamaktadır. Mesela, SES modeli sosyo-ekonomik açıdan güçlü bireylerin güçsüz bireylere göre siyasal katılım göstermeye daha ilgili olduğunu öngörürken, sosyal statü ile katılım davranışı arasındaki ilişkiyi açıklamakta kısıtlar barındırmaktadır. Kaynak Modeli ise, bireyi harekete geçiren çevresel faktörleri ilişkilendirmede yetersiz görünmektedir. Bu modellerden farklı olarak Pierre Bourdieu sosyolojisi ve kavramlarının söz konusu siyasal katılım modellerinin eksik bıraktığı yerleri tamamlayabilmek konusunda daha bütüncül bir bakış açısı sağlayacağı düşünülmektedir. SES modeline göre; yüksek gelire sahip ve eğitilmiş gençler, bunlara sahip olmayan gençlerden daha avantajlı ve siyasal katılım göstermeye daha isteklidir. SES modelinden farklı olarak Bourdieu, gençlerin siyasi partilere katılma nedenlerinin yanı sıra siyasi partiler içerisindeki mücadelelerini de belirli bir ilişkisellik içerisinde açıklamak konusunda söz konusu modellerden çok daha başarılıdır. Bourdieu'ya göre gençler siyasi partilere sosyo-ekonomik olarak güçlü oldukları için rasyonel bir şekilde üye olmamakta, bir takım karmaşık süreçler içeren gerçeklikler sonucunda partiyle tanışmaktadır. Gençlerin parti içi mücadelesi ise, alana özgü sahip oldukları sermaye türlerini habituslarının gereği olarak gelişen yatkınlıkları doğrultusunda stratejiler yaratmalarıyla gerçekleşmektedir.

Çalışma bu noktada, hem yöntemsel hem de siyaset sosyolojisi bağlamında önemli bir yere sahip Pierre Bourdieu'den faydalanmakta ve onun habitus, alan ve oyun kavramlarının parti ve gençlik ilişkisini, birini diğerine tercih etmeden bütünsel ve ilişkili olarak açıklayabileceği iddiasında bulunmaktadır. Çalışma bu iddiayı, Türkiye'nin neredeyse son yirmi yılında Adalet ve Kalkınma Partisi (AK PARTİ)'ne karşı ana muhalefet partisi görevini sürdüren Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) üzerinden gerçekleştirmek istemektedir. Çalışma bu kapsamda, CHP'de alanın nasıl tarif edilebileceği, CHP ve CHP Gençlik Kolları'nda oyunun nasıl gerçekleştiği, gençlerin neden CHP'de faaliyet gösterdiği, CHP'de mücadelenin nasıl gerçekleştiği, gençlerin bu mücadele içerisinde nasıl konumlandığı ve gençlerin CHP habitusu edinme sürecinin nasıl gerçekleştiği sorularına yanıt aramak istemektedir. Ayrıca çalışma, yerel siyaset ve yerel aktörler açısından özgünlüğe sahip Mersin örneği kapsamında incelenmektedir. Bu amaçla, Mersin çevresinde CHP Gençlik Kolları'na bağlı partili kırk genç ile yarı yapılandırılmış mülakat gerçekleştirilmiştir. Yine, Mersin CHP üye veri setinden elde edilen istatistiklerin de çalışmayı desteklemesi amaçlanmıştır.

Çalışmada bu iddiayı sınamak üzere 4 bölüm ve sonuç bölümü yer almaktadır:

Birinci bölüm, çalışmanın amaç, kapsam, önem, sınırlılık, yöntem, örneklem, araştırma soruları ve varsayımlarını içeren genel bir giriş kısmından oluşmaktadır.

İkinci bölüm, çalışmada önemli yer tutan ve literatür tartışmasını içerisinde barındıran siyasal toplumsallaşma, siyasal katılım ve Bourdieu sosyolojisi kısımlarından oluşmaktadır. Siyasal toplumsallaşma kısmı, özellikle sosyal psikoloji alanından yararlanılarak açıklanmaya

alışılmıştır. Sosyal psikoloji, bireyin tutum ve davranışlarının nedenlerini açıklamaya çalışırken; bireyin şekillendiğı sosyal evre, fizyolojik yapı ve geçmişteki tecrübelerine kadar bir dizi etkeni dikkate almaktadır. Bunlar bireyin toplumsallaşmasını sağlayan aile, okul veya siyasi olaylar gibi etmenlerdir. Böylece, bireyin tutum ve davranışlarının sosyal gerçeklik içerisindeki yeri ve eylemlerinin nasıl alışkanlık kazandığı ve kurumsallaştığı ortaya konmuştur. Siyasal katılım kısmında, kavramın anlamı üzerinde durulmuş ve literatürde sıkça kullanılan siyasal katılım modelleri incelenmiştir. Siyasal katılımı fazlasıyla genelleştiren ya da çeşitli açılardan eksiklikler barındıran siyasal katılım modelleri yerine, neden Bourdieu sosyolojisinin tercih edildiğı tartışılmıştır. Bu bağlamda, çalışmaya hem kuramsal hem de yöntemsel açıdan önemli katkı sunan Bourdieu sosyolojisine ve onun işlevsel kavramlarına yer verilmiştir. Bu amaçla, öncelikle siyasal katılım tartışmasını kavramsal olarak geliştirmek üzere kullanacağımız habitus, alan ve oyun kavramları incelenmiştir. Yöntemsel olarak, Bourdieu'nün ilişkisel sosyolojisini anlayabilmeyi kolaylaştıracak, bazı araştırmalarından örneklere yer verilmiştir. Bu bölümde son olarak, Bourdieu üzerinden bireyin siyasi partilerle tanışma sürecinin nasıl gerçekleşebileceğı üzerine bir değerlendirme yapılmıştır.

Üçüncü bölüm, özellikle çalışmanın araştırma alanını oluşturan ve özgünlüğünü ortaya koyan Türkiye, Mersin, CHP ve CHP Gençlik Kolları ile ilişkili kısımlardan oluşmaktadır. İlk kısımda, siyasal katılım araçlarından birisi olan siyasi partilere yer verilmiştir. Öncelikle, siyasi partilerin modern siyasal sistemlerin neden en önemli organizasyonlarından birisi olduğu sorgulanmıştır. Siyasi partilerin demokrasinin temsilcisi olarak gösterilmesine rağmen, iç örgütlenmelerinin neden demokratik olmadığı tartışılmıştır. Sonrasında, siyasi partiler ekseninde Türkiye'nin siyasal katılım tarihi incelenmiştir. Türkiye'de parti içi demokrasi tartışması yapılmış ve bu bağlamda çalışmanın konusunu oluşturan CHP tartışılmıştır. İkinci kısımda, öncelikle gençlik kavramı üzerinden gençliğin nasıl ele alınması gerektiğı tartışılmıştır. Türkiye'deki gençlik çalışmaları literatürü incelenmiş ve zaman içerisinde gençliğe bakış açısının nasıl değıştiğı gözlemlenmiştir. Ardından, Türkiye'deki gençlerin siyasi parti üyelikleri ile dünyadaki farklı örnekler karşılaştırılmıştır. Sonrasında, CHP Gençlik Kolları'nın formel ve enformel durumu tartışılmıştır. Bu bölümde son olarak, çalışmanın örneklem yeri olarak seçilen Mersin'in tarihi, sosyal – kültürel ve siyasal yapısı ortaya konmuş ve yerel siyaset içerisindeki özgünlüğü tartışılmıştır.

Dördüncü bölüm, Mersin CHP üyelerinden elde edilen veriler ve Mersin CHP Gençlik Kolları'nda faaliyet gösteren gençlerle gerçekleştirilen mülakatlardan oluşmaktadır. İlk olarak, Mersin CHP üye verileri değerlendirilerek CHP'de alanın ve oyunun kuralları ortaya konmuştur. Sonrasında, Mersin Gençlik Kolları'ndaki gençlerle gerçekleştirilen mülakatlardan elde edilen bilgiler, Bourdieu yaklaşımı üzerinden çalışmanın iddiasını tartışmak üzere değerlendirilmiştir.

1.1. Amaç, Kapsam ve Önem

Gençlerin siyasete katılımı, çeşitli ulusal ve uluslararası organizasyonların öncülük ettiği projelerden, siyasi partilerin yürüttüğü çalışmalara (gençlik kotası uygulaması, eğitim seminerleri vb.), medya kanallarının haberlerine ve hükümet söylemlerine kadar pek çok yerde karşımıza çıkmaktadır. Bu ilgiye rağmen, gençlerin yıllar içerisinde oy vermek ve siyasi partilere üye olmak gibi konvansiyonel katılım araçlarına olan ilgilerinin azaldığına dair yapılan çalışmaların sayısı hayli fazlalaşmıştır. Yalnız araştırma yapılan alışmalar, Avrupa Birliği ve Kuzey Amerika gibi belirli ölkeleri kapsamakta ve “gençler neden siyasal katılım göstermiyor” sorusuna odaklanmaktadır. Bu noktada çalışma söz konusu çalışmalardan farklı olarak, üçüncü kuşak demokrasiyle tanışmış, çeşitli darbe dönemlerinden geçmiş, farklı yapısal özelliklere ve sosyo-kültürel kodlara sahip Türkiye üzerinden gençlerin siyasal katılım pratiğini anlamak istemiştir. Yine, daha önce çok kez tartışılan “gençler neden siyasi partilere katılmayı tercih etmiyor?” sorusunu tersi bir biçimde, doğrudan siyasi partilerde faaliyet gösteren gençlere yöneltilmiş ve neden faaliyet gösterdiklerini öğrenmek istemiştir. Ayrıca, literatürdeki siyasal katılım modellerinin fazlasıyla genelleme içerdiği ve Türkiye gibi ölkelerdeki gençlerin siyasal katılım süreçlerini açıklamakta yetersiz kaldığı görölmektedir. Çalışma, bu modeller yerine siyasal katılımı açıklamada daha bütünsel bir tartışma imkânı sağlayan, buna karşılık siyasal katılım literatüründe neredeyse dikkate alınmayan Bourdieu ve onun işlevsel habitus, alan ve oyun kavramlarına odaklanmıştır.

Çalışma, son yirmi yıldır ana muhalefet partisi olan CHP örneklemini üzerinden değerlendirilmiştir. Çünkü uzun yıllar iktidarda olan AK PARTİ¹’de mücadele etmeyi istemek daha anlaşılabilir bir durum iken neden gençlerin CHP’de faaliyet göstermek istediğinin yanıtını aramak daha dikkate değer bir analiz zemini oluşturmaktadır. Bu bağlamda, siyasi yapısı sorulduğunda neredeyse herkesin aklına ilk *kozmopolit* kelimesi gelen, toplumun farklı kesimlerini barındırdan, Türkiye’nin diğer kentlerinden sosyo-kültürel ve yerel siyasetteki özgünlüğü ile ayrılan Mersin dikkate değer bir araştırma alanıdır.

1.2. Araştırma Hipotezi ve Soruları

Literatürde sıklıkla iddia edildiği üzere, dünyanın pek çok ölkesinde gençler siyasi partilere üye olmaktan yavaş yavaş vazgeçmektedir. Türkiye’nin özgünlüğü içerisinde ise, gençlerin siyasi partilere üyeliği hala en önemli katılım araçlarından birisini oluşturmaktadır. Bu nedenle, “Türkiye’de gençlerin siyasi partiler içerisindeki mücadelesi nasıl ele alınabilir?”

¹ Adalet ve Kalkınma Partisi’nin resmi parti adı kısaltması parti tüzüğüne göre “AK PARTİ” olarak belirlendiği için bu kısaltmaya riayet edilmiştir (akparti.org.tr, 2019). Diğer yandan, mülakatlarda, alıntı ve kaynakçalarda “AKP” olarak geçmesi durumunda değişiklik yapılmamıştır.

sorusunun önemli bir analiz zemini oluşturduğunu söyleyebiliriz. Çalışma bu noktada, hem yöntemsel hem de siyaset sosyolojisi bağlamında önemli yere sahip Pierre Bourdieu ve onun habitus, alan ve oyun kavramlarının parti ve gençlik ilişkisini analiz etmede birini diğerine tercih etmeden bütünsel ve ilişkili olarak açıklayabileceği iddiasındadır.

Bu iddiayı sınamak üzere geliştirilen araştırma soruları şu şekildedir;

- Siyasal katılım tartışması, siyaset bilimi içerisinde başka hangi alanlarla birlikte değerlendirilebilir?
- Siyasal katılım tartışmaları hangi yaklaşım ve modeller üzerinden ilerlemektedir?
- Siyasal katılım tartışmalarıyla Bourdieu sosyolojisi nasıl ilişkilendirebilir?
- Türkiye’de siyasal katılım süreçlerinin özgünlüğü var mıdır, varsa nelerdir?
- Gençler neden Mersin CHP Gençlik Kolları’nda faaliyet göstermektedir?
- CHP’de alan nasıl tarif edilebilir?
- CHP ve CHP gençlik kollarında oyun nasıl gerçekleşmektedir?
- Mersin CHP’de ve Gençlik Kolları’nda mücadele nasıl gerçekleşmektedir?
- Gençler bu mücadele içerisinde nasıl konumlanmaktadır?
- Gençlerin CHP habitusu edinme süreci nasıl gerçekleşmektedir?

1.3. Araştırmanın Yöntem ve Örneklemi

Araştırmanın örneklemini, nitel ve nicel veri setlerinden oluşmaktadır. Temel olarak örneklem, Mersin CHP Gençlik Kolları’nda faaliyet gösteren 40 kişiyle yapılan yarı-yapılandırılmış mülakatlardan oluşmaktadır. Çalışmayı desteklemesi için 2017 yılı Mersin CHP’ye üye 31.172 bireyin genel üyelik bilgileri de tanımlayıcı veri analizi çerçevesinde incelenmiştir.

Araştırmanın Nitel Verileri

Çalışmanın mülakatları 2019 Şubat ve 2019 Aralık ayları arasını kapsayan 10 ay boyunca Mersin CHP Merkez ve İlçe Kolları’nda faaliyet gösteren gençlerle gerçekleştirilmiştir. Bunlar arasında muhalif-memnun, yeni katılan-eski üye ve çok fazla- az emek harcayan gibi çeşitli boyutlarda partiyle ilişkili olan gençlerle çalışılmıştır. Mülakat yapılacak gençlerin bulunması bir süre kartopu tekniğiyle ilerlemiş, sonrasında parti yönetimi ve partililerden yardım alınmıştır.

Gençlerle yapılan mülakatlar yarı-yapılandırılmış mülakat tekniğiyle gerçekleştirilmiştir. Mülakatlar yarım saat ile bir saat arasında sürmüştür. Konuşmalar mülakatların yapıldığı gün deşifre edilmeye ve mülakat sıklığı da ona göre belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilerin “Atlas.ti” programında kodlanmış ve analiz edilmiştir.

Araştırmanın Nicel Verileri

Çalışma yöntemi her ne kadar mülakatlar üzerine kurulu olsa da alan araştırmasını destekleyici nicel veriler de çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu kapsamda, 2017 yılına ait Mersin CHP’ye üye 39.799 kişinin genel üyelik bilgilerini içeren (Mersin CHP Üyeleri Veri Seti) ve 2018

yılına ait Mersin CHP'ye üye 44.857 kişinin ne zaman üye olduklarını içeren (Mersin CHP Üyelik Tarihi Bilgileri) iki temel veri setinden faydalanılmıştır. Ayrıca, "2002-2018 yılları arası Mersin CHP Milletvekilleri", "2004-2018 yılları arası Mersin CHP Belediye Başkanları", "2014 yılı Mersin CHP Meclis Üyeleri", "2018 yılı Mersin CHP İl Yönetimi Üyeleri" ve "2019 Yerel Seçimleri için CHP Meclis Üyesi Aday Adayları"na ait 5 yardımcı veri seti oluşturulmuştur.

Veri Setlerinin İçerikleri

Çalışmayla ilişkili "Mersin CHP Üyeleri Veri Seti", üye kişinin bir kısmı kodlanmış benzersiz bilgileri, doğum yılı, doğum yeri, cinsiyet ve meslek bilgilerinden oluşmaktadır. Çalışmayla ilişkili "Mersin CHP Üyelik Tarihi Bilgileri Veri Seti": Üye kişinin bir kısmı kodlanmış benzersiz bilgileri, ilçe bilgisi, doğum yılı ve üyelik başvuru tarihi bilgilerinden oluşmaktadır.

Yardımcı veri setleri ise, eşleştigi ölçüde iki temel veri setinin ortaklaştırılmış söz konusu üye bilgilerini içermektedir.

Mersin CHP Üyeleri Veri Seti ve Mersin CHP Üyelik Tarihi Veri Setinin Birleştirilmesi Yöntemi

2017 yılına ait Mersin CHP Üyeleri Genel Bilgiler Veri Seti 39.799 kişinin üye bilgisini içerirken 2018 yılına ait Mersin CHP Üyelik Tarihi Veri Seti ise 44.857 kişinin üye bilgisini içermektedir. İki veri setinin de birbirine yakın üye sayısına ve ortalama aynı tarihlere kadar verileri içermesi dolayısıyla bu veri setlerine ait dosyaların eşleşmesi mümkün olmaktadır. Bunun için iki veri setinde ortak olan iki veri tipi tek bir sütun içerisinde birleştirilmiştir. Böylece, aynı bilgiye sahip kişilerin çakışması önlenmeye çalışılmıştır. İki veri setinde yer alan kategoriler Excel'deki *düşeyara* formülüyle tek tek çağırılarak eşleştirme sağlanmıştır. İki veri setinin arasındaki bir yıllık farktan ötürü eşleşme üye sayısının daha az olduğu 2017 yılına göre gerçekleşmiş ve sonucunda 5.058 kişilik bir kayıp yaşanmıştır. Ayrıca ölüm, partiden istifa, partiden çıkarılma vb. gibi nedenlerden ötürü de 2.627 kişilik bir kayıp yaşanmıştır.

Sonuç olarak eşleştirmede yaşanan kayıplarla birlikte 37.172 kişilik bir veri seti oluşturulmuş ve "Mersin CHP Üye Veri Seti" olarak adlandırılmıştır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma'nın nitel ve nicel veriler olmak üzere farklı sınırlılıkları bulunmaktadır.

1.4.1. Nitel Verilerin Sınırlılıkları

Alan araştırmasındaki en önemli sınırlılık; örneklemin Mersin CHP Gençlik Kolları'na üye gençleri kapsamasıdır.

Bir diğ er sınırlılık ise, mülakatların derinlemesine gerçekleştirilmesine rağ men kodlamada bireyin psikolojik sahasının göz ardı edilmesidir. Böylesi bir analizin çalışmayı çok birey merkezli bir tartışmaya iteeği dolayısıyla tercih edilmemiştir.

1.4.2. Nicel Veri Setlerinin Sınırlılıkları

Mersin CHP  ye Bilgilerine İlişkin Sınırlılıklar:

Söz konusu veri setine ilişkin ilk sınırlılık üyelik bilgilerinin net olarak hangi tarihler arasını kapsadığıyla alakalıdır. Verilerin ne zaman oluşturulduğuna dair kesin bir bilgiye ulaşılamadığı için veri setinin kesin güncellik tarihi de bilinmemektedir. Yalnız Mersin CHP  yelik bilgilerinin dijital ortama aktarılmasının diğ er veri setinden hareketle 15 Ocak 2002 olduğunu tahmin ettiğimizden bu veri setinin de başlangıç tarihinin aynı olduğunu söylemek mümkün görünmektedir.

Söz konusu veri setine ilişkin bir diğ er sınırlılık ise bilgi kategorizasyonunda ortaya çıkmaktadır. Veriler içerisinde yer alan *meslek bilgileri* alışma açısından son derece önemli olmakla birlikte analiz için yeterli değerlendirme yapmaktan uzak görünmektedir. Bunun en önemli nedeni meslek tanımında üyelerin eksik belirtme ya da meslek verilerinin yetersiz gruplandırma sorunudur. Kendisini esnaf olarak tanımlayan bir bireyin iş insanı ile küçük bir zanaat atölyesi sahibi ya da mahalle bakkalı arasında tam olarak nerede durduğunu söylemek mümkün görünmemektedir. Diğ er önemli bir sorun ise bireylerin kendilerini tanımlarken belirsiz ifadeler kullanmalarındır. Örneğin; bir  ye kendisini *serbest/özel* kategorisine yerleştirirken aslında kentte ciddi yatırımlar yapan bir müteahhit olabilmektedir. Meslek grubu kategorisinin iyi belirlenmemiş olması da başka bir sorun doğurmaktadır. Örneğin; meslek grubunda yer alan *belirsiz ya da işsiz* tanımlaması birbirinden farklı iki değer içerdiği fakat aynı kabul edildiği için yorumlamayı güçleştirmektedir.

Mersin CHP  yelik Tarihi Bilgilerine İlişkin Sınırlılıklar:

Söz konusu veri setindeki en önemli eksiklik, kesin üyelik tarihi verilerinin g venirliiliğine ilişkin bilgilendirmeden kaynaklanmaktadır. Verilerin  yelik tarihi başlangıcı 15 Ocak 2002 ve üyelik bitiş tarihi ise 10 Eylül 2018 olarak g r lmektedir. Yalnız  yelik tarihine ilişkin veriler dijital ortama geçirilirken eski tarihli üyelik bilgilerinin (muhtemelen 2002 dönemi öncesi veriler) 15 Ocak 2002 tarihinden başlatıldığı g r lmektedir. Bu kanıya sebep 15 Ocak 2002 tarihinde kayıt olmuş  ye sayısının 6528 olarak ölçülmesidir. Sonraki tarihlerde üyelik sayısı bu rakamların çok çok altında rakamlarla ifade edilmektedir. Diğ er bir sınırlılık ise, Mersin CHP  ye sayısı ile söz konusu veri setinin  ye sayısının birebir uygunluk göstermemesidir.

Yardımcı Veri Setlerine İlişkin Sınırlılıklar:

Söz konusu yardımcı veri setlerindeki en önemli sınırlılık üyelik bilgilerine ulaşma zorluğu olmuştur. Bu nedenle veri setleri oluşturulurken 2000 sonrası belediye başkanları ve

milletvekillerinin bilgileri dikkate alınmıştır. Bu noktada diğeri bir sınırlılık ise, isim benzerliğı dolayısıyla veriler içerisinden seçim yapamama, vefat ya da üyelikten ayrılma gibi nedenlerle daha önce belediye başkanlığı ya da milletvekilliğı yapmış kişilerin tümünün bilgisine ulaşılammıştır. Benzer şekilde şu anda meclis üyeliğı yapan ya da aday adayı olan kişilerin de bilgisine ulaşılammayanlar olduğunda veri listesine eklenmemiştir. Sadece, isim benzerliğı olan üyeler arasında internet araştırmasıyla eşleşen üyelerin verileri listeye eklenmiştir.

Yardımcı veri setlerinde yer alan diğeri bir sınırlılık ise, alan araştırmasını destekleyici verilerden birisini oluşturan üyelik başlangıç tarihi ile üyelerin söz konusu görevlere geldikleri tarih arasında geçen üyelik sürelerinin değıerlendirilmesi olacaktı. Yalnız, 2002 öncesi üyelik bilgilerinin dijital ortama geçirilmesi ya da üyelerin üyelikten çıkma ve sonradan yeniden üye olma gibi nedenler dolayısıyla bu ilişkiyi ortaya koyacak bilgiyi veri setlerinden ortaya çıkarabilmek mümkün olmadı.

Yardımcı veri setleri içerisinde en detaylı bilgilere “2018 yılı Genç CHP’li Bütün Mersin Belediyeleri Meclis Üyesi Aday Adayları”na ait veri setinde ulaşılmıştır. Hem üyelik tarihlerinin 2002 yılından sonra olması dolayısıyla gerekli ilişkilendirmelerin doğıru yapılabilmesi hem de eğitim durumu gibi bilgilerin de veri setinde olması, veriler arasında karşılaştırmalı analizlerin yapılmasına olanak sağlamıştır.

Söz konusu sınırlılıklara rağmen, veri setinin Mersin CHP üyesi örnekleminin neredeyse tamamını temsil etmesi dolayısıyla, mülakatları daha iyi değıerlendirmeye yarayacak tanımlayıcı analizlerin yapılması mümkün olmuştur.

2. SİYASAL TOPLUMSALLAŞMA, SİYASAL KATILIM ÜZERİNE KAVRAMSAL BİR TARTIŞMA

Bu bölüm, literatür tartışmasını barındıran siyasal toplumsallaşma, siyasal katılım ve Bourdieu sosyolojisi kısımlarından oluşmaktadır. Siyasal toplumsallaşma tartışması, sosyal psikoloji alanından yararlanılarak açıklanmaya çalışılmıştır. Sosyal psikoloji bireyin tutum ve davranışlarının nedenlerini açıklamaya çalışırken; bireyi şekillendiren sosyal çevresi, fizyolojik yapısı, geçmişteki tecrübelerine kadar bir dizi etkeni dikkate almaktadır. Bunlar bireyin siyasal toplumsallaşmasını sağlayan aile, okul veya siyasi olaylar gibi etmenlerdir. Tüm bunlardan hareketle, bireyin tutum ve davranışlarının sosyal gerçeklik içerisindeki yerini, eylemlerin nasıl alışkanlık kazandığını ve kurumsallaştığını tartışmaktadır. Siyasal katılım tartışması ise, siyasal katılımı açıklayan kavramlar üzerinden değerlendirilmiştir. Bununla beraber, bugüne kadar ki siyasal katılım tipolojileri incelenmiş ve daha geniş bir tipoloji geliştirilip geliştirilemeyeceği üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda, siyasal katılım literatüründe sıkça kullanılan siyasal katılım modelleri ele alınmıştır. Son olarak hem kuramsal hem de yöntemsel açıdan çalışmaya önemli katkı sunan Bourdieu sosyolojisine ve onun işlevsel kavramlarına yer verilmiştir. Bu amaçla, öncelikle siyasal katılım tartışmasını kavramsal olarak geliştirmek üzere kullanacağımız habitus, alan, oyun, sermaye ve simgesel iktidar kavramları incelenmiştir. Yöntemsel olarak ise, Bourdieu'nün ilişkisel sosyolojisini anlayabilmeyi kolaylaştıracak bazı çalışmalarından örneklerle yer verilmiştir.

2.1. Siyasal Toplumsallaşma Tartışması

Bireyin çevresini anlamlandırmayla başladığı ve çevresiyle ilişkisinde devam eden toplumsallaşma süreci, bu süreci de kapsayan ve sürekli etkileşim içerisinde hayat boyu üzerine eklediği kodların karmaşık bir yapısıdır. Birey toplumsallaşma süreci içerisinde, her geçen gün geçmişten bugüne getirdiği gerçekliğiyle ve devamlı bir dönüşüm içerisinde var olmaya devam eder. Böylesine karmaşık yapıda, “bir bütün olarak bireyin doğasını ve ötesinde parçası olduğu toplumsal süreci ve toplumsal sürecin ilişkili olduğu mekanizmaları da içerisinde alarak değerlendirebilmek ne kadar mümkündür?” bu noktada tartışma, sorunun bütün yönlerine cevap bulabilecek sistemsel bir analiz ortaya koyma çabasında değildir. Bunun yerine, bireyin tutum ve davranışlarını, bu tutum ve davranışların sosyal gerçeklik içerisindeki boyutunu, kurumsallaşma pratiğini, çevresiyle toplumsallaşması ve siyasallaşması konularını birlikte inceleyerek söz konusu çalışma için tartışmayı derinleştirmek niyetindedir.

2.1.1. Birey, Tutum ve Davranış

İnsan psikolojisi son derece karmaşık yapıdadır. Geçmiş ve gelecek dâhil olmak üzere birçok durum birbiri üzerine birikmiştir. Birey idealler ve ideoloji sisteminde ihtiyaç, istek ve

hedefleri arasında bir bütünlük meydana getirerek, birbiriyle çatışan motifleri organize edip onları yönetir (Krech & Crutchfield, 1980:96).

Bireyin, bir arkadaş ortamı içerisinde veya ailede birbirinden farklı partilere ilgi göstermesi ya da tanımadığı bir ülkedeki parti liderine karşı olumlu duygular beslemesi tutumlarla ilgilidir. Bu haliyle tutum kişinin nesne, kanı ya da ortamlara yönelik olumlu ya da olumsuz bir biçimde tepkide bulunma eğilimidir (Odabaşı & Barış, 2007:157). Brewster Smith'e göre tutum; bir bireye atfedilen ve onun bir obje ile ilgili psikolojik duygu, düşünce ve davranışlarını düzenli biçimde oluşturan bir eğilimdir (akt. Kağıtçıbaşı & Cemalcılar, 2017:130). Tutumla ilişkili bu iki açıklamayı birlikte değerlendirirsek; karmaşık bir yapıda bulunan tutumları, bireylerin objelere karşı olumlu veya olumsuz duygu ve düşüncede bulunması ya da davranış sergilemelerini sağlayan düzenli eğilimler olarak ifade edebiliriz. Genel olarak tutumların üç bileşeni vardır. Bir nesneyle (bu bir insan, kurum ya da soyut bir şey olabilir) ilgili, göreceli olarak, devamlı bir duyguya sahip olmak. Duygunun yanı sıra, tutumlar çoğu kez bilişsel bileşenlere sahiptir. Bilişsel bileşenler, bireyin tutumun nesnesi hakkındaki inançlarından oluşur. Sonuncusu ise, duygu ve kaniya uygun olarak hareket etme eğilimini gösteren *davranıştır* (Morgan, 2011:336). Tutumlar her zaman bir hareket içermez. Bu açıdan tutum doğrudan gözlemlenebilir bir niteliğe sahip değildir ancak bireyin gözlenen davranışlarından çıkarsama yapılarak o bireye atfedilen bir eğilimdir. Dolayısıyla tutum sergilenen bir davranış değildir (Arkonaç, 2008:138). Bir partinin liderine hoşgörüyü yaklaşmak tutumu ifade ederken, o partiye oy vermemiz sonucunda bir davranış sergileriz.

Tutumlar günlük hayatta sıklıkla, çeşitli kavramlar yerine kullanılır. Bunlardan bir tanesi olan *inanç*, bir nesne ya da olayın nitelikleri hakkındaki bilgilerin doğruluğuna kişinin vermiş olduğu olasılıktır. *Değer* ise, bazı davranış ve amaçları diğer davranış ve amaçlardan ya da bireysel ya da sosyal olarak daha tercih edilebilir bulan sürekliliği olan inanışlardır. *Fikir ya da kanı* ise, kişinin taşıdığı tutumların yorumlanarak ifade edilmesidir (Odabaşı & Barış, 2007:158). Bireyin bir partinin ekonomik vaadinin gerçekleşeceğine duyduğu güven inanç olarak ifade edilebilir. Bireyin bu inanca sahip olmasına sebep, o partinin uyguladığı ekonomi politikasının, ideolojisi ile uyumlu olması olabilir. Mesela, birey liberal bir ekonomi modelinin ülke menfaatine uygun olduğunu düşünebilir. Böylece, ülkedeki işsizliğin düşeceği ve enflasyonun azalacağı gibi düşünceler ise bu fikrin bir neticesidir. Sonuç olarak, birey o partiye oy vermeye kendini daha yakın hisseder. Bu durum ise bireyin tutumunu gösterir. Yine de oy verme davranışı her zaman bu kadar kolay bir süzgeç içerisinde geçerek neticelenmez. Bireyin çok eskiden yerleşen siyasi görüşü, bu durumun tersi örneklerle karşılaşmasına rağmen değişmeyebilir. Aynı örnekten hareket edersek, birey savunduğu liberal ekonomi düşüncesine veya partiye karşı güçlü bir tutum içerisinde olabilir. Ülke ekonomisinin kötü gittiği bir dönemde, bireyin liberal ekonomiye olan inancı güçlüyse, partinin ekonomi politikasını gerçekleştiremediğini, partinin beceriksizliği

olduğunu düşünebilir. Ya da tersi şekilde partiye olan inancı güçlüyse, partiye oy vermeye devam edip partinin politikasını değiştirmesini bekleyebilir. Bu durum bireyin tutuma olan bağlılık derecesiyle ilgilidir.

Peki, bireyin davranışına ya da motivasyonuna ilişkin olarak neden böyle davrandığı sorusuna nasıl cevap verebiliriz? David Krech ve Richard S. Crutchfield “Sosyal Psikoloji” adlı yapıtında bu soruyu altı önerme ile cevaplamaya çalışmaktadır:

Birincisi, motivasyon ihtiyaç ve hedefleri içine alan molar² bir davranıştır. İkincisi, molar davranışın dinamiği o andaki psikolojik alanın özelliklerinin sonucudur. Üçüncüsü, psikolojik alandaki istikrarsızlıklar dengesizlik meydana getirir ve bu daha düzenli olmaya yönelik bir adımdır. Dördüncüsü, bir engel neticesinde hedefe ulaşamama yanlış uyum sağlamaya götürebilir. Beşincisi, hedefi elde etme ve gerginliği gidermenin karakteristik yolları birey tarafından öğrenilir. Altıncısı, davranışın yönü psikolojik alanlara gittikçe daha yüksek seviyede organizasyonlara doğrudur (1980:93-95).

Krech ve Crutchfield, daha çok Edward Chace Tolman’un bilişsel davranışçılık yaklaşımından etkilenmişlerdir. Bu yaklaşım molar davranışçılığı (bütünsel davranışçılığı) merkeze alır. Birinci önerme, bireyin belirgin bir zaman içinde oluşan bütün davranışını (ihtiyaç, heyecan, düşünce, eylem vb.) içerir ve bir başlangıç ve bir sonu olan aşamalardan oluşur. Bu aşamalar birbirleriyle ilişkilidir. Her aşamanın kendine özgü oluşunu sağlayan şey davranışın doğrultusudur (Krech & Crutchfield, 1980:48). Koşu sonrası zamandaki molar davranış susuzluk aşamasıyla başlar ve suyun içilmesi sonucu verilen doyumluk aşamasıyla son bulur. Buradaki davranışın doğrultusu suyun içilmesi hedefine yöneliktir. Molar davranış, alışkanlık, şartlanma, taklit, örf ve adetler reddedilmese de bunların doğrudan davranışı değildir. İnsanın davranışı ihtiyaçlarla ortaya çıkar ve hedeflerle yönetilir. En ritüel sosyal faaliyetler dahi birey için ifade ettiği fonksiyonel fayda bakımından ele alınabilir (Krech & Crutchfield, 1980:49). Bu önermeye göre, bir iş yerinde dini inançları çok fazla olmayan bir bireyin düzenli olarak Cuma namazını kaçırmaması, o kişinin belirli bir amaçsal yönelim sergilemesinin sonucudur. Birey, Cuma namazlarını kaçırmayarak etrafında daha kolay kabul görmek, sosyal sermayesini geliştirmek gibi faydalar sağlar. İkinci önerme, öncelikle genetik ve dinamik ayrımı yapar. *Jenetik meselesi*, bu ihtiyaç ya da hedeflerin bireyin gelişme seyri içinde nasıl meydana geldiğini ortaya koyar. *Dinamik meselesi* ise belirli bir durumda, belirli bir zaman içinde bir bireyin ihtiyaç ve hedeflerinin onun davranışını nasıl etkilediğini inceler (Krech & Crutchfield, 1980:93). Buradaki ayrım *jenetik meselesi*’nin daha çok psikanalistlerin ve biyolojik görüşe önem veren psikologların işi olmasından kaynaklanmaktadır. Mesela, bir bireyin iş alanını yaygınlaştırmak için bir derneğe

² Bütünsel (molar) terimi ile gündelik yaşamda her gün gözlemlenebilen bir çeşit küresel davranıştan söz eder. Burada davranışın nasıl değerlendirileceği önemlidir. Dudak hareketleri, yutma, terleme gibi basit, parça parça faaliyetlerle mi, yoksa bir siyasi partiye oy vermek gibi toplu davranış faaliyetleriyle mi meşgul olunacaktır. Sosyal psikoloji ikincisi olan molar davranışlarla ilgilenmeyi tercih eder (Krech & Crutchfield, 1980:48).

üye olması dinamik bir durumken, kişisel bir özgüvensizlikten kaynaklanıyorsa bu genetik bir durumdur. Üçüncü önerme, bireyin yaşadığı belli-belirsiz keyifsiz anlar, gidermeye çalıştığı ihtiyaçlar veya ulaşmaya çalıştığı istekler sonucu bir takım gerginlikler meydana gelmesi ve neticesinde bireyin bu durumu aşmaya dönük adımlarını ifadeler (Krech & Crutchfield, 1980:58-62). Mesela, bir parti il yöneticisinin öğlen yapacağı önemli bir basın toplantısı öncesi baş ağrısı yaşamasına neden olan keyifsiz bir an muhtemelen toplantı bitene kadar geçmeyecektir. Aynı şekilde, milletvekili olmak için uğraşan bir bireyin gerginliği, milletvekili olana kadar ya da bir nedenle milletvekilliğinden vazgeçene kadar devam edecektir. Dördüncü önerme, güdülerin yılgınlığa uğramasının dört şekilde olacağını söyler; a- İnsanın fiziki çevresi, b- insanın biyolojik imkânlarının sınırlı oluşu, c- insanın psikolojik yapısının karmaşıklığı ve d- insanın sosyal mahiyeti (Krech & Crutchfield, 1980:94). Bu yılgınlıklar sonucunda, saldırma, gerileme, çekilme, bastırma, yüceltme, aklileştirme, özdeşleşme, *autism* (iekapalılık) hallerine dönüşebilir (Krech & Crutchfield, 1980:80). Mesela, Almanya'ya uyum sağlamakta güçlük çeken Türklerin kendilerini Türkiye'nin başarılarıyla avutması bir özdeşleştirme halidir. Sosyal düzenin gerçekte olamayacağını düşünen bireyin kendini gündüz vakti hayallere kaptırması ve bir sosyal düzen hayali kurmaya çalışarak ie kapanması ise *autism*'dir (Krech, Crutchfield, & Ballachey, 1970: 205). Son iki önerme ise, bireyin gerginliklerin karakteristik yollarını öğrenmesi ve daha organize olması üzerinedir. İnsanın psikolojik alanı son derece karışık olmasına rağmen, hedefleri, ihtiyaçları ve istekleri arasında hiyerarşik bir düzen vardır. Böylece, birey kendini azami ölçüde korumak üzere faaliyette bulunan bir mekanizma gibi hareket eder (Krech & Crutchfield, 1980: 96). Bireyin iş bulma mücadelesi, bir dernek başkanı olma arzusundan önce gelir. Bireyin işsiz kalma tehlikesi karşısında, işinden atılmamak üzere gerçekleştireceği eylemler ise, bireyin medeni haline, sosyal statüsüne ve ideallerine göre pek çok farklı durumun karmaşık ilişkisine göre şekillenir.

Sosyal psikoloji genellikle, bireyin her zaman kendisini bileşenlerle (duygu, düşünce ve eylem/davranış) uyumlu bir tutum sergilemeye çalıştığı üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu kuramlardan en çok kullanılanı *bilişsel uyum* (bilişsel tutarlılık) olarak bilinmektedir. Bu kuramın temelinde yatan görüş, bir tutumun birbiriyle uyuşmayan veya tutarsız olan tepki eğilimlerine bir tutarlılık kazandırdığıdır (Morgan, 2011:338). Mesela, otobüste yolculuk eden bir genç, hükümet politikalarını savunan bir yolcuyla nükleer santralin yanlış olduğu tartışmasına girdiğinde, yolcu gencin nükleere karşı olmasını komünistlikle, solculukla eş değer tutarak bu gence karşı olumsuz bir görüş sergileyebilir. Peki, konuşma içerisinde yolcu, gencin hemşerisi ve dini geleneklerine bağlı olduğunu öğrendiğinde nasıl bir tutum ya da davranış sergileyecektir? Bu aşamada ise yolcu, kendisine göre olumlulukların ve olumsuzlukların bir ortalamasını, ortalamay olumsuzluklara doğru kaydırma eğilimi içerisinde, alarak gence karşı bir sonuç üretmeye çalışacaktır.

Bilişsel kuram üzerinden gelişen bu yaklaşımlar öğrenme yaklaşımlarından iki şekilde ayrılırlar; ilk olarak, bilişsel yaklaşımlar geçmişteki öğrenmelerden çok şimdiki algılamalar üzerine odaklanır; ikinci olarak da bireyin bir duruma ilişkin algısının ya da yorumunun önemini vurgular. Yani durum, tarafsız bir gözlemci tarafından görülebilecek bir nesnel gerçeklikte değildir (Taylor, Peplau & Sears, 2010:14). Bu nedenle bilişsel karmaşıklık çok yaygındır. Biz bir tutumu, olumlu ve olumsuz değerlendirme ya da duyguları da (duygusal öge) içeren, yani bütünü; merkezi bir konu ya da nesne, tutum nesnesi, ilgili bir düşünce, inanç ve bilgiler (bilişsel öge) toplamı olarak değerlendiririz (Freedman, Sears, & Carlsmith, 1998:320-321). Krech ve Crutfield (1980:96), insanın psikolojik sahasının son derece karmaşık olduğunu ifade eder; “insanın ihtiyaçları, istekleri ve hedefleri arasında hiyerarşik bir düzen olmasaydı, bu karmaşıklık çok kaotik bir davranışa yol açardı”. Fakat bireydeki kıymetler, idealler ve ideolojiler sistemiyle meydana gelen ihtiyaçlar, istekler ve hedefler arasında bir bütünlük oluşmakta ve böylece birbiriyle çatışan motifler organize olup onları yönetmektedir.

Sosyal Psikoloji ve tüketici davranışları gibi alanlarda sıklıkla kullanılan başka bir tutum modeli daha vardır. Leon Festinger tarafından geliştirilen *bilişsel uyumsuzluk* (bilişsel çelişki, tutarsızlık veya pişmanlık) kuramına göre; inanç ya da tutumlar ile davranışlar arasında tutarsızlıklar oluşur. Tutum-davranış farklılığı içeren durumlarda, belirgin iki temel çelişki giderme yolu vardır; belli bir biçimde davranışımızın çok önemli olmadığına kendimizi inandırmak ya da tutumlarımızı davranış doğrultusunda değiştirmektir (Freedman vd., 1998: 335). Festinger, bu denge olmadığı zaman ortaya çıkan çelişkinin kişiyi rahatsız ettiğini düşünür ve çelişki giderilince bilişsel uyum oluşur (Cüceloğlu, 2012:523). Jonathan L. Freedman ve arkadaşları (1998:431-443), insanların niçin uyma davranışı gösterdiğini; diğer insanların bilgisi ve verdiği güven, ters düşme korkusu, grupta söz birliği, grubun büyüklüğü, grubun uzmanlık düzeyi, bireyin kendine güveni, gruba kendini yakın hissedip hissetmemek ve kişinin bir konumdan vazgeçmesini güçleştiren güçlerin toplamı olarak ifade etmişlerdir. Mesela, eleştirel haberler yayınlamaktan çekinen bir kanalın haber müdürü, oto sansür uygulama nedenini çalışanlarının işsiz kalmasını engellemek olarak açıklarsa; bu durumu bilişsel tutarlılık oluşturmaya yönelik bir çaba olarak değerlendirebiliriz.

Sonuç olarak, Krech ve arkadaşlarına göre bireyin dünyayı algılayışı; fiziki ve sosyal çevresi, fizyolojik yapısı, hedef ve gayretleri ile geçmişteki tecrübelerinin bir ürünüdür (Korkmaz, 2017:480). Birey, tutumlarını dünyayı algılayışıyla uyumlu hale getirmeye çalışmaktadır. Bireyin davranışının çok önemli bir parçası olan tutum; bireyin durumundan ya da duruma ilişkin algısından öteye gidememektedir. Öyleyse, bireyin tutumuna imkân veren sosyal gerçekliğini de anlamamız gerekir.

2.1.2. Sosyal Gerçeklik Algısı, Roller ve Kurumsallaşma

Kurt Lewin ve Muzaffer Şerif gibi Gestalt psikologları, zihnın nesnel gözlenemezliğı sebebiyle incelenemez olduğunu savunan davranışçılığın kurallarını reddetmişlerdir (Arkonaç, 2008:19). Gestalt psikologlarına göre, düzen zihnın içinde bağımsız ve kayıtsız şeylerin yığınlarından oluşan bir dünya değildir. Görsel algı çalışmalarıyla belirli düzenlilik biçimlerinin gözlemlenebileceğini iddia etmişlerdir (Martin, 2018:4). Genel olarak, insanın nesneyi algılayışında, nesnenin içinde bulunduğu bağlamın önemli olduğunu öne sürerler (Arkonaç, 2008:19). Bireylerin nesne, olay ve insanları nasıl anladıkları üzerine odaklanan Gestalt psikologlarına göre; insanlar, durum ya da olayları birçok ayrı öğeden oluşmuş parçalı bütünler olarak değil, “dinamik bütünler” olarak algılamaktadır. Mesela, birini el ve parmaklar olarak algılamayız. Yani, çevre parçaların toplamından fazla bir şeydir (Taylor vd., 2010:11).

Gestalt psikolojisi geleneğini sürdüren eleştirel sosyal psikoloji ise, doğada “dışarıda” bir sosyal dünya olmadığı şeklindeki ontolojiye dayanır. Sosyal dünya, insanların karşılıklı eylemleriyle sürekli inşa edilir. Bu yaklaşım genel olarak *sosyal inşacılık* olarak adlandırılır (Arkonaç, 2008:43). Peter L. Berger ve Thomas Luckmann’ın 1967 yılında yayınlanan “Gerçekliğin Sosyal İnşası” adlı kitap, sosyal inşacılığın en önemli eserlerinden biri sayılır. Çalışma, *gerçeklik ve bilgi* (bilgi sosyolojisinden faydalanır) üzerine yoğunlaşmıştır. *Gerçeklik*, irademizden bağımsız bir varlığa sahip olarak tanıdığımız (bizden uzakta olmalarını istemeyeceğimiz) fenomenlere ait bir nitelik olarak, *bilgiyi* de bu fenomenlerin gerçek olduklarının ve spesifik özellikler taşıdıklarının kesinliğı olarak tanımlar (Berger & Luckmann, 2018:1). Mesela Tibetli bir kesiş için “gerçek” olan şey, Amerikalı bir işadamı için “gerçek” olmayabilir. Suçlunun sahip olduğu “bilgi”, suç bilimcinin “bilgi”sinden farklıdır (Berger & Luckmann, 2018:3). En üstün gerçekliğin, gündelik yaşam gerekliğı olduğunu, bu gerçekliğin başkalarıyla paylaşıldığı yüz-yüze süreçlerde oluştuğunu ve tüm diğer örneklerin bunun türevi olduğunu iddia eder. Bu süreçte, bireyin, gündelik yaşamda kendilerini nasıl tecrübe ettiğini sorgular (Berger & Luckmann, 2018:32-43). Daha genel bir yaklaşımla sosyolojinin temel sorusunun şu şekilde olduğunu varsayar; *özel anlamların nesnel olgusalılıklar haline gelmesi nasıl mümkün olur?* (Berger & Luckmann, 2018:28). Berger ve Luckmann, bu soruya yanıt olabilecek şekilde sosyalliğın gerçeklik inşasının üç süreç içinde diyalektik olarak sürekli inşa edildiğini savunur. Birincisi, *dışsallaştırma*; insanların kültürleri, toplumları, grupları içinde yapıp ettiklerini anlamlı kılma üretimidir. İnsanlar dünyalarını bu anlamlandırmalar aracılığıyla açıklamaya çalışırlar. Bu sebeple gerçek denilen şey insanların ürettiğı anlamdır. İnsan bu surette sosyal kurumları (aile, devlet, eğitim, hukuk vb.) sosyal yapıları anlamlandırır (Arkonaç, 2008:44). İkincisi, *nesnelleştirme (şeyleştirme)*; Marx’ın erken dönem yazılarından faydalanarak oluşturulmuştur. İnsani olguların sanki şeylermiş gibi, yani gayri insani ya da belki de insan-üstü

terimlerle kavranmasıdır (Berger & Luckmann, 2018:133). Diğer bir ifadeyle, insanın dışsallaştırma ile anlamlandırdığı sosyal kurumları, sosyal yapıları, gerçek olarak algılamaya başladığı andır (Arkonaç, 2008:44). Üçüncüsü, *içselleştirme*; söz konusu gerçekliğin kendisini bir kez daha nesnel dünyanın yapılarından öznel bilincin yapılarına aktarırken insanlar tarafından tekrar kendi içlerine mal edilmesidir (Tekin, 2014:37). Yani Berger'e göre, dışsallaşırken toplum, bir insan ürünü; nesnelleşirken *sui generis* (nevi şahsına münhasır); ve içselleştirmede ise insan artık toplumun ürünü olmaktadır (Tekin, 2014:37).

Bu süreçler, insanın çevresiyle karşılıklı ilişkisi içerisinde sosyo-kültürel bakımdan değişken olduğunu gösterir. Bunu insan ürünü sosyal düzen içerisinde gözlemleyebiliriz. Sosyal düzen, biyolojik olarak verili değildir. O insan tarafından, insanın süregiden dışsallaşması esnasında üretilir (Berger & Luckmann, 2018:77). Berger ve Luckmann (2018:79-81)'a göre sosyal düzen, *kurumsallaşma* ile yakın ilişkilidir. *Kurumsallaşma*, mutataştırma (alışkanlık haline getirme) ile başlar. Mutatlaştırılmış eylemlerin fail tipleri tarafından karşılıklı biçimde tipleştirilmesi ile oluşur. İki bireyin varlığında (Robinson Cruise örneği), *kurumlaşma* hali hazırda *in nucleo* (nüve) mevcuttur. Bu aşamada birey, her biri bir diğerinin eylemlerini öngörerek gerçekleştirecekleri bazı işler için değil, aynı zamanda kendi psikolojik tasarrufları için de zaman ve güç kazanırlar (Berger & Luckmann, 2018:85). *Kurumsallaşma* böylece Durkheim'in terimiyle sosyal olgular haline gelirler, yani nesnellik kazanırlar³ (Berger & Luckmann, 2018:87).

Rollerin kökenleri, kurumların kökenleri olan mutataştırma ve nesnelleştirme ile aynı temel sürece dayanır. Her kurumlaşmış davranış, rolleri gerektirir. Roller, kurumsal düzeni temsil ederler (Berger & Luckmann, 2018:110). Rol, kişilerden beklenen davranışlardır. Diğer bir ifadeyle, toplumda bulundukları statü (sosyal mevki) ile elde edilen özelliklerdir (Erkal, 1998:28). Toplumsallaşabilmek için hayatta bir takım rolleri öğrenmek ve benimsemek zorunluluğu vardır. Toplum, her insandan bir takım görevler bekler. İnsan, hayatında çocukluk, öğrencilik, analık, amirlik vb. gibi çeşitli roller oynamak zorunda kalır. Bu roller, cinsiyete, yaşa, mesleğe göre değişir (Baymur, 1994:275). Statü ise, en genel anlamda kişinin toplumsal yapı içinde işgal ettiği konumdur. Rol, statüden beklenen bir davranış olduğundan, davranıştaki farklılıklar statüdeki farklılıklarla birlikte gitme eğilimindedir (Morgan, 2011:370). Toplumsal açıdan rol önemlidir, çünkü bireylerin eylemlerinin nasıl sosyal olarak etkilendiğini ve düzenli davranış kalıpları izlediklerini gösterir. Bu anlamda rol ilişkisel bir bakışla anlam kazanır. Bununla kastedilen, herhangi bir rolün anlam ifade edebilmesi bir diğer ilgili rolün varlığını gerektirir. Örneğin, öğretmen rolünün varlığı öğrenci rolüne bağlıdır (Sarıbay & Öğün, 1999:30).

³ Berger ve Luckmann'ın teorilerinde her ne kadar işlevciliğin yapı vurgusuna karşılık bireyi de sürece dâhil etmelerine rağmen yeterince başarılı olamadıkları eleştirisi yapılmıştır. Katı bir şekilde sınırları çizilmiş olan birey dolayısıyla daha mekanik bir birey imgesi yaratmışlardır (Derek Layder'den akt. Yücedağ, 2013:24).

Toplumsallaşabilmek için hayatta bir takım rolleri öğrenmek ve benimsemek zorunluluğu vardır (Baymur, 1994:275).

Sonuç olarak, Berger ve Luckmann'ın bilgi ve gerçekliği tarifi üzerinden kurguladığı sosyal inşacılık yaklaşımı, özne ve nesnenin birlikte ele alınması açısından son derece önemlidir. Berger ve Luckmann (2018:93)'a göre; "Toplum, insani bir üründür. Toplum, nesnel bir gerçekliktir. İnsan, sosyal bir üründür". Böylece, bu üç süreçten herhangi birini ihmal eden bir sosyal analiz yanıltıcı olur.

2.1.3. Toplumsallaşma

Bireyin tutum ve davranışları gibi, bireyin toplumsallaşma sürecini anlayabilmek hayli zordur. İnsanın, her gün karşılaştığı sayısız olayların ve kişilerin, içinde bulunduğu sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel koşulların, gelenek ve yasaların, fiziksel çevrenin ve saymakla bitmeyen daha pek çok değişkenin etkisindedir. Bu değişkenlerin karmaşık etkileşimi sonunda insan bir kişi olarak belirir (Kağıtçıbaşı & Cemalcılar, 2017:220). Peki, bu kadar değişken içerisinde, bireyin toplumsallaşma süreci nasıl meydana gelmektedir?

Toplumsallaşma, daha çok sosyolojide kullanılmakta ve sosyalleşme ile aynı anlama gelmektedir. Toplumsallaşma, genel anlamıyla, kişinin kültürel değer ve normları edindiği süreç olarak tanımlanabilir (Morgan, 2011:361). Toplumsallaşma süreci, bir anlamda kişiler arası ilişkilerin, bireylerin tutum ve davranışlarının daha geniş düzeyde değerlendirilmesidir (Kağıtçıbaşı & Cemalcılar, 2017:219). Toplumsallaşma, genellikle insanın içinde bulunduğu topluma uyması, birlikte yaşadığı insanlarla geçinmeyi öğrenmesi olarak görölmektedir (Baymur, 1994:273). Yani insanın ailesinin, komşuluk çevresinin, kentinin veya köyünün nihayet ulusunun bir parçası olduğunu öğrenmesi ve onların bir üyesi haline gelmesidir (Kağıtçıbaşı & Cemalcılar, 2017:219). Bu naif tanımların gerçekleşmediği yani bireyin yeterince toplumsallaşmadığı ya da toplumsallaşamadığı durumlarda toplumun diğer üyelerinin bireye verdiği tepki, Albert Camus'nün "Yabancı" adlı romanında anlattıęı⁴ türden bir hoşgörüsüzlük olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kültürel değerler, bireyler tarafından kalıtsal olarak değil, taklit yoluyla, insanlarla iş birliği, etkileşim kurarak elde edilir (Baymur, 1994:273). Toplumsallaşma, bireyin kendisini ve etrafını tanımaya başladığı andan itibaren kesintisiz ve yaşamı boyunca süregider. Pek çok kültürde, birçok çocuk için ilk toplumsallaşma kaynağı, toplumun temel davranış biçimlerini öğreten aile ile başlar (Baymur, 1994:361). Toplumsallaşma kavramına sıklıkla atıf yapılan sosyolojide, ailenin veya çevrenin çocuk üzerindeki etkisinin ön plana çıkarılmasına sosyal

⁴ Romanın kahramanı Mersault, bir cinayet için suçlanırken kendisini adım adım ölüme götüren süreç, tesadüfen işlenen cinayetin kendisinden çok ölen annesine toplum değerlerine uygun ölçüde tepki vermemesinden kaynaklanmaktadır (Camus, 1996)

psikologların bir kısmı eleştiri getirmiştir. Çünkü bu kavramın çocuğu bir anlamda pasif olarak görmesi ve çocuğun da kendine has özellikleriyle çevresini göz ardı etmesidir. Bu nedenle, toplumsallaşma⁵ kavramı yerine benzer anlama gelen “sosyal gelişim” kavramını kullanmayı tercih etmişlerdir (Kağıtçıbaşı & Cemalcılar, 2017:219).

Benzer eleştiri, siyaset bilimi literatüründe de yer almaktadır. Türker Alkan (1979:6), bireyin tümüyle edilgen, toplumsal sürecin ise etken olarak görülmesine karşın, toplumsallaşmayı bir girdi-çıktı olarak gören ve tek yönlü olmaktan çok, bir alışveriş olarak ele alan görüşün yaygınlaştığını belirtmektedir. Bu açıdan toplumsallaşmaya dair tanımları dar ve geniş kapsamda olmak üzere iki farklı şekilde ele alabiliriz. Dar kapsamlı tanımlar; bilgilerin, değerlerin doğrudan ve açık bir süreç içinde toplumsallaşan kişiye aktarılması olarak incelerken, geniş kapsamlı tanımlar; belirgin biçimde toplumsallaşma amacına yönelmemiş toplumsallaşma süreç ve etmenlerin doğurduğu siyasal davranışları incelemektedir. Geniş kapsamlı bir perspektiften bakınca Merton’un deyimiyle, toplumsal işlevlerin “amaçlanmamış sonuçlarını” da kapsayan bir toplumsallaşmayı incelemeye yöneliktir (Alkan, 1979:5). Bu anlayış içerisinde, toplumsal yaşamın karmaşıklığı ve dinamizmi içinde, bilinçsiz farkına varılmayan bir süreç söz konusudur (Alkan, 1979:5). Yani toplumsallaşma her ne kadar öğrenme ve taklit yoluyla gerçekleşse de, bu süreçte öğrenme o kadar yaygındır ki, her zaman için onun farkına varmayabiliriz (Morgan, 2011:361). Toplumsallaşma süresince edinilen bilgiler çeşitli yerlerden pek çok şekilde gelebileceği için birey, bu bilgileri takip etmekten çok akışına bırakarak, zaman içerisinde, belirli – belirsiz öğrenmeye daha yatkındır.

Berger ve Luckmann (2018:193)’a göre birey, bir toplumun üyesi olarak doğmaz. O, sosyalliğe doğru bir yatkınlıkla doğar ve toplumun bir üyesi haline gelir. Bu sürecin başlangıç noktası içselleştirmedir. Daha önce bahsedildiği üzere içselleştirme, ilkin bir kişinin kendi hemcinsini anlamasında, ikinci olarak da bu dünyanın anlamlı ve sosyal bir gerçeklik olarak kavranmasında temeldir (Berger & Luckmann, 2018:194). Diğer bir ifadeyle içselleştirme ile toplumsal yapının bilincin yapısı haline gelmesidir (Berger & Luckmann, 2016:2).

Bu açıklamalardan toplumsallaşmanın içselleştirme ile sıkı bağı olduğunu anlıyoruz. Bu iki türlü gerçekleşir. Berger ve Luckmann, sosyolojideki birincil ve ikincil sosyalizasyon tanımlarına çok yakın anlamda olacak şekilde asli ve tali sosyalizasyon ayrımı yapar. Asli sosyalizasyon, bireyin doğumuyla başlayan süreçtir. Neleri yapması ya da yapmaması gerektiğini, neyin nasıl ve hangi kurallar çerçevesinde gerçekleştirileceği gibi kural ve normlar, birey doğmadan önce hazır bir reçete olarak vardır ve bu gerçekliği olduğu gibi alır (Yücedağ, 2016:127). Yani onu toplumun bir üyesi haline getiren ilk sosyalizasyondur. *Asli sosyalizasyonun* salt bilişsel öğrenmeden daha fazla şeyler içermesi ve duygusal süreçlerle bir hayli dolu koşullar

⁵ Bu çalışmada, sosyalleşmenin karşılıklı etkileşimi kabul edilirken, toplumsallaşma kavramı kullanılmaya devam edilmiştir.

altında gerçekleşmesi onu çoğu zaman en önemli sosyalizasyon yapar (Berger & Luckmann, 2018 :195). *Tali sosyalizasyon* ise, kurumsal ya da kurum-temelli “alt-dünyalar”ın içselleştirilmesidir. Bu haliyle kapsamı ve karakteri, işbölümü ve buna eşlik eden sosyal bilgi dağılımı tarafından belirlenir. Diğer bir ifadeyle, role-özgü bilginin dolaylı dolaysız olarak işbölümünden temellenen rollerin edinilmesidir (Berger & Luckmann, 2018:202-209). Roller, ortak bilgi stokları demektir. Edinilen roller aracılığıyla, bireyler belirli durumlarda nasıl davranmaları gerektiğini kurumsal yapı içerisinde bilir hale gelir (Yücedağ, 2016:127). Böylece, birey rolleri içselleştirir ve bu toplumsal gerçeklik düzenini kabul eder. Tali sosyalizasyon aslında asli sosyalizasyonla oluşan ilk içselleştirmenin üzerine yerleşir. Bu haliyle daha yapaydır ve yerlerinden edilmeye daha elverişlidir. Diğer yandan, aralarında bir tutarlılık sorunu da söz konusu olabilir (Berger & Luckmann, 2018:209). Mesela, muhafazakâr bir ailede yetişen birey, üniversitede rol model aldığı sosyalist düşüncede bir hocanın fikirlerini benimseyebilir. Bireyin, üniversiteden mezun olup iş hayatına geçtiği süreçte ise fikirleri, geçmişle yeni edindiklerinin çok karmaşık bir ilişkisini taşıyor olabilir.

Toplumsallaşma etnosantrizm ve kültürlenme kavramları üzerinden de tartışılabilir. Etnosantrizm, bir toplumda insanların, kendi değerler sistemini başkalarınınkinden üstün görmeleri ve olayları, içinde yaşadıkları toplumun değerler sistemine göre yargılamalarıdır (Baymur, 1994:273). *Acculturation* (kültürlenme) ise, insanın içinde doğduğu kültürden farklı bir kültürü benimsemesi sürecidir (Baymur, 1994:276). Bu tanımlardan hareketle; bireyin önyargısını toplumsal düzeyde etnosantrizm, kabul edişini ise *acculturation* ile ilişkilendirebiliriz.

Sonuç olarak, bireyin toplumsallaşma süreci, bireyin gerçekliğini görmemizi sağlar. Yine, toplumsal düzeyde bireyin diğer bireyleri kabul etmesi ya da diğer bireylere karşı önyargılarını anlamamıza yardımcı olur.

2.1.4. Siyasal Toplumsallaşma

Bireyin toplumsallaşma süreci bir anlamıyla siyasallaşma sürecinin de başlangıcını oluşturmaktadır. Çünkü bireyin sosyalleşmesi, siyasal toplumsallaşmaya ilişkin kodları da içerir. Siyasal toplumsallaşma, genel anlamda toplumsal-siyasal çevre ile birey arasında yaşam boyu süren dolaylı ve doğrudan etkileşim sonucunda, bireyin siyasal sistemle ilgili görüş, davranış, tutum ve değerlerinin gelişmesidir (Alkan, 1979:8). Edward S. Greenberg ise siyasal toplumsallaşmayı, bireyin üyesi olduğu siyasi sisteme ilişkin tutumları, inançları ve değerleri ve bu sistemle vatandaş olarak kendi rolünü edinme süreci olarak tanımlar (akt. Kudrnac, 2015:605). Bu tanımlardan da anlaşılacağı gibi toplumsallaşma gibi, siyasal toplumsallaşma da bireyin (siyasi) çevreyle karşılıklı etkileşimi sonucunda oluşan ve yaşam boyu devam eden bir

süreci içeriyor. Toplumsallaşmadan farklı olarak, birey siyasallaşırken toplumsallaştığı çevrenin etkisinin yanında doğrudan siyasal çevrenin de etkisinde olmaktadır.

Fred Greenstein, siyasal toplumsallaşma tanımını bir anlamda çalışma konularını da içerecek şekilde dört başlığa ayırarak yapmaktadır. Buna göre; çocukların siyasal eğilimlerinin incelenmesi, süregelen normların nasıl kazanıldığıının araştırılması, yaşamın herhangi bir aşamasındaki herhangi bir siyasal öğrenme eyleminin incelenmesi ve hem toplumsallaşma etmenlerini, hem de toplumsallaşan kişinin davranışlarını göz önüne alarak, bu kategorilerden birinin kullanılarak incelenmesidir (akt. Ergil & Alkan, 1980:5). 1950 ve 1970 yılları arasında çocukların siyasal toplumsallaşma eğilimleri sıklıkla incelenen bir konu olmuştur. İlerde de tartışılacağı gibi, çocukluk dönemi kararlarının ileri dönemlerde sıklıkla değişmesi gibi nedenlerle ergenlik ve gençlik dönemi siyasal toplumsallaşma tartışmaları daha fazla incelenmeye başlanmıştır. Diğer yandan Greenstein'in çizdiği çerçeve, siyasal toplumsallaşma çalışma konularının kapsayıcılığı açısından yeterli görünmektedir. Bu çalışma da Greenstein'in çizdiği çerçeveye yakın bir çalışma yapmayı amaçlamaktadır. Michael Rush ve Philip Althoff (1971) çalışmasında, literatürdeki siyasal toplumsallaşmanın değişik boyutlarını şu şekilde özetlemektedir: Öncelikle toplumsallaşma deneyimi, öğrenme sürecidir. Bu süreçte, siyasal davranışın yönü ve sıklığı ortaya çıkar. Değer, bilgi, eğilim içeren her türlü davranış gibi siyasal davranış da toplumsallaşma sürecinden etkilenmektedir (Acar & Uslu, 2016:320). Siyasi davranış biçimlendirmesinin yanı sıra siyasi kültürün aktarılmasına dair de işlevleri vardır. Siyasal entegrasyonun devamı için bireyler aile, okul, siyasi partiler gibi araçlardan sistemin devamı için gerekli değerleri ve kuralları öğrenir, içselleştirir ve aktarırlar (Acar & Uslu, 2016:320).

Sonuç olarak, siyasal toplumsallaşma, bireyle başlamakta ve toplumsallaşma pratikleriyle (öğrenme ve taklit gibi) neredeyse aynı süreçlerden geçmektedir. Çocukluk döneminin başlarından itibaren, hayat boyu devam eden bir süreç söz konusudur.

2.1.4.1. Siyasal Toplumsallaşma Üzerine Yapılan Çalışmaların Ana Eksen

Siyasal toplumsallaşmayla ilgili yapılan çalışmalarda, siyasal toplumsallaşmanın ne düzeyde mikro ve makro yönlerine odaklanması gerektiği vurgusu; sosyal bilimlerde tartışılan özne mi yoksa yapı mı merkeze alınmalı, yoksa bunlar birlikte ele alınarak mı incelenmeli tartışmasına denk düşmektedir.

Siyasal toplumsallaşma çalışmaları temel düzeyde siyasal sistemlerin ya da bireyin dikkate alınarak incelendiği çalışmalar olarak ikiye ayrılarak incelenir. Birinci grup araştırmacılar, politik sistemin kendisini çıkış noktası alır. Pozitivist bir anlayış içeren eylem teorisi, sistem analizi gibi yaklaşımlar siyasal düzeni sistemli işleyen mekanizmalar olarak değerlendirir. Bu araştırmaların en önemli amacı, siyasal sistemlerin işlev gösterdiği ve geliştiği

yollardaki farklılıkları tespit etmektir. Bu kapsama giren davranışçı bakış açısı sosyolojinin şu temel ilkesiyle hareket etmektedir. İnsanlar, içine doğdukları toplumun öteki kurumlarına olduğu gibi, siyasi kurumlarına ve kültürüne de, aile, arkadaş grupları, okul, meslek ve kitle haberleşme araçları gibi yollarla hazırlanır, ya da başka bir ifadeyle alıştırlırlar (Ozankaya, 1966:3). Burada düzenin başarısı, siyasi kurumların bunu aktarma düzeyine bağlıdır. Bu bakış açısıyla, siyasi toplumsallaşma, mevcut siyasi sistemlere destek işlevi olarak da görölmektedir (Dekker & Meyenberg, 1991:16). Bu tür makro araştırmalara en iyi örnek, Gabriel Almond ve Sidney Verba'nın (1963) "The Civic Culture" ve Easton'un (1965, 1967) "Systems Theory" adlı çalışmalarıdır (Sapiro, 2004:2). Genellikle işlevsel yaklaşım olarak adlandırılan bu yaklaşım bazılarına göre tutucu bir akımdır. Toplumun sürekli olarak kural koyuculuğu, dengesi, iç düzeni noktalarına ağırlık veren bu yaklaşım, var olan düzeni değişmez biçimde sürdürmek amacındadır. Oysa tarih toplumların değiştiğini göstermektedir (Çam, 1998:81). Mesela Easton ve Dennis bir çalışmada siyasi toplumsallaşmanın neden siyasi sistem için destekleyici bir öge olduğu, neden siyasi sistemin sürekliliğini sağlayıcı bir işlevi olduğunu detaylıca açıklamaya çalışmıştır (Ergil & Alkan, 1980:6). Başka bir eleştiri ise, belirli bir topluma özgü işlemleri model alarak, söz konusu yapı ve işlevleri başka toplumlarda arama eğiliminin "etnosantrizm"e yol açmasıdır. Özellikle Almond ve Verba'nın siyasi gelişme alanındaki çalışmalarına bu eleştiri yöneltilmiştir (Çam, 1998:81).

İkinci grup araştırmacılar ise bireyin siyasi toplumsallaşmasını odak alır. Bu düzeyde siyasi toplumsallaşma; bireyin kendi siyasi yönelimlerini, onun siyasi dünyasına dair bilgisini, hislerini ve değerlendirmelerini aldığı süreç olarak tanımlanır (Dekker & Meyenberg, 1991:17). Siyasallaşma olgusunu siyaset psikolojisi bağlamında ve psikanalitik açıdan ele alan ilk önemli araştırmalardan birisi Harold D. Lasswell'in 1930 yılında yayınlanan "Psikopatoloji ve Politika" adlı çalışmasıdır. Sonrasında Erik H. Erikson (1969) bu yaklaşımı devam ettirmiştir (Alkan, 1979:4). Frankfurt Okulu temsilcilerinden Adorno (2017)'nin 1973 yılında yayınlanan "Otoritaryen Kişilik Üzerine" adlı çalışması ise bu konudaki önemli kaynaklardan birisini oluşturmaktadır.

Peter Pawelka (1977) bu tartışmayı amprik-analitik ve eleştirel-diyalektik olarak ayırır. Amprik-analitik çalışmalar, bir siyasi sistemin meşruiyetiyle ilgilendir. Eleştirel-diyalektik çalışmalar ise, güç ve yabancılaşma gibi konular çerçevesinde; sistemin bağımlı üyelerinin gerçek ihtiyaçlarının bastırıldığı mevcut kapitalist topluma meşruiyet getirilmesini gerektiren bir sosyalleşme sürecinin üstesinden gelmekle ilgilendir (akt. Dekker & Meyenberg, 1991:17). Pawelka'nın eleştirel-diyalektik yaklaşım olarak adlandırdığı yaklaşım, aslında üçüncü bir tür olan çatışmacı ve eleştirel yaklaşımlara daha fazla denk düşer. Bu yaklaşımlar, bir anlamda işlevci ve pozitivist yaklaşımlara tepki olarak dile gelmiştir. Çoğu işlevci ve organizmacı sosyal teorisyen için toplumun sağlıklı bir biçimde işleyişini sağlayan devlet, ekonomi (pazar ekonomisi), aile vb.

kurumlar, organizmanın yaşamasında hayati rol oynayan biyolojik organlar gibi fonksiyonlar yerine getirdiğini iddia eder (Balkız, 2004:146). İşlevci yaklaşımda, tarihsel süreç içinde güç ilişkilerinin ortaya çıkardığı kurumlar ebedileştirilmekte ve doğallaştırılmaktadır (Balkız, 2004:146). Eleştirel teoriye göre, toplum kavramı, pozitivist sosyolojide olduğu gibi soyut ve nötr bir kavram olarak kullanılamaz (Balkız, 2004:146). Alkan (1979:7)'ın ifadesiyle; toplumda farklı, hatta çelişik çıkarları ve dünya görüşleri olan toplumsal sınıflar bulunduğunu; bu nedenle, siyasal düzeni destekleyen kadar desteklemeyen toplumsallaşma süreçleri olduğunu da dikkate almamız gerekir.

Sosyal psikoloji alanı da siyasal toplumsallaşma tartışmalarına katkı sağlamaktadır. Sosyal psikoloji, kişiyi toplum ile etkileşim halinde inceler (Baymur, 1994). Genel psikolojiden farklı olarak bireyin sosyal davranışı hakkında genel kanunlar bulmayı kendine hedef tutan sosyal psikoloji, bireyin sosyal hedefleri nasıl elde ettiğı, kendi sosyal çevresini nasıl idrak ettiğı ve sosyal davranışı nasıl öğrendiğı gibi süreçlere odaklanır (Krech & Crutchfield, 1980:24). Sosyal psikoloji, olaylara davranışçı yaklaşımdan ziyade bilişsel-gelişimsel psikoloji alanından yaklaşımaya daha yakındır (Tolan, İsen, & Batmaz, 1991:10). Çünkü insan davranışları hareketli, istikrarsız ve önceden kestirilemez. Birçok sebep-sonuç ilişkisinin kaynağı ve karşılıklı ilişkinin tesiri ile idrak edilirler (Krech & Crutchfield, 1980:25). Sosyal psikoloji, insanların neden peşin hükümlü olduklarını ve peşin hükmün nasıl ve niçin gerçekleştiğini ve değiştiğini, onu kabul eden bireyin şahsiyeti, davranışı ve tutumları üzerindeki tesirlerini inceler (Krech & Crutchfield, 1980:29). Diğer bir ifadeyle, sosyal psikolojiyi insanların başkaları hakkında nasıl düşündüklerini, onları nasıl etkilediklerini ve onlarla nasıl ilişki kurup etkileştiklerini bilimsel olarak araştıran bir bilim dalı olarak da tanımlayabiliriz (Taylor vd., 2010:9). Peki, siyasal psikoloji ile sosyal psikoloji arasında bir ayırımdan söz edilebilir mi? Disiplinler arası bir alt disiplin olarak siyasal psikoloji bireyin siyasal davranışını incelemeye yoğunlaşmakla birlikte, bunun toplum içinde ve diğerlerinin varlığında bir davranış olduğunu kabul eder (Erdoğan, 20015:36). Bu noktada siyasal psikoloji, sosyal psikolojiden siyasal davranışın nedenlerini araştırmasıyla ayrılıyor diyebiliriz.

Bir siyaset bilimci ya da sosyolog, sosyal meselelerin ortaya konulmasında veya çözümlenmesinde bir sosyal psikoloğa ya da genel psikoloğa göre ne tür farklı bakış açıları geliştirmektedir? Sosyal psikoloji karmaşık sosyal meselelerin ortaya konulması ya da çözümlenmesinde işi diğer sosyal bilimcilere bırakır (Krech & Crutchfield, 1980:29). Bu bilim dalları daha çok toplumsal çözümlemeyle ilgilenirler. Toplumsal çözümlemede amaç geniş toplumsal güçler ile genel toplumsal davranış örüntüleri arasındaki bağı ortaya çıkarmaktır (Taylor, Peplau, & Sears, 2010:9). Mesela, bir siyaset bilimcinin, belirli bir zamanda ve coğrafyada neden oy verme davranışının sol partiler lehine bir değişim gösterdiğini araştırdığını varsayalım. Araştırma ilk olarak bölgenin değişen ekonomik ve sosyal yapısını incelemeye alacaktır. Belki

bölgenin yoksullaşmasıyla, oy verme davranışının değişmesi arasında bir bağlantı bulacaktır. Genel psikologlar ise, bireysel çözümleme üzerine odaklanırlar. Onlar daha çok kişilerin kendisine özgü yaşam öyküsü ve psikolojik özelliklerini konu alırlar (Taylor, Peplau, & Sears, 2010:10). Yine aynı örnekten hareketle, bölgedeki artan işsizlik ve ekonomik sorunların neticesinde bölge halkının sol partilere oy vermeye başladığı sonucu çıkmış olsun. Yine, sol partiler odaklı oy verme davranışının artarak devam ettiği ve uzun süre tekrarlandığını varsayalım. Buna rağmen aynı ailenin fertlerinden olan anne, baba ve kız kardeş sol bir partiye oy verirken, neden abi sağ partiye oy verme tercihinde bulunmaktadır. Bu inceleme siyaset psikolojisi içinde de inceleme alanı bulmasına rağmen daha çok bireyi merkeze alan klinik ve kişilik psikologlarının işidir. Çözümleme için kişinin yaşam öyküsü dinlenir ve psikolojik özellikleri anlaşılmaya çalışılır. Böylece, kişinin aynı ailedeki diğer fertlerden neden farklı bir oy verme davranışında bulunduğu çözümlenmeye çalışılır. Sosyal psikolojinin bağlamı ise kişilerarası düzeydir. Genel olarak kişinin mevcut toplumsal yapı içerisindeki durumuna odaklanır. Toplumsal durum çevredeki diğer insanları, onların tutumlarını, davranışlarını ve bireyle ilişkilerini içerir (Taylor, Peplau, & Sears, 2010:10). Mesela, kentsel dönüşüme uğrayacak bir alanda bölge sakinlerinin kentsel dönüşüm kararına karşı çıkmama nedenini araştıran bir çalışma yapılsın. Sosyal psikologlar, bölge halkının öncesinde yaşadıkları sorunların hiçbirine cevap alamadıklarını gördükleri için, yaşadıkları yılgınlıkların bir neticesi olarak kentsel dönüşüm kararına karşı çıkmaktan vazgeçmiş oldukları sonucuna varabilirler. Yine, bölgede birçok evin ruhsatı olmadığından dolayı devletin belirli bir ücret karşılığında yer tahsis etmesini bilişsel tutarlığa dönüştürerek kentsel dönüşümü kabul etmiş olabilirler.

Sonuç olarak, siyasal toplumsallaşma tartışmaları da siyaset bilimi, sosyoloji ve psikoloji gibi alanlarda var olan birey ve sistem odaklı tartışmalar arasında gidip gelmektedir. Yalnız, iki yaklaşımı da ilişkisel bağlamda değerlendirmek, söz konusu çalışmaları daha derinlemesine ele almaya yardımcı olabilir. Diğer yandan, siyasal toplumsallaşma çalışmaları, toplumsallaşmayı etkileyen faktörler üzerinden de farklı biçimlerde tartışılmaktadır.

2.1.4.2. Siyasal Toplumsallaşmayı Etkileyen Faktörler

Siyasal toplumsallaşmayı sağlayan süreç, toplumsallaşma araçlarından etkilenmektedir. Ayrıca bunlara, siyasal toplumsallaşmanın yaşandığı mekân ve toplum yapısı, birincil ve ikincil sosyalleşme süreçlerinin çatışan etkileri, sosyo-ekonomik faktörler ve bireyin kişisel özellikleri de dâhil edildiğinde konu üzerine çok boyutlu bir tartışma yaşanmaktadır.

Ergil ve Alkan, bu konuda yapılan tartışmaları kolaylaştırmak için eleştirmektedir.

Basit gözükken karmaşık olaylar karşısında, aslında yanlışlarla dolu olabilen genellemeler yapmak, çoğu kez, ciddi bilimsel çalışma yapmaktan daha kolay ve çekici gelmiştir (1980:8).

Bu nedenle, siyasal toplumsallaşmayı etkileyen faktörlerin birbirilerinden bağımsız ve birbirini kesmeyen süreçler olduğu algısı yerine, birbirleriyle ilişkili olarak neden ve nasıl soruları yöneltilerek yeniden tartışılması daha yerinde olacaktır.

2.1.4.2.1. Aile

Siyasal toplumsallaşmada hangi toplumsallaşma etmenlerinin (aile, okul, siyasi partiler) başlangıçta en etkili olduğu konusunda tartışmalar olmuştur (Kudrnac, 2015:611). Siyasi toplumsallaşma literatürünün çoğunda aile, çocukların ve gençlerin tutum ve davranışlarını etkileyen en önemli faktör olarak kabul edilmektedir. Hatta Alice Klabutscher'e göre, bireyin yaşamının ilk yıllarında aile, birey için tekel durumundadır (akt. Yılmaz, 2013:323).

Kişi, kültürel değerler ve normları toplumsallaşma denilen bir süreç yoluyla kazanır. Pek çok kültürde, çocuklar için ilk toplumsallaşma kaynağı, toplumun temel davranış biçimlerini öğreten ailedir (Morgan, 2011:361). Ebeveynler genellikle en etkili sosyalizasyon aracı olarak görülür. Çünkü ebeveynler çoğu zaman çocuklarıyla birlikte vakit geçirmekte ve onların rolü, çocuklarının davranışlarını doğrudan ve dolaylı eylemlerle yönlendirmektedir. Dolayısıyla, siyasal toplumsallaşma ile ilgili araştırmalarda, ebeveynler ve çocukları arasındaki uyum en önemli bulgulardan birini temsil etmektedir (Kudrnac, 2015:611). Mısır, Etiyopya, İtalya, Japonya gibi dünyanın farklı coğrafyalarında yapılan çeşitli çalışmalarda aile ile siyasal düzen arasında çok yakın bir ilişkinin bulunduğu ve çocuk yetiştirme biçiminin siyasal yaşamı büyük ölçüde etkilediğini ileri süren araştırmacılar vardır (Ergil & Alkan, 1980:53). Ailenin, bireyin siyasal rolünü oluşturmada merkezi rolü, bireyin doğuştan gelen bütün ihtiyaçlarının karşılanması için ana kaynak ve merkezi rolü dolayısıyladır. Çocuklar bu nedenle ebeveynleriyle özdeşleşmeye ve onların politik sisteme bakışlarını benimsemeye eğilimlidir (Davies, 1965:10).

Ailenin bireyin siyasal toplumsallaşmasında aşırı etkisi olduğunu eleştiren çalışmalar da bulunmaktadır. Bu eleştiriler, genel olarak ilk zamanlarda yapılan çalışmaların fazla abartıldığı; sonraki çalışmalarda, bu etkinin sanıldığı kadar büyük olmadığı üzerinedir. Çocuğun yaşına, ailenin sınıfsal kökenine ve toplumun gelişmişlik düzeyine bağlı olarak ailenin etkisinde önemli değişiklikler izlenmektedir (Ergil & Alkan, 1980:53). Yıllar geçtikçe, ailenin çocuk üzerindeki etkisi azalmakta; okul ve arkadaşlık gruplarının etkisi artmakta ve durum zamanla aile etkisinin zayıflamasına neden olmaktadır. Çocuğun yaşı ilerledikçe, siyasal konuları, ailesinden çok arkadaşlarıyla konuşma eğilimindedir (Ergil & Alkan, 1980:76-78). 1966 yılında Ankara Üniversitesi öğrencilerinin siyasal kültürünü inceleyen Özer Ozankaya'nın çalışması bu tartışmayı doğrulamaktadır. Ankete katılan üniversite öğrencilerinin %75'nin siyasi görüşleriyle aile büyükleri arasında kısmen bir uyumun olduğu, buna karşılık %12'lik bir kesimin ailesiyle bütünüyle uyumlu olduğu ortaya çıkmıştır (1966:49).

1965 yılında Kennetth Langton ve David Karns aile, akran grupları ve okulun birbirleriyle ilişkili olarak siyasal toplumsallaşmanın etkilerini araştırmıştır. Yani, siyasal sosyalleşme literatüründe çok az dikkate alınan, bir sosyalleşme aracının diğerine göre etkisi araştırılmıştır (Langton & Karns, 1969:822). Araştırma sonucunda, ailenin etkinlik ölçeğinde akran grubu ve okula göre neredeyse dört kat daha fazla hareketliliğin olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, alt gelir ve orta gelir üzerinde ailenin etkisi akran grubu ve okuldan daha yüksek çıkmıştır. Ancak, üst sınıfların, aile etkisine karşı daha dayanıklı olduğu ölçülmüştür (Langton & Karns, 1969:822). Ozankaya'nın çalışmasında ise üst ekonomik gelire sahip ailelere mensup erkek öğrencilerin babalarıyla (%13,8 bütünüyle uyar, %3,8 hiç uymaz) siyasi konularda alt ekonomik gelire sahip olanlara göre (%9,6 bütünüyle uyar, %22,6 hiç uymaz) daha fazla siyasi uyumun olduğu görülmüştür (Ozankaya, 1966:147).

Ozankaya'nın çalışması sadece baba ve erkek öğrencilerin uyumu üzerine odaklansa da; genel olarak Ozankaya ile Langton ve Karns'ın çalışmalarının birbirinden farklı sonuçlar verdiği ortadadır. Bu farklılığı şu şekilde açıklamak mümkündür; çocuğun ilk yıllarında aile etkiliyken, sonraki yıllarda başka siyasal toplumsallaşma araçları daha önemli olabilir. Ancak, bazı toplumlarda bireyler üzerine yüksek bir etkiye sahip olan bir siyasal toplumsallaşma aracı, başka toplumlarda aynı etkiyi göstermeyebilir (Yılmaz, 2013:321). Siyasi parti yöneticileri üzerine araştırma yapan Aysen Uysal ve Oğuz Toprak (2010:60), aile ve içinde yaşanan dönem kadar üzerinde yaşanan coğrafyanın da bireylerin siyasallaşmasında önemli olduğuna işaret etmektedir. Görüldüğü gibi, ne kadar çok çalışma incelenirse o kadar fazla farklı sonuçla karşılaşmak zorunda kalabiliriz. Başta belirttiğimiz üzere; zamana, mekâna, sisteme, topluma ve bireye göre değişkenlik gösteren pek çok durum söz konusu olacağından siyasal toplumsallaşma üzerinden genel savlar ileri sürmek hiç de kolay değildir.

Frankfurt Okulu üyeleri ise, ailenin birey üzerindeki etkisini kabul ederken, bu etkinin kapitalist sistemin devamını sağlamada gerekli simgeleri bireye aktaran bir döngü sağladığını iddia ederler.

Tüm bireylerin ruhsal kalıbı üzerinde hem bilinçli hem de bilinçsiz mekanizmalar aracılığıyla belirleyici etkide bulunan koşullar arasında, ailenin çok büyük bir önemi vardır. Ailedeki süreçler, çocuğu bebekliğinden itibaren biçimlendirir ve yeteneklerinin gelişimine kesin belirleyici bir rol oynarlar. Aile, en önemli eğitim kurumlarından biri olarak, insani karakterlerin toplumsal yaşamın gerektirdiği biçimde yeniden üretilmesini sağlar ve onlara burjuva düzeninin sürmesinin büyük ölçüde bağlı olduğu özgün otoriter davranış için kaçınılmaz bir yetenek verir (Horkheimer, 2012:261).

Okul üyeleri, özgürlük ve özgürleşimle bağlantısında, otorite ve aile, otorite ve devlet, otorite ve kişilik üzerine çalışarak, bu kavram çiftlerinin toplum ve bireyle ilgisinde etki, neden ve kökenlerini ele almışlardır (Veysal, 2005:102). Horkheimer'in "Otorite ve Aile Üzerine

İncelemeleri” adlı çalışması, eleştirel toplum teorisinin ayrımlaştırılmış anlamında bir tarihsel materyalist yöntemi gündeme getirir: Üretim süreci insanları yalnızca, kendilerinin işlerinde karşılaştıkları dolaysız ve güncel biçimiyle etkilemez, aynı zamanda, aile, okul ve sanat gibi kurumlarla da etkiler (akt. Slater, 1989:170). Otoriteryen toplumdaki işleyiş ağını açılmakten, “eleştirel toplum teorisi”, hemen hemen yalnızca ailenin elindeki çocuğun yetiştirilmesi üzerine odaklanan ve böylece babanın toplumsal-ekonomik alandaki otoriteryen deneyimini dikkate almayan Freud’un ufkunun ötesine geçer (Slater, 1989:171). Bu özellikle, ücretli emekçiler sınıfı için önemlidir; zira işgücünün serbest olarak satılması ve satın alınmasında sözleşmeye katılmadaki hükümler iki taraf için aynı değildir. Böylece, son tahlilde, otoriteryen tabiyat sorununun çözümü kişisel özgürlük değil devrimdir. Bu da kapitalin tekrarı olmaktadır (Slater, 1989:171).

Benzer şekilde, Bourdieu de aileyi yeniden üretim stratejilerinin temel konusu olarak görür ve toplumsal bir kurgu olduğunu vurgular. Ekonomik, kültürel ve sembolik ayrıcalıkların birikimi ve aktarımında en önemli koşullardan biri olan aile kurumu, toplumsal düzenin sürdürülmesinde, biyolojik ve toplumsal yeniden üretiminde, yani toplumsal alan ve ilişkilerin yeniden üretilmesinde belirleyici rol oynar (akt. Uysal & Toprak, 2010:97). Berger ve Luckmann (2018:199), bu süreci ifade eden toplumsal normların içselleştirilmesini şu şekilde açıklar; “Annem bana kızgın. Annem, ne zaman çorba döksem bana kızar”. İşte bu noktada, aile toplumsal ilişkilerin yeniden üretilmesinde belirleyici rol oynar. Sonrasında birey, başka sosyalizasyon aşamaları içerisinde çorba dökmeye herkesin karşı olduğunu anlar ve kişi çorba dökmez noktasına gelindiğinde son aşamaya ulaşılmış olur (Berger & Luckmann, 2018:199).

2.1.4.2.2. Okul

Siyasal toplumsallaşmada aile kadar etkili olduğu düşünölen aktörlerden bir diğeri de okuldur. Eğitimin kendisi siyasal bilgi, siyasal ilgi, oy verme süreçleriyle yüksek düzeyde ilişkilidir (Neundorf & Smets, 2017:8). Bu yüzden hem siyasal toplumsallaşma hem de siyasal katılım çalışmalarında sıklıkla gündeme gelmektedir. Özellikle Almond ve Verba’nın “The Civic Culture” adlı çalışmasında, sosyalleşme sürecinde örgün eğitimin oynadığı kritik rol vurgulanır (akt. Langton & Jennings, 1968:852).

Ergil ve Alkan (1980:148 - 149), gelişmemiş toplumlarda aile dışında hiçbir kurumun siyasal toplumsallaşmada söz sahibi olmayacağını belirtmektedir. Fakat çağdaşlaşmanın ağır basmaya başladığı kesimlerde, bu amaca ve işleve göre geliştirilmiş kurumlar karşısında güçsüzleşerek, etkisini yitirdiğini ve aileye karşı en etkili rekabetin de okuldan geldiğini iddia etmektedir. Kenneth Prewitt ve Okello Oculi, okulu bazı modernleşme durumlarında etkisiz olarak görür çünkü ilettiği mesaj aile, arkadaş grubu gibi başka faktörlerle çelişebilmektedir (akt. Niemi & Sobieszek, 1977:224). Mesela Ergil ve Alkan (1980:150), Türkiye’deki eğitim sisteminin

laik olduğunu ama genel olarak dinsel-tutucu yönelimlere sahip ailelerin arasında kalan öğrencilerin çelişki yaşadığını belirtmektedir⁶. Bu durumda, öğrenci köktenci bir siyasete kayabilmekte ve belki de Türkiye’deki siyasal davranışlardaki köktencililiğın geniş ölçüde bu durumdan kaynaklanabileceğı vurgulanmaktadır. Okul, siyasal toplumsallaşmada bireye; modernleşme, laikliğın edinilmesi gibi olumlu anlamlar yüklediğini savunan çalışmaların yanında bireyi belirli özelliklerden yoksun kıldığını düşünen çalışmalar da vardır. Henk Dekker ve Rüdrieger Meyenberg (1991:34), öğrencilerin *gizli müfredat* ile resmi müfredattan daha fazlasını öğrendiklerini savunur. Mesela, bir bütün olarak çocuklar okulda egemen kültüre alışarak, buna göre tutum ve davranış kalıpları edinirler. Böyle bir öğrenme kültürü, siyasal sonuçları olabilecek çok sayıda kültürel değeri içerir. Bunlardan bazıları; cinsiyet rolünün belirlenmiş davranışlarının kabul edilmesi, pasif davranış ve uygunluk göstermenin olumlu bir fikir olduğu ve gücün eşitsiz dağılımının sıradan, mantıksal veya doğal bir şey olarak kabul edilmesi gibi sıralanabilir.

2.1.4.2.3. Siyasal Toplumsallaşmada Çocukluk Döneminin Önemi

1960'lara kadar, batıdaki siyasal toplumsallaşma üzerine yapılan çalışmaların sadece yetişkinler üzerine odaklandığı bir dönemde, Herbert H. Hyman'ın çocukları referans göstererek siyasal toplumsallaşma tanımı yapması temel siyasi tutum ve davranışların yetişkinlikten önce kazanıldığı tartışmasını açmıştır (akt. Farris, 1960:364). Bu yıllarda araştırmacılar, altı yaşın altındaki çocukların bile siyasi partiler hakkındaki duygularını ifade edebileceğini ve çok küçük yaştaki çocukların bile siyasal olanı algılayabildiklerini fark ettiler (Kudrnac, 2015:609). Bu açıdan, siyasal toplumsallaşmayı etkileyen faktörlere geçmeden önce, çocukluk dönemi tartışmasını ayrıca ele almak gerekir.

Erken dönem siyasal toplumsallaşmanın çocukluk yılları boyunca siyasal öğrenmenin içeriğı ve süreçleri üzerine çeşitli çalışmalar yapılmıştır (Greenstein, 1965; Easton & Dennis, 1969; Campell, Converse, Miller, & Stokes, 1976). Bu dönem oğru erken toplumsallaşma çalışmaları çocukların otorite figürlerine karşı farkındalıklarını ve tepkilerini incelemiştir (Niemi & Sobieszek, 1977:211). Easton ve Dennis, ABD’deki çocuklar üzerine yaptığı araştırmalarda, siyasal toplumsallaşmayı çeşitli süreçlere ayırarak incelemişlerdir (Yılmaz, 2013:322). 1969 yılında yaptıkları bir araştırmada, çocukluk toplumsallaşmasının çocukların otoriteyi öğrendikleri dört aşamada gerçekleştiğini iddia etmişlerdir (akt. Acar & Uslu, 2016:322). *Siyasallaşma*; bireyin aile ve okul dışında üstün bir otoritenin bulunduğının farkına varır (Niemi & Sobieszek, 1977:212). Bu süreç çok basit yollarla öğrenilir. Mesela, trafik kontrolünde aile üyesinin ehliyetini polise göstermek zorunda oluşunu ocuğının gözlemlemesi gibi. Burada

⁶ Bu çelişki daha önceki tartışmalarda da geçen, ilk sosyalleşmeyle ikinci sosyalleşme arasındaki gerilimi işaret etmektedir.

ocuk, bazı kişilerin emir verme yetkisine sahip olduklarını öğrenir (Acar & Uslu, 2016:322). *Otoritenin kişiselleştirilmesi*; ocuk açısından bu süreç, siyasi otorite ile bir kişinin özdeşleştirildiği bir süreçtir ve aynı şekilde siyasi kurumların farkına da bu aşamada varılmaya başlanır (Yılmaz, 2013:322). Çocuğun otoritenin kamusal ve özel yüzleri olduğunu öğrenmesi bu süreçte olur. Evde ailenin otoritesiyle ev dışında polisin otoritesi arasındaki nitelik farkı bu dönemde anlaşılır (Acar & Uslu, 2016:322). Cumhurbaşkanı, polis gibi figürler kişiselleştirilir. Mahkeme gibi daha soyut kavramların anlaşılması ise ilkokul yılları boyunca devam eder (Niemi & Sobieszek, 1977:212). *İdealleştirme*; ocuk bu aşamada kişiselleştirilmiş siyasi otoriteyi, hata yapmayan herkesten üstün bir iktidar olarak algılamaktadır (Yılmaz, 2013:322). Bu tür idealleştirmede ocuk, Cumhurbaşkanı'nın ülkenin bütün sorunlarını zebileceğini, polisin her şartta her türlü kendisine yardımcı olacağını düşünür. *Kurumsallaşma*; Bu süreçte siyasi nesneler birey tarafından kurumsallaşmış birer varlık olarak algılanır (Yılmaz, 2013:322). Aslında, daha önce Cumhurbaşkanı'na ve polise atfedilen niteliklerin bir kısmı hükümet gibi *depersonalization* (kişiliksizleştirilmiş) nesnelerle ilişkilendirilmeye başlanır (Niemi & Sobieszek, 1977:212). Bu süreç, çocuklar kurumların, o kurumlarda çalışanlardan ayrı bir kimliğinin olduğunu fark ettiklerinde tamamlanır (Acar & Uslu, 2016:322).

Bu dönem çalışmalarda öncelikli olarak beyaz ve şehirli çocuklar araştırma konusu yapılmıştı (Niemi & Sobieszek, 1977:211). ABD'de yapılan pek çok çalışmada, başkan ve siyasi liderlerin çocuklar tarafından algılanışı olumlu bulundu. Çocuklara göre, devlet daima en iyiyi bilmekteydi (Ergil & Alkan, 1980:35). ABD'nin fakir bir bölgesinde çocuklar üzerine yapılan bir araştırmada, başkana karşı çocukların 1/4'nn olumsuz duygular beslediği ortaya ıktı. Watergate skandalından sonra ise çocukların başkana karşı duyduğu derin sevgi, saygı ve güvenin sarsıldığı ortaya çıkmıştır (Ergil & Alkan, 1980:36-37). Bu tartışmalar neticesinde, orta sınıf sosyal statüye sahip ailelerle, alt gelire sahip olanlar arasında farklı siyasi toplumsallaşma algılarının olduğunu ve toplumun homojen olarak değerlendirilemeyeceğini söyleyebiliriz. Bu dönemde çocuklar üzerine yapılan araştırmalarda, küçük çocukların daha gerçekçi tavır sergiledikleri fakat yetişkinlere göre daha çabuk kararlarının değiştiği sonucuna varılmıştır (Niemi & Sobieszek, 1977:212).

1985 yılında siyasi toplumsallaşma çalışmalarının azalmasını konu alan bir araştırma, finansal terimle boğa piyasasının, ayı piyasasına dönüştüğünü iddia eder⁷. Çalışma, bu konularda azalma yaşanmasını psikolojik etkenli araştırmaların (uygun bir psikolojik öğrenme modeli) yokluğunda bu tür konuları çalışmanın ve anlamının çok zor olmasıyla ilişkilendirir (Cook, 1985,:10). 15 yıllık bir durgunluktan sonra boğa piyasası gibi olmasa da psikolojik kökenli çalışmalarla tartışmalar yeniden başlamıştır (Torney-Purta & Amadeo, 2003:1). M. Kent Jennings

⁷ Finansal bir terim olan ayı piyasası, genellikle piyasanın aşağı yönlü olduğu zamanlarda kullanılır. Boğa piyasası ise, tersi şekilde piyasanın yükselişe geçtiği süreci ifade etmek için kullanılır.

Çocukluk üzerine çalışmaların ortadan kalkması için konuyla ilgili iki sebep ileri sürmektedir. İlki, siyaset bilimcilerin çocuklarla ilgilenmemesidir. Çünkü siyaset bilimciler genel olarak yetişkinlikten önceki bir siyasal farkındalığa inanmıyorlar. İkinci olarak, Watergate skandalı gibi kritik olayların ardından çocukların fikirlerinin çok hızlı değişmesidir (Jennings, 2009:2). Richard Niemi ve Mary Hepburn'ün "Siyasal Toplumsallaşma'nın Yeniden Doğuşu" (1995) adlı makalesi siyasal toplumsallaşma üzerine yapılan araştırmaların 1950'lerin sonlarında başlaması ve 1970'lerde azalmasını abartılı ve yanlış yorumlamalara bağlayarak, yaşanan gerilemede haklılık payı olabileceğini düşünmektedir. Çünkü o dönem araştırmalarda, yaşamın erken dönemlerinde gerçekleşen şeylerin, daha sonra düşünceinin gerçek belirleyicisi olarak değerlendirildiğini ve davranışların aşırı basitleştirildiğini iddia etmektedir (Niemi & Hepburn, 1995:14). Bu açıdan makale özellikle, küçük çocukların yerine 14-25 yaş arası bir döneme odaklanılarak siyasal toplumsallaşma çalışması yapılmasını önermektedir (Niemi & Hepburn, 1995:7).

2.1.4.2.4. Arkadaş Grubu

Siyasallaşmada, arkadaş grupları incelenirken genellikle çocukluk ve ergenlik ağları dikkate alınsa da, yetişkinlik dönemi arkadaşlığının da siyasallaşma üzerine etkileri vardır (Ergil & Alkan, 1980:73). Yetişkinlik dönemi arkadaşlığında özellikle iş çevresi ve meslek hayatı incelenmektedir. Dagmar Strohmeier'a göre yetişkinlik dönemi arkadaşlığı aile ve okuldan sonra üçüncü siyasallaşma sürecini oluştırmakta ve en önemli siyasallaşma faktörü olmamasına karşın en uzun sosyalleşme aşamasıdır (akt. Yılmaz, 2013:326). Çocukluk döneminden itibaren çocuğun yaşı ilerledikçe, ailesinden daha çok arkadaşları ile siyasi konuları konuşma eğiliminde oluyorlar. Burada ailenin etkisinin azaldığı varsayılabilir. Mesela, parti seçiminde arkadaşlar ve ailenin siyasi parti seçimleri aynıysa çocuklar büyük ölçüde bu seçime uyarlar. Ancak, uyumsuzluk olduğunda çocukların aile görüşünden ayrılma olasılığı artmaktadır (Ergil & Alkan, 1980:74).

Arkadaş grupları, siyasal kuruluşlar içerisinde önemli yer tutar. Ahmet Taner Kışlalı (2002:120), siyasi kuruluşların siyasal toplumlaşmadaki önemiyle birlikte o kuruluşlar çevresinde oluşan ya da devam eden arkadaş gruplarının etkisinin i içe geçtiğini belirtir. Gerçekten, arkadaş grubu bireyin her zaman bir siyasi partiyi tercih etmesinde olmasa da siyasi partide devam etmesini ya da etmemesini sağlayan önemli faktörlerden birisi olabilmektedir. Mesela, bir süre siyasi parti içerisinde faaliyet gösteren birey, bağlı bulunduğu partiye aidiyetini kaybetse bile bağlı bulunduğu sosyal çevreden kopmamak için partiyle ilişkisini sürdürebilir.

2.1.4.2.5. Medya

Amerikan seçimleriyle ilişkili olarak ortaya atılan ve seçim kampanyalarıyla ilişkilendirilen gündem belirleme kuramına göre; medya, seyircilerin dünyayı algılayış

biçimlerini etkilemektedir (Türköz, 2016:105). Bernard Cohen (1963:13) ok popöler olan “medya çoğu zaman ne düşüneneğimizi değil, şaşırtıcı bir şekilde ne hakkında düşüneneğimizi söylemekte başarılıdır” cümlesiyle bu durumu özetlemektedir. Gerçekten medya, kamuoyu gündemini iktidar lehine tekrar tekrar inşa eder ya da edecek gücü kendisinde barındırır. Hatta medyanın bu gücü, çocukların siyasal toplumsallaşmasını bile etkileyebilecek boyutlara varabilmektedir. Amerika’da yapılan bir araştırmada; çocukların devleti her zaman en iyiyi bilir olarak nitelemesi başkana karşı duyulan derin sevgi, saygı ve güvenin Watergate skandalından sonra sarsılarak başkanın da suç işleyip cezalandırılması gerekeceği düşüncesine evrilmiştir (Ergil & Alkan, 1980:34-35). Yine de, bireylerin medyadan etkilenme düzeyi her birey için farklı gerçekleşmektedir. Bireyin belirlenmiş kamuoyu gündemine maruz kalması onun kültürel sermayesi ile ters orantılık göstermektedir. Diğer bir ifadeyle eğitilmiş kişiler medya gündeminden daha az etkilenmektedir. Ayrıca, yeni kitlesel iletişim aracı olarak sosyal medya gibi alternatif kanallar, bireyin daha fazla tercihe sahip olmasını sağlamaktadır.

2.1.4.2.6. Siyasi Kuruluşlar ve Siyasal Olaylar

Bireyin aile ya da arkadaş gruplarıyla etkileşiminde kazandığı siyasal tutumları, hangi partiye oy vereceğini ya da bir siyasal olayda hangi tarafı destekleyeceği üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Diğer yandan bireyin bir siyasi partiye karşı ilgisi ve desteğiyle başlayan süreçte bireyin siyasal toplumsallaşması kendisini tekrar yaratmaya başlar. Aynı şekilde, birey siyasallaşma tutumunu pekiştirecek, değiştirebilecek ya da daha fazla mobilize olmasını sağlayacak siyasal olaylarla karşılaşabilir. Bu açıdan siyasal kuruluşlar ve siyasal olayları diğer siyasal toplumsallaşma etkenleriyle birlikte onların aracısı gibi değerlendirilmektedir (Akın, 2009:134). Benzer bir ilişki de siyasi kuruluşlarla siyasi olaylar arasında olmaktadır. Savaş, devrim, kitlesel hareketler, ayaklanmalar, grevler, seçimler, saldırılar ve siyasal başarısızlıklar gibi olaylar karşısında bireyleri mobilize eden, tutumlarını pekiştiren, değiştiren ya da daha fazla mobilize olmasını sağlayan sivil toplum kuruluşları, sendikalar ve siyasi partiler gibi siyasi kuruluşlar birbirleriyle yakından ilişkilidir. Bireyleri mobilize etme süreci bazen Carl Schmitt (2006) ’in dost-düşman ayrımı gibi özellikle siyasi partiler tarafından daha kutuplaştırıcı bir hal alır.

Sonuç olarak, siyasal toplumsallaşmayı bireyin sosyalleşme sonucu siyasal olanla ilgili değerler edinmesi olarak özetleyebiliriz. Bireyin siyasallaşması sürecinde ailenin önemi üzerinde çok fazla durulmasına rağmen, okul, arkadaş grubu, iş çevresi, siyasi partiler hatta siyasi olaylar gibi çok fazla değişkenin zaman içerisinde etkileşimiyle hayat boyu farklı etki derecelerinde devam eder.

2.2. Siyasal Katılım

Bir önceki bölümde siyasal toplumsallaşma tartışmasıyla benzerlik içeren siyasal katılım üzerine yapılan tartışmalar özellikle siyaset bilimi, sosyoloji ve psikoloji disiplinleriyle yakından ilişkilidir. Siyasal katılım kavramının sosyolojiyle ilişkisinde, bireylerin toplumdaki konumlarını merkeze alan çalışmalar yoğunluktadır. Psikolojiyle ilişkisinde, bireylerin kişilerarası konumlarını ya da psikolojik sahasındaki etkinlik duygusunun yarattığı müteşebbiş kişilik ya da yabancılaşma gibi durumlar incelenir. Siyaset biliminde ise, özellikle siyasal sistemin işleyişi, vatandaşların bu süreçlere katılım düzeyleri ve bu katılım sonucu siyasal sistemde meydana gelen değişimler incelenmektedir. Bu bölüm, özellikle siyaset bilimi üzerinden yapılan tartışmalara odaklanmıştır. İlk olarak, siyasal katılımın günümüzde neden bu kadar popüler bir kavram olduğu sorgulanmıştır. Kavramın popülerliliği ile ilişkili olduğu düşünülen ve literatürde oldukça yaygın kullanılan modeller incelenmiş ve modellerin yeterliliği tartışılmıştır. Böylece, çalışmanın amacına uygun olarak, siyasal katılım literatüründe alternatif bir yaklaşım olarak değerlendirilebilecek Bourdieu sosyolojisi ve kavramlarını tartışmaya geçmeden önce mevcut siyasal katılım literatürü tartışılmıştır.

2.2.1. Siyasal Katılım Kavramını Nasıl Tanımlayabiliriz?

Münci Kapani (1975:97-98), siyasal katılımı geniş anlamda kullanarak, toplum üyesi kişilerin siyasal sistem karşısındaki durumlarını, tutumlarını ve davranışlarını belirleyen bir kavram olarak görür. Aslında, bu açıklamayı tersinden de değerlendirebiliriz: siyasal katılım bireylerin siyasal sistem karşısındaki tutum ve davranışının sonucu oluşan faaliyetlerdir. Ersin Kalaycıoğlu (1984:200) ise, siyasal katılım kavramını kurumsal açıdan biraz daha detaylandırarak açıklamıştır. O'na göre; birey, otoritelerin aldığı emirler, tüzükler, yasalar vb. biçimlerde görüntülenen siyasal kararları etkileyebilmek üzere davranışlarda bulunmaya başladıkları andan itibaren siyasal yaşamda oluşan faaliyetlere katılmaya başladıklarını belirtir. Davut Dursun (2008:234), bir toplumda bireylerin yerel ve ulusal düzeyde siyasal yöneticileri seçme ve yöneticilerin kendi istekleri ve menfaatleri doğrultusunda karar almalarını temin amacıyla gösterdikleri her türlü davranış ve eylemler olarak tarif etmektedir. Bu tanım, daha çok faydacı bir yaklaşım sergilemektedir. Lester W. Milbrath ve M. L. Goel (1977:11) ise siyasal katılımı, hükümet ve siyaseti etkilemeye ya da desteklemeye çalışan vatandaşların eylemleri olarak tanımlamaktadır. Bu tanıma göre, siyasal katılım faaliyetleri arasına sadece siyasi sonuçları etkilemek değil, aynı zamanda desteklemek de girmektedir. Henry Brady'e göre, bazı siyasal sonuçları etkilemeye yönelik sıradan vatandaşların eylemidir (akt. Ekman & Amna, 2012:286).

Bu tanımlarla ilişkili olarak ortaya çıkan bazı kavramlar üzerinden düşünmek daha açıklayıcı olacaktır. Katılma, her şeyden önce bir hareketi dolayısıyla *davranış*’ı ifadeler. Bu noktada Kalaycıoğlu, Weber’den hareketle eylem ile davranış arasında bir ayrıma gitmektedir. Weber’e göre eylem; öznel (sübjektif) olarak anlaşılabilir (anlama sahip) davranış yönelimi olup bir veya daha fazla sayıda insanın davranışdır (akt. Kalaycıoğlu 1984:101). Burada önemli olan bireylerin kendi yaptıklarında bir öznel yan, neden veya yöneltici bir fikir bulmalarındır (Kalaycıoğlu, 1984:102). Eğer birey oy verirken bir yurttaşlık görevi ya da kişisel bir tatmin duygusu içerisinde hareket ediyorsa eylemden söz edebiliriz. Diğer yandan, nedenini bilmeksizin oy verme işlemi gerçekleştiriyorsa, o zaman uyarılmış davranıştan söz ederiz (Kalaycıoğlu, 1984:103). Bu ayrım bireylerin davranışlarını bilinçli bir şekilde yapıp yapmadıklarını sorgulamak açısından önemlidir. Diğer taraftan, siyasal katılımı bir *karar* söz konusudur. Siyasal katılım kararların alınmasına, kararların alınmasında etkili olmaya ya da alınan kararların uygulanmasıyla ilişkilidir (Uysal, 1984:3). Kararların alınmasında ise *iktidar*’dan söz ederiz. Zira her karar alma ve uygulama aynı zamanda bir iktidar ilişkisi dolayımından geçer (Uysal, 1984:4). Bireyin bağlı bulunduğu gruplarla, kurumlarla ya da sistemle ilişkisinde her düzeyde iktidar durumundan bahsederiz. Bu yüzden, siyasal katılımı iktidar ilişkileri ve bağlı olduğu yapılar içerisinde irdelememiz gerekir. Siyasal katılımın söz konusu olduğu alan içerisindeki iktidarın karar alma tarzını, etkileme biçimini ve kabul görmesini sağlaması açısından katılma davranış *değer* içerir. Değer, bireyin sosyalleşme deneyimleri sonucunda edindiği süreçleri kapsar. Bu değerler, aynı zamanda *uyum* sağlamayı da beraberinde getirir. Bu yönüyle, siyasal katılım temelinde iktidar ile birey arasında bir uyum geliştirmeye yönelik politikaları içerir (Uysal, 1984:5).

2.2.2. Siyasal Katılım Modelleri

Siyasal katılım çalışmaları; siyaset bilimi, sosyoloji ve psikoloji çalışmalarıyla çok yakından ilişkilidir. Dolayısıyla zaman içerisinde siyasal katılım çalışmaları önce her alanın kendi içerisinde, sonrasında disiplinler arası tartışılmaya başlanmıştır.

1960’lı yılların sonuna kadar siyasal katılım, Batı merkezli anlayışla, vatandaşların tanımlanmış kurumsal yapı çerçevesinde vatandaşlık görevlerini yerine getirmesi olarak ele alınmaktaydı (Erdoğan, 20015:34). Bu yıllar aynı zamanda davranışçılık okulunun etkisinde siyaset biliminin niceliksel yöntemleri kullandığı dönem olmuştur. Nicel yöntemlerin ilk kullanıldığı ve seçmen davranışlarını konu alan 1944 yılı “The People’s Choice” ve 1956 yılı “The American Voter” adlı çalışmalar örneği sayılabilir (Acar & Uslu, 2016:302). Anthony Downs’un 1957 yılı “An Economic Theory of Democracy” adlı çalışması ise Rasyonel Seçim Teorisi/Modeli’nin ilk örneği olarak gösterilebilir. Downs rasyonel insanı şu şekilde özetler;

(1) Önündeki bir dizi alternatiften birine karar verir. (2) Bu alternatifler arasında tercih edilen, birbirinden farksız ya da daha aşağı olacak şekilde sıralama yapar. (3) Tercih sıralaması geçişlilik gösterir. (4) Alternatif sıralamasına göre her zaman en yüksek sırada olanlar arasından seçim yapar. (5) Aynı alternatiflerle karşı karşıya kaldığında her zaman aynı kararı verir (Whiteley & Seyd, 2002:41).

Mancur Olson, rasyonel bireylerin ortak hedeflere ulaşmak için ortak eylemde bulunamayacaklarını iddia eder çünkü kolektif faaliyetlerin çıktıları kamu malı/hizmetidir (akt. Whiteley & Seyd, 2002:41). Kamu mallarının iki özelliği vardır; arzın müşterekliği ve dışlamanın imkânsızlığıdır. Arzın müşterekliği, bir kişinin tüketiminin başkasının kullanabileceği miktarı azaltmadığı anlamına gelir. Dışlamanın imkânsızlığı, bireyler koşullara katkı sağlamasa bile malı/hizmeti tüketmesinin önlenemeyeceği anlamına gelir (Whiteley & Seyd, 2002:41). Bu gibi hallerde fayda/maliyet analizi yapmanın önemi olmayacaktır. Çünkü siyasal katılım ortak menfaatlerin hayata geçirilmesidir. Dolayısıyla partilerin söylemlerini bu genellik içerisinde değerlendirmek gerekir. Partide çalışan bir gönüllü, ayrıca teşvikler sağlanmadığı sürece, bu genel faydanın içerisinde ülke ekonomisinin iyiye gitmesi, eğitim hakkının yaygınlaşması, sağlık reformu vb. gibi hakları topluca almak için uğraşacaktır⁸. Diğer bir eleştiri, rasyonel aktör teorileri, bireylerin kendi çıkarlarını korumak için siyasete nasıl ve niçin katıldıklarını açıklasa da, orada ne kadar siyasal eylem olacağı ve kimin katılacağını tahmin etmede yetersiz kalmaktadır

Bir diğer model ise, siyasal katılım literatüründe çok sık kullanılan Sosyo Ekonomik Statü Modeli (SES)'dir. Almond ve Verba'nın 1963 yılı "The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations", Verba ve Nie'nin 1972 yılı "Participation in America", Nie ve Kim'in 1978 yılı "Participation and Political Equality: A Seven – Nation Comparison" modelin ilk dönem çalışmalarıdır. Bu çalışmalar, ülke karşılaştırmalarına olanak veren, ankete dayalı, birey merkezli ve farklı siyasal katılım türlerini içermektedir. SES Modeli olarak ifade edebileceğimiz bu modelde özellikle eğitim, gelir düzeyi ve meslek dikkate alınır (Brady, Verba, & Schlozman, 1995:271). Model, iyi eğitim almış, itibarlı meslek sahibi ve ekonomik olarak güçlü bireylerin siyasal katılım sergilemeye daha yakın olduğunu söyler. Diğer bir ifadeyle, yüksek statülü bireyler aktif katılımcılar olarak aşırı temsil edilirken, daha alt statüdeki bireyler daha az aktif olanlar ve

⁸ Whiteley ve Seyd, Rasyonel seçim tartışmasının katılım paradoksunu açıklamada yetersiz kaldığı dört yaklaşım ortaya atar. 1- Eşik argümanı; fayda maliyet analizi yapmanın uğraşmayacak kadar önemsiz olması durumunda rasyonel seçim de anlamsızlaşır. 2- Oyun teorisi; dar kapsamlı oyun teorisi yaklaşımın tersine herkes kamuoyu ile işbirliği yapmak için birlikte çalışırsa, paylaşılacak sonuçlar çok düşük olur. 3- Özgecilik; fedakâr kimse etkililik eşğini geçmesini sağlayacak kadar birey bulamayacağına inanırsa siyasal katılım gerçekleştirmez. 4- Özel teşvikler; oy verme sonrasında yasal olarak teşvikler söz konusu değildir. Onun için siyasal katılımda teşviklerin önemi çok düşük seviyelerde kalmaktadır (Whiteley & Seyd, 2002). Türkiye'de resmi olmayan bir ilişki biçimi olarak kliyentalist mekanizmaların parti içi mücadelede önemli olduğu, benzer biçimde oy verme davranışının bazı teşvikler üzerinden değerlendirildiği önceki bölümlerde tartışılmıştı. Bu anlamıyla rasyonel bir seçim sonucu olmasa da Türkiye'nin özgünlüğü dikkate alınmalıdır.

olmayanlar olarak temsil edilir (Verba & Nie, 1972:131-133). Modelde, yüksek statülü birey ile siyasal katılım arasında bir ilişki kurulur. Sonrasında, değişkenlerin birinden yola çıkılarak diğeri yordanmaya çalışılır. Aynı zamanda, modeldeki yordayıcı değişkenler, herhangi bir toplumdaki tabakalaşma sisteminin bir modelidir. Böylece SES Modeli, katılımdaki eşitsizlikleri öngören bir siyasi eşitsizlik modelidir. Yani farklı tercihlere sahip olan ve iktidarı elde etmek için birbiriyle siyasi çatışma içerisinde olan grupları öngörür (Verba, Scholzman, & Brady, 1995:281).

Literatürdeki önemine ve gücüne rağmen SES Modeli sıkça eleştirilmektedir. Öncelikle model, teorik temellendirmede zayıftır. Kaynaklar, menfaat, psikolojik faktörler ve hukuki düzenlemeler vb. gibi pek çok durumu ifade ederken ilişkilendirici net bir mekanizmaya sahip değildir. Başka bir ifadeyle, açıklayıcı sosyo-ekonomik değişkenler ile katılım arasındaki bağlantıyı ortaya koyamamaktadır (Verba vd., 1995:281). Diğeri bir eleştiri ise, SES Modeli'nin analiz düzeyinin birey temelli olmasıdır. Modelde, bireylerin hangi özelliklerinin onları siyasete katılmaya sevk ettiğiy araştırılırken çevresel faktörler (grup etkisi, örgütler vb.) ise ikincil düzey olarak görülür (Kaya, 2004:14). Son olarak, modelin belirli değişkenler üzerinde durduğuy ve farklılıkları göz ardı ettiğiy üzerinden yapılabilir. Mesela, siyasal katılımı tercih eden kadar, siyasetle uğraşmayı tercih etmeyen pek çok insan olduğuy görmekteyiz. Yine, günümüzde toplumların gittikçe orta sınıf içinde kümelandığı ve iyi eğitilmiş hale geldiğiy iddia edilmektedir (Whiteley & Seyd, 2002:39). Aslında bu genellemelerin ülkelere ve kültürlere göre değişkenlik gösterdiğiy ve bu durumların da dikkate alınması gerektiğiy söyleyebiliriz.

Aradan geçen zaman içerisinde Brady, Verba ve Scholzman 1995 yılı "Beyond SES: A Resource Model of Political Participation" adlı çalışmalarında SES Modeli'ni geliştirmeye çalışmışlar ve sosyolojiden faydalanarak *Kaynak Modeli* adında yeni bir model yaratmışlardır. Çünkü SES Modeli, kimin siyasete katıldığını göstermekte başarılı sonuçlar verirken, SES ile siyasal katılım arasındaki ilişkiyi tartışmakta yetersiz kalmaktadır (Brady vd., 1995:271). Kaynak modeli, sosyo-ekonomik durumu soyutlayarak ve genellemelerin daha çok olduğuy kaynaklara geçiş yaparak SES ile siyasal faaliyet arasındaki bağlantının niteliğiy daha iyi tanımlayabileceğiy iddia etmektedir (Verba, Scholzman, & Brady, 1995:282). Kaynak Modeli bu yetersizliğiy gidermek için, kimin neden ve nasıl siyasete katıldığını açıklamada bireyin sahip olduğuy *para*, *zaman* ve *toplumsal becerileri* içeren üç kaynağiy dikkate alır (Brady vd., 1995:271). *Para*, ekonomik bir sermaye biçimi olarak en önemli araçlardan birisi olarak değerlendirilir. Mesela, partilere bağış yapmak bu kategoride gösterilebilir. *Zaman* ise, parti üyelerinin parti faaliyetlerine katılmasıdır. *Toplumsal beceriler* ise, bireyin daha çok erken yaşlarda edinmeye başladığı güzel konuşma ve yazma veya çeşitli organizasyonlardaki deneyimleridir. Bu deneyimler bireye siyasal alanda olumlu geri dönüş sağlar (Brady vd., 1995:271). Mesela, dini kurumlar toplumsal becerilerin bir kaynağıdır ve sonrasında siyasal eyleme dönüşür (Verba, Scholzman, & Brady, 1995:282). Bu tür çeşitli organizasyonlar, sadece bazılarının neden aktif olduğuy değil, aynı zamanda neden özel

olarak aktif olduklarını da açıklamaya yardımcı olmaktadır (Verba, Schlozman, & Brady, 1995:288). Düşük sosyo-ekonomik statülü bireyler kilise faaliyetlerine katılım sıklığına ve kilisenin mezhebine bağlı olarak toplumsal becerilerini artırabilirler. Buna karşılık, kilise faaliyetlerine katılmayan yüksek sosyo-ekonomik statülü bireylerin toplumsal becerileri düşük kalacaktır (Verba, Schlozman, & Brady, 1995:283). Kaynak modeli, mobilizasyon teorisine benzer şekilde taraftar toplama ve siyasete katma anlamına gelen *recruitment*⁹ kavramını tercih etmektedir. Burada *recruiter* kişiler başka insanları siyasete katmak için rasyonel stratejiler uygularlar. Başka bir ifadeyle, en az emekle ya da maliyetle en çok kişiyi katmaya çalışırlar (Kaya, 2004:17). Önceki modeller gibi, kaynak modeline de bireysel olduğu eleştirisi yapılmaktadır. Kaynak modelinde çevresel faktörlerin katılımı kayda değer bir etkisi olduğu kabul edilse de, yaygın eğilim bireylerin kendi özelliklerinin bir sonucu olarak siyasete katılmalarıdır (M. Kaya, 2004:17).

SES Modeli, Rasyonel Seçim Modeli ve Kaynak Modeli'ne getirilen eleştiriler üzerine siyasal katılım çalışmalarında *Mobilizasyon Modeli* dikkate alınmaya başlanmıştır. Mobilizasyon modeli, bireylerin çevresindeki siyasal fırsatlara ve diğerlerinin bireyleri teşvik etmesine odaklanmaktadır (Whiteley & Seyd, 2002:48). Diğer bir ifadeyle, modelde siyasal katılım; bireyin çevresi tarafından yapılandırılmış siyasal fırsatlara ve bağlamsal tetikleyicilere verilen yanıt olarak değerlendirilir. Hukuksal yapı, siyasi partiler, hükümet dışı örgütler, grup etkisi, dini örgütler, sosyal hareketler gibi çevresel faktörler mobilizasyon modeline dâhil olur (Kaya, 2004:21). Muzaffer Kaya (2004:21-22)'ya göre mobilizasyon SES ile katılım arasındaki mekanizma olarak işlev görür. Mesela, SES'in katılıma etkisinin ülkelere göre farklılıklar içermesi, mobilizasyon faktörleri ile açıklanabilir. Rasyonel Seçim Teorisi'nin cevaplayamadığı gönüllü gruplara da değinmek gerekiyor. Rasyonel Seçim Teorisi'ne göre rasyonel bireyin sonuçlarından zaten faydalanacağı bir kolektif eyleme katılmaması daha mantıklıdır. Buna rağmen bireyin katılım göstermesinin nedeni; bir grupla özdeşleşme basit fayda-zarar hesabının ötesinde kolektif eylemi sahiplenmeye ve dolayısıyla katılıma sevk eder (Kaya, 2004:22). Paul Whiteley ve Patrick Seyd (2002:51), mobilizasyon modelinin diğer modellerin ihmal ettiği siyasal katılım yönlerini vurgulamasına karşılık, bazı açılardan siyasal katılımın modelleri içerisinde en az gelişmiş olduğunu iddia ederler. Onlara göre, "insanlar başkalarının ikna çabalarıyla neden davranışlarını değiştirmeliler" sorusu yanıtsız kalmaktadır.

Sonuç olarak, modellerin farklı açılardan eksik kaldığı noktalar olduğu görülmektedir. Sosyo-Ekonomik Statü Modeli, Rasyonel Seçim Teorisi ve Kaynak Modeli katılımı daha çok birey merkezli açıklamaya çalışırken, mobilizasyon modelinin ise daha çok çevresel durumlara-fırsatlara odaklandığını söyleyebiliriz.

⁹ Recruit (-ment) kelimesinin karşılığı, bir kişiyi işe almak, bir kişinin işe seçilmesi ya da işe kabul edilmesi anlamları içermektedir (Merriam-Webster, 2019).

2.2.3. Siyasal Katılım Eşitsizliğı

Vatandaşlar neden siyasete katılmazlar?

Çünkü yapamazlar, çünkü istemiyorlar, ya da çünkü kimse sormadı

(Brady, Verba & Scholzman, 1995:271).

Siyasal katılım tartışmalarında, yaş, cinsiyet, eğitim, ekonomik alan (gelir, meslek vb.) ve çevresel faktörler (hukusal durum, siyasi partiler, hükümet, ülke konjonktürü) gibi etkenlerin katılımı etkilediğı görölmektedir. Bu etkenler bireyin siyasal katılım faaliyetlerine aktif olarak katılmaktan katıl(a)mamasına kadar farklı düzeylerini işaret etmekte ve dolayısıyla siyasal katılım eşitsizliğini ortaya koymaktadır.

Bourdieu ünlü çalışması “Ayrım (Distinction)”da, üretim ilişkileri eşitsizliğinin yarattığı sınıfsal ayrımı, Fransız toplumunda tüketim ilişkilerinin yarattığı ayrım üzerinden açıklamaya çalışmıştır. Bourdieu, sınıfsal ayrımı yalnızca ekonomik boyuta indirgemedi, tüketim üzerinden sembolik boyutların da dikkate alınmasını sağlamıştır (Çeğın & Göker, 2017:18). Ayrım adlı çalışmasının özgünlüğünü oluşturan mütekabiliyet analizinde verilerin toplanmasında kullandığı metot, soru formu uygulamasıyla inşa edilen veri analizi üzerinden, Fransız sosyal uzayını kapsayıcı bir yapı olarak ortaya çıkarıp burjuva sınıfıyla orta sınıf arasındaki ayrımı ortaya koymaya çalışmaktadır (Çeğın & Göker, 2017:12). Bu çalışmayı, siyasal katılım konusu içerisinde de düşünmek mümkündür. Özellikle anket gibi nicel veriler üzerinden yapılan siyasal katılım çalışmalarında, değişkenler arasında belirli oranda farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bourdieu, bu farklılıkları her bireyin sosyal uzaydaki konumu ve siyasal toplumsallaşma deneyimleri (habitusları) üzerinden açıklamaktadır. Bu yatkinlıkların yalnızca nicel bir anket çalışmasıyla ortaya konulması mümkün değildir. Bourdieu, cinsiyet, yaş, din, eğitim seviyesi, gelir, meslek gibi bağımsız değişkenlerle, bağımlı bir değişken (siyasi görüş gibi) arasındaki tekil ilişkiler, bu türden özel, bağıntılarda saptanmış olan etkinliklerin özgün gücü ve biçiminin asıl ilkesini oluşturan ilişkiler sistemin bütününe gizlemeye meyilli olduğunu iddia eder (Bourdieu, 2017:160). En bağımsız değişkenlerin en bağımsız bile, şu veya bu görüş ve pratikte sürdürdüğü ilişki içinde gizliden gizliye varlığını sürdüren bütün bir istatistiki ilişkiler ağını saklar (Bourdieu, 2017:160). Bu yüzden siyasal katılımı açıklamaya çalışan modelleri yalnızca demografik bağımsız değişkenlerle ilişkilendirmek yeterli olmayacaktır. Verba ve arkadaşlarının siyasal katılım ölçmeye çalıştıkları Sosyo Ekonomik Statü (SES) Modeli’ni zaman içerisinde geliştirmek istemelerini bu şekilde yorumlamak mümkündür. Bu anlamda, Brady, Verba ve Scholzman’ın “Beyond SES: A Resource Model of Political Participation” adlı çalışmalarında detaylı olarak değerlendirdikleri *toplumsal beceriler* kavramı, demografik değişkenlere hareketlilik kazandırarak siyasal katılım pratiklerini daha kapsamlı açıklama niyetlerinin bir çabasıdır.

Siyasal katılım literatüründe kullanılan modelleri, Bourdieu sosyolojisiyle ilişkilendirmeden önce bağımsız değişkenler olarak kabul ettiğimiz demografik verilerin siyasal katılım tartışmalarında nasıl ele alındığını ve nasıl ele alınması gerektiğini tartışmak gerekir.

2.2.3.1. Yaş

Yaş ile siyasal katılım ilişkisi daha çok gençlik ve gençlik sonrası dönemi ifade edecek şekilde tartışılmaktadır. Özellikle modern toplumlarda bu ayrımı doğum yılı üzerinden değerlendirmek ne kadar mümkündür? Marsh ve Kaase (1979b:102) gençliği, kariyer ve aile gibi günlük rutinlerden azade, fiziksel gücü yerinde ve yüksek bir protesto potansiyeli için gerekli enerjik siyasi faaliyet türlerine katılma zamanına sahip bireyler olarak ifade etmektedir. Günümüzde bu ifadeleri doğrulamak mümkün değildir. Bu tasvir, daha çok ideal bir gençliği tanımlamaktadır. Çocuk yaşlarda çalışmak zorunda kalan, erken evlenmeye zorlanan, işsiz olduğu için aile kuramayan ya da lisans eğitimiyle yetinmeyip doktora sonrası çalışmalar yapan dolayısıyla ileri yaşlarında hala okumayı tercih eden çeşitli birey tipleri bulunmaktadır. Bu açıdan, gençliği böylesi bütüncül bir anlam içerisine oturtmak kolay değildir. Örneğin, yaş bağımsız değişkenini siyasal katılım biçimleri, genel olarak konvansiyonel ve konvansiyonel olmayan katılım türlerine göre değerlendirdiğimizde, yüksek düzeyde genelleme ve önemli farklılıkları gözden kaçırma riskiyle karşılaşırız. Benzer şekilde, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi ya da Schwartz'ın değer yaklaşımıyla bireyin siyasal katılım biçimlerini yaş üzerinden incelediğimizde de benzer problemlerle karşılaşırız. Özellikle genç olarak değerlendirilecek yaş grubu aralığını belirlemek ve bunun üzerinden siyasal katılım tartışması yapabilmek gittikçe zor hale gelmektedir.

2.2.3.2. Cinsiyet

Geçen yüzyılda cinsiyet üzerinden gerçekleşen eşitsizliği, kadınların seçme ve seçilme hakkına sahip olmadığı üzerinden mutlak bir şekilde görebilmekteydik. Bugün, birkaç ülke dışında hukuksal anlamda böylesi bir eşitsizlikten söz etmek mümkün değildir. Günümüzde, bu eşitsizlik biçimi daha çok pratik anlamda kadınların erkeklerden daha az temsil edilmesi olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun en belirgin örneğini parlamentoda görmekteyiz. Birleşmiş Milletler (BM)'in 2017 yılı politikada kadın temsiliyetini haritalandırdığı çalışmasında Kuzey ülkelerinin neredeyse kadın-erkek eşitliğini parlamentoya yansıtmalarına rağmen dünyanın geri kalanında bu oran dörtte birden daha aşağılara doğru gerilemektedir (UNWomen, 2017). Bu sayısal belirginliğin dışında, örtük olarak siyasal kurumlar içerisinde de kadınların yeterince kendilerini ifade edebildikleri söylenemez. Bir siyasal kültür olarak, pek çok ülkede kadınların siyasal katılım pratiklerini geliştirecek politikaların olması, dolayısıyla siyaset içerisinde kadınların

etkinliğinden yeteri düzeyde söz edilemeyeceğı ortadadır. Bourdieu (2014)'nün “Eril Tahakküm” adlı çalışması kadınların erkek egemen toplumda erkeklere özgü kodları kullanarak varlıklarını sürdürebildikleri ve böylece kendilerini ispatlayabildikleri iddiasını taşır. Kadınların, cinsiyet rollerini geri plana atmak zorunda oldukları bir gerçeklikte cinsiyet ayrımı da yeterince açıklayıcı olmayacaktır. Yine, biyolojik olarak erkek – kadın ayrımının yeterli olmadığı ya da sosyal, ekonomik ve kültürel eşitsizliklerin de cinsiyet tartışmalarında yer alması gerekir.

2.2.3.3. Eğitim

Marsh ve Kaase (1979a:112), siyasal katılımı anlama boyutunda yaş ve cinsiyet gibi demografik verileri takip etmenin *statik* tanımlamaları içeren *steril* bir yaklaşım olduğunu savunur. Buna karşılık, “daha *dinamik* bir açıklama nesnesi olarak bireylerin düşünceleri, değerleri ve inançları yani zihinsel niteliklerinin bağlamını şekillendiren en önemli unsur nedir?” sorusunu sorar. Bu sorunun psikologlara göre en önemli açıklaması çocukluk dönemi toplumsallaşma özellikleri ise; ikincisi anket verileriyle çalışmış olan siyaset bilimcilerin kolayına gelen eğitimin kalitesiyle ilgilidir (Marsh & Kaase, 1979a:112). Eğitim konusu, politik ilgiyi arttırdığı, ekonomik kaynak yarattığı ve “toplumsal beceriler”i geliştirdiğı için siyasal katılım tartışmalarında önemli bir yer tutar (Brady vd., 1995:272). Buna karşılık Marsh ve Kaase (1979a:112), eğitim ve artan siyasal katılım arasında güçlü bir doğrusal ilişki olduğu fikrine fazla anlam yüklenmemesi gerektiğini söyler. Bunun en önemli nedeni, insanların eskisinden daha fazla eğitilmiş olmalarının çok büyük bir farklılık ortaya çıkarmayacağıdır. Bourdieu, diploma sayısındaki artışın, eğitim ünvanlarının erişim sağladığı mesleki konumların sayısının artışından daha hızlı olduğu durumların diplomaların değerinde kayıplara neden olduğunu iddia eder (akt. Fırat, 2013:36). Diğer bir neden ise, tersi şekilde yüksek eğitilmiş kişilerin siyasetle ilgilenmiyor olabileceğidir. Marsh ve Kaase (1979a:112), İkinci Dünya Savaşı sonrası geçen yıllarda, eğitimin arttığı fakat parti üyeliğı ve oy verme oranlarının düştüğünü ve İngiltere’de gençlerin, o zamana kadarki en iyi eğitilmiş neslin, konvansiyonel katılımı dikkate almadığının fark edildiğini dile getirir.

Siyasal katılım içerisinde eğitim konusunun bu kadar etkili olduğu varsayımı tartışmalı bir yaklaşımdır. Eğitimin siyasi sorunların çözümü için bireylere bir takım beceriler kazandırdığını söyleyebiliriz. Buna karşılık, eğitimin çok geniş bir boyutunu oluşturan eğitim sisteminin bireylerin değerlerini, inançlarını, tutumlarını ve davranışlarını etkileyen bir mekanizma işlevi gördüğünü de iddia edebiliriz. Bourdieu, eğitimi egemen sınıfların kültürel yeniden üretim biçimi olarak görür. Eğitim bireyin sınırlarını belirleyen onun nerede durması gerektiğini söyleyen bir işlev de taşır. Bourdieu, eşitsiz toplumsal düzenlemelerin hem hâkimlere, hem de tahakküm altındakilere neden mantıklı geldiğini açıklamak üzere *habitus* kavramını kullanarak sosyalleşmenin sınıf temelli niteliğini vurgular. *Habitus*, bir toplumsal sınıfta,

bilindişı bir şekilde -özellikle çocukluğun ilk yıllarında- iselleştirilmesinden doğar (Swartz, 2015:148). Mesela, Fransız işçi sınıfı gençleri 1960'larda eğitimin hızla yaygınlaşma sürecinde yükseköğrenim imkânlarından yararlanmaya heves etmedilerse bunun nedeni, okuldaki başarı açısından daha önce mevcut olan sınırlı fırsatları içselleştirmiş ve kendilerini o fırsatlarla sınırlamış olmalarıdır (Swartz, 2015:149). Böylece habitus, temel hayat koşullarının pratik düzeyde sorgusuz sualsiz kabullenilmesini sağlayarak ekonomik ve toplumsal eşitsizliği meşrulaştırır (Swartz, 2015:150).

Sonuç olarak eğitim siyasal alanda bireyin hitabet etme, analitik kararlar verebilme gibi toplumsal becerilerini geliştirebileceği gibi, bireylerin habituslarını çeşitli açılardan sınırlayan kodları üreten eşitsizlikler de üretmektedir.

2.2.3.4. Ekonomik Alan

Teorik ya da pratik hangi açıdan dikkate alınırsa alınsın ekonomik alan tartışmalı bir konudur. Bireyin üretim araçlarıyla olan ilişkisine dayanan Marksist bir yaklaşımdan, karmaşık meslek sınıflandırmalarına kadar değışkenlik gösterir ve çok sayıda unsuru barındırır (Marsh & Kaase, 1979a:121).

Ekonomik alanın önemini ortaya koyabilmek için meslekleri gelir gruplarına göre sınıflandırmak bir yöntem olabilir. Örneğin, iş insanlarının elde ettiği gelir, siyasal alandaki etkinliklerini artırabilir. Bunun için, en yüksek gelire ve en düşük gelire sahip meslek grupları gelir ölçeği yaratarak siyasal katılım içerisinde gelirin önemini tartışabiliriz. Böylesi bir ölçeklendirmede, bireyin mesleği üzerinden elde ettiği gelir ile mesleki itibar arasındaki ilişki görmezden gelinecektir. Her zaman itibarlı meslekler içerisinde en üst sıralarda yer alan üniversite profesörü, siyasal alan içerisinde de itibarını devam ettirmesine rağmen gelir yönünden ortalama bir müteahhitin da altında kalmaktadır. Benzer şekilde, bazı mesleklerde ekonomik sermayenin ötesinde siyasal katılım için önemli başka sermaye biçimleri de kazanılmaktadır. Örneğin, siyasal alan içerisinde doktorların kazandıkları ekonomik sermaye kadar hastalarıyla kurdukları ilişkilerden elde ettikleri sosyal sermaye de önemli bir avantaj sağlamaktadır. Son olarak, bazı mesleklerin gelir, statü veya çeşitli sermayeler üzerindeki avantajlarına rağmen kendi içlerinde dikkate alınması gereken eşitsizliklere sahip olabilirler. Bourdieu'nün örneğiyle, daha işe başlarken kadın doktorlar veya siyahi avukatlar marjinal konumlara itilmiş olabilirler (Bourdieu, 2017:159).

Özel ama özellikle de belirleyici bir ilişki çerçevesinde inşa edilmiş bir sınıf içinde bir araya gelmiş bireyler, sınıflamalarının ilkelerindeki yerinde niteliklerin dışında, açıklayıcı modele kaçak yollardan sızmış ikincil nitelikleri de beraberlerinde getirirler. Demek oluyor ki, bir sınıf veya bir sınıf fonksiyonu yalnızca, meslek, gelir ve hatta eğitim seviyesi gibi göstergelerle tanımlanamayabildiği gibi, sadece üretim ilişkilerindeki konumuyla değil, aynı zamanda bir çeşit sex-ratio (cinsiyet oranı) ile

coğrafi uzamda belirlenmiş bir dağılımla (toplumsal anlamda asla nötr olmayan) ve bütün bir yardımcı özellikler toplamıyla da tanımlanır (Bourdieu, 2017:158).

Bourdieu, siyasal katılım eşitsizliği içerisinde her şeyden önce sınıfsal bir ayrım olduğunu vurgularken, sınıf kavramını, üretimin toplumsal ilişkilerindeki konumlarına indirgemez; sınıfı daha genel anlamda, eğitimi, toplumsal cinsiyeti, yaşı ve statüyü de içine alan hayat koşulları bağlamında düşünür (akt. Swartz, 2015:61). Bourdieu'nün Ayrım kitabından hareketle ve sınıf yaklaşımına bakışı üzerinden siyasal katılım tartışmasını birlikte değerlendirecek olursak; Güney Çeğın ve Emrah Göker (2017:18)'e göre, Bourdieu bir meta teori olarak sınıf yaklaşımını hayatın her alanına yerleştirmektedir. Onun için ayrım her şeyden önce sınıf habitusudur. Dolayısıyla siyasal katılım üzerine çalışmış olsaydı, çalışmasında sınıfsal ayrım konusu merkezi bir yer teşkil edecekti. Yalnız bu gerçekliği sadece üretim ilişkilerinden dolayı değil, demografik verilerle, aileyle, kültürel boyutla ve bireyin hayat boyu yapı-fail ilişkisi sonucu kazanmış olduğu yatkınlıkların karmaşık bir sonucu olarak değerlendirecektir.

Bu noktada Brady ve arkadaşlarının çalışmasını, Bourdieu sosyolojisinin üzerinden değerlendirmek iki açıdan önem taşımaktadır. Birincisi, siyasal katılım tartışmaları sınıfsal bir ayrımın en azından Weberyan bir tabakalaşmanın sonucudur. İkincisi, siyasal katılımı sosyo - ekonomik statü (SES) modeliyle bir yere kadar açıklayabiliriz. Dolayısıyla, *toplumsal beceriler* SES modelinin daha geniş düzeyde açıklanmasına yardımcı olma çabası içerir. Joane Nagel (1987:58), literatürde siyasal katılımı sosyal sınıf veya SES Modeli üzerinden açıklamanın çok yaygın olduğunu vurgulamaktadır. SES genel olarak gelir, eğitim ve mesleki itibarla bağlantılı bir modeldir. Sınıf ya da tabakalaşma, hangisini kabul edersek edelim siyasal katılım eşitsiz bir katılımdır. SES modeli ise, bu sınıfsal eşitsizliği siyasal katılım tartışmaları üzerinden görünür kılmaya yardımcı olmuştur. SES modeli özellikle üst sınıfa mensup bireylerin, daha düşük sınıfa mensup bireylere göre daha fazla siyasal katılım eğilimi sergilediğini açıklamakta çok başarılı olmaktadır (Nagel, 1987:58). Yalnız bu model, çok doğrusal bir çözümleme gerçekleştirir. SES, bireyin sosyal statüsüyle siyasal katılım arasında doğrudan bir ilişki kurar. Fakat model, siyasal katılımın psikolojik boyutlarını genellikle göz ardı etme eğilimindedir. Mesela, bireyler sadece SES'le ilişkilendirilen değişkenlerden bağımsız olarak sosyalleşme süresince elde ettikleri kazanımların ya da Bourdieu'nün ifadesiyle bireyin yatkınlıklarının bir sonucu olarak siyasetle ilgilenir ve bunun için bireyler yüksek statüden gelmek zorunda değillerdir. SES Modeli ya da Kaynak Modeli'nin ilişkilendirildiği diğer bir yaklaşım ise Rasyonel Seçim Teorisi'dir. Buna göre, bireyler kendi çıkarlarını maksimize etmek için siyasal katılımı bulundurlar. Brady (1995:272) ve arkadaşlarının kendi çalışmalarında da belirttikleri gibi, bireyler kendi çıkarlarını karşılamaları bile belirli bir partiye oy vermeye devam edebilirler.

Brady ve arkadaşları (1995:271), SES Modeli'nin ötesinde siyasal katılım tartışmalarını daha kapsamlı tartışabilmek üzere, soruyu tersten sormaktadır. Buna göre; bireyler siyasal

katılım sergileyemezler çünkü bunun için kaynakları (ekonomi, zaman ve vatandaşlık becerileri) yetersizdir. Siyasal katılım sergilemek istemezler çünkü psikolojik katılımın yokluğuna odaklanırlar. Siyasal katılım sergilemezler çünkü kimse onları siyasal katılım ağlarına dâhil etmez ya da bu ağlardan tecrit edilmişlerdir. Bireylerin siyasal katılıma karşı olumsuz ya da hareketsiz kalmalarını sorgulayan bu üç soru, katılım nedenlerini anlamaktan daha kapsayıcıdır. Brady ve arkadaşları, SES modeline eklenen *toplumsal beceriler* kavramıyla daha geniş kapsamlı çözüm üretmek istemişlerdir. Siyasal katılımı açıklayan zaman ve ekonomi değişkenlerine üçüncü olarak *toplumsal becerileri* eklemişlerdir. Toplumsal beceriler, siyasal faaliyet için çok önemli olan iletişim ve örgütsel kapasiteleri içerir (Pacheco & Owen, 2015:225). İyi konuşabilen veya yazabilen veya rahat örgütlenebilen ve toplantılarda yer alan bireyler siyasete dâhil olduklarında daha etkili olurlar. Toplumsal becerilerin kazanımı, evde ve özellikle okulda erken yaşlarda başlar. Eğitim süreçlerinin bitmesiyle son bulmaz, yetişkinlik dönemi boyunca da devam eder (Brady vd., 1995:273). Toplumsal becerileri ölçebilmek için, bireylere her alanda (bir organizasyon, kilise vb.) belirli bir süre içerisinde mektup yazma, kararların verildiği bir toplantıya gitme, başkanlık yapma veya konuşma yapıp yapmadıkları sorulmaktadır (Brady vd., 1995:273). Genel olarak, toplumsal beceriler; katılım için gerekli olan bilgi, motivasyon veya ilgi, bireylerin katılım ağları ve kaynakların (zaman ve para) dahil olduğu çok kapsamlı bir bütünü ifade etmek için kullanılmaktadır (Kirlin, 200:4).

Bourdieu'nün fail ve yapı arasında kurduğu ilişki Brady ve arkadaşlarının toplumsal becerilerle açıklamaya çalıştığı siyasal katılım tartışmasına denk düşmektedir. Yalnız, Brady ve arkadaşlarının toplumsal becerilerin siyasal katılımdaki boyutunu ölçmek için sorduğu sorulardan çok daha kapsamlı bir tartışmayı içermektedir. Bourdieu, siyasal katılım eşitsizliği dolayısıyla farklılaşan katılım pratiklerinin sayısal verilerle kolayca ölçülebilecek bir sürecin sonucunda oluşmadığını, yapının faili şekillendirirken, failin de yapıyı şekillendirdiği daha karmaşık bir sürece işaret etmektedir. Bu süreci daha iyi tartışabilmek için onun alet çantasındaki habitus, alan, sermaye ve oyun kavramlarının siyasal katılım açısından yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu açıdan Bourdieu'nün yaklaşımı siyasal katılım tartışmalarını, Verba ve arkadaşlarının geliştirdiği SES Modeli ve sonrasında Braddy, Verba ve Scholzman'nın *toplumsal beceriler* kavramıyla daha ötesine götürmeye çalıştığı Kaynak Modelinden de ileri seviyeye taşıyabilir.

2.3. Pierre Bourdieu Sosyolojisi

Pierre Bourdieu sosyoloji, siyaset, felsefe, sanat, eğitim gibi birbirinden çok farklı bilim dallarını etkilemiş, aynı zamanda kendi kavramlarını yaratmak için bu alanlardan faydalanmış, çağımızın en etkili, özgün ve aynı zamanda tartışmalı düşünürleri arasında yer alır.

2.3.1. Bourdieu Kavramları

2.3.1.1. Habitus

Habitus, Bourdieu'nün kuramsal dünyasında anlaşılması en zor sayılabilecek kavramdır. Bourdieu, habitus kavramını Emile Durkheim, Nobert Elias, Marcel Mauss, Edmund Husserl, Max Weber, Ervin Panofsky, Ferdinand de Saussure, Naom Chomsky gibi farklı alanlarda çalışmalar yapan düşünürlerden ilham alarak yorumlamıştır (Bourdieu, 1985), (Wacquant, 2014:61), (Jourdain & Naulin, 2016:42), (Tatlıcan & eğın, 2014:314).

Paul DiMaggio habitusu; nesnel yapı ile bireysel etkinlik arasında ilişki kurulmasını sağlayan *deus ex machina* olarak açıklar/eleştirir (Swartz, 2015b:138). Diğer bir ifadeyle DiMaggio, eski Yunan'da içinden çıkılmaz bir sorunu aşmak için oyuna tanrının girmesi olarak ifade edilen *deus ex machina* retoriğini, fail/yapı ilişkisinde düğümü çözmesi için habitusun devreye girmesi olarak tanımlar. Gerçek hayatta böylesi bir kurtarıcıyı araştırmamız içerisine joker unsur gibi yerleştiremeyeceğimize göre, habitus kavramını çalışmalarımızda nasıl kullanabiliriz? Başka bir ifadeyle, bu ilişkide David Swartz (2015:137)'ın şu sorusunu dikkate almamız gerekir:

Hem toplumsal eylemde gözlenen, çoğunlukla yalnızca onları hesaplayabilecek zamanı ve çabayı harcayan sosyal bilimcinin bakışına açık olan düzenlilikleri, hem de özgür, amaçlı, akıl yürüten, gündelik eylemlerini pratik bir biçimde sürdüren, yapıların tam anlamıyla farkında olmayan ya da onlar üzerine bilinçli olarak düşünmeyen aktörlerin deneyiminin gerçekliğini nasıl dikkate alabiliriz?

Habitus, hem nesnelci yaklaşımdaki tecrübelerden kopuk bir ampirizmi, hem de radikal bir şüpheyile öznelciliği toplumsal dünyanın algılanması olarak görmeyi yetersiz bulur (Tatlıcan & eğın, 2014:309-310). Bireyler ne tamamen özgür failler, ne de toplumsal yapının pasif ürünleridirler; toplumsal hayat ne tamamen öznel, ne sadece anlamlar ve iradi eylemlerden oluşur, ne de özellikle nesnel ve toplumsal-yapısal süreçler tarafından yönlendirilir yahut sadece kısıtlayıcı ve zorlayıcı olarak yaşanır (Bourdieu, 2017:19). Biraz tartışmalı ya da anlaşılması zor görünse de Bourdieu'nün habitus kavramı öncelikle, yapısal analizde failin yerini belirlemek ve yapıyla faili doğru bir şekilde ilişkilendirmeyi amaçlar.

Eski Yunan'dan bu yana kullanılan kavram, Aristoteles'in *heksis* kavramının Saint Thomas d'Aquin tarafından *habitus* olarak tercüme edilmesiyle; eğitimle sağlanmış olan ve bireylerin eylem kapasitesinin temelini oluşturan fiziksel maharet ve davranışları ifade etmek için kullanılmıştır (Jourdain & Naulin, 2016:42). Bourdieu, kavramı zamanla eylemin hem bilişsel hem de bedensel temelini vurgulayacak ve alışkanlık haline gelmiş eylemlerin yanı sıra yaratıcı eylemleri de içine alacak şekilde genişleterek kullanır (Swartz, 2015b:145). David Swartz (2015:139), Bourdieu'nün habitusu geliştirmesindeki amacını, yaratmaya çalıştığı pratik

kuramda, bireyin toplumla karşıtlık içinde olmadığını, toplumun var olma biçimlerinden birisi olduğunu göstermek olarak açıklar. Böylece Bourdieu, habitus aracılığıyla, birey/toplum, yapı/fail, nesnel/öznel ikilikleri üzerine ilişkisel düşünme fırsatı yakalayarak, *pratik kuramı* içerisinde bu ikilikleri aştığını iddia eder.

Habitus, Bourdieu'nün "Pratiğin Teorisi" adlı kitabında yer alan geniş kapsamlı açıklamasına göre;

"Belli bir varoluş koşulu sınıfıyla ilişkilenen şartlanmalar habituslar üretir. Bunlar sürdürülebilir ve aktarılabilir eğilimler sistemleri, yapılandırıcı yapılar olarak işleme eğilimi içinde yapılandırılmış yapılardır. Yani, amacın ve bu amaca ulaşmak için gerekli işlemlerin bilincinde olunduğunu varsaymadan, nesnel bir şekilde amaçlarına uyumlu pratikleri ve tasarımları oluşturan ve düzenleyen ilkelerdir" (akt. Jourdain & Naulin, 2016:42).

Habitus, edinilmiş olandır, ancak sürekli eğilimler şeklinde bedende cisimleşen bir şeydir. Bu bağlamda habitus, temelci düşünce tarzlarının varsayımlarının aksine, özel bir düşünce tarzına ait bireysel ve kolektif tarihe bağlıdır (Tatlıcan & Çeğin, 2014:317). Burada, Bourdieu alışkanlığın tekrarlı, mekanik ve otomatik bir anlam taşıdığından dolayı, yerine özellikle *yatkınlık* ifadesini kullanmayı tercih eder (Jourdain & Naulin, 2016:46). Birey bu *yatkınlık* içerisinde eylemi, bilinçlilik gerektirmeyen bir bilme biçiminin, planlı olmayan bir niyetliliğin/yönelmişliğin ifadesi olarak gerçekleştirir (Bourdieu, 2014:48). Ayrıca, yatkınlıkta üretici bir kapasite vardır (Bourdieu & Wacquant, 2016:111). Kendi üretimimizin toplumsal koşullarını üretmemizi sağlayan dönüştürücü bir makineyi andıran habitus, sonsuza dek belirlenmiş bir kader, bir tür tarih dışı öz değildir. Habitus geçmiş tecrübelere dayalı strateji-üretici bir ilkedir (Tatlıcan & Çeğin, 2014:317). Yatkınlık aynı zamanda habitusta var olan iki önemli unsura işaret eder; yapı ve eğilim. Dışsal yapıların içselleştirildiği ilk sosyalleşme deneyimi ve bunun sonucunda, sosyalleşme yoluyla, tabakalaşmış bir toplumdaki belirli gruplar için neyin olanaklı neyin olanaksız olduğunu gösteren geniş parametreler ve sınırlarla ilgili içselleştirilmiş yatkınlıklar gelişir (Swartz, 2015b:147). Bu koşullanma ilişkisi aslında alanla ilişkisinde gözlemlenir.

Alan, habitusu yapılandırırken, bu durum aslında içkin bir zorunluluğun somutlaşmasıdır (Bourdieu & Wacquant, 2016:118). Habitus'un kendisini de üreten koşullarla uyum içinde olan eylemleri, algıları ve tavırları yeniden üretme eğilimi, habitusta *erdeme dönüşmüş zorunluluk* halini alır (Swartz, 2015b:148). Mesela, okul pratiği ilk sosyalleşme deneyiminin mekânıdır. Fakat dar gelirli bir ailede yetişen bireyin, okul sonrası yükseköğrenim yapmak yerine direk iş hayatına girmek istemesi eğilimi, onun tabakalaşmış yapıdaki durumu içselleştirmesinin bir örneğidir. Nicos Mouzelis, bu üretici eylem, algı ve değerlendirme şemalarının iki tarihselliğe işaret ettiğini söyler: failin kişisel biyografisinin tarihi ve failerin içselleştirdikleri farklı "nesnel/dışsal" toplumsal yapıların tarihselliği (Tatlıcan & Çeğin,

2014:316). Yani *habitus*, *yapılandırıcı yapılar* (modus operandi) olarak toplumsal dünyayı üretirken, *yapılanmış yapılar* (opus operatum) olarak toplumsal dünya tarafından üretilir.

Aslında *habitus*, sosyalleşmenin sınıf temelli açıklanmasıdır. Toplumsal dünyanın algılanmasını örgütleyen mantık sınıflarına bölünmenin, onun içselleştirilmesinin ürünüdür. Yani kendisini olmadığı her şeyden, özellikle karşıtı olduğu tüm şeylerden ayıran her şeyle tanımlanır (Bourdieu, 2017:256). Bourdieu “Ayrım” adlı kitabında, toplumsal farklılıkların nasıl belirgin hale geldiğini göstermeye çalışır. Fransa’daki toplumsal temayüz mücadelesinde, dört sınıfa ait estetik beğeni ve hayat tarzı yelpazesi sunar. Mesela, üst sınıf gösterişçi lüks ve rahatlıkla, işçi sınıfı özentisiz cehalet ve uyumlulukla temsil edilir (Swartz, 2015b:155).

2.3.1.2. Sermaye

Bourdieu, bireylerin toplumsal uzamda birbirlerine göre konumlarını ortaya çıkarmaya yarayan *sermaye* dediğimiz iktisat kavramını Karl Marx’tan ödünç almıştır. Bourdieu, Marx’ın *sermaye biriktirilmiş emek* fikrini kabul eder (Swartz, 2015b:109-110). Yalnız, Bourdieu’nün sermaye kavramı, Marksizmin sermayeyi ekonomik determinizmin temeli olarak görmesi ilkesinden farklıdır. Bourdieu, özellikle, ekonomik malların her zaman eylemin ana güdüleyicisi olduğuna inanmaz ve insanların elde etmeye çalıştıkları birçok farklı mal ve biriktirebilecekleri birçok farklı kaynak olduğunu savunur (Calhoun, 2007:107). Bourdieu’ye göre *çatışma* toplumsal hayatın tamamının temel dinamiğidir. Bütün toplumsal düzenlemelerin merkezinde *iktidar mücadelesi* yatar. Bu mücadele ise, hem simgesel hem de maddi kaynaklar üzerinde yürütölür (Swartz, 2015b:192). Bourdieu bu kaynakları, genel olarak; ekonomik sermaye, kültürel sermaye ve sosyal sermaye türleri olarak açıklar. Bu türlere, -herhangi birinin algı kategorileriyle kavrandığında büründüğü biçimi- simgesel sermayeyi de eklemek gerekir (Bourdieu & Wacquant, 2016:108).

Ekonomik sermaye; bireyin iktisadi kaynaklarının bütününe, yani hem maddi mal varlığına hem de gelirine işaret eder. Bu sermaye türüne sahip olmak, diğer sermaye türlerine erişmeyi kolaylaştırır (Jourdain & Naulin, 2016:106). Sermayeler kendileri arasında birbirine çevrilebilirler. Genelde ekonomik sermayenin kültürel ve sosyal sermayeye çevrilmesi, tersinin gerçekleşmesinden daha kolaydır (Swartz, 2015b:118).

Kültürel sermaye; bilgi, kültür ve eğitim vasıflarının dağılımı ya da toplamıdır (Swartz, 2015:192). Bourdieu, kültürel sermayenin çeşitliliğini tam olarak yansıtmak için, bilgi sermayesi olarak da adlandırmaktadır (Bourdieu & Wacquant, 2016:108). Alandaki ifadesiyle, bireyin aydın kültürüne ait mal ve pratikleri takdir edebilmesini sağlayan kültürel kaynaklardır (Jourdain & Naulin, 2016:106). Kültürel sermaye üç biçimde var olur. İlki, bireyin kültürle kazanılmış yetkinlikler toplamına işaret eden *somutlaşmış* haldedir. İkincisi, kullanılmaları için uzmanlaşmış

kültürel beceriler gerektiren *nesnelleşmiş* halde bulunur. Üçüncüsü ise, *kurumsallaşmış* yani eğitim sistemidir (Swartz, 2015b:111-113).

Sosyal sermaye; bir bireyin ya da bir grubun, kalıcı bir ilişkiler ağına, az çok kurumlaşmış karşılıklı tanıma ve tanımlara sahip olması sayesinde elde ettiği gerçek ya da potansiyel kaynakların toplamıdır. Diğer bir ifadeyle, böylesi bir ağın harekete geçirmeye olanak sağladığı sermaye ve güçlerin toplamıdır (Bourdieu & Wacquant, 2016:108). Birey, ilişki ağı ne kadar genişse ve ilişkide bulunduğu kimselerin iktisadi ve kültürel sermayesi ne kadar güçlüyse, o kadar büyük bir sosyal sermayeye sahiptir. Dolayısıyla diğer sermayelerle karşılaştırıldığında sosyal sermayenin çarpan etkisi vardır (Jourdain & Naulin, 2016:107).

Simgesel sermaye; Bourdieu (2013:111)'nın diğer sermaye türlerine göre hayli karmaşık yapıda olan, otoritesi kabul edilen her şeyin bizi bu sermaye türünün yoğunlaşmasına götürdüğünü iddia eder. Bourdieu, simgesel sermayenin, tanındığı ve bilindiği takdirde iktisadi veya kültürel sermayeden ibaret olduğunu belirtir. Dolayısıyla bu sermaye türü, bize kredi vermeye hazır kimseler üzerinde belirli bir gücümüzün olmasını gösterir (Jourdain & Naulin, 2016:108).

Bourdieu eserlerinin çoğunda ekonomik ve kültürel sermayeyi kullanır. Özellikle Ayrım adlı çalışmasında neredeyse sosyal sermayeden hiç bahsetmez. Çünkü Bourdieu'ye göre, birbirine rakip iki toplumsal hiyerarşi ilkesi, modern sanayileşmiş toplumlarda iktidar mücadelesini şekillendirir. Bourdieu'nün *hiyerarşinin temel ilkesi* dediği, ekonomik sermayenin dağılımı ve *hiyerarşinin ikincil ilkesi* dediği, kültürel sermayedir. Kültürel sermaye ile ekonomik sermaye arasındaki bu temel karşıtlık, Bourdieu'nün iktidar alanını şekillendirir (Swartz, 2015b:192). Bourdieu, ekonomik sermaye ile kültürel sermayenin şizmatik yapısının, (ekonomik, idari, akademik, sanatsal, bilimsel, dini gibi) diğer bütün mücadele alanlarının dağılımını ve mertebesini belirlediğini iddia eder (Swartz, 2015b:193).

2.3.1.3. Alan

Toplumsal dünyayı tasvir etmek için kullanılan *alan* kavramı, ilk kez Bourdieu'nün 1966 tarihinde yaptığı çalışmalarda karşımıza çıkmaktadır (Jourdain & Naulin, 2016:122). Kavram, bu yıllarda Marksizm ve yapısalcılık tartışmaları ile bu tartışmalar neticesinde geliştirdiği kültürel sermaye, habitus, strateji ve pratik kavramlarının oluştuğu süreçte belirginleşmiştir (Kaya, 2014:398). Kavram genel olarak, sanat sosyolojisi alanında yaptığı araştırmalardan ve Weber'in din sosyolojisi hakkındaki okumalarından doğmuştur (Swartz, 2015b:169).

Alan kavramı, Bourdieu'nün diğer kavramlarında olduğu gibi, bilinçli bir şekilde pozitivistlikten kopmanın bir aracı olarak *açık* bir kavram şeklinde kullanılır (Bourdieu & Wacquant, 2016:79). İlişkisel akıl yürütme tarzıyla anlaşılan alan kavramı; araştırmacıyı, ortak duyuya dayalı kategorilerde verili olan özellikler yerine, eylemi şekillendiren temel bağıntıları

aramaya sevk etmek ister (Swartz, 2015b:169). Toplumsal dünyada, eyleyiciler arasındaki özneler arası etkileşimlerin değil, Marx'tan yaptığı alıntıyla; *bireysel iradelerden ve bilinçlerden bağımsız* nesnel bağıntıların olması gerektiğini vurgular (Bourdieu & Wacquant, 2016:81). Ne var ki, alan kavramı aynı zamanda sınıf indirgemeciliğine ve kaba materyalizme bir eleştiridir. Bourdieu, sınıf perspektifini savunurken, bireysel davranışların etkilerinin dolaysız olmadığını; her zaman alanların yapısının dolayımından geçtiğini iddia eder (Swartz, 2015b:170). Bourdieu (2013:16), *tözcü ve safça* okumaları, pratikleri kendi içerisinde ele aldığı ve pratikler arasındaki denkliği mekanik ve doğrudan bir ilişki olarak kavradığı için eleştirir. Nüfuslar, gruplar, örgütler ya da kurumlar yerine alanlardan söz eden Bourdieu, bu ampirik gerçekleri şekillendiren örtük çıkar ve mücadele örüntülerine dikkat çekmek ister (Swartz, 2015b:169). Böylece alanlar, bireyler ya da kurumlar arası etkileşimlerle ortaya çıkan kategoriler yerine, örtük ilişkileri ortaya koyma fırsatı sağlar.

Bourdieu (2016:137), her şeyden önce alanların kendine has genel yasalarından söz etmenin mümkün olduğunu iddia eder. O'na göre; siyaset alanı, felsefe alanı, din alanı gibi birbirinden son derece farklı alanlar *ortak* bir takım değişmez işleyiş yasalarına tabidir. Böylece, alanlar üzerine genel bir teori geliştirilebileceğini savunur. Yani tarihsel olarak ne kadar eski bir alan incelemeye çalışırsak çalışalım, alanların bazı değişmeyen mekanizmaları vardır. Mesela, her alanda ortak olan şey *mücadeledir*. Diğer yandan, belirli bir alanı anlamak için tarihselliği içinde değerlendirmemiz gerekir. Örneğin, bir eseri (ve eserin değerini, yani esere olan inancı) üretildiği üretim alanının tarihini bilmeden anlayamayız (Bourdieu, 2016:142). Bu noktada, alanla benzerlik taşıdığı düşünülen Althusserci anlamda bir *aygıt* metaforuna değinmek gerekir. Bourdieu, Louis Althusser'in *aygıtını* bazı amaçlara ulaşmaya programlanmış bir cehennem makinası olarak görür. Fakat Bourdieu'ya göre bir alanda eyleyiciler ve kurumlar, oyunda kazanılması söz konusu olan özgül faydalar için mücadele ettiği sürece tarihsellik de devam edecektir (Bourdieu & Wacquant, 2016:87-88).

Alan hakkında bildiğimiz en kesin durum; bir sermayenin bir alandan bağıntısız olarak var olamaz ve işlemez oluşudur (Bourdieu & Wacquant, 2016:86). Eyleyicilerin stratejileri de, alandaki, yani özgül sermayenin dağılımındaki konumlarına ve alan algılayışlarına, diğer bir ifadeyle alanın içinde durdukları noktadan alana bakış açılarına bağlıdır (Bourdieu & Wacquant, 2016:87). Örneğin; kültürel sermaye, entelektüel alanda, ekonomik sermaye ise iş dünyasında kilit nitelik taşır (Swartz, 2015b:174). Mesela, mühendislik diploması, futbolculuk için ciddi bir sermaye unsuru olarak görülmez. Yine de, alana dinamizm katan bir özellik olarak sermaye türleri, başka sermaye birimine dönüştürülebilir. Bunun da iki anlamı mevcuttur. İlki için, zengin ailelerin çocuklarını özel okullara göndererek, parayı kültürel sermayeye dönüştürmesi örneği verilebilir. Diğeri daha dolaysız bir örnek olarak; ünlü bir atletin başarısı, bu alana özgül

sermayesini çeşitli iş alanlarına dönüştürerek (reklam yüzü olmak gibi) para elde etmesi şeklinde olabilir (Calhoun, 2007:107).

Alan, özellikle, fiili ve potansiyel kuvvetlerin mekânı olarak, aynı zamanda bu kuvvetlerin biçimlerinin dönüşümü ya da korunması için mücadele edilen bir alandır (Bourdieu & Wacquant, 2016:86). Alanın sahne olduğu mücadelelerin konusu, meşru şiddet tekelini ve söz konusu alan için karakteristik kabul edileni (belli bir otoriteyi) ele geçirmektir (Bourdieu, 2016:139). Alanda verilen bu mücadele, alanı tekelinde bulunduranlarla, alana bağımlı olanları karşı karşıya getirir. Burada, Bourdieu üç farklı alan stratejisi tipinden bahseder: *Muhafaza stratejileri* genellikle hâkim konumdakilerce; *izleme stratejileri* hâkim konuma ulaşmak için ve genellikle alana yeni katılanlarca; *bozgun stratejileri* ise hâkim gruplardan pek beklentisi olmayanlarca benimsenir (Swartz, 2015b:177). Böylece, alan, güç ilişkilerinin ve bu ilişkileri değiştirmeyi hedefleyen mücadelelerin yeri olarak sürekli değişim halindedir (Bourdieu & Wacquant, 2016:89).

Bourdieu, tarihsel ve mekânın özgül koşulları içerisinde, temelde toplumsal dünyada mücadelenin mekânı olan alan kavramını bilinçli olarak tanımlamak istememiştir. Son sözü yine Bourdieu'ye bırakacak olursak; evrensellik, alanın farklı topluluk ve toplumlardaki ortak tezahürü olduğunu ve alanın evrensel bir tanımı olsaydı, mücadeleye gerek kalmayacağını savunur (Kaya, 2014:409).

2.3.1.4. Oyun, Alan ve Habitus

Bourdieu sosyolojisinde alan ve habitus kavramlarının işleyişi sermaye, oyun, doxa ve illusio kavramlarıyla daha ilişkisel ve anlaşılır bir düzeye erişir. Bourdieu (2012:123), alanın işleyişini göstermek için faydalandığı oyun yaklaşımında; alan ve oyun arasında tasvir ve yöntem olarak farklılıklar olduğunu vurgular. Bir oyunun oluşumunu ortaya koymak için, bir nomotet (genel yasa ve ilkeler) bulmalı, mucidin kim olduğunu bilmeniz gerekirken alan için süreci takip etmek gerektiğini söyler. Oyunun tüm hakikati oyun içerisinde değilken, alan kendi içerisinde değerlendirilir. Bourdieu, alanların işleyişini açıklamak için oyun benzetmesini kullanır (Jourdain & Naulin, 2016:123). Alan aslında oyundan farklı olarak, bilinçli bir yaratımın ürünü değildir ve açıkça ifade edilmeyen ya da kodlanmamış kurallara, daha doğrusu düzenliliklere işaret eder (Bourdieu & Wacquant, 2016:82).

Bourdieu, satranç örneği üzerinden oyun ve alan arasındaki farkları açıklar;

Satrancın açık, bilinçli bir şekilde formüle edilip ilan edilmiş oyunun dışında duran, oyundan önce var olan ve bitince de var olmaya devam edecek olan, yeniliklere açık olmak kaydıyla sabit kuralları vardır. Oyunu düzenleyen kurallar, oyunun dışındadır. Oyun sırasında rakiple müzakere edemezsiniz. Bir alandaki kurallar, zımni düzenliliklerdir, sadece çok küçük bir kısım alenidir. Düzenliliklerin bir bölümü, pratiklere getirilecek yaptırımları düzenler, yaptırımlar oyuna içkin ve zımnidir. Kurallar uygulanır ve sürekli olarak yeniden tedavüle sokulurlar. Alanın

niteliklerinden biri tam da, kazanmak için verilen, oyuna için kurallara uygun şekilde yürütölen mücadeledir. Başka bir ifadeyle, alanın kuralları, oyun kurallarındaki sabitliğin aksine, oyuncuların çoğunlukla farkında olmadıkları, izah edemedikleri ama pratiğine hâkim oldukları zımnî düzenliliklerdir. Bir alan, kuralları konumundaki düzenliliklere göre oynanan, ama kuralları ya da düzenlilikleri değiştirmek için de oynayabileceğiniz bir oyundur (Bourdieu, 2012:123).

Her alan, onun ortodoksluğunu belirleyen kendi oyun kurallarını oluşturur. Bir alanın oyun kuralları, alana özel sermayenin meşru elde edilme ve elde tutulma mekanizmalarını tanımlar Oyuna giriş kuralları olarak adlandırılan bu durum, bireyin hangi koşullarda alana girebileceğini belirtir (Jourdain & Naulin, 2016:123). Mesela, üniversite alanına girmek için tez savunmuş olmak ya da bir yazarın edebi bir ödöl olarak alan içindeki konumunu yükseltmek için kendisini ispatlaması gibi. Bir diğer benzetme ise, alanı alan yapan, oyunun varlığının hem sebebi hem de sonucu olan *kolektif katılım* (Jourdain & Naulin, 2016:123). Oyunun var olması için oyuncuların ona inanması ve oynaması gerekir. Oyunda, oyuncular arasındaki rekabetin ürünü olan kazanılacaklar ve kaybedilecekler, yani bir tür bahisler vardır (Bourdieu & Wacquant, 2016:82). Bourdieu (2013:143) burada, *illusio*, yani yatırım kavramını kullanır. *İllusio*, oyuna yoğunlaşmak, oyun tarafından ele geçirilmek ya da daha basit bir ifadeyle, oyunun oynamaya değdiğini düşünmektir. Tıpkı Western filmlerinde, kovboyların birbiriyle mücadele amaçlarının çoğunlukla altın olması gibi¹⁰. *İllusio*'nun içselleştirilmesi, bu alanın habitusunun benimsenmesiyle mümkündür. Habitus, alanın kural ve ödöllerinin tanınırlığını ve bilinirliğini sağlar (Jourdain & Naulin, 2016:124). Örneğin, bir ölke için elçilik görevi yürüten bir ailede yetişen çocuk, ileride isterse, bu tür dış işleri görevleri konusunda daha şanslı bir konum elde edecektir. Çünkü bu alanda ne tür gerekliliklere sahip olunacağını, bu alanın kurallarına yabancı bireylere göre daha iyi kavramış bir yatkinlığa sahip habitusla donatılmıştır. Bu örnek aynı zamanda alana bilinçli olmadan (aileden gelen yatkinlıkla) giriş yapan, fakat oyunun kurallarına daha haiz olan bireyi göstermesi açısından da anlamlıdır.

Burada, *doxa* kavramından bahsetmek gerekir. Kavram, Durkheim'ın *kolektif bilinç* kavramını çağırıştırır. Fakat *doxa* alana özgüdür, toplumun bütünü için geçerli olan örtük bir anlayış sistemini temsil etmez (Swartz, 2015b:177). Oyuncular, oyuna *iliso* (oyunun oynanmaya değer bulunması) ve *doxa*¹¹ (sorgulanmadan kabul edilen kurallar) paylaştıkları ölçüde oyuna katılır ve –bazen kıyasıya bir rekabetle- birbirlerinin karşısına çıkarlar (Bourdieu & Wacquant,

¹⁰ Yedi Silahşörler filminin akılda kalıcı son sahnesinde, *illusio* retoriği dramatik bir şekilde sunulmuştur. Aslında, film boyunca Meksikalı köylöler yardım için arkadaşlarını çağırarak Chris (Yul Brynner), diğer kovboylarla savaşmalarının nedeni anlatmamış, ama arkadaşlarından en azından Harry (Brad Dexter) bu mücadeleyi hep değerli bir şey (altın) için yaptıklarını düşünmüştür. Harry, Chris'in kollarında can vermeden önce aralarında karşılıklı şu diyalog geçer; -Her şeyden habersiz ölmek istemem. -Yalnızca mısırlara ve acı biberlere bakmaya gelmedik buraya. Hep başka bir şey vardı. Değil mi? -Evet, Harry. Baştan beri haklıydın. -Biliyordum. -Neydi? -Altın. -Çuvallar dolusu (Sturges, 1964).

¹¹ Bourdieu derlemesi olan "Ocak ve Zanaat" adlı kitabında *doxa* kavramı, sabitfikir olarak Türkçe'ye çevrilmiştir (Çeğin, 2014).

2016:82). Bu rekabetin sınırı ise, neyin mücadele konusu olmayı hakettiğine dair asgari mutabakatta gizlidir. Bu *doxa*'dan kaynaklanan mutakabat üstü kapalı kalır. Böylece yıkım stratejileri de daima sınırlanır. Aslında alana dâhil tüm bireyler, çatışmalarının altında yatan nesnel bir ortaklık aracılığıyla birbirine bağlıdır (Jourdain & Naulin, 2016:128). Oyuncular bir sözleşme ile değil, oyunu ve bahisleri sorgulama dışı tutacak şekilde benimsedikleri için oyundadırlar (Bourdieu & Wacquant, 2016:82). Oyuncular, alana önce *doxa*'ları kabullenerek ama karşılığında bir *illusio*'ya sahip olmak isteyerek girer. Burada karakteristik kabul edilen belirli bir otoriteyi ele geçirmektir.

Oyunda, oyuncuların elini güçlendiren bazı kozlar vardır. Bunun için verilen mücadelede kozlar, temel anlamda Bourdieu sosyolojisinde yer alan sermaye (ekonomik, kültürel, sosyal, simgesel) türleriyle sağlanır. Alana göre bu sermaye türleri önem kazanırlar ya da alan içinde değerleri azalır. Alanın yapısını belirleyen şey, oyuncular arasındaki kuvvet ilişkilerinin ellerindeki kozun (sermaye yapı ve miktarı) her anki durumudur. Ama aynı zamanda, bu kozun zaman içindeki evrimine, yani toplumsal güzergâhına ve belli bir nesnel olanaklar yapısıyla uzun süren bir bağıntıda oluşan habitusa (yatkınlıklara) bağlıdır (Bourdieu & Wacquant, 2016:83). Oyun bu kadardan ibaret değildir. Bourdieu, oyunun içkin kurallarını kısmen ya da bütünüyle dönüştürmeye, farklı sermaye türleri arasındaki değişim oranını, rakiplerin gücünün dayandığı sermaye alt-türlerinin değerini düşürmeye, özellikle daha çok sermaye türünün değerini artırmaya yönelik stratejilerle değiştirmeye çalışabileceklerini belirtir (Bourdieu & Wacquant, 2016:84). Bu duruma moda alanından duruma göre olumlu ve olumsuz sayılabilecek iki örnek verilebilir. Alandaki mücadelenin çok sert olduğu zamanlarda sermaye dönüşümü alanda egemen olanlar için bile mümkün olmayabilir. Mesela, Pierre Cardin'in *haute couture* (yüksek moda) alanında biriktirmiş olduğu sermayeyi *haute culture* (yüksek kültür) alanına aktarmak istediği zaman uğradığı başarısızlık gibi. Bourdieu (2016:139), Cardin'in meşru sanat alanında yaptığı her şeyin ikinci sınıf sanat yönetmenleri tarafından bile berbat olarak nitelendirildiğini ve Cardin'in sermayesini en düşük çeviri kuruna mahkûm etmişlerdir. Diğer örnek ise, genel olarak, Bourdieu'nün "Terzi ve İmzası: Bir Büyü Kuramına Katkı" adlı çalışmasında geçer. Genç modacılar, özgül meşruiyet tekeli, elde edebilmek için yerleşik modacılarla karşı karşıya gelir. Yeni bir moda esintisi yaratarak, önceki yılın modasını demode yapmaya çalışır ve moda üzerindeki otoriteyi geçen yıllarda elinde tutanlardan almaya çalışırlar (Jourdain & Naulin, 2016:127). Bunun karşısında yüksek moda tekeli elinde tutanlar ise, simgesel sermayelerini iktisadi sermayeye çevirmeye çalışarak sermayelerini muhafaza etme stratejileri geliştirirler (Jourdain & Naulin, 2016:127).

2.3.1.5. Sembolik İktidar ve Alan ilişkisi

Alan'daki mücadele alan içi bir mücadele olsa da, alanı etkileyen başka alanlardan da söz etmek gerekir. Bunun için öncelikle simgesel sermayenin daha üst boyuttan tartışıldığı sembolik iktidar kavramını açıklamak gerekir. Wacquant (2007:53), Bourdieu'yü sembolik iktidarın sosyoloğu olarak tanıtır. Sembolik iktidar anlamını, aslında Weber'in "fiziksel şiddetin meşru kullanımını başarıyla tekelleştiren fail olarak devlet" tanımından alır. Bourdieu (2012:212), 1977 yılında yayınlanan sembolik iktidar üzerine yazdığı bir makalede; "Nasıl oluyor da boyun eğiyorlar?" ve Hume'un dediğı gibi "Nasıl bu kadar boyun eğiyorlar?" sorusuna odaklanır.

İçinde bulunduğumuz ve anlamaya çalıştığımız dünyanın ürünü olduğumuz doğruysa; kavramaya çalıştığımız bu dünyanın içine batmışlığımızdan kaynaklanan doxa'ya özgü olarak adlandırdığım bu ilk kavrayışın çok tehlikeli olduğu ve bu ilk, doğrudan kavrayıştan kaçınmamız gerektiğı ortadadır. Bu doxa'ya özgü kavrayış arızalı bir şekilde sahip olunan bir iyelik veya tabiri caizse yabancılaşmış bir temellüktür (Bourdieu, 2012:135).

Bourdieu (2012:212), ilk kavrayışla edinilen bilginin *doxa*'ya özgü olduğunu ve meşruiyetin tanınmasının bilme edimi olmayan bir bilme edimi yahut toplumsal düzene *doxa* tarzı bir boyun eğişle oluştuğunu savunur. Çünkü toplumsal dünya kendisini *doxa*, yani kendisini bir inanç olarak algılamayan türden bir inanç biçiminde ortaya koyar. *Doxa*'nın tanınmasından daha mutlak bir tanınma edimi yoktur; çünkü bir onaylama olarak algılanmaz. *Doxa*, sormadığım bir soruya evet cevabını vermektir (Bourdieu, 2012:224). Bedenleşmiş toplumsallık olarak habitus, dünyayı belli bir dünya olarak var eden şeydir. Blaise Pascal'ın dediğı gibi; dünya beni içeriyor, ama ben onu anlıyorum (Bourdieu & Wacquant, 2016:118). Bu durum toplumsal dünya ile faili birleştiren gerçek bir *ontolojik suç ortaklığı*'dır. Habitus, somutlaşmış, bedene dönüşmüş olan toplumsallık olduğuna göre, içinde bulunduğu, doğrudan anlam ve çıkarlarla dolu olarak algıladığı alanda evindedir (Bourdieu & Wacquant, 2016:119). Nasıl ki *doxa* bir şekilde nedenini niçinini bilmeden gerçeğe denk düşerse; fail de yapması gereken şeyi açıkça bir hedef olarak ortaya koymadan, hesap ve bilincin ötesinde, söylem ve temsilin ötesinde yapmaya götürür (Bourdieu & Wacquant, 2016:119).

Wacquant (2007:53), Bourdieu'nün devleti, sembolik iktidarın merkez bankası olarak gördüğünü iddia eder. Buna göre, devlet bir bakıma sembolik iktidarın dağılımının tescillendiğı yerdir. Örneğın, okul sistemi sayesinde; insanları etnik kategorilere, cinsiyet kategorilerine, milliyet kategorilerine göre sınıflandırırız. Böylece, devlet toplumsal gerçekliğın inşa aygıtlarının birincil üreticisi haline gelmektedir (Bourdieu, 2012:206). Bu açıdan devlet, devleti devam ettiren hükümetler, ister siyaset, ister sanat alanı olsun mücadele alanını etkileyen önemli bir *iktidar alanı*'dır. Diğer yandan, zamanın ruhunu ifadeleyen kapitalist akılsallığın da hakim bir paradigma olduğu kabul edilirse, bu akılsallığın *iktidar alanı* dahil bütün alanları kapsayan ve onları

etkileyen bir *iktidar uzayı* olarak değerdendirebiliriz. Bourdieu (2012:123), Weber'in "Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu" kitabında anlattığı dokumacılar örneğini şöyle özetler: kapitalist kozmosun kuralları önünde eğilmeyen eğer patronsa iflas eder, işiyse oyunun dışına atılır. Kapitalist iktidar uzayında, devletlerin ya da hükümetlerin de bu akılsallıkla hareket ettiğı dolayısıyla bu akılsallıktan her mücadele alanına birşeyler pay edildiğini de dikkate almak gerekir.

2.3.2. Bourdieu Araştırmalarında Alan İncelemesinin Çözömlenmesi

Bourdieu sosyolojisinde önemli yer tutan alan kavramı ve onunla ilişkili kavramlarını oluştururken, kuramlarla ilgilenerek değil bizzat sahaya inerek yerinde gözlem ve incelemeler yaparak geliştirmiştir.

Bourdieu, Cezayir'deki emek piyasalarını, Kabil köylülerindeki takvim ve ev sembolizmini, doğduğu Béarn bölgesindeki evlilik kalıplarını, bir sanat biçimi ve hobi olarak fotoğrafçılığı, müze ziyaretçileri ve beğeni kalıplarını, modern üniversiteleri, edebiyatın bağımsız bir çalışma alanı olarak ortaya çıkışını ve modern toplumlarda zenginlik ortasındaki acı ve yoksulluğun kaynaklarını analiz etmiştir (akataran Calhoun, 2007:77).

Bakış açısı ve yaklaşımını büyük ölçüde Cezayir'deki bilimsel çalışmaları şekillendirmiştir. Felsefe eğitimi alan Bourdieu, Cezayir'de kendi kendini eğitmiş bir etnografa dönüşmüş, bir başka sosyo-kültürel dünyaya büyük ölçüde yabancı kalarak ama öğrenerek anlamaya çalışmıştır (Swartz, 2015b:86-87). Bourdieu çalışmalarında, farklı yöntemleri birlikte kullanan bir sistematik geliştirmiştir. "Devlet Soyluluğı" adlı araştırmasında, anket verilerinin tablo ve faktör analizlerini, tarihsel eğilimlerin arşiv açıklamalarını, hastalıklar bilimini, alan görüşmelerini, etnografik betimlemeleri, söylem ve belge analizlerini birleştirir (Loïc Wacquant, 2014:0).

Bourdieu (2012:134), Bachelard'dan hareketle bilimsel olgunun önce fethedildiğini, ardından inşa edildiğini savunur. Buna göre, Bourdieu'nün bilimsel analizinde mantıksal sıra *kopuş » inşa » ispat* şeklinde gerçekleşir. Bourdieu için sosyal bilimler toplumsal dünyayla ilgili geçerli görüşlerden *epistemolojik bir kopuş* ile başlar (Swartz, 2015:46). Böylece, alışılagelmiş hipotez üretme yollarını kabul etmez. Kendisi amprik araştırmalar yapmış olsa da, Bourdieu'nün kavramsal dili esasında anti-pozitivisttir. Bourdieu, kavramları kesin ampirik içeriklerin içine oturacak şekilde kullanmak yerine, toplumsal dünyayı araştırmaya dair belli bir yaklaşım tarzını içinde barındıran, araştırma için yönlendirici araçlar olarak ele alır (Swartz, 2015a:42). Emrah Göker (2014a:528), Bourdieu'nün yöntemini şöyle açıklar; doğurgan yapısalcı hipotezler ilkin, dışsal belirlemelerden etkilenmiyor görönen toplumsal ilişki öbekleri arasında eşmantıklar (homology) bulmayı amaçlar. İkinci olarak bu hipotezler, içinde var olan insanların uydukları

kuralların bütünsel bir bilgisine ve bilincine sahip olmadıkları, küçük veya büyük boyutlu eylem dünyalarının işleyişlerinin arkasında yatan pratik aklı ifşa etmeye çalışır (Göker, 2014a:528). Bu şekilde gerçekleştirilen bir araştırma sürecinde, soyut bir kavramın kullanıma sokulmasından teknik bir veri analiz aracının seçilmesine kadar hemen her karar, tasarımın bütünlüğünü gözetten epistemolojik bir karar olmalıdır (Göker, 2014a:529). Bourdieu modelinde *ispat mantığı*, inşa edilen anlamlı olgular sisteminin tutarlılığında yatar. Bu sistemde bir olgu bile bütün modeli sorgulamaya yeter, zira sosyolog, nesnelerini bütün olgular birbirleriyle ilişkide olacak şekilde inşa etmiş olmalıdır (Göker, 2014a:530). Böylece, bağlamlarından yapay bir şekilde koparılmış tekil varlıklar yerine ilişki alanlarına odaklanır (Swartz, 2015a:47).

Göker, Bourdieu'nün 1965 yılında yayımlanan "Fotoğrafçılık" başlıklı çalışmasının alan araştırmasında sınıf habitusu kavramına nasıl ulaştığını ifade etmektedir.

Eyleyicilerin sanki onların üretimini tamamen kontrol altında tutuyorlarmış muamelesi yapan kendiliğinden yaklaşımına ve eyleyicilerin nesnel koşulları içselleştirmelerini açıklayacak araçlara sahip olmadığını yansıtan yapısal açıklamalardan kopuş sergileyerek, *sınıf habitusu* kavramını geliştirir. Bu çalışmayı, farklı sınıflara mensup bireylerin, fotoğrafçılıkla ilgili görüş ve pratikleri; fotoğrafçılık kulüplerinin fotoğrafçılık pratiği hakkındaki tutumları; fotoğraf sanatçısı ve profesyonel sanatçıların estetik ve ticari pratikleri ve bu pratikler içine yerleştiği nesnel koşulları üzerine inşa ederek açıklar. Çalışma sonucunda, sınıfsal farklılıklara dayalı olarak, sınıfsal konumların sanatsal ve mesleki yatkınlıklar üzerinden, fotoğrafçılığın çatışan tanımları tutarlı bir sistem içerisinde oturtulmuş ve çalışmada sınıf habitusu reddedilmesi güç bir durum haline gelmiştir (Göker, 2014a:532).

Bourdieu'nün alan, sermaye ve habitus üzerinden sosyolojik araştırmalara nasıl yön verdiğini açıklayan Swartz (2015a:53), öncelikle Bourdieu'nün düşünce tarzını takip etmek için, sermaye ve habitus kavramını kullanmadan alan analizi yapılamayacağı vurgusunu yapar.

Bir alan nasıl inşa edilebilir. Öncelikle bir mücadele sahası belirleyin. Mücadelenin ne üzerine olduğunu sorgulayın. Bunu bütün yükseköğretim kurumlarından oluşan uzam ya da her tür ibadet mekânını içeren din sahası gibi, sadece topolojik açıdan ele almayın. Bu, ziyadesiyle ampirisist ya da ziyadesiyle soyut olacaktır. Nüfus ekolojisi¹², Bourdieu'nün tariflediği bir alan değildir. Çıkar amacı gütmeyen şeylerin toplamı alan oluşturmaz. Bir mücadeleye başlayın. Bazı insanların uğruna mücadele ettikleri şey nedir? Bu soru, ikidar kaynakları olarak işlev gören kıymetli kaynakları (sermayeleri) belirlemeye yardımcı olacaktır.

Swartz (2015a:55-57), bir alanın varlığını ortaya çıkarmak için öncelikle alandaki mücadelenin neler üzerinden verildiğinin sorgulanması gerektiğini vurgular. Alanın detaylandırılmasında ise, önce alandaki geçerli sermaye türleri belirlenir, sonrasında ise bütün

¹² Nüfus ekolojisi, herhangi bir duruma karşı yapısal atalet (eylemsizlik) halini vurgulamaktadır. Diğer bir ifadeyle, herhangi bir değişime karşı bir direnç değil, bir isteksizlik ve eylemsizlik durumudur (Leblebici, 2005:11). Böylesi durumlarda mücadele söz konusu olmamaktadır.

oyuncuları ve onların kişisel ve görelî konumları tespit edilmeye çalışılır. Mesela alandakiler konumları itibariyle kabaca hâkim, hükmedilen ve ara konumlarda yer alırlar. Konumlar ve tutumlar arasındaki uyumu sağlayan habitustur. Daha genel olarak söylersek, habitus aktörleri alan konumlarıyla aynı hizaya getirir. Dolayısıyla aktörlerin alandaki yerleşimleri habitus tarafından sağlanır. Alan ve habitus birbiriyle uyuşur, ilişkiseldir (Swartz, 2015:61). Bourdieu ünlü eseri Ayrım'da, Fransız sosyal uzayındaki hâkim ve orta sınıfların konumunu ortaya çıkarmak için kendi oluşturduğu *mütekabiliyet analizi* yöntemini kullanmıştır. Bu yönteme göre, bireyler x değişkenler tablosuna, geniş bir beğeni çeşitleri ve kültürel pratikler gurubunu aktif değişkenler; sosyo-demografik ve mesleki bilgiyi de ek değişkenler olarak analize katmış ve henüz çoklu versiyonunun yaygın olmadığı dönemde *mütekabiliyet analizi*'ni uygulamıştır (eğin & Göker, 2017:12).

Bourdieu, alan çözümlemesinin zorunlu ve birbiriyle ilişkili üç işleminin olduğunu ifade eder. Birincisi, alanın konumu iktidar alanına göre özümленir. Mesela, edebiyat alanı da iktidar alanının tahakkümü altındadır. Yani basit bir dille, aydınlar genellikle egemen sınıfın ezilen bir kesimidir (Bourdieu & Wacquant, 2016:90). İkinci olarak, bu alanda rekabet halinde olan eyleyici ya da kurumların işgal ettikleri konumlar arasındaki bağıntıların nesnel yapısı kurulmalıdır (Bourdieu & Wacquant, 2016:90). Yani, kendi işleyiş ve dönüşüm yasalarına bağılı olan bir evren niteliğıyle (edebiyat) alanın içyapısının incelenmesi ya da meşruiyet elde etmek için rekabete giren birey ya da toplulukların konumları arasındaki nesnel ilişkilerin yapısının incelenmesi (Bourdieu, 1999:333). Üçüncü olarak, eyleyicilerin habitusu, yani belirli bir toplumsal ve iktisadi koşul türünün içselleştirilmesi yoluyla edindikleri ve söz konusu alanın içinde tanımlanmış bir yörüngede az ya da çok gerçekleşme fırsatı bulan farklı yatkinlıklar sistemi özümленmelidir (Bourdieu & Wacquant, 2016:90). Diğer bir ifadeyle, (edebiyat) alanı içinde toplumsal yörüngeleriyle bir konumun ürünü olup bu konum içinde gerçekleşmek için az çok elverişli bir olanak bulan düşünce dizgilerinin oluşumunun incelenmesidir (Bourdieu, 1999:333).

Bourdieu "Sanatın Kuralları" adlı çalışmasında, kapitalizmin gelişmesiyle birlikte, sanatın kendine has toplumsal konumlar (resimleme ustası, yayıncı, dizgi ustası gibi) yarattığını saptar. Ayrıca, bir dış güç olarak devletin de edebiyat alanı üzerinde etkisini vurgular. Kültürel üretimi bozuma uğratici bu gelişmeler sonucunda, orta sınıf kökenli sanatçılar tarafından daha yüksek sesle dile getirilir (Göker, 2014a:547). Bu dönemde birbiriyle mücadele içinde olan iki alt alan olan; sınırlı ölçekli üretim alanları ve büyük ölçekli üretim alanları kültürel üretimin meşruluğı üzerinde tekel kurma mücadelesinde edebiyat yapısının alanını belirlemiştir (Göker, 2014a: 547). Alanın üçüncü özelliğı olarak, sanat üreticilerinin habituslarının doğuşu ve yapılanması üzerine; alan içerisinde eyleyicinin konumu ile gerek onu yapan sanat âlemi ile ilgili, gerek estetikle ilgili yatkinlık, eğilim ve düşünceleri arasındaki ilişki, otomatik tepkilerle değil, zamanla pratiklerin stratejik kullanımı vasıtasıyla öğrenilmiştir (Göker, 2014a: 549-550).

Bourdieu'nün alan kavramı özellikle iktidar analizi tartışmalarına önemli katkılar sunmasına rağmen, bazı açılardan eleştirilere konu olmaktadır. Bunlardan ilki alanların arasında uzam sorunudur. Gil Eyal (2015:237-238), Bourdieu'nün sürekli olarak ekonomik alan, sanatsal alan, siyasi alan vb.'den basettiğini fakat ilişkisel yaklaşımın, bu oluşumlara gelmeden durduğunu söyler. Ve onları içeriklerinin sınırları ortada olan ve biribirinden keskin hatlarla ayrılmış belirli alanlar olarak durdukları yerde bıraktığı konusunda eleştirir. Diğer bir eleştiri, araştırmalarda alanı kullanmak için bilinmesi gereken alanın sınırı sorunu üzerinedir. Bourdieu, sınırın her zaman alanın içinde ortaya konulacağını, dolayısıyla a priori bir cevabın söz konusu olmayacağını ifade eder (Bourdieu & Wacquant, 2016:84). Alanın sınırları, ampirik bir araştırma ile, istatistiksel bakımdan saptanabilecek etkilerinin azaldığı ya da yok olduğu noktayı çeşitli yollarla her durumda ölçerek bulunabileceğini iddia eder (Bourdieu & Wacquant, 2016:85). Ampirik araştırmalarda, örneğin spor kulüpleri, ürün reklamları, romancılar vb. rakiplerini devre dışı bırakmak ve alanda tekel oluşturmak için uğraşırlar. Bu bedeller abartılarak alana girişler kısıtlanır. Bu sınırlamalar da sabit değil, tarihsel olarak oluşur (Kaya, 2014:408). Mesela, bir ligde yabancı futbolcu kotasının düşük tutularak, alanda güçlü konumda bulunan ve yeterli yetişmiş yerli futbolcuya sahip bir takımın çabası örnek gösterilebilir. Yine de, Bourdieu'nün alan kavramını sınırlandırmayışı, tıpkı sermaye tipleri gibi, alanların da aşırı çoğalmasına ve ayrıca alt alanların da ortaya çıkmasına ve dolayısıyla sosyolojik açıklama sorununa işaret edeceği için eleştirilmektedir (Swartz, 2015b:173-174).

2.4. Bourdieu Sosyolojisi Bağlamında Bireyin Siyasi Partilerle Tanışma Süreci

Sosyal gerçeklik içerisinde birey, yaşamı süresince edindiği sosyalleşme deneyimleri, beklentileri, idealleri, ait olduğu sınıf ya da bağlı olduğu grup etkisi veya bulunduğu yapının iktidar ilişkilerinden dolayı edindiği eşitsizlikleri içeren bir dolu karmaşık sürecin etkisiyle siyasi organizasyonlar içerisinde yer almaya başlar.

Bourdieu'ya göre birey, temel olarak ilk sosyalleşme deneyimlerimden edindiği yatkınlığın (habitus) çerçevesinde belirli alanlara yönelir. Eğer birey dünyayı kavrama becerisine ilişkin deneyimleri ailesinden almışsa, ister istemez o ideolojinin mevcut olduğu bir siyasi organizasyona yönelir. Bu bilinçli bir tercihten öte, bireyin dünyayı kavrama becerisinde ilk ve en önemli deneyimleri aileden edinmesindendir. Örneğin, aile içerisinde bir siyasal partiye karşı bir bağ konusu ise, bireyin de o partiye ilgi göstermesi olasıdır. Bu süreç tarihsel olarak değişebilir olsa da, bireyin habitusu çoktan kodlarına bu tür algıları not etmeye başlar. Birey çok nadir hesaplaşmalarla, ilk sosyalleşme deneyiminin getirisi olan yakın hissettiği siyasal alanından vazgeçer. Böylece, birey alana giriş biletini elde eder. Çünkü alana giriş için gerekli bazı yazılı ya da yazılı olmayan kurallar (dünya görüşü, çeşitli simgeler, belirli kültürel sermaye oranı vb.)

vardır. Bireyin yatkınlığı ise, bu kuralları öncesinde içselleştirmiş ya da içselleştirmeye veya kabule hazırdır.

Alana girişle birlikte, bireyin sahip olduğu habitus bir yandan alanı şekillendirirken, asıl olarak alanın yapısı tarafından şekillenmeye başlar. Artık birey, alandaki oyunun bir parçasıdır. Bu oyunda, sermaye türleri üzerinden sürekli bir mücadele verilmektedir. Bireyin alanda mücadele göstermesi, oyunun oynamaya değeri olduğu inancı (illusio) ile sağlanır. Alanda, oyuncular arasındaki rekabetin ürünü olan kazanılacaklar ve kaybedilecekler üzerinden bir çatışma ve ittifak hali söz konusudur. Alandaki oyuncuların sahip oldukları sermaye türleri (genel olarak ekonomik, sosyal ya da kültürel sermaye biçimleri) onları alan içerisinde güçlü ya da zayıf konumlara sürükleyebilir. Alana özgü sermaye türlerinin bir kısmına sahip oyuncular, alanda hâkimiyet kurmak için ellerindeki sermayeyi korumaya ya da artırmaya çalışırlar. Alanın yapısı, oyuncunun oyundaki görece kuvvetini gösteren elinde tuttuğu sermaye oranlarına göre belirginleşir. Bu sayede oyuncular, rakiplerine karşı avantaj elde eder, diğeri bir ifadeyle alanda tahakküm sağlar. Bu amaçla oyuncular, sahip oldukları sermaye türünün değerini artırmak ya da korumak için sermaye biriktirme, yatırımda bulunma, sermaye biçimlerini kendi arasında dönüştürmeye çalışır ve hatta oyunun yasalarını değiştirmeye çalışan stratejiler geliştirmeye çalışırlar. Alanda her ne kadar şiddetli çatışmalar olsa da, bireyde toplumsallaşan habitus, birey alandaki diğeri bireylerle ontolojik bir suç ortaklığı içerisinde. Birey alanda, kendisini huzurlu hissettiği yerdedir.

Alan, yalnızca bireylerin ya da grupların kendi içerisindeki mücadelesiyle tanımlanamaz. Diğeri bir ifadeyle, alan yalnızca içeriden etkiye açık değildir ya da simgesel sermaye yalnız alanın bireye uyguladığı bir durumun yansıması değildir. Alanın yapısı da kendisini etkileyen daha üst iktidar alanları (genel merkez, iktidar partisi, devlet gibi) tarafından şekillenir. Tüm bunların sonucunda oyuncuların doğal olarak kabul ettiği şeyler, sıklıkla yanlış tanıma olarak ortaya çıkar. Yanlış tanıma bir hatadan çok doxa (alan içi kolektif bilinç) dolayımı simgesel sermayenin, sembolik iktidarın sonucudur. Simgesel sermaye, alandaki oyuncuların algılarına tahakküm kurarak, şeylerin doğasını yanlış tanımaya yöneltir. Mesela, siyasi parti içerisinde hizipçiliğin partiye ihanet olarak algılanması gibi.

3. TÜRKİYE’DE SİYASAL PARTİLER VE GENÇLİK İLİŞKİSİ

Bu bölüm, Türkiye’de siyasal katılım sürecini siyasal partiler tarihi üzerinden ele alan bir değerlendirmeye başlamaktadır. Ardından gençliğin nasıl tanımlanması gerektiği sorgulanarak, gençliğin Türkiye’de tarihsel süreç içerisindeki değişimi incelenmiş ve siyasal partilere üyeliği tartışılmıştır. Böylece, Türkiye’de gençliğin habitusunu oluşturan çevresel koşulların ve gençlik ve siyasal partiler arasındaki ilişkinin anlaşılması amaçlanmıştır.

3.1. Siyasal Partiler ve Parti İçi Demokrasi

Günümüzde siyasal partiler, modern dünyadaki devlet yönetimlerinin yeni egemenleri olmaları açısından en gelişmiş örgütlerin başında gelmektedir. Kapani (1975:121), siyasal sistemin niteliği ve karakteri ne olursa olsun –demokratik, otoriter veya totaliter– çağdaş toplumların hepsinde siyasal partilerin birinci derecede rol oynadığını iddia eder. Gerçekten 1950’lerin sonlarına doğru dünya üzerindeki devletlerin dörtte üçünden fazlası siyasal partilerle yönetilmeye başlanmıştır (Heywood, 2006:357). Bugün, bu oranın çok daha fazla olduğunu tahmin etmek zor değil. Bunun sonucu olarak, şimdiye kadar sadece Batı Avrupa’da siyasal partiler ve siyasal parti sistemleri üzerine, kitap, makale ve monografi olmak üzere onbinden fazla çalışma yapılmıştır (Gunther, Montero, & Linz, 2002:2). Bu çalışmalar çoğunlukla siyasal partileri hem demokrasinin olmazsa olmazı olarak nitelemekte hem de yapılanmalarını demokratik olmadığı için eleştirmektedir. Peki, “siyasal partiler neden hem sistem içerisinde demokrasinin ihtiyacı olsun hem de parti içi demokrasi konusunda yetersiz kalsın” sorusunun cevabı için siyasal partileri tarihsel süreç içerisinde değişen ve değişmeyen yönleriyle; anlamı, amacı ve örgütlenişi üzerinden tartışmak yerinde olacaktır.

Duverger, siyasal partilerin ilk çağ cumhuriyetlerini bölen hizipleri, Rönessans İtalyasında bir komutanın etrafında toplanan orduları ya da anayasal monarşilerin mülkiyet esasına dayanan seçimlerini hazırlayan komiteleri tanımlamak için de kullanıldığını, fakat bu kurumlarla özdeş tutulamayacağını belirtir (Duverger, 1974:15). Siyasal partilerin gelişimi demokratik ilerlemeler, yani oy hakkının ve parlamentonun yetkilerinin genişletilmesiyle ilişkilidir. Dolayısıyla, partilerin doğuşu da parlamento gruplarının ve seçim komitelerinin doğuşuna bağlıdır (Duverger, 1974:16). Özellikle Fransız İhtilali ve Endüstri Devrimi sonrasında burjuvazi aristokrasiye karşı güç kazanmış ve zaman içerisinde halk kitleleri de siyasal aktörlere dönüşmüştür (Göktürk, 2016:249). Böylece, modern anlamda siyasal partiler 19. yy’da temsili hükümetlerin ortaya çıkmasıyla kitle politikası yapılarının bir parçası haline gelmiştir (Heywood, 2006:357). Bu dönemde, dünya üzerinde pek çok devlet monarşi ile yönetilmekten, demokratik kurallara bağlı cumhuriyet ile yönetilmeye doğru bir geçişin arifesindedir. Ülkeler belirli bir soydan gelen azınlığın kitleleri yönetmesi yerine daha geniş çaplı katılım araçlarına yönelmiştir. Bu sürecin

meşru ve kalıcı olabilmesi, çoğunluğun temsilcisi vatandaşların siyasal sistem içerisinde etkinlik göstermesine bağlıdır.

Bir dönem doğrudan demokrasinin uygulandığı eski Yunan deneyimi göz ardı edilirse, 19. yy.'dan günümüze ulus-devlet anlayışının da temel unsurlarından birisi haline gelen temsili demokrasi, halkın siyasal kararlarını temsilcileri aracılığıyla kullandıkları bir demokrasi modeli olarak ortaya çıkmıştır (Saray, 1999:1). Temsili demokraside iktidar tarafından meşruiyet elde etmenin bir gereğı olarak, halk lehine ne kadar fazla talep dikkate alınırse bir ülkede demokratik işleyişin o ölçüde sağlıklı olacağı varsayılmaktadır. Taleplerin doğrudan dikkate alınacağı ve uygulanacağı merci ise, zaman içerisinde “siyasi partiler” olmuştur. Vatandaşlar, ülkenin en küçük biriminde bile temsilciliğı bulunan siyasal partiler aracılığıyla taleplerini ulaştırabilmektedir. Taleplerin dikkate alınmasını sağlayacak olan ise “seçimler”dir. Böylece, vatandaşlar aktif olarak siyasal yaşamın kuruluşları içerisinde yer almasalar bile taleplerinin dikkate alınmasını sağlayabilmektedir. Siyasal toplumsallaşma sürecinin başlarında, özellikle eğitim sistemi ile verilen vatandaşlık bilgileri, aşağı yukarı böylesi bir sistematik içerisinde siyasal partilerin siyasal sistem içerisindeki yerini ve önemini öğretir. Zaman içerisinde vatandaşlar, siyasal partilerin talepleri hiç de bu doğrusallıkla dikkate almadığını, siyasal hayatta çoğunluğun değil hala belirli bir azınlığın yönetimde egemenlik kurduğunu farketmeye başlar.

Aslında, pratiğın bir ifadesi olarak, siyasal partilerden önce var olan siyasal kurumlara karşı olumsuz bakış açısı, demokrasinin geliştiğı eski Yunan'da da benzer bir nitelik taşımaktadır. Bir dönem siyasete girmeyi düşünen Platon, toplumu adaletsizlikten kurtaracağını düşündüğü Otuzlar İktidarı'na girmek ister. Bir süre sonra, eski yönetimi mumla aratır bir şekilde hocası Sokrates'i idama götürenin Otuzlar Oligarşisi olduğunu görür (Abramson, 2012:21). Platon'dan bin yıllar sonra siyasal partiler üzerine yaptığı çalışmada Robert Michels (2001:9), çoğunluğun ilkesine dayanan siyasal partilerin yapısının aristokrasi ile ters düştüğünü, esasen anti-demokratik özelliğı sahip partilerin çoğunluğun ilkesi olarak ifade edilen demokratiklik maskesi altına gizlendiğini savunur. Bir aristokrat, seçmenlerine ülkesinin kaderini etkileyecek güçleri olmadığını söylemek yerine, demokratik bir tavırla çiftçileri ve tarım işçilerini profesyonel meslektaşları olarak kabul etmesi, bu durumu gerçekte istemese bile kendini güvence altına alabilmenin en uygun yoludur (Michels, 2001:10). Bu açıdan, siyasal kurumların, belirli bir azınlığa hizmet ettiğı iddia edilen eski dönem tartışmalardan bugüne uzantısı olan siyasal partilere kadar değışen pek bir şey olmadığını söyleyebiliriz.

Temsiliyet hakkıyla birlikte, iktidarların daha fazla seçmen ve seçmen grubunun desteğine ihtiyaç duyduğu söylenebilir. Bu ihtiyaç halini demokrasiyle ilişkilendirebilecek olsak bile (Bruter & Harrison, 2009b:3); genel olarak, siyasal partilerin içyapılarının demokratik olmadığını ve sıklıkla bir lidere veya gruba tabi olduğunu görmekteyiz (Ostrogorski, 1902:580; Duverger, 1974:536; Michels, 2001:218). Özellikle Michels'in çalışması siyasal partiler

literatüründe hayli önemli yer teşkil eder. Michels, en demokratik olma iddiasındaki siyasi partilerin bile gelişme ve genişlemeyle birlikte kaçınılmaz olarak oligarşik tutuma evrileceğini iddia eder (Michels, 2001:71). Robert Michael ise, partilerin yaşam döngüsü olarak nitelendirdiği bu durumu şu şekilde açıklar; hiçbir parti kurulduğu zaman oligarşik değildir. Ancak zamanla merkezileşen yapısı nedeniyle oligarşik eğilimlerin ortaya çıkacağını ifade etmektedir (akataran Yaman, 2014:16). İngiliz siyasal partileri üzerine çalışan Robert McKenzie de muhafazakâr partinin elitist ve lider hâkimiyeti altında olduğu, işçi partisinin ise büyük oranda bir içsel demokrasiyle karakterize edildiği yolundaki kalıplaşmış fikirlere karşı çıkmıştır. O'na göre, iki parti içerisindeki gücün dağılımı aynıdır (akt. Heywood, 2011:368).

Siyasi partilerin bünyesinde bürokratlaşma sonucu ortaya çıkan oligarşik eğilimler, sosyolojik gerçeklere işaret etmekle beraber, bu eğilimlerin gerçekte demokratik görüşe aykırı olup olmadığına ilişkin farklı görüşler vardır (Basuter, 1969:11). Maurice Duverger, Sigmund Neumann ve Robert Mckenzie gibi düşünürler, Michels'in tahlillerinin aşırı determinist bir yaklaşım içerdiğini iddia etmektedirler (Lipset, 1961:23). Örneğin ABD'deki iki ana partide merkezi kontrol olmadığı gibi eyalet düzeyinde bile nispeten sınırlı bir merkezileşme vardır (Lipset, 1961:23). İngiltere'de ise, belli başlı siyasi partiler oligarşik eğilimler içerisinde olmasına rağmen, sonuçları dolayısıyla demokrasiyle uygunluk göstermektedir (Basuter, 1969:13). Elitist demokrasi teorisi, Michels'in tahlillerini kabul eder fakat tüm üyelerin ya da vatandaşların karar alma sistemine sürekli olarak aktif katılmaları alanında, demokrasinin mümkün olmadığını savunur (Lipset, 1961:28). Yine, konuyu elitçi açıdan değerlendiren Harold Laswell'e göre; kararları yine yüksek iktidar sınıfına ait olan seçkinler alacaktır (akt. Basuter, 1969:11).

Siyasi partilerin iç örgütlenmelerindeki oligarşik eğilimleri daha iyi kavrayabilmek için kavramın anlamı üzerinde durmamız gerekir. Kapani (1975:125), siyasi partileri bir program etrafında toplanmış, siyasal iktidarı elde etmek ya da paylaşmak amacı taşıyan, devamlı bir örgüte sahip kuruluşlardır. Diğer bir ifadeyle, siyasi partileri bireylerin özgür üyeliğine ve bir programa dayanan, olağanüstü sorunları çözmek için seçimler yoluyla, ülkenin lider siyasi kadroları ile siyasal belirleyici konumlarını işgal etme kaygısı olan daimi kuruluşlar olarak tanımlayabiliriz (Hofmeister & Grabow, 2011:12). LaPalomara ve Weiner için siyasi partiler, asıl amaçları iktidara gelmek ve bunu sürdürmek olan hükümet aygıtını tek başına ya da koalisyon şeklinde kontrol etmeyi isteyen kişilerin kendi bilinçleriyle oluşturdukları resmi bir örgüttür (akt. Sarıbay, 1996:95). Tanımlardaki vurgunun siyasi partilerin iktidarı ele geçirmek veya var olan pozisyonlarını korumak üzere gerçekleştirdiği mücadele olduğunu görmekteyiz. Yalnız, bu mücadele içerisinde siyasi partilerin kendi aralarındaki yarışta ve var olan sistem üzerinde mutlak bir egemenlik kuramayacağı tahayyül edilir. Aksi takdirde, bu mücadelede partiler bir süre oyunu mevcut kurallarına göre devam ettirirken, zaman içerisinde bu kuralları kendi avantajlarına değiştirmek ve mutlak üstünlük yaratmak yönünde adımlar atmak isteyeceklerdir.

Siyasi partiler içerisindeki oligarşik eğilimlerin ve baskıların ortadan kaldırılarak, demokratik örgüt yapısının kurulması; lider, teşkilat, organlar ve adayların demokratik yöntemlerle belirlenmesi ve karar mekanizmasının tabandan tepeye oluşturulması süreci ise “parti içi demokrasi” ile ifade edilmektedir (Tuncay, 1996:52). Böylesi bir anlayış hukuksal, kurumsal ve kültürel olarak siyasi partiler içerisinde yer almadığında; bazı bireylerin politikadan uzaklaşmaya başlaması, başarılı insanların alanda görünmemesi üzerine *karizmatik liderlik* imajının değeri lenmesi, oligarşik yapı ile rejimin kişiselleşerek *tek adam* idaresine dayalı bir yönetimin devreye girmesi gibi süreçlerin yaşanmasına sebep olur (Tuncay, 1996:52). Parti içi demokrasinin önündeki en büyük engel partinin bir seçkin grubu ve özellikle bir lider tarafından baskılanmasıdır. Bu bağlamda, bir ülkedeki siyasal sistemin demokratik yapısının korunması için atılan hukuksal adımlara benzer şekilde siyasi partilerin örgüt içi düzenlemelerinin demokrasi esaslarına uygun hukuki düzenlemeler gerçekleştirilmesi parti içi demokrasi uygulamasını devreye sokmak için bir adım sayılabilir.

Ne var ki, parti içi demokrasi sorunu herşeyden önce güç kavramıyla ilişkilidir ve parti liderlerinin sahip olduğu güç ve onun bağlı olduğu güç ilişkilerinin de irdelenmesini gerektirir.

[...] siyasetçinin genellikle kendi destekçilerine ait sorunlara çözüm bulunduğunu iddia ettiği gücün, hiç değilse varsayım olarak, siyasetçinin kişiliğine genel kamu yararına kullanılmak üzere belirli bir süre için giydirilen bir güç olduğu gerçeğidir. Ve bu gücün sürdürülmesi siyasetçinin toplumsal hiyerarşideki altlarıyla olduğu kadar siyasi yaşamındaki üstleriyle de iyi ilişkilerini sürdürmesine bağlıdır. Kuramsal olarak kendine ait olmadığı varsayılan bu gücü bir kere eline geçiren siyasetçi, bu gücün kullanıcısı olma konumunu sürdürebilmesini sağlayacak ilişkileri kaybetmemek için, gücü tamamen kendisine ait ve kendisinden kaynaklanan bir güçmüş gibi kullanmak zorunda kalır. Böyle bir durumda, siyasetçi, görevinin gereklilikleri, kendisinden yüksek önderlerinin, seçmenlerinin, alacaklılarının talepleri ve kendi kişisel tercihleri ve çıkarları arasında sıkışıp kalır. Bu, kişisel niyet ve ideallerin içinde hiçbir rol oynamadığı bir oyundur. Ve bu güçler dengesi oyununda profesyonel siyasetçiye açık stratejiler arasında gerçeği söylemek bulunmaz. Bunun yerine, siyasetçi kendisine hile, ihanet, pazarlık ve yalanla yoğrulmuş ortak çıkarlar temelinde kurulan ittifaklar aramak zorundadır (Yıldırım, 1995:136).

Günümüzde temsili demokrasiyi benimseyen modern sistemler içerisinde, her kademedeki parti liderleri, teorik düzeyde seçmen sorunlarına çözüm bulacak gücü kendi parti programında belirtilen ideallerden elde edemeyebilir. Bu nedenle Yıldırım, kamuoyunda yaygın olarak kullanılan *siyasi yozlaşma* kavramını kolayca siyasetçinin üzerine yıkmanın haksızlık olduğunu iddia eder. O’na göre, siyasetçiyi suçlama konusunda bu kadar hevesli görünen seçmenler de profesyonel siyasetçinin hareket ettiği aynı itkilerle hareket etmektedir (Yıldırım, 1995:136).

Siyasi partiler, birbirleriyle mücadeleleri ve bağlı oldukları güç ilişkileri arasında iki temel fonksiyonu yerine getirmeye çalışırlar. Ülke genelinde sosyal grupların isteklerini anlamaya

alışmak yoluyla seçmenlerin desteğini aramak ve bireylerin siyasallaşma süreçlerine etki etmek ve yönetim için siyasal devşirme ihtiyacını karşılamaktır (Kapani, 1975:126; Heywood, 2006:361; Dursun, 2008:256).

Seçmenlerin desteğini sağlama noktasında en yaygın araç “seçimler”dir. Destek aramanın koşulu her zaman seçimlerle sınırlı değildir. Destek aramanın kanunlarla sınırlanmış ya da çeşitli enformel yollarla ortaya konan farklı yöntemleri vardır.

Destek arama süreci, ‘temsil’ sistemi dediğimiz ortamda cereyan eder. Bu sistemin temel yapısı sadece formel hükümet mekanizmalarını içermez, aynı zamanda –parti sistemleri ve çıkar örgütleri gibi-otorite ile toplumda özel çıkarları olan spontane gruplanmalar arasındaki değişimleri kolaylaştıran, demokratik bir toplumdaki çeşitli kurumsal uygulamaları da içerir. Temsil sistemi (yasama, yürütme ve yargı kolları ile) otorite ve dinler, sınıflar, etnik gruplar, meslekler, bölgeler vb. gibi çeşitli alt gruplar arasındaki bağı sağlar. Temsil ne basitçe sadece sosyal baskılara uyum aracıdır, ne de bir manipölasyon aracıdır. Temsil her iki işlevi de içerir, çünkü amacı etkin hükümet yönetiminin işleyişini mümkün kılacak partilerle onların sosyal tabanları arasındaki ilişki kombinasyonlarını ortaya koymaktır (Lipset, 1961:28).

Siyasi partiler hem seçmen desteğini artırmak hem de siyasal devşirme fonksiyonlarını yerine getirebilmek için ihtiyaç duyacağı en temel yapı taşı “parti üyeliği”dir¹³. Siyasi partiler, seçmen desteğini artırmak yolunda çeşitli ihtiyaçları (üyelik aidatı, iş gücü, çeşitli yardımlar vb.) üyelerinden ve yandaşlarından sağlar. Aynı zamanda, siyasi partilerin siyasal kadro ihtiyaçları da çoğunlukla bu bireyler arasından sağlanır. Bourdieu’nün ifadesiyle, siyasal alana dâhil olabilmek ya da siyasal pozisyonlarda yükselebilmek için;

[...]. bireyin bir siyasetçi habitusu edinmek üzere özel bir eğitimden geçmesini gerektirir. Bu eğitim, öncelikle geçmişteki ve o günkü profesyonellerin siyasal çalışmalarıyla ürettiği özel türden bilgiler bütününe kavramayı; daha sonra belirli bir dilin ve siyasal retoriğin kullanımı gibi daha genel becerilerin edinilmesini içerir. Böylelikle siyasetçi adayı, sıradan insanlarla ilişkilerinde başarılı bir anlatıcıya dönüşürken, kendisi gibi profesyoneller karşısında da etkili bir tartışmacı rolü üstlenir. Bu süreçte birey, siyasal alanın mantığını içselleştirirken tüm siyasi partilerin bünyesinde barındırdığı değerlere, hiyerarşilere ve sansür mekanizmalarına boyun eğmeyi de öğrenir. Böylelikle neyin söylenebilir ve düşünülebilir, neyin söylenemez ve düşünülemez olduğu içselleştirilir (Kömürcü, 2015:14-15).

*Siyasetçi habitusu*¹⁴ ile bireyin partiyle bütünleşmesi gerçekleşir. Çünkü parti içi örgütlenme, yapılanma ve işleyiş süreçleri karmaşık ve hiyerarşik olmanın yanı sıra partiye özgü durumların da içselleştirilmesini gerektirir. Böylece, parti için çok önemli olan gerekli

¹³ Günümüzde parti üyeliği, siyasal katılım mekanizmalarının çeşitlenmesi, partilere olan güvenin azalması, particiliğin profesyonelleşmesi gibi nedenlere azaldığı literatürde sıkça tartışılmaktadır. Özellikle, geçmişte daha çok üye kazanabilmek gösterilen uğraş; günümüzde seçim kampanyalarının giderek profesyonelleşmesi ve kitlesel medyanın siyasal ortamı egemenliği altına almasıyla birlikte daha az gerekli hale geldiği ve partilerin üyelikle uğraşmadığı iddia edilmektedir (Hooghe, 2014:33). İlerleyen bölümde, en azından Türkiye’de bu durumun geçerli olmadığı tartışılacaktır. Bu açıdan çalışma, siyasi partiler için üye kazanmayı hala önemli bir görev olarak ele almaktadır.

¹⁴ çalışmanın CHP içerisinde yapılması ve ayrıca CHP’ye özgü kodları da içermesi dolayısıyla siyasetçi habitusu yerine, “CHP habitusu”nun kullanılması tercih edilmiştir.

kademelerin üyeler tarafından doldurulması yani siyasal devşirme ihtiyacı siyasetçi habitusu ile sağlanmış olur.

Sonuç olarak, siyasi partiler bir siyasal sistem içerisinde demokrasinin en kabul gören temsilcisi fakat parti içi demokrasisini yaratmakta yetersiz örgütler olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer yandan, siyasal partilerin özellikle temsili sistem içerisinde bir siyasi iktidarı ele geçirmek ya da pozisyonunu muhafaza etmek isterken; en temel düzeyde seçmen desteğı elde etmeye ve siyasal devşirme ihtiyacını sağlamaya çalıştığını görmekteyiz. Bu çaba içerisinde, siyasal partilerin siyasal sistemle nasıl bir ilişki kurduğu, nasıl konumlandığı, zaman içerisinde nasıl değıştiğı ve bu değışim içerisinde ne tür pratikler geliştirdiğı sorularına yanıt aramak; parti ve üye ilişkisini kavramayı kolaylaştıracaktır.

3.1.1. Türkiye’de Siyasal Katılım: Siyasi Partiler Üzerinden Bir Değerlendirme

Türkiye’nin siyasal modernleşme süreci; bürokratik-siyasal elit karşılaşması, laik-muhafazakâr karşıtlığı, sağ-sol mücadelesi, hami-patronaj ilişkileri, darbe süreçleri, apolitik gençler, kürt sorunu, etnisite, hemşehri ağları, gecekondulaşma, çarpık kentleşme, göç sorunu, siyasi partilerin popülist politikaları gibi pek çok toplumsal, yapısal ve hukuksal değışime konu olmaktadır. Benzer şekilde, Gilles Deleuze ve Felix Guattari’nin *rizom* metaforundan yola çıkan Yıldırım; siyaset olarak kavranan olaylar dizisi (alanı), bir yapı yerine bir rizom olarak düşünülecek olursa, bunun en önemli sonuçlarından birisinin, demokrasinin en uygun siyasal sistem olduğunu öne sürme eğilimindeki hâkim teorinin tersine, vurgunun siyasal olaylara genel Türk siyasal sistemi arasındaki ilişkilere kaydırılması olduğunu ileri sürer (Yıldırım, 1995:80).

Türkiye’de kadınların 1934 yılında seçme ve seçilme hakkı elde etmesine karşılık İsviçre’de bu hakkın 40 yıl sonra elde edildiğı vurgusu, Türkiye’nin modernleşme sürecini anlatmak için çok sık kullanılan bir başlangıç cümlesidir. Ardından “ama...” ile devam eden cümle ise; neden demokratik değerlerin kurumsallaşamadığını ve sürdürülebilir bir noktaya erişemediğı ile ilgili şikâyetler içerir. Türkiye parti sistemi, çok partili yaşama geçmesinden bu yana, ülkenin garip başarı ve başarısızlıklarıyla dolu sürecinin kilit bir sorunu olarak ortada durmaktadır (Rubin, 2002:1). Mustafa Kemal Atatürk, ülkede liberal demokrasinin tohumlarını ekmeye çalışmış. Topluma yönelik nihai değerlerin ve hedeflerin kaynağı olarak gördüğü ulusa özel bir vurgu yapmıştır (Landau, 1991:1). Atatürk’ün vurgusu siyasi rejimden ziyade devlet ve millettir. 1923’te hükümetin temel hedeflerinin “ulusal varoluşun korunması ve ulusal refahın korunması” olduğunu açıkladığında, CHP’nin ima ettiğı şey demokratikleşmenin bu çerçevede gerçekleştirileceğiydi. Bu durum, partinin ne sınıf odaklı ne de çıkar odaklı olduğu anlayışına içkindi, fakat bir bütün olarak milletten sorumluydu (Landau, 1991:203).

II. Dünya Savaşı sonrasında çok partili döneme geçilmesiyle birlikte, Osmanlı'dan devralınan merkez-evre ilişkisi¹⁵, seçmenlerin basitçe iki partiye bölünmesine katkıda bulundu. CHP, cumhuriyetçi siyasal sistemin merkezini temsil ederken, DP, çevrenin temsilcisi olarak karşı ıktı (Kalaycıoğlu, 2002:56). Bu ayırım Türkiye'de uzun süre demokrasi tartışmasının, devlet elitleri ve siyasi elitler arasındaki çatışmanın kendisi olarak da devam etti (Heper, 2002:140).

DP iktidara gelmek için demokrasi kavramını çok fazla kullanmış ve kavramı her yerde deva olarak görmüştür. DP'nin demokrasiye fiili katkısı; devlet müdahalesini durdurmak, liberal bir af yasası ve basın yasasını geçirmek, gönüllü dernekleri ve serbest girişimleri teşvik etmek üzere iktidarının ilk dört yılıyla sınırlı kaldı (Landau, 1991:204). Ekonomik kötü gidiş ve iktidarda kalma arzusu onları bu pozisyondan geriye düşürdü. Sonrasında başta muhalefet partilerinin serbest faaliyeti olmak üzere çeşitli özgürlükleri kısıtladı ve demokrasinin srekliліęi konusunda ciddi endişeler yarattı (Landau, 1991:204). Söylemden öteye gitmeyen demokrasi vurgusu, camileri ve dini ritüelleri göze çarpan bir şekilde kullanması, DP'yi poplist ve bir kır partisi; CHP'nin devletçi ve seçkinci tavrı ise, CHP'yi bürokrat ve elitist bir parti konumuna getirmiştir (Esmer, 2002:3; Yılmaz, 2008:161). DP'nin iktidara geleşini Samuel Huntigton *green uprising* (yeşil isyan)¹⁶ türünün klasik bir rneği olarak gösterir. Köylü kitlelerinin seçim desteğine dayanan yeni bir rejimi iktidara getiren "kırsallaştırıcı seçim" 1950'de gerçekleştirilmiştir (Tachau & Good, 1973:551). Türk siyasetinde önemli bir değişim olarak, parlamento kompozisyonunda askeri ve resmi geçmişe sahip kişilerden ticari ve profesyonel kariyere sahip olan kişilere doğru bir geçiş oldu (Tachau & Good, 1973:551).

Ayşe Güneş Ayata (1992:130)'nın iki ilçenin karşılaştırmasını yaptığı "CHP - rgt ve İdeoloji" adlı alışması, Türkiye'de köylülerin siyasete gerçek anlamda katılmalarının DP ile olduğunu gözlemler. Bu geçiş süreci aynı zamanda, hamilik¹⁷ yapısında da bir değişime neden olmuştur. CHP döneminde hamilik ilişkisi toprak ağaları üzerinden daha basit bir aracılık ilişkisi

¹⁵ Merkez-evre ilişkisini ortaya atan Edward Shils'e göre, toplumun bir merkezi vardır. Merkez değerler, inançlar ve eylemler bölgesidir (Esmer, 2002:3). Merkezi değerler sisteminin en büyük taşıyıcısı da devlettir. Devlet, sahip olduğu otoriteyi yayma eğilimindedir. Böylece merkezin değerleri, toplumun diğer kesimlerine, devlet tarafından, merkezin seçkinleri aracılığıyla yayılmaya çalışılmaktadır. İtaat edenler ödüllendirilirken, karşı gelenler ise cezalandırılma eğilimindedirler (Gülener, 2007:38). Bu paradigmayı, hem Osmanlı toplumuna hem de Cumhuriyeti Türkiye'ye uygulayan şerif Mardin'e göre, CHP merkezi ve DP de çevrenin merkeze tepkisini düzenler (Esmer, 2002:3).

¹⁶ Yeşil İsyen, bir anlamda kent merkezli partilere karşı, kırsal tabanlı partilerin iktidarı ele geçirmesidir (Hughes & Perfect, 2006:134).

¹⁷ Kavramın tarihsel ve epistemolojik olarak kliyentalizmle ilişkili değişik anlamları vardır. Kollamacılık ve kayırmacılık anlamında; hemşehri kayırmacılığı, siyasi kayırmacılığı, hizmet kayırmacılığı vb. (zkanan & Erdem, 2014:183) (Kurtllu, 2004:143). Tek partili CHP döneminde, devletin toplumu modernleştirmeye çalıştığı bir patronaj dönemi yaşıyordu. Bu süreçte yerel hamiler "aracı" olarak, genellikle toprak ağaları merkezle taşra arasındaki asli bağlantıyı oluşturuyorlardı (Unbehaun, 2006:40). Tek partili CHP döneminde ağa, sahip olduğu toprak üzerinden kyller üzerindeki etkisi dolayısıyla genellikle CHP yönetiminin bölgedeki yöneticisi ve neredeyse devletin en st temsilcisi konumundadır (A. G. Ayata, 1992:230). Birinci durumda hami bir toprak ağası iken kullanan kişi ortakıydı. DP iktidarı ile hami tüccar olmuş ve kullanan kişi de tarımla uğraşan kyller olmuştur (Ayata, 1992:28).

üzerinden yürürken, DP döneminde küçük burjuvazi olan tüccarlarla köylüler arasında gerçekleşmeye başlamıştır. Horst Unbehaun (2006:225)'un "Türkiye Kırsalında Kliyentalizm ve Siyasal Katılım" adlı çalışmasında, Data üzerinden, iki partinin rekabetinde halkın ihtiyaçlarının, partiler tarafından oy aracı olarak görölmeye başlanmasıyla, ilk defa gündeme geldiğini iddia eder. Yine, iki partili dönemin köylüler için şöyle bir anlamı olmuştur. Çok fazla belirgin olmasa da ağalara muhalif köylüler, tepki oyu yaratmak için diğer partiye oy verebiliyordu (Unbehaun, 2006:237). Türkiye'nin ilerleyen dönemlerinde protesto/tepki oylarının¹⁸ önemi daha da artarken, ilk defa köylülerin çok partili yaşama geçiş deneyimiyle böylesi bir hak elde ettiklerini söylemek mümkündür. Bu dönemle ilgili söylenebilecek bir diğer önemli nokta ise, siyasi desteğin coğrafi boyutuyla ilgilidir. 1950 ve 1954 seçimlerinde, DP Türkiye'nin daha gelişmiş batı bölgelerinde genellikle daha iyi sonuç alırken, CHP ise az gelişmiş doğu illerinde önemli seçmen potansiyeline sahipti (Sayari, 2002:180).

Bugünün Türkiye'sinde tersi bir tablo ile karşılaşmaktayız. Çok partili hayatın ilk yıllarında, DP 1946-150 yılları arasında muhalefet partisi, 1950-1960 yılları arasında ise iktidar partisi olarak kalabilmeyi başarmıştır. 1960 askeri darbesiyle DP kapatıldı ancak bu durum DP'nin temsilcisi gibi görünen Adalet Partisi (AP)'nin yükselişini engelleyemedi. AP, kendisini bir kitle partisi olarak kabul ettiğinden, çoğunlukla pragmatik politikalar uygulamıştır (Landau, 1991:205). Ayrıca 1960'lardan itibaren, sosyokültürel bölünmeler, laik ve dini, Sünni ve Alevi, etnik ve sivil milliyetçilerin yanı sıra Kürt ve Türk milliyetçi fay hatlarının eklenmesiyle siyasal katılım yeni boyutlar kazanmaya başladı (Kalaycıoğlu, 2002:56). 1961-1980 dönemindeki yeni anayasa ve seçim yasaları küçük partilerin hayatta kalması, aynı zamanda onlara koalisyon potansiyeli katma gücü sağladı. Milli Selamet Partisi (MSP) ve Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) koalisyon ortakları oldu. Bu nedenle, 1970'lerde CHP, AP, MSP ve MHP bir parti sistemindeki ön koşucular olarak sol-sağ yelpazenin tüm renklerini temsil eden birçok siyasi partiyle doluydu (Kalaycıoğlu, 2002:56).

70'li yıllar ise, Türkiye sol tarihi için önemli iki seçimin gerçekleşmesine neden olmuştur. Bu dönemde, 1960'larda başlayan CHP'nin ortanın solu olma süreci (Emre, 2011), 1970'lerde Türkiye'nin sınıfsız bir toplum olduğu varsayımından yola çıkan eski CHP halkçılığının işçi sınıfı ideolojisine dönüşüp dönüşmediği tartışmasına kadar varmıştır (Ayata, 1992:15). Bu konuda Ayata'nın önemli bir tespiti bulunmaktadır. CHP'nin o dönem küçük burjuvaziye karşı hoşnutsuzluğu, gecekondulaşması üzerinden birikim elde edenlere karşı tavrı arasında bir zıtlık oluştuyordu. Bunun en önemli nedenleri arasında, günümüzde de etkisini fazlasıyla hissettiğimiz sınıfsal bir ayrım yerine hemşehri dernekleri ve etnisiteye dayalı örgütlenmenin sonucudur (Ayata, 1992:251). Artan sağ-sol çatışmaları ve yeni dönem iktisadi tedbirleriyle

¹⁸ Yılmaz Esmer, özellikle Türkiye'nin 90'lı yıllarında, dini ve milliyetçi oyların yükselişini anlamak için protesto oylarından bahseder (Sayari, 2002:3).

ilişkili olarak ortaya çıkan 1980 askeri darbesi, siyasi partileri ve neredeyse her siyasiyi hapishanelere gönderdikten sonra 1981 yılında da CHP dâhil bütün siyasi partileri kapatıp, ülkede demokratik nitelikleri dondurmıştır (Bıçakçı, 2013:43). Darbeyle beraber birinci CHP dönemini bitirmiş, 1992 yılında tekrar açılana kadar beklemesi gerekmiştir.

Parti sisteminde oylar arası geçiş *oynaklık* olarak ifade edilir. Türkiye’de özellikle de merkez sağ ve aşırı sağ partileri destekleyen seçmenler arasındaki *oynaklık* oranları, Avrupa’dan (Yunanistan, Portekiz gibi ülkelerden) yüksektir (Sayari, 1977:179). Ergun Özbudun (2010:101), Türkiye’deki oynaklığın diğerk ülkelerden fazla olmasının sebebini askeri müdahalelerin sıklığına ve sivil toplumun yetersizliğine dayandırmaktadır.

Türkiye’de 1980’ler ANAP iktidarı ve siyaset yapma biçimi tam anlamıyla parti odaklı kliyentalizmin¹⁹ yaşandığı ve buna bağılı olarak kaynakların seçmen bölgelerine aktarıldığı bir dönem olmuştur. Bu dönem piyasa ekonomisinin en ücra köşelere ulaşmasıyla birlikte devletin yeni rolü karmaşılaşmaya başlamış ve devlet eliyle yapılan kalkınma hamleleri artmıştır (Ayata, 1992:38-39). Belediyeler ise, oy elde edebilmek için ihtiyacı olan gücü kendilerine sağlanan kaynak aktramında buldu. Unbehaun (2006:346)’un çalışmasında bir siyasi gözlemcinin değerlendirmesine göre bu aktarımlar neredeyse iktidarın özel bütçesine dönüşmüş ve seçim kampanyaları için bir araç olarak kullanılmaya başlanmıştı.

1990'lara gelindiğinde, parti sisteminin ideolojik ortamı oldukça genişledi. İslamcı bir parti iktidarın büyük bir ortağı haline geldi. Etnik temelli Kürt yanlısı bir parti Doğu ve Güneydoğu illerinin seçim sonucunu değiştirmeye başladı (Sayari, 2002: 10). 90’lı yıllarda, parlamento seçimlerinde birinci ve ikinci partiler toplam oyların yalnızca yüzde 50 – 40 arasını alabildi ve bu dönemde koalisyon ve azınlık hükümetleri 70’lerde olduğu gibi kararsız ve kısa süreliydi (Sayari, 2002:182).

Bu kırılgnalık ortamında İslamcı partilerin çevrelerine başarılı bir şekilde uyum sağlama ve potansiyel seçmenleri çekmek için yeni örgütsel stratejiler geliştirme kabiliyetleri ilerideki dönemlerde kendisini gösterecekti (Sayari, 2002:182). İslamcı partiler, bir dönem laik devlete, piyasa ekonomisine ve modern toplumsal hayata karşı muhalif tavırlarının bir sonucu olarak kapatılma veya 28 Şubat süreci gibi müdahalelerle karşılaştı. Bu dönemde, meşru muhafazakârlık sınırları içinde siyaset yapmaya başlayan ve milli görüş gömleğini çıkaran bazı siyasetçiler ise AK PARTİ’yi kurdu (Akçaoğlu, 2019:43). Kurulduktan hemen sonra iktidara gelen AK PARTİ, Türkiye’nin çok partili döneminden sonra en uzun süre iktidarda kalmayı başaran parti olmuştur. Aynı zamanda 2023 yılına kadar yeni seçimler olmayacağı varsayılırsa; AK PARTİ dünyada uzun

¹⁹ Parti kliyentalizmi, partilerin vatandaşların tümüne değil daha çok seçmenlerine dönük politikalar izlemeleri olarak ifadelenebilir. Mesela İtalya’da oylarını maksimize etmek isteyen partilerin seçmenlerine çeşitli ayrıcalıklar sunması “kitle parti kliyentalizmi”, Yunanistan’da devlet mekanizmasının içine partiler tarafından sistemli personel yerleştirme “bürokratik kliyentalizm” olarak adlandırılabilir (Hopkin, 2006:3),

süre iktidarda kalan Japonya Liberal Demokrat Parti, Norveç İşçi Partisi, Birleşik Rusya Partisi gibi partilerden birisi olacaktır. Bu yönüyle AK PARTİ, Özbudun'un bahsettiğı *hâkim parti*²⁰ tipiyle uygunluk göstermektedir (Özbudun, 2010:83). AK PARTİ'nin DP'den itibaren süregelen sağ ve muhafazakâr kanatta olan AP, ANAP, RP ve FP gibi partilerden izler taşıdığını ve bu izlerin uzun süre iktidarda kalmayı elde edecek deneyimleri içerdiği söylenebilir. Yine, AK PARTİ, popülist politikaları ve kliyentalist²¹ mekanizmaları Türkiye siyasal hayatındaki partilerden çok daha etkin bir şekilde hayata geçirebilmiş ve benzerlerinin kapatılmasına neden olan hataları tekrarlamamıştır. AK PARTİ siyasi hegemonyası içerisinde yargı ve bürokrasi üzerindeki kontrolünü adım adım genişletmiştir (Musil, 2018:84). AK PARTİ döneminde yapılan en önemli yasal değışiklik ise, 2017 yılında gerçekleştirilen referandumla birlikte neredeyse bir asırlık parlamenter sistemin başkanlık sistemine dönüşmesidir. Yine referandumda Cumhurbaşkanın partili olabilmesinin de önü açılmıştır. 2018 yılında yapılan seçimlerde ise, Erdoğan tekrar kazanmış ve bu sefer partili bir Cumhurbaşkanı olmuştur (tcgb.gov.tr, 2019). Berk Esen ve Şebnem Gümüşçü AK PARTİ'li yıllarda zaman içerisinde yaşanan bu dönüşümü tanımlamak için *rekabetçi otoriteryan* tanımını kullanır (Esen & Gümüşçü, 2016). Ayrıca, AK PARTİ güçlü bir sağ eğilime sahip Türkiye'deki seçmen profilini, AK PARTİ - CHP karşıtlığı²² üzerinden, daha da konsolide eden ve güçlendiren bir parti olmuştur. Tüm bunlarla beraber, AK PARTİ'nin uzun yıllar iktidarda kalabilmeyi başarması, Türkiye'nin siyasal, sosyal ve kültürel kodları üzerinde kurduğu, *simgesel iktidar*'ın özellikle tek parti CHP döneminden sonra en etkili örneğı olduğunu söylemek mümkündür. Hatta AK PARTİ'nin siyasal örgütlenme deneyimleri ve popülist söylemleri gibi pek çok konuda CHP'yi etkilemiş olduğu iddia edilebilir²³. CHP 60'lı ve 70'li yıllarda ortanın solu ve hatta sınıf partisi mi değı mi tartışmasının yapıldığı tartışmalar yerini, AK PARTİ ile girdiğı yarışta daha fazla geriye düşmemek umuduyla, konumunu sağ eğilimli adaylarla dengelemeye çalışmaktadır. Bunun en belirgin örneğı, sağ yelpazeden adaylarla girdiğı seçim yarışlarıdır. Mesela, 2014 seçimlerinde bir dönem İslam Birliğı Genel Sekreterliğı görevini üstlenen Ekmeleddin İhsanoğlu CHP ve MHP'nin Cumhurbaşkanlığı için çatı adayı olarak seçilmiştir. Yine,

²⁰ Hâkim parti kavramı, demokratik ve çoğulcu bir siyasal sistemde partilerden birinin, diğerlerine oranla çok daha güçlü olması, çok uzun bir süre tek başına iktidarda kalması, dolayısıyla ikinci partinin (veya diğer partilerin) iktidara gelme konusunda ciddi ve gerçekçi bir ümitlerinin bulunmadığı durumlar için kullanılmaktadır (Özbudun, 2010:83).

²¹ AK PARTİ dönemi boyunca sürdürölen popülist politikaların ayrıntılı tartışması için bkz: (Aytaç & Elçi, 2019), kliyentalist politikaların ayrıntılı tartışması için bkz: (Laebens, 2020).

²² Özkan Ağıtaş, AK PARTİ'nin bu ayrımı statükonun güçleri (CHP) ile halkın güçlerini AK PARTİ temsil edenler olarak gösterdiğini dile getirmektedir (Ağıtaş, 2011:48). Yıldırım Türker ise bu ayrımın laik-dindar kutuplaşmasına çekildiğini ve toplumun farklı kutuplaşma ihtimallerini ortadan kaldırdığını iddia etmektedir (2011). Diğer yandan böylesi bir ayrımın CHP'liler arasında da çok sık dile getirilen bir durum olduğu görölmektedir. 2018 yılında KONDA'nın CHP'li seçmenlerle yaptığı çalışmanın temel bulguları arasında CHP seçmeninin iktidar karşıtlığı üzerine ortak bir görüşe sahip olduğu ortaya çıkmıştır (Doğan, 2018:95).

²³ Ağıtaş, CHP'nin yeni söyleminin AK PARTİ'nin popüler-hegemonik kodların baskısı altında ve onlara yanıt vermeye çalışmakla geçtiğini iddia etmektedir (Ağıtaş, 2011:48).

2014 ve 2019 yerel seçimlerinde daha önce MHP’de belediye başkanlığı yapmış olan Mansur Yavaş CHP’nin Ankara belediye başkanı adayı olarak gösterilmiştir.

Sonuç olarak, Türkiye’de bireylerin siyasal katılım göstermeleri çok partili yaşamla birlikte başlamış ve geçen sürede değişmeyen neredeyse bütün partilerin değişik biçimlerde kliyentalist ve popülist söylemlerle iktidarı ele geçirme ya da iktidarda kalma çabaları olmuştur.

3.1.2. Türkiye’de Parti İçi Demokrasi ve Cumhuriyet Halk Partisi

Parti içi demokrasiyi iki boyutta incelemek mümkündür. Bunlar, siyasal partileri kapsayan hukuki düzenlemeler ve partilerin uygulamalarıdır. 1980 askeri darbesinden sonra siyasal partilerin pek çoğu kapatılmış, 1982 Anayasası’nın Siyasal Partiler bölümü ve Siyasal Partiler Kanunu (SPK) da bu güvensizliğin gölgesinde hazırlanmıştır. Suavi Tuncay, siyasal partilerin ’80 öncesinde parti içi demokrasiye ilişkin bazı unsurları daha iyi yansıttığını; aday belirleme ve organ seçimlerinin demokratik yöntemlerle gerçekleştiğini ve keyfi değişimler yaşanmadığını iddia etmektedir (Tuncay, 1996:148). Örnek olarak, AP’nin tek genel başkan adayı ile kongrelere katılmaması ve CHP’nin değişmez genel başkanı İsmet İnönü’nün kongreyi kaybederek Bülent Ecevit’in parti genel başkanı seçilmesi gösterilebilir (Tuncay, 1996:149). Aslında, 1982 Anayasası ile 1961 Anayasası arasında parti içi demokrasi açısından önemli farklar bulunmamaktadır. Türkiye’deki siyasal partilerin örgütlenmeleri üzerinden yapılan bir çalışmada, tüm partilerin şu veya bu şekilde birbirine benzeyen bir model üzerine kurulu olduğunu, bunun da SPK ile ilgili olduğu sonucuna varılmıştır (Kömürcü, 2015:85).

İki anayasa da, parti içi demokrasiyi partilerin içi işleyişi olarak kabul ederek, düzenlemelerini kanunlara bırakmıştır (Yaman, 2014:50). Yalnız, 1982 Anayasası diğer bölümlerde olduğu gibi Siyasal Partiler kısmını çok ayrıntılı düzenlemelerle açıklamaktadır. Örneğin, siyasal partilerin programlarını ve faaliyetlerini, finansal yardımlarını ve üyelerin statülerini yasaklar ve sınırlandırıcı anlayış ile belirlemektedir (Yaman, 2014:52). 1982 Anayasası sonrası yürürlüğe konan 2820 sayılı SPK da, 1961 Anayasası’ndan sonra yürürlüğe konan 648 sayılı Siyasal Partiler Kanunu’ndan daha az özgürlükçü ve demokratik görünmektedir. Bunun nedenleri arasında; 2820 sayılı SPK’nın partilerin merkezi organlarının yönetimine ağırlık vermesi, liderlerin seçim sürecini partilerin tüzüğüne bırakmadan ayrıntılı bir şekilde düzenlemesi ve en önemlisi 648 sayılı SPK’da siyasal partilerin gösterecekleri milletvekili adaylarının parti üyeleri tarafından ön seçimle tespit edilmesidir. 2820 sayılı SPK’da partilerin adayların tespiti konusunda uygulanacak yöntemler açısından serbest olmaları sayılabilir (Yaman, 2014:53).

Parti içi demokrasi konusunda en önemli konuların başında delegelerin seçimi gelmektedir. Delegeler, siyasal partilerin demokratik yapılanmasında büyük önem taşımaktadır. Parti delegeliği de uygulamada farklı sonuçlar doğurmaktadır. Siyasal partilerde tüzük ihlalleri en

yoğun şekilde delege seçimlerinde yaşanmaktadır. Parti içi gruplaşmalarda, ekipler delege seçimlerinde üstünlük kurmaya çalışırlar. Yönetimi ellerinde tutanlar delegelerin kendilerinin veya kendilerine yakın kişilerin olması yönünde büyük gayret gösterirler. Bu kişiler, delegeleri genellikle “masa başında” belirlerler (Tuncay, 1996:196). Uygulamada üyeler, akrabalarından, belirli gruplardan (dini, etnik ve mahalle grupları gibi) ve hatta *mezarlıkta olan üyelerden* oluşabilmektedir (Bayraktar & Altan, 2013:19). Bunun ötesinde, parti yetkilileri yeni üyelerin kayıtlarını engelleyebilmekte, bazılarını ise kolayca üye yapabilme imkânı bulabilmektedir (Bayraktar & Altan, 2013:20). Tuncay, bu tür olumsuzluklarla karşılaşmamak için delege seçimlerinin hâkim teminatı altında yani yargı denetiminde olmasını yararlı görmektedir. Bayraktar ve Altan ise, en azından parti disiplininin böylesi bir güvence sağlayabileceğini, ancak o da parti liderlerinin rakiplerini keyfi olarak ortadan kaldırmak ve iç muhalefeti engellemek için mevzuata hizmet ettiğini iddia etmektedir (Bayraktar & Altan, 2013:23). Siyasal partilerin genel merkez teşkilatı, il ve ilçe teşkilatlarının seçimleri delegeler yoluyla gerçekleştiği bilindiğine göre, en çok delege ağına sahip olan lider ya da gruplar parti içerisinde egemenliği elde etmektedir. Türkiye’deki günümüzde pek çok partinin genel başkanı delege ağlarını yönetebildiği için yönetim kademelerini ve dolayısıyla parti içi kuralları da belirleme gücüne sahip görünmektedir.

Siyasi partilerde aday belirleme ise; önseçim, aday yoklaması ve merkez yoklaması yoluyla olmak üzere üç şekilde yapılmaktadır. *Merkez yoklamasında*, adaylar genel merkezdeki ilgili kurullar tarafından belirlenir. Demokratik olarak görülmeyen bu yöntemde, milletvekili aday adaylarının, seçim çevrelerine göre aday ve liste sıralamalarının, doğrudan parti merkezi tarafından yapılmasıdır. Temel yetki parti genel merkezindedir (Aydın, 2007:91). *Aday yoklaması*, teşkilat yoklaması olarak da adlandırılır. Siyasal partiler tüzüklerinde yer vermemelerine rağmen, her parti aday yoklamasına katılacakları ayrı ayrı düzenlemiştir. Sınırlı bir kitle ile yapıldığı için partilerin genel eğilimi ve talebi tam olarak yansıtılamaz (Aydın, 2007:92). *Önseçim yoklaması*, seçimin yapıldığı seçim çevresindeki bütün üyeler veya bunlar arasından seçilen ön seçim delegeleri oy kullanmakta ve seçim, seçim kurullarının yönetim ve denetimi altında yapılmaktadır (Aydın, 2007:92). Ön seçim yoluyla aday belirleme, en demokratik yöntem olduğu düşünülen aday belirleme yöntemidir. Fakat tam da bu sebepten partiler bu yöntemi uygulamakta çekince göstermektedir. Ön seçimle parlamentoya gelen milletvekilleri, daha bağımsız, daha güçlü ve daha fazla güven duygusuna sahiptir. Genel başkana daha güçlü itirazlarda bulunabilirler. Seçmenlerin istek ve taleplerini parti gruplarına ve meclise getirebilme oranları yüksektir (Tuncay, 1996:214). Bunların dışında partiler *eğilim yoklaması* adı altında yeni bir yöntem bulmuşlardır. Bu yöntem aday yoklaması ile merkez yoklaması arasında bir sistemdir. Fakat yargı mercilerinin gözetim ve denetiminde olmadığı ve sonuçlarının bağlayıcı olmaması yüzünden merkez yoklamasına benzemektedir. Aslında, SPK’da böyle bir yöntem bulunmamaktadır (Aydın, 2007:92).

Diğer yandan parti içi demokrasinin uygulanmasını olanaksız kılan siyasal kültür, sosyal yapı, baskı grupları gibi başka boyutlar bulunmaktadır. Bayraktar ve Altan'ın Mersin'in yerel siyasetini inceledikleri bir çalışmada; parti merkezine etki eden yerel örgütleri dışında, kent içerisinde ya da merkezi düzeyde yeni siyasi aktörlerin ve kanalların da parti içi politikaları etkilediği ortaya çıkmıştır (Bayraktar & Altan, 2013:23).

CHP'de parti içerisindeki yönetim birimleri (ilçe, il ve merkezi yönetim kurulları); ilçe kongreleri, il kongreleri ve kurultay sonucunda belirlenmektedir (Yaman, 2014:65). CHP tüzüğüne göre, bir kongreye ya da kurultaya katılmak üzere muhtarlık bölgesinde ve kongrelerde seçilen partiliye *delege*, partide aldıkları görev nedeniyle kongrelere katılanlara *doğal delege*, bunların tümüne *kongre üyesi* denir. Kongreler, blok veya çarşaf liste olmak üzere, kongre delegelerinin kararına göre belirlenmektedir. CHP'de TBMM ve yerel seçimlerde parti adaylarının belirlenmesi sürecinde tüzüğe göre önseçim, aday yoklaması ve merkez yoklaması olarak üç yöntem kabul edilmiştir. Önseçim ve aday yoklamasının yargı denetiminde yapılacağını, merkez yoklaması ise adayların parti meclisince saptanacağı belirtilmiştir (Yaman, 2014:70).

CHP'de parti içi demokrasinin boyutlarını inceleyen Yaman, CHP'de üyelik başvuru süreçlerini, üye olma kriterlerini, üyelerin haklarını ve yükümlülüklerini gösteren mevzuatın katılımcı bir anlayışla düzenlendiğini ortaya çıkarmıştır. Buna karşın mevzuatın uygulanışı dışlayıcı ve merkezîyetçi bir şekilde yürütüldüğü sonucuna ulaşmıştır (Yaman, 2014:106). CHP içerisinde 2018 yılı Mart ayında gerçekleştirilen 19. Tüzük Kurultayı'nda, partinin farklı kesimlerinden parti içi demokratik ilkelerin hayata geçirilmesine ilişkin öneriler sunulmuş fakat bunlar büyük bir çoğunluğu ya hayata geçirilememiş ya da öneriyi sunanlar tarafından geri çekilmiştir (Cumhuriyet, 2019). Diğer yandan, Kömürcü diğer partilerde de görülebilen bir inanca vurgu yapmakta ve CHP örneğinde, tüzüklerinde yazılı olanların dışında belirli bir işleyiş tarzının olduğunu iddia etmektedir. O'na göre, bu durum hedeflenen sonuçları elde etmekte kullanılacak en etkin yolun bu olmasından dolayı değil, işlerin CHP'de o şekilde yürüdüğü inancına sahip olmalarından kaynaklanmaktadır (Kömürcü, 2015:59).

Sonuç olarak, Türkiye'deki siyasi partilerin parti içi demokrasi uygulamasını, özellikle hukuksal anlamda, partilerin kendilerine bırakıldığını görmekteyiz. Bu haliyle, parti tüzüklerinde nispeten demokratik; uygulamada ise, işlemez ve belirli bir lider veya grupların egemenliğinde yürütülen parti içi mekanizmaların varlığına şahit olmaktadır.

3.2. Türkiye’de Gençlik ve Siyasal Katılım

3.2.1. Gençlik Nedir?

Gençlik kavramı, literatürdeki hâkim görüşe göre, gençlerin sadece biyolojik olarak hangi yaş grubu²⁴ arasındaki kişileri kapsadığıyla ilgilidir (Yurttagüler, 2014:79). Her ne kadar gençlik biyolojik bir evreye işaret etse de; tarih boyunca statik ve değişmez bir kimlik olmanın ötesinde değişimler geçirir (Lüküslü, 2015:196).

Sosyologlar gençlikten uzaklaşmayı; aileden ayrılma, çalışma yaşamına atılma ve evlenmeyi içeren üç unsurla değerlendirirler (Fırat, 2013:26).

Servis şoförlüğü yaparak ekmeğini kazanan Hakan Adak, otuz sekiz yaşında. On üç yaşında hayata atılmış, on altı yaşında evlenmiş, on yedi yaşında baba olmuş. İki oğlu var, büyük oğlu yirmi yaşında ve askere gitmeye hazırlanıyor. Askere gitmeden önce evlenmekte ısrarcı. [...]. Remzi Akdoğan otuz altı yaşında hayatı kitapların arasında geçiriyor. İki lisans, bir yüksek lisans diploması var. Şu an üçüncü üniversitesine başlamış durumda. Şimdiye kadar yedi kez ÖSS’ye, yirmi beş kez YDS’ye, on dört kez ALES’e, on kez KPSS’ye girmiş (Erçetin, 2016).

İki kişiyle yapılan bir röportajda yakın yaşlardaki bireylerden birisi dede olmaya yaklaşırken, diğer bireyin öğrenci olarak hayatını sürdürmeye devam ettiği görülmektedir. Dolayısıyla biyolojik yaşın günümüzde pek bir anlam ifade etmediğini söylemek mümkündür. Bourdieu (2016:173), konuyla ilgili bir söyleşide “gençliğin sadece bir kelimeden ibaret” olduğunu ifade eder. Günümüzde gençliği benzer şekilde ele alan çalışmaların sayısı artmaktadır (Yılmaz, 2010; Lüküslü, 2013; Kurtaran, 2014; Yurttagüler, 2014).

Kovacheva (2014:16), siyaset biliminin çoğu kez gençliğe en hafif şekliyle en deneyimsiz²⁵ kuşak olarak yaklaştığını iddia eder. Siyaset bilimi literatürünün gençlik tartışmasını, gençliğin mücadele içerisinde oldukları (en başta gençliğin karşıt anlamı olarak büyükler²⁶) lehine ele aldığını söyleyebiliriz. Bu hâkim paradigmayı, siyaset bilimcinin bilerek kabul etmesine de gerek yok. Mesela, gençliği biyolojik yaş kavramı üzerinden tanımlayan pozitivist yaklaşım, böylesi bir anlayışın kendiliğinden oluşmasına yardımcı olabilir. Bourdieu (2016:174), insanların her zaman birinden daha yaşlı veya daha genç olduğunu; bu yüzden, ister yaş sınıflandırmasında, ister kuşak teorisinde, sınırların tamamen değişken ve manipölasyon içerisinde olduğu iddiasındadır. O’na göre, gençlik tanımı üzerine yapılan bütün yaş sınırlamalarında biyolojik olduğu kadar iktidar

²⁴ Bu hâkim yaklaşımın Türkiye’deki çalışmalar için de geçerli olduğunu söyleyebiliriz. Türkiye’deki gençlik çalışmalarının detaylı incelemesini yapan Serap Yolcu Yavuz (2019:13-14), gençlik üzerine yazılan kitapların genel bir değerlendirmesini yaptığı çalışmasında; kavramsal tartışmanın genellikle gençliğin tarihsel görüntüsü sorgulanmadan, biyolojik tanımı üzerinden yürütüldüğünü ifade eder.

²⁵ Türkçede de “gençlik” bir toyluk, acemilik, sarsaklık çağrışımlarını barındırır (Dündar, 2013:110).

²⁶ Yaşlılar yerine büyükler ifadesinin kullanılması bilinçli bir tercihtir. Çalışma’nın bulgularında da detaylandırılacağı üzere gençler kendi içerisinde mücadele içerisinde. Bu yüzden, daha geniş bir ifade olarak büyükler kelimesinin kullanılması daha uygun düşmektedir.

mücadelesine içkin birşeyler de aramak gerekir. Diğer bir ifadeyle gençlik ve büyükler arasındaki ilişki, tüm toplumlarda bir mücadele meselesidir (Bourdieu, 2016:173). Bourdieu (2016:174) vurgusunu, gençliğin ve yaşlılığın verili olmadığı, gençler ve yaşlılar arasındaki mücadele içinde toplumsal olarak inşa edildikleri üzerine yapar. Bourdieu'nün toplumsal alan kavramıyla ifade edecek olursak, "toplumsal alanlar"a göre yeniden üretilen, her "alan"ın kendi gençlik/yetişkinlik/yaşlılık kuralları bulunmaktadır (Lüküslü, 2013:9). Mesela, siyaset alanı gerontokrasinin en çok belirginleştiği yer olarak 40-45 yaşlarında bir adayı rahatlıkla genç kabul edebilir.

Literatürde gençlik, gelişimsel psikoloji gibi yaşa bağlı olarak incelendiği gibi, sosyolojik kuşak teorileri tarafından da tanımlanır (Yılmaz, 2010:192). Gençlik farklı kuşakların ve bu kuşaklar arasındaki güç ilişkilerinin doğal bir çıktısı olarak şekillenen ve sürekli değişen ve yeniden tanımlanan bir dönem, hatta bir kategoridir (Yurttagüler, 2014:79). Lüküslü, gençliğin farklı kategorilerde hem biyolojik, hem toplumsal, hem siyasal, hem de kültürel biçimlerde ifade edilebileceğini savunur (Lüküslü, 2015:196). Böylesi bir farklılık bütün gruplar için geçerlidir. Örneğin, gençliğin siyasetten uzaklaşması, bireyselleşme ve konformizm gibi özellikleri, ne belirli ülkelerdeki gençlere ne de gençliğe özgüdür (Lüküslü, 2015:197). Küreselleşmenin bir boyutu olarak post-politika özünde depolitize bir topluma doğru yönelimi işaret eder (Wilson & Swyngedouw, 2015:5). Böylesi bir dönemde, yalnız gençlerin siyasetten uzaklaştığı gerçekçi değildir. Yoksa gençleri, ortak çıkarlarla donanmış, bir toplumsal bütün olarak görmek ve bu çıkarları biyolojik olarak tanımlanmış bir yaşa indirgemek apaçık manipölasyondur (Bourdieu, 2016:174). Ömer Miraç Yaman'ın 2003 yılında yayınlanan "Apai Gençlik²⁷" adlı çalışmasındaki, "Çünkü aynı kurttan kaçıyorlar" analizi gençliği homojen (bir bütün) olarak değerlendirmenin doğru olmayacağına bir örnek olabilir:

Dans ederlerken eller havaya kalkmıştı. Birisi bozkurt işareti, birisi zafer işareti, öbürü tekbir işareti yapıyordu. [...]. Çünkü aynı acılardan, aynı sorunlardan, aynı problemlerden kaçan bu gençlerin sorunlarını çözemiyor siyaset. Siyaset bu gençleri kuşatmıyor. Kurt kim diye soruyorsunuz. [...]. Gittiği lisede onu hiç anlamak istemeyen öğretmen. Dışarda gördüğünde ona bir zanlı gibi muamele yapan bir zabıta, polis memuru. Bir şekilde camiye gittiğinde, "Allah kahretsin, nerden geldi bu adam" diye onu bakışlarıyla yaftalayan bir cemaat ferdi. Belki imam, müezzın. [...]. ... Kurt onlar... Evet, aynı kurt ve bu gençler işte bundan kaçıyor (Şatır, 2016).

Apai gençler, farklı yaş gruplarına ve siyasal görüşlere sahip ortak bir gençlik olarak milenyum kuşağı içerisinde heterojen (özgün) bir gençlik grubunu temsil etmektedir.

²⁷ Apai kelimesi, önce medyada ve sosyal paylaşım sitelerinde sıkça yer alan ve belirli bir saç stili (yukarıya doğru sivriltilmiş), müzik tarzı (tektonik, "apaçi marşı") ve dansla ön plana çıkan genç ve çoğunlukla erkek kesimi tarif etmektedir (Şişman, 2013:84). Apai gençlik, toplumun dar gelirli kesimlerinden gelmektedir.

Sonuç olarak çalışmalarda gençlik, sadece belirli bir yaş aralığına indirgenmeden toplumsal, ekonomik ve siyasi koşullar bağlamında farklı ilgileri, gereksinimleri ve koşulları olan heterojen bir kesim olarak ele alınmalı ve tartışılmalıdır (Yurttagüler, 2014:79). Diğer bir ifadeyle, gençlik tanımı belirli bir tarihsellik ve toplumsal ilişkiler içerisinde değerlendirilmelidir (Lüküslü, 2013:9).

3.2.2. Türkiye’de Siyasal Katılım ve Gençlik alışmaları Literatürü

Günümüzde, siyasal katılım tartışmaları üzerine Türkiye’de çok fazla sayıda yayın yapıldığı görölmektedir. Bu çalışmaların kapsamı, siyasal katılım literatürünün genişlemesiyle birlikte; kadınlar, gençler, yaşlılar, etnik boyutta, yerel düzeyde, siyasal olaylar bağlamında, konvansiyonel olan ya da sosyal medya, boykot gibi yeni tip siyasal katılım biçimlerine kadar değişen düzeylerde çeşitlilik göstermeye başlamıştır.

Türkiye’de Siyasal Katılım Literatürü

Türkiye’de siyasal katılım üzerine yapılan ilk dönem tartışmalar genel olarak 60’lı yılların ortası ile 80’li yılların ortasını (Ozankaya, 1966; Baykal, 1970; Özbudun, 1975; Kalaycıoğlu, 1983; Uysal, 1984) kapsamaktadır. Bu dönem aynı zamanda dünyada da siyasal katılım ve toplumsallaşma tartışmalarının sıklıkla yapıldığı bir döneme denk gelmektedir. Özer Ozankaya’nın “Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Yönelimleri” adlı alışması, Ankara Üniversitesi öğrencilerinin siyasal kültürünü anlamaya yönelik bir alan araştırmasını içermektedir. Deniz Baykal’ın “Siyasal Katılma: Bir Davranış İncelemesi” adlı çalışması etraflıca bir siyasal katılma tartışmasının ardından, siyasal katılım tipolojisi ortaya koymaya çalışmıştır. Ergun Özbudun’un “Türkiye’de Sosyal Değişme ve Siyasal Katılma” adlı çalışması, seçim sonuçları ile sosyo-ekonomik değişme ilişkisini 1961-1969 seçimleri üzerinden analiz etmiştir. Buna göre, Türk siyasal hayatında merkez kenar çatışmasının giderek zayıfladığını, yerini modernleşme teorisine uygun bir partileşme sürecine bırakacağını iddia eder. Ersin Kalaycıoğlu’nun “Karşılaştırmalı Siyasal Katılma: Siyasal Eylemin Kökenleri Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışması; bireyle siyasal sistem arasındaki ilişkiyi, siyasal otorite ve siyasal kararların etkilenmesi bağlamında Türkiye, Kore ve Kenya örnekleri üzerinden alan araştırmasında incelemiştir. Bu çalışmada, öğrencilerin siyasal yönelimleri dışında, siyasete ilgi ve bilgi düzeyleri, aile ve arkadaş gruplarının etkileri gibi değişkenlerle birlikte bunların gelir ya da cinsiyete göre karşılaştırmalı değerlendirmeleri de yapılmıştır. Birkan Uysal’ın “Siyasal Katılma ve Katılma Davranışına Ailenin Etkisi” adlı çalışması, tarımsal yapılardan sanayi yapılarına geçişi simgelediği için Ankara’da faaliyet gösteren iki çimento fabrikasında çalışanlar üzerinden siyasal katılımı ailenin etkisini incelemiştir. Muzaffer Kaya, bu çalışmaların hepsindeki ortak özelliği çeşitli düzeylerdeki pozitivizm olarak görür. Hepsinde ölçülebilirlik kaygısının olmasını, ölçülebilir niceliksel sonuçlara çoğu kez bilinen

gerçeklerin yeniden ispatlanmasından başla bir sonuç doğurmayacağını savunur (Kaya, 2004:40).

Bu çalışmalara biraz konu dışı olarak Türker Alkan ve Doğu Ergil'in 1980 yılında yaptıkları "Siyaset Psikolojisi" ve Alkan'ın 1979 yılında yaptığı "Siyasal Toplumsallaşma" adlı çalışmaların da eklenmesi gerekir. Bu iki çalışmanın siyasal toplumsallaşma bölümü birbirinin aynısıdır. Bu bölüm, karşılaştırmalı (farklı ülke deneyimleri, eğitim, gelir, kültür vb.) ve eleştirel (konu hakkında yapılan çalışmalar ulusal ve uluslararası tartışmaların kritik edilmesi) olarak siyasal toplumsallaşma konusunu ciddi şekilde tartışmaktadır. Bu yönüyle çalışmalar ispat üzerine yoğunlaşan çalışmalardan farklıdır. Bundan ayrı olarak "Siyaset Psikolojisi" adlı çalışma siyasal yabancılaşma konusuna değinmiştir. "Siyasal Toplumsallaşma" ise, Türkiye'deki okullar ve yurttaşlık bilgisi kitapları üzerinde yapılan çalışmaların siyasal toplumsallaşmaya etkisini incelemiştir.

Türkiye'de Gençlik Literatürü

Türkiye'de ilk gençlik alışmaları II. Dünya Savaşına rastlayan dönemi kapsıyor olsa da 1960 sonrası gençliğin birincil olarak incelendiği kitaplara rastlamaktayız. 1970'li yıllar öğrenci hareketleriyle birlikte gençlik çalışmalarında siyasal boyutun öne çıkmasını gerekli kılmıştır (Yavuz, 2019:11-12). 1985 yılının Birleşmiş Milletler tarafından "gençlik yılı" olarak ilan edilmesiyle birlikte 80'lerde kurum ve proje destekli çalışmalarda bir artış söz konusudur. 1990'lı yıllar gençlik yayınlarının istatistiki verilerle desteklenerek tartışıldığı yeni bir dönemi ifade eder. 2000'li yıllar Türkiye'nin nüfus bileşeninde, 90'lı yıllardaki gibi istatistiki yöntem geleneğine uygun olarak, meselenin demografik boyutta tartışılmasına yol açmıştır (Yavuz, 2019:13-14).

Gençlik üzerine çalışmaları biraraya getiren bir internet sitesi, Türkiye'de genel olarak ne kadar çalışma yapıldığını; bu çalışmaların konulara göre çeşitliliği ve sayısal sıklığını göstermektedir. Buna göre; 12.000'in üzerinde makale, 4000'nin üzerinde tez ve 2000'nin üzerinde kitabın gençlikle ilgili olduğu görölmektedir (genclikbirimi.org, 2019). Gençlik üzerine yapılan çalışmaların da siyasal katılım gibi çok geniş bir literatüre sahip olduğu görölmektedir. Çalışma kapsamında, literatürdeki bazı çalışmaları incelemek istersek Özer Ozankaya (1966)'nın Ankara Üniversitesi öğrencileri üzerine 1966 yılında yaptığı "Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Yönelimleri" adlı çalışmayla başlayabiliriz. Bu alışma, davranışçı yaklaşımla (SES modelinden faydalanarak) gençlerin siyasal katılımını tanımlayıcı istatistiki bilgiler üzerinden analiz etmektedir. Sonrasında, 1970'te yayınlanan İsmet Giritli'nin "Gençlik Hareketleri ve Ötesi" alışması, 1974'te yayınlanan Ahmet Taner Kışlalı'nın "Öğrenci Ayaklanmaları" alışmalarından bahsedebiliriz (Yavuz, 2019:12). 90'lı yılların sonlarında İstanbul Mülkiyeliler Vakfı Sosyal Araştırmalar Merkezi tarafından hazırlanan "Türk Gençliği 98: Suskun Kitle Büyüteç Altında" adlı alışma Türkiye'deki gençliğin sosyolojik ve siyasal çeşitliliğini nicel bir araştırmayla ortaya koymayı amaçlamıştır (İMV-SAM, 1999). 1999 yılında Arı Hareketi ve International Republican

Institute (IRI) tarafından hazırlanan “Türk Gençliği ve Katılım” adlı alan araştırması 2003 yılında “Türk Gençliği ve Siyasal Katılım” adıyla tekrarlanmıştır. Bu alışma da, Türkiye’deki gençliğin siyasal katılım derecesini ve yıllar arası siyasal katılım konusundaki değişimin somut örneklerini nicel bir araştırmayla ortaya koymayı amaçlamıştır (Erdoğan, 2003). 2009 yılında yayınlanan Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı’nın (TÜSES) yürütücülüğünü yaptığı “Gençler Tartışıyor: Siyasete Katılım, Sorunlar ve Çözüm Önerileri” adlı alışma Yılmaz Esmer koordinatörlüğünde yaşları 16-29 arasında olan 1203 katılımcı ile yapılan nicel araştırmanın sonuçlarından olguların niteliksel değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Buna göre, ayrıca İstanbul’da farklı partilerde aktif olarak çalışan, çeşitli sosyal hareketler ve sivil toplum kuruluşlarında yer alan ve herhangi bir şekilde katılım göster(e)meyen genç gruplarıyla toplam 164 gencin katıldığı 26 odak grup çalışması gerçekleştirilmiştir. Böylece, Türkiye’de gençlerin siyaseti algılayış biçimlerine ve kendileri ile siyaseti nasıl ilişkilendirdiklerine odaklanılmış ve çözüm önerileri üretilmeye çalışılmıştır. (Boyraz, 2010:9). Bu alışma kendi deyimleriyle “klişeler” haline gelmiş olan olgular üzerine gençlerle konuşarak anlama çabasında olduğu için hem ankete hem de mülakata dayalı verileri içermesi açısından diğer çalışmalardan farklılaşmaktadır (Boyraz, 2010:9). Ayrıca, çalışmada aynı örneklem üzerinden alt başlıklar da farklı yazarlara ait makaleler yer almaktadır.

Türkiye’de gençlik üzerine yapılan çalışmalarda önemli bir yere sahip “Şebeke: Gençlerin Katılımı Projesi” ile 2012- 2014 yılları arasında gerçekleştirdikleri bir dizi araştırma ve çeviri sonucu 13 tane eser yayınlamıştır. Bu alışmalar içerisinde, KONDA Araştırma ve Danışmanlık tarafından gerçekleştirilen “Türkiye’de Gençlerin Katılımı Araştırması” gençlerin katılımının siyasal, toplumsal ve ekonomik boyutları üzerine 18-24 yaşları arası 2.508 gençle gerçekleştiren bir nicel araştırmayı içermektedir (KONDA, 2014). Yine, 2013 yılında Volkan Yılmaz ve Burcu Oy tarafından gerçekleştirilen “Türkiye’de Gençler ve Siyasi Katılım: Sosyal-Ekonomik Statü Fark Yaratıyor mu?” adlı araştırma KONDA’nın örnekleminden yararlanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, Türkiye’de gençlerin sosyo-ekonomik statüleri ile siyasal katılımları ya da siyasi katılım biçimleri arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir (Yılmaz & Oy, 2014). Bir diğer çalışma ise, Laden Yurttagüler, Burcu Oy ve Yörük Kurtaran’ın “Özerklik ve Özgürlükler Açısından Türkiye’de Gençlik Politikaları Araştırması” adlı çalışmadır. Bu çalışmada, gençlerin haklara ulaşımalarıyla, özerklikleri ve (toplumsal) katılımları arasındaki ilişki incelenmiştir (Kurtaran, 2014).

3.2.3. Türkiye’de Gençliğin Değişen Tarihi

Osmanlı’dan Cumhuriyete geçişte ve Türkiye’nin modernleşme sürecinde bir kaynak olarak görülen gençlik, çok partili yaşama geçiş sürecinden itibaren bir tehdit olarak algılanmaya başlanmıştır (Lüküslü, 2013:13; Nüfusçu, 2013:157; Dünder, 2013:111). 1980’li yıllardan

günümüze kadar geçen süreçte ise, siyasal yaşam içerisindeki varlığı daha çok sorgulanan ve olumsuzlanan bir gençlik algısı ağır basmaktadır (Erdoğan, 2010:81; Kurtaran, 2014:81; Lüküslü, 2015). Bu tarihsel dönemelerin hiçbirisi bir diğeri geride bırakan düzeyde değıl; bazen daha az yaygın dile getirilen, bazen tekrarlı veya sıçramalı fakat her zaman birikimli ve bağıntılı ilerleme eğilimindedir. Mesela, çok partili döneme kadar “devrimlerin bekçisi” olarak vurgulanan ve bu politika çerçevesinde eğitilen gençlik, bugün “dindar ve muhafazakâr nesil” tahayyülü şekline dönüşmüş görünmektedir (Dündar, 2013). Türkiye’de gençliğin bu serüveni çoğunlukla başka ülkelerle kıyaslanamayacak özgünlükleri içerisinde barındırmaktadır.

Ulus devletlerin kurulma süreçlerinde, gençliğe önemli bir rol atfedilir. Bu dönemde gençler hem inşa edilen bir kategori hem de yeni kurulmakta olan toplumların başlıca aktörlerinden birisi olarak siyasi sahnedeki yerlerini alır (Lüküslü, 2015:22). Atatürk’ün 1927 yılında Cumhuriyet Halk Fırkasının ikinci kongresinde okuduğı meşhur “Ey Türk Gençliği!” ile başlayan nutkun ünlü satırları her Türkiyeli öğrencinin ezberindedir (Neyzi, 2011:29). Türkiye’de Cumhuriyet döneminde gençliğin dikkate alınması böylesi bir sürecin sonucudur (Yavuz, 2019:95-118). Bu pozitif yaklaşım erken tarihlerde dönüşmeye başlamıştır. Şehmus Güzel, 1940’lı yıllarda devlet gerçeğine inanmayanların baskı ve şiddete maruz kaldığını belirtmektedir. 1946’da TKP’nin gençlik teşkilatı yöneticileri komünizm propagandası yapmaktan tutuklanmış. Dönemin iktidar partisi olan CHP’nin denetimindeki gençlik dernekleri hayatta kalırken, solcu gençlik dernekleri baskı altında tutulup yasaklanmıştır (Nüfusçu, 2013:157). Devletin gençlik üzerine değışken tavrı tarihsel olarak devam etmektedir. 1960 askeri darbesi öncesi askeri müdahaleye verdiği destek ve DP hükümetine karşı yaptığı muhalefet ile gençlik yeniden bu sefer bir bakıma *takipçi*²⁸ olma misyonunu yüklenmiştir (Lüküslü, 2015b:95). Bir diğeri darbe dönemi olan 1980’de ise, sol ya da sağı yelpaze ayırt edilmeksizin, siyasi partiler kadar gençler de tehdit olarak görülmüştür.

Türkiye’de gençlik algısının değışmesi ve gençliğin dönüşmesinde en önemli kırılma noktasını iki döneme ayıracak olursak, 1980 yılını milat olarak göstermek yanlış olmayacaktır. 1983 yılı sonrası Turgut Özal başkanlığında, dünyayla paralel şekilde, uygulanmaya başlanan neo-liberal politikalar toplumun ekonomik, sosyal, kültürel kodlarını değıştirirken gençleri de etkilemeye başlamıştır. Özal liderliğinde ANAP, retorikten ziyade icraatını kullanarak, ideolojik değıerlerden çok pragmatik değıerlerin savunuculuğunu ön planda tutmayı tercih etmiştir (Göle, 2000:342). Demet Lüküslü, devlet merkezli bir biçimde gençliğin siyasal bir kategori olarak düşünöldüğü *gençlik mitinin* bu dönemden sonra kesintiye uğradığını iddia eder (Lüküslü, 2015,:16). Bir dönem gençlerin Cumhuriyet dönemi ve ’68 kuşağındaki önemi değışmeye başlamıştır. Artık “1980 sonrası kuşağı” ya da “Özal kuşağı” olarak adlandırılan gençler kolektif

²⁸ Burada takipçi olmak ile vurgulanmak istenen, Cumhuriyet’in kurucu ideolojisi Kemalizm’in gençlere yol göstericisi olmasıdır (Lüküslü, 2015b:95).

sorumluluktan yoksun oldukları ima edilerek, bencil ve bireyci tüketiciler olarak görölmeye başlanmıştır (Neyzi, 2011:36). Lüküslü (2015:120), bu değışimi gençler üzerinden şu şekilde özetler; bu dönem sonrası ülke tüketim cenneti haline gelmiş, gençlerin konuştukları dil bozulmaya başlamış, gençler aynı zamanda “cinsel devrim” gerçekleştirmiş ve cinsellik üzerine tabularını belirgin ölçüde kırmayı başarmıştır. Bu yıllar aynı zamanda gençlerin, 80’lerin baskıcı ortamına rağmen ya da onun bir nedeni olarak, kültürel ve bireysel alanda kendilerini ifade etme çabası ve kimlik arayışına sahne oldu (Gürbilek akt. Neyzi, 2011:36). İnsan hakları savunucuları, feministler, çevreciler, yeşiller gibi özellikle gençlerin dâhil olduğu örgütlenmeler ve avangard, indie, popçu, rockçu gibi ifade biçimleri gençler arasında daha belirgin gözlemlenir oldu. Bu yıllar ayrıca, İslamcılığın ve Kürt milliyetçiliğinin yükselişine tepki olarak Kemalizm ve neo-Türk milliyetçiliğın yükselişine ve hem solda yeni açılımlara hem de Aleviliğın kamusal alanda bir kimlik hareketi olarak ortaya çıkması süreçlerine tanık oldu (Neyzi, 2011:36).

2000’li yıllar Türkiye’sindeki gençlik ise; neoliberal politikaların güçlenerek devam ettiğı, tekrarlanan ekonomik krizlerin yaşandığı, işsizliğın arttığı, teknolojik gelişmelerin hızlandığı, internetin yaygınlaştığı, küresel işgal ve protestolara tanık olmuş ve en önemlisi 2002’den bu yana halen devam eden 18 yıllık iktidarın sahibi AK PARTİ döneminden geçmektedir. Z kuşağı olarak adlandırılan bu gençler büyük ölçüde 80’li ve 90’lı yıllardaki Y kuşağı (milenyum) gençlerin devamıdır. Gençliğın 2000’li yıllar boyunca karşılaştığı döneme özgü siyasi olaylar, farklı sosyal ve kültürel değışimler içermektedir. Bu değışimlerin en önemlisi, internetin çok kolay erişilebilir olması ve dolayısıyla sosyal medyanın alternatif iletişim aracı olarak gençler arasında çok yaygın kullanılmaya başlanmasıdır. İnternet ve sosyal medyayı kullanabilmekteki başarıları nedeniyle yetişkinler, çocuklarının bilgi ve becerilerine başvurdukları, George Herbert Mead tarafından da *prefigüratif kültür* olarak kavramsallaştırılan, bir öğrenme sürecinden geçer (Tuna, 2013:270). Gençlerin sanıldığı kadar apolitik ya da depolitize bireyler olmadıklarını “Gezi Olayları” sırasında kullandıkları sosyal medya pratikleri üzerinden gözlemleyebiliriz. Gezi Olayları sırasında an ve an “twitter” üzerinden bilgi, mizah ve hiciv içerikli paylaşımlar gerçekleştirmişler, “periscope” yayını üzerinden yaptıkları canlı bağlantılarla haber kanalları gibi işlev görmüşlerdir. Bu olaylar sırasında, gençler hem alanda hem de sosyal medyada aktif rol almışlardır. Lüküslü, aralarında Türkiye’nin de olduğu bir ülkeler araştırmanın sonucuna göre; Türkiye’de gençlerin %63’ü, *ideal toplumun* kişisel performansın ödüllendirilerek değil de zenginliklerin dağıtıldığı bir toplum olması gerektiğı düşüncesinde olduklarını, belki de bu yüzden Türkiye’deki gençleri, bazı liderlerin sandığı kadar *maddiyatçı* olarak değerlendirmememiz gerektiğini ifade etmektedir (Lüküslü, 2013:22).

Sonuç olarak, Türkiye’de ve dünyada yaşanan değışimlerle birlikte gençlerin daha yatay örgütlenme ağlarına sahip yeni siyasal katılım biçimlerine yöneldiğı görölmektedir. Türkiye’de

ise, gençlerin siyasal katılım oranları göz önüne alındığında, siyasi partilerin gençlik kollarına üyeliğinin kağıt üzerinde de olsa hala önemli olduğunu göstermektedir

3.2.4. Türkiye’de Gençlerin Parti Üyeliği: Düzensizlik İçerisinde Bir Artış

Dünya’nın pek çok ülkesinde, oy verme ve siyasi partilere üye olma oranlarının azaldığı görülmektedir (Scarrow, 2000:80; Biezen, Mair, & Poguntke, 2012:42; Hooghe & Stolle, 2014:32; Pleyers, 2014:101). Türkiye için ise, bu iddianın tersini söylemek mümkündür. Türkiye’deki siyasi partilere üye olma ve seçimlere katılım oranlarında düzenli bir azalmanın aksine *düzensizlik içerisinde bir artış* söz konusudur. Bu düzensizlik, Türkiye’nin siyasal, ekonomik ve sosyal özgünlüğünden kaynaklanmaktadır. Benzer bir düzensizlik Türkiye’deki gençlerin siyasi partilere ve onların gençlik kollarına üyeliği ve seçimlere katılım oranlarında da gözlemlenebilir.

Ingrid Van Biezen ve arkadaşlarının Avrupa ülkelerinde partilerin toplam üye sayılarının yıllara göre incelemesini gerçekleştirdikleri bir çalışmada, bazı istisnalara rağmen²⁹, partilerin üye sayılarında düzenli bir düşüş yaşandığı ve 2008 yılında ölçülen 27 ülkenin siyasi partilerinin üyelik oranları ortalamasının %4,6 olduğu görülmektedir (Biezen vd., 2012:28). Tanju Tosun ve arkadaşlarının (2018) 1985-2014 yılları arası Türkiye’deki siyasi partilerin üyelik sayılarının yıllara göre karşılaştırmasını yaptıkları bir çalışmada, düzensiz bir artış olduğu görülmektedir. Buna göre, siyasi partilerin üyelik toplamalarının ülke seçmen nüfusuna oranları sırasıyla; 1985 yılında %4.2, 1989 yılında %17.3, 1993 yılında %23.9, 2002 yılında %17.4, 2005 yılında %21.4, 2011 yılında %19.2, 2014 %21.6’dır. Yine bu çalışmada, 2014 yılındaki parti üyesi seçmen sayısının 11,410,2268 olduğu görülmektedir (Tosun, Tosun, & Gökmen, 2018:28). Bu tabloyu kısaca özetlemek gerekirse; askeri darbenin etkilerinin azalmaya başlamasıyla birlikte üye sayılarının çoğaldığı, koalisyon hükümetlerinin arttığı yıllarda biraz düşme eğiliminde olduğu, AK PARTİ hükümetiyle birlikte bir dönem yükselişe geçtiği görülmektedir. Bu karşılaştırmada dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta ise, Türkiye’deki siyasi partilere üyelik oranının, 1985 yılı sayılmaz ise, ortalama %20 ile Avrupa ortalaması olan %4,6³⁰’nın çok üstünde olmasıdır.

Türkiye’de gençlerin siyasi partilere ve onların gençlik kollarına katılımında üye olma başlangıç yaşı 18 ve yaş sınırı genellikle 30 olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla Türkiye’de gençlerin siyasi partilere üye olma yaş aralığını 18-30 yaş arası olarak değerlendirebiliriz. Fakat Türkiye’de siyasal yaşamda gençliği bu yaş aralığıyla sınırlayabilmek mümkün olmadığından, konu üzerine yapılan çeşitli araştırmalarda farklı yaş aralıklarının kullanıldığı görülmektedir. Mesela, 1998 yılında Türkiye genelinde 15-27 yaş arası 2200 kişiyle yapılan “Türk Gençliği 98: Suskun Kitle

²⁹ Örneğin, Avusturya’da siyasi partilere üyelik oranlarında bir azalma meydana gelmesine rağmen, 2008 parti üyeliği oranı %17,2 ile Avrupa’daki oranın çok üzerindedir (Biezen vd., 2012:28).

³⁰ Çalışma’nın 2008 yılı verilerini dikkate alması ve Avrupa ülkelerinde parti üyeliklerinde düzenli bir düşüş olduğu varsayıldığında bu oranın daha fazla azaldığını öngörmek mümkündür.

Büyüteç Altında” adlı çalışmada gençlerin %3,7’sinin siyasi partilere üye olduğu belirtilmiştir (İMV-SAM, 1999:114). Arı Hareketi’nin “Türk Gençliği ve Siyasal Katılım” araştırması 1999, 2003 ve 2008 yıllarındaki 16-28 yaşları arasındaki gençleri kapsayan saha araştırmalarından oluşmaktadır. Bu yıllarda gençlerin siyasi partilere üye olma yaş oranları sırasıyla %10, %8,3 ve %9 olarak ortalama aynı seviyelerde ölçölmüştür (Erdoğan, 2010:63). TÜSES tarafından 2007 yılında, gençlerin siyasi partilere üye olma yaşına en yakın, 16-29 yaşları arasında 1203 genç ile yapılan bir çalışmada siyasi partilere üye gençlerin oranı %4,3 olarak ölçölmüştür (Kılıç, 2010:46). şEBEKE tarafından 2013 yılında 18-24 yaşları arasında 2508 gençle yapılan bir araştırmada siyasi parti ya da gençlik kollarına üye olma oranlarının %9 olarak ölçöldüğü görölmektedir (KONDA, 2014:43). HABİTAT Derneği’nin 2016 yılında 1209 gençle gerçekleştirdiği “Türkiye’de Gençlerin İyi Olma Hali” adlı çalışmanın sonuçlarına göre, gençlerin herhangi bir derneğe, spor klubüne veya siyasi partiye üye olma oranı %7’dir (Erdoğan, 2016:67). Sonuç olarak, Türkiye genelinde farklı yıllara ve farklı yaş gruplarına ait yapılan çalışmaların sonuçlarına göre, gençlerin siyasi partilere ve gençlik kollarına üye olmalarının düzenliliği üzerine bir değerlendirme yapabilmek mümkün görünmemektedir.

Bu amaçla çalışma içerisinde, gençlerin siyasi partilere ve gençlik kollarına üyeliğine ilişkin gerçekleşen söz konusu araştırmaların sağlamasını yapabilmek üzere internet ve kaynak araştırması gerçekleştirilmiştir. Elde edilen ortalama sonuçlara göre; Türkiye’deki gençlerin siyasi partilerin gençlik kollarına üyeliği söz konusu araştırmaların gösterdiğinden daha fazladır. 2016 yılında AK PARTİ’li bir temsilci, Türkiye’deki gençlik kolları üye sayısı toplamının 1 milyon 700 bin olduğunu ifade etmektedir (Odak, 2016). Kasım 2015 verilerine göre ise, CHP’nin Türkiye geneli gençlik kolları üye sayısı 135.394 olarak açıklanmıştır (Gökmen, 2017:191-192). 2016 yılı Nüfus İstatistikleri Daire Başkanlığı verilerine göre 18-30 yaş arası bireylerin nüfus toplamının 17.104.142 olduğu görölmektedir (NVİ, 2016). Burada diğer partilerin gençlik kolları üye sayısı hesaba katılmadığında dahi; Türkiye’de gençlik kollarına üye gençlerin toplamının nüfusa oranının, ortalama olarak, %10’nun üzerinde olduğunu söylemek mümkün görünmektedir. Bu açıdan, konuyla ilgili yapılan çalışmalardan daha fazla sayıda siyasi partilere ve gençlik kollarına üye gençlerin olduğunu söyleyebiliriz.

Bu noktada, Türkiye’de siyasal katılımın özgönlüğünü de ortaya koymak gerekir. Sadece AK PARTİ’ye üye gençlerin toplamı, CHP’ye üye gençlerden on yedi kat daha fazladır. Başka bir ifadeyle söylemek gerekirse, Türkiye’de 18-30 yaş arası her on gençten biri, AK PARTİ’ye üyedir. Diğer taraftan, 2003-2013 yılları arası Türkiye geneli CHP’ye üye gençlerin toplam üyelik içerisindeki oranlarında düzenli biçimde azalış meydana geldiği görölmektedir. Buna göre, 2003 yılı genç üyelerin toplam üyelere oranı %19,7 iken, 2013 yılında %11 (genç üye sayısı 105 bin)’dir (Yaman, 2014:62). Benzer biçimde 2016 yılı CHP’ye üye genç sayısı 2017 yılına oranla %21 azalmıştır (Gökmen, 2017:191-192). AK PARTİ’de ise, tam tersi bir durum söz konusudur. Gençlik

Kolları Başkanı'nın 2019 yılında açıkladığı rakamlara göre; AK PARTİ'nin Türkiye gençlik kollarında 2 milyona yakın üyesi bulunmaktadır (Anadolu Ajansı, 2019). Buna göre, AK PARTİ genç üye sayısı 2 yıl içerisinde Türkiye genelinde %17'lik bir artış gerçekleşmiştir. Sencer Ayata (2017), AK PARTİ Gençlik Kolları'ndaki üye sayısının bu denli çok olmasını; AK PARTİ'nin bir dönem Refah Partisi ve dini kuruluşların geleneksel bağlar, dini duyarlılıklar ve belediye yardımları üzerinden kent yoksullarıyla kurduğu ilişkiyi devam ettirerek, seçmen profili itibarıyla görece düşük gelirli ve eğitilmiş genç bir kitlenin oluşmasıyla ilişkilendirmektedir. CHP'nin genç üye sayısının görece az olmasını ise, AK PARTİ'nin iktidarda kaldığı süre boyunca CHP'nin güçlü bir alternatif geliştirememesi ve CHP'ye sempati gösteren gençlerin üye oldukları takdirde fişlenecekleri veya iş bulamayacaklarına dair inançla ilişkilendirebiliriz. AK PARTİ'ye yakın bir gazeteci olan Elif Çakır'ın 2018 yılında yayınlanan "AK PARTİ ve Gençler Arasındaki Makas Neden Açılıyor?" adlı köşe yazısında geçmişte başarılı politikalarla gençlerin *teveccühünü* kazanan AK PARTİ'yi, bu başarısını devam ettiremediği için eleştirmektedir. Tüm bunlara birlikte, 2019 yerel seçimlerinde İstanbul ve Ankara gibi Türkiye'nin önemli iki şehirini kazanan CHP'nin gelecek dönemde genç üye sayısını arttıracığı, AK PARTİ'nin gücünü kaybetmeye başladığı ölçüde genç üye sayısında düşüş meydana geleceği tahmininde bulunabiliriz.

Türkiye'de Oy Verme İstatistikleri Ne Söylüyor?

Dünya genelinde, seçimlerde oy kullanma oranlarında da düzenli bir gerileme yaşandığı görülmektedir. Mark Gray ve Miki Caul (2000:1092), İkinci Dünya Savaşı'ndan itibaren geçen elli yıllık sürede, sanayileşmiş ve demokratikleşmiş ülkelerde, eğitimin ve gelirin artmasına rağmen, ironik bir şekilde, genel seçimlere katılım oranlarında düzenli olarak bir azalma meydana geldiğini söyler. Dünya üzerindeki seçimlere ilişkin detaylı bilgileri içeren bir internet sitesinde, 27 Avrupa ülkesindeki son ulusal seçimlere katılım oranlarının ortalamasının % 66,45'tir. Türkiye'de ise 1950 seçimlerinden itibaren genel seçimlere katılım oranı %82 ile Avrupa ülkelerinin çok üstündedir. Türkiye'de seçimlere katılım oranlarında da "düzensizlik içerisinde bir artış" söz konusudur. Genel olarak değerlendirmek gerekirse; 1950 ve 1954 seçimlerindeki artış 1957 seçimlerinde kısıtlayıcı yasal düzenlemeler nedeniyle düşüş göstermiştir. 1961 seçimlerinde vatandaşların parti listesindeki adaylar arasındaki tercih hakkı bir artışa neden olmuş, 1965'te bu hak kaldırılınca 1965 ve 1969 seçimlerinde yeniden düşüş yaşanmıştır (Kiriş, 2015:43). 1973 ve 1977 seçimlerinde yeniden artış gerçekleşmiş, 1983 seçimleriyle birlikte gelen zorunlu seçim ve 1980 askeri darbesinin yaptırımları da önemli bir katılımın gerçekleşmesine neden olmuştur. Siyasi hayatın normalleşmeye başlamasıyla birlikte 1990'lı yıllarda katılım oranları %80'ler dolayında gerçekleşmiştir (Kiriş, 2015:43 -44). 2010 sonrası seçimlerinin AK PARTİ ve muhalefet partileri arasında kutuplaşan bir yarışa dönmeye başlamasıyla katılım oranlarında artış yaşanmıştır.

Türkiye’de gençlerin oy verme oranlarına ilişkin resmi veriler bulunmadığı için bu konuda ulaşılan saha araştırmaları bulgularından faydalanılmıştır. Arı Hareketi’nin 1999, 2003 ve 2008 yılları arasında yaptığı çalışmada ise gençlerin oy verme oranlarının sırasıyla %62, %53, %48 düzenli olarak azalma eğilimindedir (Erdoğan, 2010:63). 2008 yılında yapılan Avrupa Sosyal Araştırması (European Social Survey) verilerine göre ise, Türkiye’de gençlerin oy verme oranı %64 olarak ölçülmüştür (Erdoğan, 2014:38). 2008 yılında yapılan iki farklı çalışmada gençlerin oy verme oranlarını oldukça farklı ölçmüştür. Diğer yandan, Türkiye’de 2010 sonrası genel seçimlerin katılım ortalaması resmi olarak %87’dir. Türkiye’de 2010 sonrası seçimlerde oy verme oranlarındaki artışın gençlerin oy verme oranlarını da olumlu etkileyeceği ileri sürülebilir. Diğer bir ifadeyle, bu denli yüksek oy verme ortalaması içerisinde gençlerin anketlerde ölçüldüğünden çok daha fazla biçimde oy verme oranlarına sahip olduğu iddia edilebilir. En azından böylesi bir iddia azaldığı yönündeki iddiadan daha geçerli görünmektedir.

Türkiye’de siyasal katılımın belirli dönemlerde artmasını *siyasi kutuplaşma* üzerinden değerlendirebiliriz. Bu konuda yapılan bir çalışma, 2011 genel seçimlerinden sonra Türkiye’de seçmenlerin iktidar partisi AK PARTİ ve ana muhalefet partisi CHP etrafında giderek keskinleşen tercihlerde toplanma eğilimlerinin olduğunu göstermektedir (Yılmaz, Aygören, & Özdemir, 2012:9). 2017 yılında Bilgi Üniversitesi Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından yapılan çalışmada ise; *siyasal kutuplaşma* ile benzer anlama gelen *sosyal mesafe* kavramından yola çıkarak, Türkiye’de parti taraftarlarının diğer parti taraftarlarına karşı önemli ölçüde *sosyal mesafe*’nin olduğu ortaya çıkmıştır (Erdoğan & Semerci, 2018:2).

Sonuç olarak, vatandaşların daha kolay *siyasal kutuplaşma* eğilimi gösterdiği ve daha önceki bölümlerde tartışıldığı gibi siyasi partilerin çeşitli *kliyantalist* mekanizmalara sahip olduğu Türkiye’de vatandaşların siyasi partilere üye olması ve oy verme davranışı ülkenin siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik kodlarıyla çok yakından ilişkilidir. Dolayısıyla, özellikle gelişmiş ülkelerde yaşanan, gençlerin siyasi partilere üye olmaktan ve oy vermekten yavaş yavaş vazgeçmeleri gibi devamlılık halinin Türkiye için geçerli olmadığı görülmektedir.

3.2.5. Türkiye’de Siyasal Partiler İçerisinde Gençlik ve CHP Gençlik Kolları

Bugün Türkiye’de gençlerin siyasi partiler aracılığıyla faaliyet göstermesi kâğıt üzerinde de olsa en yaygın siyasal katılım aracıdır. Siyasal partilerde faaliyet gösteren gençlerin partilerle ilişkisini yalnızca partinin tüzüğü ve teşkilatlanması üzerinden açıklayamayız. Gençlik kolları yapılanmaları, siyasi partiler gibi, yazılı ve yazılı olmayan kurallara sahip, karmaşık yapıda, hiyerarşik ve devamlılığı olan örgütlerdir.

Türkiye’de siyasi partiler içerisinde gençlik kollarının ya resmi olarak siyasi partiler tüzüğünde yer aldığını ya da MHP’de olduğu gibi, açıkça belirtilmemesine rağmen Ülkü Ocakları’yla organik bir bağ kurarak örgütlendiklerini görmekteyiz. Kömürcü’nün CHP, AK

PARTİ, MHP ve BDP (HDP)'deki gençlik teşkilatlanmalarını incelediğı "Türkiye'de Parti Örgütleri ve Gençlik Kolları" adlı çalışmasında ortaya koyduğu gibi, partiler resmi teşkilatlanmalarının ötesinde bir işleyiş ve ilişki ağlarına sahiptir (Kömürcü, 2015:79). Farklı enformel ilişki biçimlerinin bir partinin diğer partiye göre konumlanışına, bireyin siyasi partilere katılım motivasyonlarına ve toplumun siyasal kültürüne kadar pek çok nedene bağılı olarak değışiklik gösterebilir. Michael Bruter ve Sarah Harrison'un Avrupa ülkelerindeki onbeş ana partiye üye gençlerle gerçekleştirdikleri çalışmalarında parti üyesi gençlerin ideolojik, sosyalleşme ve kariyer eğilimli olmak üzere üç farklı üyelik kategorisine ayrıldığı sonucuna varmışlardır (Bruter & Harrison, 2009a:3, 2009b:1262). Caymaz'ın "Mücadele Alanı Olarak Gençlik Kolları AK PARTİ Gençlik Kolları ve Ülkü Ocakları'nda Gençlik" adlı çalışmasında; AK PARTİ'nin Gençlik Kollarındaki yöneticiler, gençlerin partiyi "iş kapısı" olarak görmesinden yakındığından bahseder (Caymaz, 2015:43). AK PARTİ'nin bir mahalledeki örgütlenmesini inceleyen çalışmada Sevinç Doğan, siyasetin bir sınıf atlama aracı olarak görülmesi sonucu, gençlerin aileleri tarafından gençlik kollarına stratejik olarak yönlendirildiğini ortaya koymuştur (akt. Gökmen, 2017:44). Kömürcü'nün çalışmasında ise, AK PARTİ, CHP ve MHP'nin tersine HDP (BDP)'nin gençlik yapılanmasında parti hiyerarşisinde yükselmenin anlamlı bir hedef olmadığı görülmüştür (Kömürcü, 2015:80).

Türkiye'de genel olarak siyasi partilerde gençlik kollarına katılımın 18-30 yaş olarak belirlenmesi dolayısıyla bu yaş aralığı üzerinden bir değerlendirme yapabilmek mümkündür. 2018 yılı TÜİK verilerine göre, gençlerin genel nüfusa oranı yaklaşık %21'dir (Cnntürk, 2018). Diğer yandan, 2017 yılında Türkiye'de gençlerin seçilme yaşı 25'ten 18'e düşürülmüş ve meclisteki milletvekili sayısı 550'den 600'e çıkartılmıştır. Bu tabloya göre en azından sayısal oranda genç milletvekilleri sayısında bir artış beklenebilirdi. Oysa, bir önceki seçimlerde 18-29 yaş aralığında 9 milletvekili mecliste temsil edilirken, 2018 seçimlerinde bu sayı 8'e düşmüş ve meclisteki temsil oranı %1,3'e gerilemiştir (Sivilsayfalar.org, 2018). Nüfusa oranla temsiliyetin çok düşük olması bir eşitsizlik yaratmaktadır. Bu durum yalnızca sosyo-ekonomik nedenlerle açıklanamaz. Öyle olsaydı, genç nüfus içerisinde de ailesi ya da kendisinin yarattığı sermaye biçimleri üzerinden parlamentoda yer bulması beklenirdi. Bunun bir nedeni, daha önceki bölümde tartışıldığı üzere, gençliğin *toy olma durumu* üzerinden değerlendirilmesi ve parti içerisindeki mekanizmaların da gençliğe bu gözle bakması olabilir. Diğer bir ifadeyle, gençliği genel olarak siyasi partiler alanına yeni giren bireyler olarak ele aldığımızda, bu bireylerin Bourdieu'ya atıfla parti içi habitusu içselleştirmelerinin zaman almasıdır.

CHP Gençlik Kolları'nda Siyaset

CHP Gençlik Kolları, 1953 yılında İsmet İnönü tarafından onanan ve Gençlik Kolları Yönetmeliğı ile kurulmuş ilk gençlik kolları örgütlenmesidir (Kömürcü, 2015:32). CHP Gençlik Kolları, Cumhuriyet devriminin bekçileri olarak başladıkları teşkilatlanma mücadelesinde,

ortanın solu bir parti olduğunu beyan etmiş (Kaya, 2010:172), özellikle Türkiye İşçi Partisi (TİP)'in başarısı, sağ-sol olayları ve CHP gençlik kolları başkanın etkisiyle *sosyalist* bir söyleme sahip olmuştur (Asil Kaya, 2010:221). 12 Mart Muhtırası sonrası İsmet İnönü ve Ecevit mücadelesinin taraflarından birisi haline gelmiş, gençlik kollarının önemli bir bölümünün Ecevit'i desteklemesiyle İnönü tarafından kapanma noktasına gelmiştir (Asil Kaya, 2010:233). Ecevit ise, 1973 seçimlerinin ardından hükümet kurup Başbakan olduktan sonra dönemin gençlik kollarını görevden almıştır. 1977 seçimlerinin ardından yeniden hükümet kurup Başbakan olan Ecevit bu sefer gençlik kollarını feshetmiştir (Kaya, 2010:291). Sonrasında 1979 tarihinde toplanan Gençlik Kolları 10. Kurultayı'na kadar geçen süreçte genel merkez tarafından 3 farklı genel başkan görevlendirilmiştir (Kaya, 2010:291). Bu dönemde gençlik kolları genel başkanlarının seçimle değil atamayla geldiği görülmektedir. 12 Eylül 1980 darbesi ile birlikte pek çok partiyle birlikte CHP de kapatılmış ve 9 Eylül 1992 tarihinde kendi adıyla tekrar kurulmuştur. Kaya (2010:312)'ya göre, CHP Gençlik Kolları yeniden kurulsa da 12 Eylül süreci öncesindeki etkinliğini bir türlü yakalayamamıştır.

CHP tüzüğüne göre, gençlik kollarına üye olma yaşının üst sınırı 30'dur (CHP Tüzük, 2018:34). 18 yaş ile 30 yaş arası bireyler partinin gençlik kollarının doğal üyeleridir ve yalnız bu üyeler gençlik kollarında faaliyet gösterebilirler. Bu üyelerle birlikte CHP içerisinde *yan kol* niteliğinde gençlik kolları oluşturulur (CHP Gençlik, 2012:1). CHP gençlik kolları yapılanması, CHP genel başkanı altında göreve gelen merkez yürütme kurulundaki gençlik kollarından sorumlu genel başkan yardımcısının altında yer alan gençlik kolları genel başkanına bağlı merkez gençlik yönetim kurulu ve ona bağlı il ve ilçe başkan ve yönetim kurullarından oluşmaktadır.

Gençlik kollarının oluşturulmasının amacı Gençlik Kolları yönetmeliğinin 2. maddesinde açıklanmıştır. CHP ilkeleri, katılımcı demokrasi gibi kavramların gençler arasında benimsenmesini sağlamak ve öncelikle partinin genç üye sayısı ve taraftarlarını artırmaktır. Ayrıca, tüzüğün, programın, seçim bildirgesinin ve partinin yetkili organlarının kararlarının yayılmasını sağlamak, CHP değerlerinde gençliğin siyasal olgunluğunu geliştirmek ve siyasal yaşam içerisinde tüm karar alma süreçlerinde eşit temsil ve etkin katılımlarının sağlanmasına yönelik faaliyette bulunmaktır. Gençlerin, toplumsal yaşamın her alanında özgür ve eşit bireyler olarak katılmalarına katkıda bulunarak gençlik hareketine öncülük etmek ve tüzükte belirlenen amaca uygun olarak örgütlerle birlikte çalışmaktır (CHP Gençlik, 2012:1).

CHP Genel Merkez Gençlik Kolları Yönetim Kurulu; bir genel başkan, genel sekreter ve 19 genel başkan yardımcısından oluşur (CHP Gençlik, 2012:4). Gençlik kolları, genel merkeze bağlı olarak il, ilçe ve belde örgütlerinden oluşur (Kömürcü, 2015:32). Gençlik kolları yönetimi, nüfusu 1.000.000'u aşan illerde başkan ve 20 üyeden, nüfusu 100.000 ile 1.000.000 arasındaki illerde başkan ve 14 üyeden, nüfusu 100.000'e kadar olan illerde başkan ve 12 üyeden., nüfusu 30.000

ile 100.000 arasında olan ilçelerde başkan ve 10 üyeden, nüfusu 30.000'e kadar olan ilçelerde başkan ve 6 üyeden, beldelerde ise başkan ve 4 üyeden oluşur (CHP Gençlik, 2012:1).

Parti tüzüğünün 56. maddesine göre, merkez yoklaması yoluyla saptanacak milletvekili, il genel meclisi ve belediye meclisi adaylıklarında, parti meclisi, il ve ilçe yönetim kurulları, il kongre delegeleri ve kurultay delegeleri seçiminde %20 gençlik kotası uygulanmaktadır (CHP Tüzük, 2018:57). Bu oran bir önceki tüzükte %10 olarak uygulanmaktaydı. Eğer bu özelliklere sahip yeter sayıda aday çıkmazsa, katılan adaylarla tespit ve seçim yapılmaktadır (CHP Tüzük, 2018:57). Burada dikkat edilmesi gereken bir husus; yine aynı maddede cinsiyet kotasının %33 olarak belirlenmesidir ve bu iki kota özelliklerine birlikte sahip olan adaylar her iki kotadan da sayılır denilmektedir (CHP Tüzük, 2018:58). Başka bir ayrıntı olarak, 2019 yerel seçimlerinde CHP aday adayları için 10.000 lira başvuru ücreti belirlemişken, gençlerden bu rakamın yarısı talep edilmiştir (T24.com.tr, 2018). CHP İstanbul Gençlik Kolları 2019 yerel seçimlerine az bir süre kala yayınladığı bildiride CHP'nin bu oranlara dikkat etmediği dolayısıyla bir eleştiri metni hazırlamış ve CHP genel merkezini uyarmıştır (Yurtgazetesi, 2019).

Gençlik kollarına ayrılacak bütçe, tüzüğün 27. maddesinde belirtilmektedir. Buna göre, her il ve ilçe, yıllık bütçesinden toplam en az %10 olmak kaydıyla yeter miktarda payı, kadın ve gençlik kolları için ayırmaktadır (CHP Tüzük, 2018:34). Ayrıca Genel Merkez de gençlik kolları genel başkanlığına, partinin yıllık bütçesinden yeter miktarda pay ayırır. Bu paylar belirlenirken ilgili kol yönetiminin görüşü alınır (CHP Tüzük, 2018:34). Kömürcü, bu payın Beşiktaş ilçesi CHP örgütü örneğinde hiç ayrılmadığını ortaya koymuştur (Kömürcü, 2015:35).

CHP tüzüğüne göre, 27. maddesinde gençlik kolları için iki yılda bir kongre ve kurultay yapılır (CHP Tüzük, 2018:34). Ancak 2004-2012 yılları arasında 8 yıl boyunca hiç gençlik kolları kongresi yapılmamıştır (Kömürcü, 2015:35).

Yukarıdaki bilgilerle Yaman (2014:106)'ın CHP parti içi demokrasisi üzerine yaptığı çalışmanın ulaştığı sonuçların uyumlu olduğu söylenebilir.

Cumhuriyet Halk Partisi'nde üyelik başvuru süreçlerini, üye olma kriterlerini, üyelerin haklarını ve yükümlölüklerini gösteren mevzuatların katılımcı bir anlayışla düzenlendiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın mevzuatların uygulanışı dışlayıcı ve merkezîyetçi bir anlayışla yürütölmektedir. İkinci olarak, CHP'deki üyelerin politika oluşturma süreçlerine katılım düzeyi ve üyelerin parti politikalarını etkileme gücü sınırlı düzeyde kalmıştır.

Sonuç olarak, CHP'nin parti içi demokrasinin gelişmesi için attığı adımların uygulamada pek gerçekleşmediği görölmektedir.

3.3. Mersin'de Yerel Siyasetin Özgünlüğü

Mersin merkezi, idari açıdan çok yeni, çevresi ise tarihi açıdan çok eski ve çeşitli uygarlıklara ev sahipliği yapmış bir yerleşim birimidir. Tarihi boyunca hep cazibe merkezi olan

Mersin’de, kente olan bu ilgi yakın dönemde özellikle göç gibi sebeplerle artarak devam etmiştir. Mersin’in bu özgünlüğü özellikle yerel ve ulusal seçimlerde gözlemlenebilmektedir.

Mersin, Anadolu medeniyetlerinin en eski izlerini taşıyan Yumuktepe bölgesinde tarihi M.Ö. 5500 - 2000’li yıllara giden bir yerleşim yeridir (Develi, 1998:14). Çok eski tarihine rağmen Mersin’in kendi adıyla kent olabilmesi 1924 yılında gerçekleşmiştir. Mersin, Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyet tarihi içerisinde, kendine özgü koşullarıyla her zaman farklı bir yere sahiptir. Bölge olarak köklü tarihine rağmen Mersin olarak ne zaman ortaya çıktığına yönelik belirsizlikler olduğu görülmektedir. Dahası, Mersin’in kuruluş öyküsünü araştıran bir akademik çalışma, Mersin’in ne zaman köy olduğu ve bu statünün ne zaman sona erdiği konusunun net olmadığını söyler (Oğuz, 2006:12). Mersin’in 1830’lu yılların başından itibaren tüzel kişiliğe kavuşarak köy halini aldığından bahsedilmektedir (Oğuz, 2006:12). Henüz yerleşim yeri haline kavuşmadan önce sade bir sahilden oluşan küçük bir iskelesi bulunan bir balıkçı sığınağı olduğu düşünülmektedir (Oğuz, 2006:16). Mersin ilk zamanlarında bir idari birim değil *Mersin İskelesi* adıyla anılan ve etrafında birkaç bina olan bir yer olduğu düşünülmektedir (Oğuz, 2006:17).

Mersin kent tarihi üzerine çalışmaları olan Nükhet ve Nuri Adıyeke (2004:107), Mersin ile ilgili farklı bir noktaya dikkat çekmektedir. Mersin kent tarihi oluşumu, genel kent tarihi özelliklerinin dışındadır. Buna göre, Mersin sürekliliği olmayan bir kenttir. Genel olarak kentlerin mekânsal ve tarihsel olarak birbiriyle ilişkili bir sürekliliği varken bu durum Mersin için geçerli değildir. Çok eski tarihine ve ilçeleri Silifke ve Tarsus’un sürekliliğine rağmen Mersin için bu durum geçerli değildir. Ortaçağ ve Klasik Osmanlı’da burada bir kente rastlanmamış, diğer bir ifadeyle Mersin tarihi bir süreklilik göstermemiştir (Adıyeke & Adıyeke, 2004:107). Süreklilik kavramını tarihsel değil de siyasal anlamda dikkate aldığımızda; Clifford Geertz etnik kimliğin kurulmasında, ortak kan bağının gerçekten varlığı değil fakat onun olduğuna duyulan inanç dolayısıyla sürekliliğine vurgu yapar (Özdemir, 2009:39). Mersin tarihi içerisinde adı geçen milletlere ve etnik kimliklere baktığımızda bu durumun kentte bir süreklilik oluşturmadığını söyleyebiliriz.

Mersin Osmanlı’dan günümüze iç ve dış göçlerle çok kimlikli bir yapıya sahip olmuştur. Resmi kayıtlara göre Mersin’de ilk ibadethane olarak Kilise (1852) Cami (1854)’den önce kurulmuştur (Oğuz, 2006:30-48). Bu dönemde Müslüman nüfus fazla olmasına rağmen, ticaretle uğraşanlar ağırlıklı olarak gayrimüslimlerden oluşmaktadır (Oğuz, 2006:70). Mersin’e ilk yerleşenlerin Rumlar olduğundan bahsedilmektedir. Sonrasında en kalabalık gayrimüslim cemaati Ermeniler oluşturmaktadır. Ayrıca, Maruniler, Nogaylar, Giritliler, Yahudiler, Mısırlılar ve Araplardan da söz edilmektedir (Oğuz, 2006:71-76). Mersin İskelesi, kuruluşundan itibaren Osmanlı Devleti’nin küçük bir örneği şeklinde çok farklı din, mezhep ve ırklardan oluşan bir mozaik şeklinde yapılanmıştır (Oğuz, 2006:77). Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasıyla beraber zamanla Rum ve Ermeni tüccarların yerini Arap tüccarlar ve büyük kentlerden gelen Türk

tüccarlar alsa da bölgedeki Türk asıllı tüccarların sayısı bir süre daha azınlık düzeyinde kalmıştır (Develi, 2008:184). Günümüzde ise, gayrimüslim cemaatinden geriye parmakla gösterilebilecek bir azınlıktan söz edebiliriz. 1980 sonrası iç göçlerle birlikte kentin yapısı daha çok dinsel, etnik, yöresel ilişki ağları temelli bir çeşitlenme göstermeye başlamıştır. Son yıllarda ise, Suriye’den gelen dış göç dalgası yaşanmıştır. Özellikle, geçici koruma altındaki Suriyelilerin oranı dikkat çekicidir. 21 Mart 2019 tarihli bir rapora göre, Mersin’de iki yüz binin üzerinde kayıtlı Suriyeli bulunmaktadır. Bu sayının kent nüfusuna oranı ise %11,34 olarak ölçülmüştür (Göç İdaresi, 2019).

Mersin üzerine çalışmış Ali Ekber Doğan (2002:181), kentin kentleşme sürecini dört döneme ayırarak inceler. İlki 1840’lardan 1. Dünya Savaşına kadar olan hızlı kuruluş ve gelişme dönemidir. Bu yıllarda kent, Çukurova bölgesinin başlıca iskelesi haline gelmiştir. Bölgede pamuk tarımının yaygınlaşması ile Adana-Mersin demiryolunun varlığıyla bölgenin dışa açılan kapısı olmuştur (Oğuztimur, 2009:1145). İkincisi, 1914-1950 yılları arası durgunluk dönemidir (Doğan, 2002:186). Bu dönemin en önemli olayı, 1950 yılında Mersin’de Müfide İlhan’ın Türkiye’nin ilk kadın belediye başkanı olmasıdır. Bu dönemde DP, Mersin’in farklı yapısıyla Türkiye’deki diğer şehirlerden ayrı olduğu vurgusu yapmaktadır (Pınar, 2012:466).

Üçüncüsü, 1950-1980 yılları arasındaki hızlı sanayileşme ve gelişme dönemidir (Doğan, 2002:189). 1960’larda modern limanın tamamlanması, 1987 yılında Serbest Bölge’nin açılması, ticaretin kısmen Beyrut’tan Mersin’e kayması gibi nedenler kentin Ortadoğu için önemli bir ticaret merkezi haline gelmesine yardımcı olmuştur (Levent, 2009:1131). Dördüncüsü ise, neo-liberal politikaların etkili olduğu dönemdir (Doğan, 1999:161). 1990’lı yıllarda kent ekonomisini ve sermaye birikim sürecini etkileyen dört önemli gelişme yaşanmıştır. Bunlar; Körfez Krizi sonrası Irak’a uygulanan ambargodan Mersin’in de olumsuz etkilenmesi, 1994’te Türkiye ekonomisinde yaşanan kriz ve 5 Nisan kararları, dokumacılık sanayinin gerilemesi ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden kente yönelen hızlı göçtür (Doğan, 2002:221). Bu yıllarda Mersin’e iş bulmak ya da terör dolayısıyla yükselen göç dalgası, kentin ekonomik kimliğini önemli ölçüde etkilemiştir. Ulaştırma ve lojistik faaliyetleri yanında, ucuz iş gücüne dayalı emek pazarının oluşması, sanayileşmenin ivme kazanmasına ve ekonomik yapının önemli bileşenleri olan finans ve ticaret sektörünün hızla gelişmesine neden olmuştur (Levent, 2009:1131). Bu dönemde, inşaat sektörü de kente yeni göç edenlerin ve kıyı kesimlerinde ikinci konut edinmek isteyenlerin talepleri çerçevesinde büyümüştür (Levent, 2009:1131). Son yıllardaki gelişmeler ise, özellikle 2000 sonrası uzun soluklu AK PARTİ iktidarı dönemi, bölgeyi yakından ilgilendiren Suriye iç savaşının etkileri, yıllar sonra ve ilk kez Mersin Büyükşehir Belediyesi’nin CHP’den MHP’ye (2014-2019) geçmesi gibi süreçlerden bahsedilebilir.

Küçük bir balıkçı kasabası olan Mersin, ilk yıllarında mekân olarak daha küçük fakat ekonomik olarak kendine yetebilen planlı bir kent görünümü çizmektedir (Atçeken, 2013:20).

Yıllar içerisinde bölgesel öneme sahip bir liman ve tarım kentine dönüşmüş; hinterlandı Ortadoğu ve Kafkaslar'a kadar uzanan kentin ticari faaliyetleri uluslararası gelişmelere çok duyarlı ve haliyle istikrarsız olagelmıştır. Bölgede hiç eksik olmayan savaşlar kentin dış ticaret hacmini olumsuz etkilerken, bu savaşları izleyen yeniden yapılanma dönemlerinde kendisine avantaj sağlamaya çalışmaktadır. Diğer yandan, ülkenin yaşadığı ekonomik ve politik krizlerin etkileri de kentte hemen hissedilmektedir. Mersin böylesi dönemlerde özellikle göçlere ev sahipliği yapmak zorunda kalmıştır.

Mersin yaşadığı bu değişimlere rağmen, TÜİK'in illere göre 2018 yılı ihracat rakamlarında 14. sırada yer almakta ve Türkiye'nin ekonomik olarak güçlü illerinden birisi sayılmaktadır (Mersin Haberci, 2018). Bugün Mersin, diğer kentlerle daha fazla yarışabilmek için tarım ve lojistik avantajlarının yanına gıda, turizm ve inşaat sektörlerini de eklemeye çalışmaktadır. Bu durumun bir sonucu olarak, kent üzerinde söz sahibi olmak isteyen yeni aktörler ortaya çıkmaktadır. Diğer yandan, göçle kente gelenler kendi mekânlarını ve dayanışma ağlarını yaratarak farklı sosyal baskı grupları oluşturmaktadır.

Mersin'in bu özgün durumu, en çarpıcı biçimde kentin yerel siyasetinde gözlemlenebilir. Özellikle, on beş yıla yakın süredir iktidarda olan AK PARTİ'nin yerel seçimlerde birçok ilin belediye başkanlığını kazanmış olmasına rağmen, Mersin Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nı kazanamamış olması çarpıcıdır. AK PARTİ'nin kazandığı tek belediye, ilin en küçük ilçelerinden Aydıncık olabilmıştır. Kentin bu yönlü çok çeşitli kültürel, ekonomik ve politik özgünlüğü, Mersin'i Türkiye'deki birçok kentten ayırmaktadır.

Bu bağlamda, Mersin'in özgünlüğünü göstermeye yardımcı olacak yerel ve genel seçimlerin incelemesine geçmeden önce mekânsal bir genellemeyle bu farklılığa kısaca değinilebilir. Kentin kuzey kesimi, özellikle Toroslar ilçesi ağırlıklı olarak MHP'nin, güneybatısı CHP'nin ve güneydoğusunda ise HDP'nin, yine kentin kırsal bölgelerinde AK PARTİ, MHP ve CHP'nin görece olarak güçlü olduğu görülmektedir. Fakat bu genelleme kendi mekânsal gerçekliğinde de birçok kez farklılaşmaktadır. Örneğin, Akdeniz ilçesi son iki dönem HDP tarafından yönetilmesine rağmen, Adanalıoğlu, Karacailyas, Karaduvar ve Kazanlı mahallelerinde ağırlıklı olarak Arap-Alevi vatandaşları yaşamakta ve çoğunlukla CHP'ye oy vermektedir. Adı kentsel yenilemeyle Türkiye gündemine gelen ve kentin lojistik gelişimini artırmak için dönüştürülmeye çalışılan Çay, Çilek ve Özgürlük mahallelerinde Kürt kökenli vatandaşlar ikamet etmekte ve çoğunlukla HDP'ye oy vermektedirler. Bu ayrımın da kendi içinde mikro mekânsal değişikliklerini dikkate almak gerekir. Yörükler, Arap Alevileri, Anadolu Alevileri, Güneydoğu Anadolu'dan ve İç Anadolu'dan gelen Türk ve Kürt göçmenler her biri yerel siyasete genellikle kültürel aidiyetleri bağlamında müdahil olmayı tercih etmektedirler (Bayraktar, 2011:56).

Tablo 3.1'de, Türkiye'de yapılan son sekiz dönemin genel seçim sonuçları yer almaktadır. Bu tablo, Mersin'in siyasal yapısına ilişkin özgünlüğü göstermesi açısından son derece ilginçtir.

Bu bağlamda, Türkiye genelinde yapılan son yedi seçimde Mersin'in çok kimlikli yapısının ve Türkiye'den farklı oy tercihinin seçim sonuçlarına yansıdığı açık bir şekilde görülmektedir. Mersin'de CHP, MHP ve HDP'nin ülke genelinden her zaman daha yüksek oy alırken AK PARTİ ülke genelinden daha az oy almaktadır. Diğer yandan, kentin çok az ölçüde muhafazakâr kimliğe sahip olduğunu iddia edebiliriz. Bunun en belirgin örneği, 1995 ve 1999 genel seçimlerinde ciddi yükseliş gösteren FP'nin ağırlığının kentte hissedilmemesidir. Tablo 3.1'de dikkat edilmesi gereken önemli noktalardan birisi de, Mersin özelinde partilerin birbirine çok yakın oy oranlarına sahip olmasıdır. Ülke genelinde istedikleri sonuçlara ulaşmakta zorlanan CHP ve MHP kentte çoğunlukla ilk sıralarda yer almaktadır. Diğer yandan, AK PARTİ'nin kentte ülke ortalamasının çok altında oy oranına sahip olsa da, geçen seçimler boyunca temsil gücünü arttırdığı ve son seçimlerde birinci parti olduğu görülmektedir.

Tablo 3.1. Yıllara Göre Genel Seçimler: Türkiye ve Mersin Sonuçları

Yıllara Göre GENEL Seçimler	1. Parti %	2. Parti %	3. Parti %	4. Parti %	5. Parti %	6. Parti %	7. Parti %
1995 Türkiye	RP 21,4	ANAP 19,7	DYP 19,2	DSP 14,6	CHP 10,7	MHP 8,2	HADEP 4,2
1995 Mersin	ANAP 18,63	DYP 17,68	MHP 15,92	CHP 14,43	DSP 13,27	RP 10,68	HADEP 7,89
1999 Türkiye	DSP 22,9	MHP 17,89	FP 15,41	ANAP 13,22	DYP 12,01	CHP 8,71	HADEP 4,75
1999 Mersin	MHP 28,38	DSP 19,35	CHP 12,31	DYP 10,97	ANAP 10,88	HADEP 8,84	FP 5,21
2002 Türkiye	AK PARTİ 34,43	CHP 19,41	DYP 9,54	MHP 8,35	GP 7,25	DEHAP 6,14	-
2002 Mersin	CHP 24,74	MHP 18,42	AK PARTİ 18,07	DEHAP 9,53	DYP 8,74	GP 6,89	-
2007 Türkiye	AK PARTİ 46,58	CHP 20,88	MHP 14,27	DP 5,42	Bağımsız 5,32	-	-
2007 Mersin	MHP 30,56	AK PARTİ 27,16	CHP 24,67	DP 5,47	Bağımsız 6,60	-	-
2011 Türkiye	AK PARTİ 49,8	CHP 26,0	MHP 13,0	Bağımsız 6,4	-	-	-
2011 Mersin	AK PARTİ 32,0	CHP 31,9	MHP 23,1	Bağımsız 9,7	-	-	-
2015 Haziran Türkiye	AK PARTİ 41,0	CHP 25,0	MHP 16,3	HDP 13,2	-	-	-
2015 Haziran Mersin	CHP 28,7	AK PARTİ 26,4	MHP 24,5	HDP 17,9	-	-	-
2015 Kasım Türkiye	AK PARTİ 49,5	CHP 25,3	MHP 11,9	HDP 10,8	-	-	-
2015 Kasım Mersin	AK PARTİ 31,7	CHP 30,1	MHP 21,0	HDP 15,0	-	-	-
2018 Haziran Türkiye	AK PARTİ 42,6	CHP 22,6	HDP 11,7	MHP 11,1	İYİ 10	-	-
2018 Haziran Mersin	AK PARTİ 28,6	CHP 26,8	HDP 16,9	İYİ 13,6	MHP 12,8	-	-

(Secim.haberler.com, 2019a)

Türkiye yerel seçimleri sonuçlarının son beş dönemi, Tablo 3.2'de yer almaktadır. Bu tabloda öncelikle, yerel seçimlerde özellikle belediye başkanlığında, aday figürünün önemli

olduğu göz önüne alınmalı ve Mersin Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçimleri bu kurgu üzerinden tekrar değerlendirilmelidir. 1999, 2004, 2009 seçimlerinde önce DSP'den sonra CHP'den Büyükşehir Belediye Başkanı olan Macit Özcan'ın Arap-Alevi olduğu ve bu oyları kazanmasında önemli rolü vardır. Yine, kentteki Kürt nüfusun etkisiyle HADEP, 1999 yerel seçimlerinde oyların %17,5'ini alarak büyükşehir belediye başkanlığını kazanmaya çok yaklaştı (Ayata & Ayata, 2002:144).

Diğer yandan, yerel seçim sonuçlarını en açık biçimde anlamamızı sağlayacak şey, Mersin İl Genel Meclisi oy dağılımı sonuçlarıdır. Çünkü kent merkezi ve kırsal oyların tamamı il genel meclisinde temsil edilmektedir. Buna göre, MHP'nin kırsaldaki oyların, diğer deyişle Yörük oylarının büyük bir çoğunluğunu sahip olduğunu Mersin İl Genel Meclisi'ndeki etkinliğinden görebilmekteyiz. 2014 yerel seçimlerinde de MHP'nin Tarsus eski belediye başkanı Burhanettin Kocamaz'ın Mersin Büyükşehir Belediye başkanlığını kazanmasını hem yerel aday etkisi hem de Yörük oylarının belirleyiciliği üzerinden yorumlayabiliriz.

Mersin'in bir diğer özgün tarafı da siyasal çekişmelerde görülmektedir. CHP ve İYİ Parti'nin Millet İttifakı olarak girdikleri 2019 yerel seçimlerinde, Mersin Büyükşehir Belediyesi 5 yıl sonra tekrar CHP'li bir belediye olmuştur. Yine, 25 yıl sonra Tarsus ilçesini de CHP kazanmıştır. Bu başarının arkasında AK PARTİ ve MHP'nin kurduğu Cumhur İttifakı anlaşmazlığının önemli etkisi olduğu görülmektedir. Cumhur ittifakı, aday olarak MHP'nin Toroslar Belediye Başkanı Hamit Tuna'yı aday göstermesi üzerine Burhanettin Kocamaz, eski partisine rakip olarak Millet ittifakı üyesi İYİ Parti'den aday olmak istemiş ama adaylık başvuru süresini kaçırınca DP'den aday gösterilmeye çalışılmış Yüksek Seçim Kurulu iki başvuruyu da reddetmiştir. Ardından Burhanettin Kocamaz, DP'den aday olan Ayfer Yılmaz'ı desteklemiştir (T24.com.tr, 2019). Başka çekişmeli bir durum da Millet İttifakı'nda yaşanmıştır. Mersin'in pek çok ilçesinde İyi Parti ve CHP'nin ayrı olarak seçimlere katılmasının da etkisiyle büyükşehir meclis üyeliği sandalye dağılımında Cumhur İttifakı'nın gerisinde kalmıştır (Mersinhaberci, 2019).

Tablo 3.2. Yıllara Göre Yerel Seçimler: Türkiye İl Genel Meclisi, Mersin Büyükşehir Belediyesi ve Mersin İl Genel Meclisi Sonuçları

Yıllara Göre YEREL Seçimler	1. Parti %	2. Parti %	3. Parti %	4. Parti %	5. Parti %	6. Parti %	7. Parti %
1999 Türkiye Yerel Seçimler	DSP 18,7	MHP 17,1	FP 16,4	ANAP 15	DYP 13,2	CHP 11	HADEP 3,4
1999 Mersin Büyükşehir	DSP 19,3	CHP 18,4	MHP 18,2	HADEP 17,5	ANAP 12,7	FP 6,5	DYP 4,5
1999 Mersin İl Genel Meclisi	MHP 29,4	DSP 16,9	CHP 14,8	ANAP 12,5	DYP 11,7	HADEP 6,2	FP 5,1
2004 Türkiye Yerel Seçimler	AK PARTİ 41,6	CHP 18,2	MHP 10,4	DYP 9,9	SHP 5,1	SP 4	-
2004 Mersin Büyükşehir	CHP 34	SHP 22,5	AK PARTİ 19,9	MHP 18,5	-	-	-

Tablo 3.2. (devamı)

2004 Mersin İl Genel Meclisi	MHP 27	AK PARTİ 25	CHP 23	SHP 9,9	DYP 6,5	-	-
2009 Türkiye Yerel Seçimler	AK PARTİ 38,3	CHP 23	MHP 15,9	DTP 5,7	SP 5,2	-	-
2009 Mersin Büyükşehir	CHP 30,8	MHP 24,7	AK PARTİ 21,1	DTP 18	-	-	-
2009 Mersin İl Genel Meclisi	MHP 31,3	AK PARTİ 25,3	CHP 22,6	DTP 10,3	-	-	-
2014 Türkiye Yerel Seçimler	AK PARTİ 45,6	CHP 27,8	MHP 15,2	BDP 4,1	SP 2	HDP 1,9	-
2014 Mersin Büyükşehir	MHP 32	CHP 28,3	AK PARTİ 28	BDP 9,6	SP 0,6	-	-
2014 Mersin İl Genel Meclisi	MHP 31,1	CHP 28,4	AK PARTİ 26,7	BDP 10,9	SP 0,8	-	-
2019 Türkiye Yerel Seçimler	AK PARTİ 44,3	CHP 30,1	İYİ 7,4	MHP 7,3	HDP 4,2		
2019 Mersin Büyükşehir	CHP 45,1	MHP 40,1	DP 12				
2019 Mersin İl Genel Meclisi	CHP 37,5	MHP 30,5	İYİ 11,1	AK PARTİ 8,5	HDP 6,3	DP 4,1	

(Secim.haberler.com, 2019b)

Sonuç olarak, Mersin'in kentleşme tarihi için dile getirilen sürekli olmama durumu adeta kentin günümüzdeki siyasal, ekonomik ve sosyal yapısını ortaya koyan kaderi gibidir. Mersin'in ilk kurulduğu yıllardan bu yana, kentin sakinleri büyük ölçüde değişmiştir. Gayri müslim cemaat yerini, etnik ve yöresel ilişki ağlarına sahip yeni sakinlerine bırakmıştır. Bu çeşitliliğe Suriye iç savaşından kaçan Suriyeli göçmenleri de eklemek gerekir. Bu haliyle Mersin, Türkiye'nin pek çok kentinden farklıdır. Bu farklılığı seçim sonuçları üzerinden de okumak mümkündür. Mersin'in oy tercihi laik-muhafazakâr, merkez-çevre ya da sağ-sol gibi ideolojik temellerden çok;³¹ etnik, yöresel (alt-kimlik), hemşehrlik aidiyetleri ve kent siyasetine özgü siyasal çekişmeler üzerinden ilerlemektedir.

³¹ Ali Çarkoğlu ve Gamze Avcı'nın 2002 yılında "An Analysis of the Electorate from a Geographical Perspective (Coğrafi Açıdan Seçmenlerin Analizi)" adlı çalışmalarında Mersin'in içerisinde bulunduğu bölgede merkez-sol – mufazakar sağ ayrımının az olduğu ve ayrıca merkezin çevreye karşı daha fazla desteklendiği ortaya konmuştur (Çarkoğlu & Avcı, 2002:128).

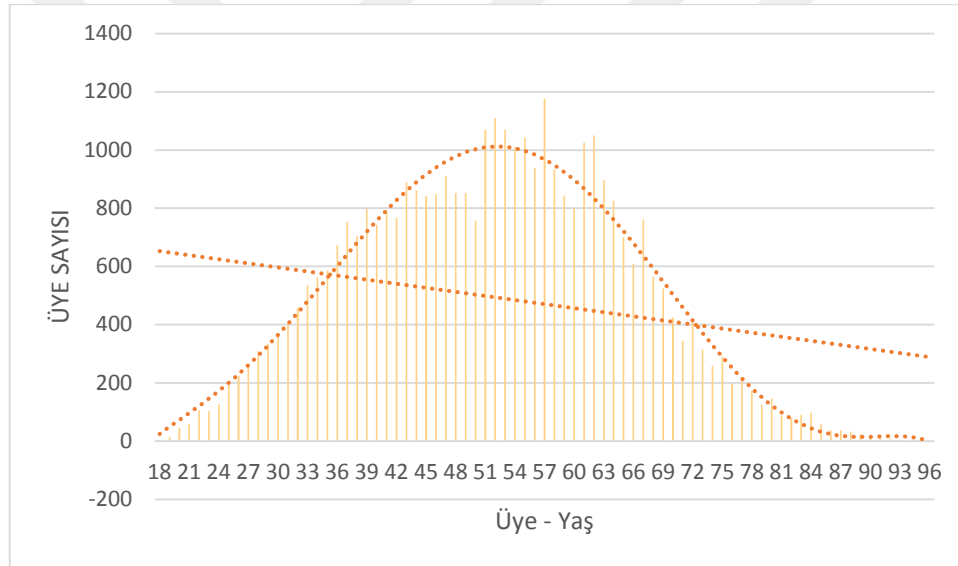
4. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölüm, Mersin CHP üye verileri ve Mersin CHP Gençlik Kolları'nda faaliyet gösteren gençlerle gerçekleştirilen mülakatlardan oluşmaktadır. İlk olarak, Mersin CHP üye verileri değerlendirilerek CHP'de alanın ve oyunun kuralları ortaya konmuştur. Sonrasında, Mersin Gençlik Kolları'ndaki gençlerle gerçekleştirilen mülakatlardan elde edilen bilgiler, Bourdieu yaklaşımı üzerinden çalışmanın iddiasını tartışmak üzere değerlendirilmiştir.

4.1. Mersin CHP Üye Verilerinin Analizi

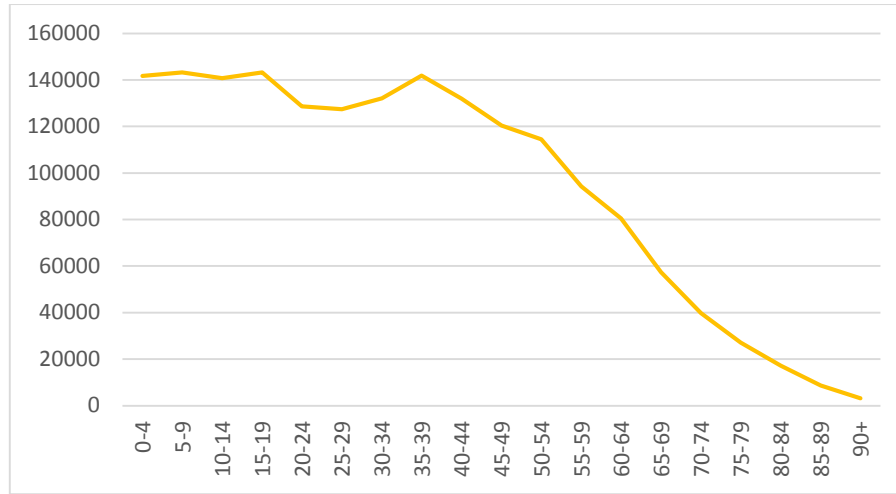
Söz konusu veri seti 2002 ile 2017 yılları arasını kapsayan Mersin CHP'ye üye 37.172 kişiden oluşmaktadır.

4.1.1. Verilerin Yaş Grafiğine Göre Değerlendirilmesi

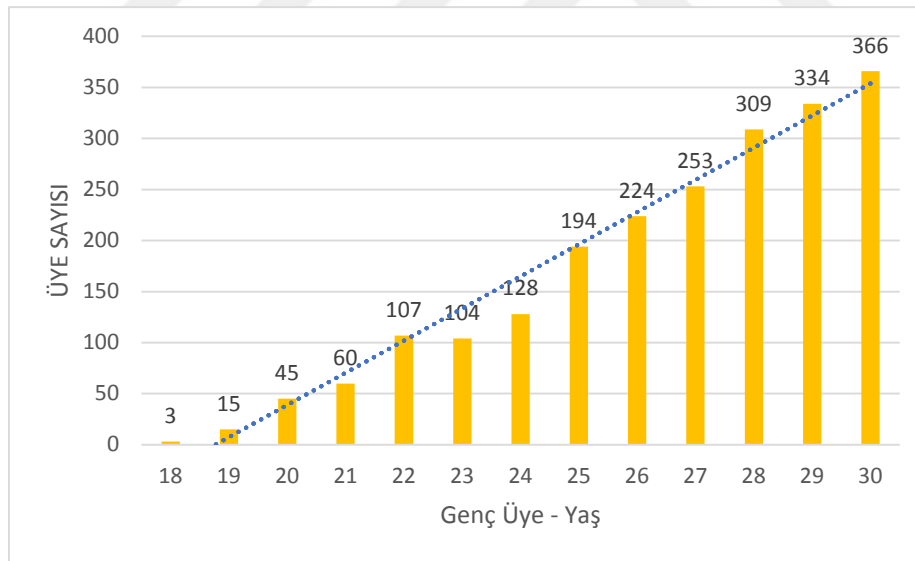
Grafik 4.1. Üye Yaş Grafiği

Grafik 4.1, hangi yaş aralığında ne kadar üye olduğunu göstermektedir. Grafikte yer alan 37.172 kişinin yaşları ortalaması 51,8'dir. En fazla üyenin olduğu yaş ise, 1.176 kişi ile 57'dir. En az üyeye sahip yaşların aynı zamanda en düşük ve en yüksek yaş ölçeğinde yer aldığı görülmektedir. Buna göre; 96 yaşında en yaşlı 1 üye, 18 yaşında en genç 3 üye bulunmaktadır. Bu grafikte dikkati çeken en önemli ayrıntı, bu sayıların Mersin Nüfus istatistikleriyle uyumsuz olmasıdır. Mersin nüfus oranını içeren 2017 yılı grafiği (Grafik 4.2) ile 2017 yılına ait üye yaş grafiğinin (Grafik 4.1) birbirlerinden çok farklı olduğu görülmektedir.

Grafik 4.2. Mersin Nüfusu Yaş Grubu Grafiğı

Grafik 4.2, Mersin nüfusu yaş grubu grafiğini göstermektedir. Buna göre, 15-19 yaş toplamı %8 ile en yüksek oranı oluşturmaktadır. 90 sonrası yaş ise %0,2 ile en düşük nüfusu temsil etmektedir. Yine üye grafiğinde en yüksek oranı temsil eden 57 yaş (55-59 yaş oranı %5), Mersin grafiğinde azalış trendindeki yaş grupları içerisinde yer almaktadır. Bu iki grafik, çok net bir şekilde birbirinden farklıdır.

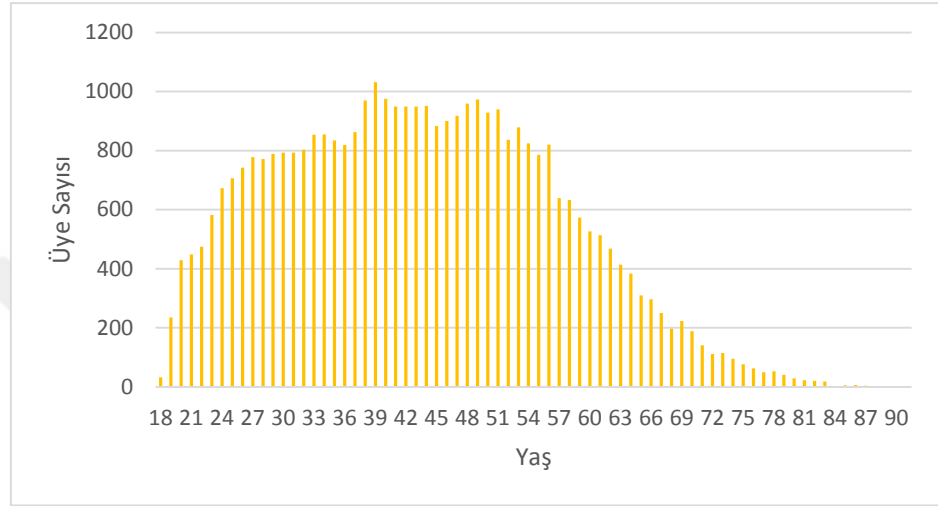
Grafik 4.3. Genç Üye Yaş Grafiğı

Grafik 4.3, gençlerin yaşlara göre ne kadar üyeye sahip olduğunu göstermektedir. Buna göre, 18-30 yaş aralığındaki gençlerin toplam sayısı 2.142 olarak ölçülmüştür. Bu sayı toplam üye sayısının %5,8'ine denk düşmektedir. Genç üyeler içerisinde en az üyeye sahip yaş 3 üyeye 18 iken en fazla üyeye sahip yaş 387 ile 30 yaşına aittir. Ayrıca grafikte, doğrusal olarak gençlerin üyeliklerinin yaş ile orantılı olarak neredeyse istisnasız arttığı görülmektedir. Bu tablonun diğeri bir değerlendirmesi, gençlerin kendi içerisindeki yaş ortalamalarında görülmektedir. Buna göre,

18-30 yaş arasındaki gençlerin yaş ortalaması 26,7 olarak ölçülmüştür. Bu durum, gençlerin kendi yaş grupları içerisinde bile daha “yaşlı” olduğunu göstermektedir.

4.1.2. Verilerin Üye Olma Tarihine Göre Değerlendirilmesi

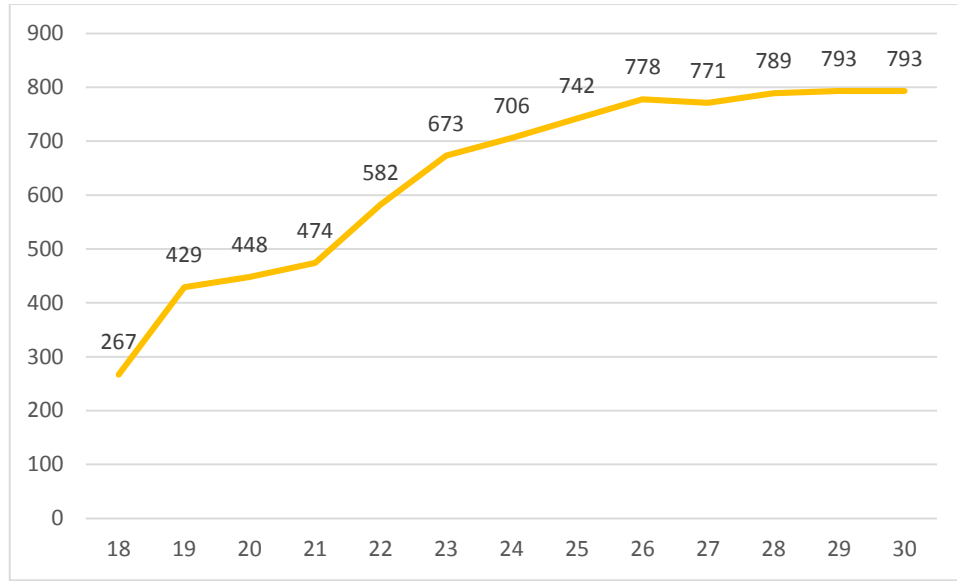
Bu bölüm, tüm parti üyelerinin ve genç üyelerin kaç yaşında partiye üye oldukları ve ne kadar süredir partili olduklarını ortaya koymaktadır³².

Grafik 4.4. Üyelerin Kaç Yaşında Üye Olduğu Grafiği

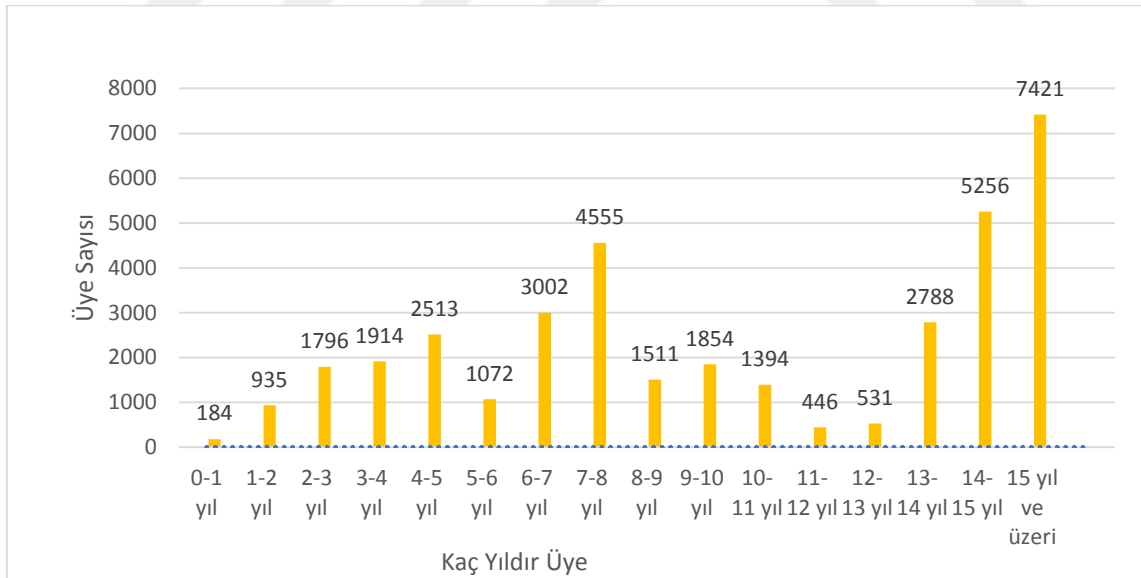
Grafik 4.4, bireylerin kaç yaşında üye olduğunu göstermektedir. Buna göre, en az üye olunan yaş 1 kişi ile 91 yaşı iken en çok üye olunan yaş 1.032 kişiyle 38 yaşı olarak ölçülmüştür. 35 – 50 yaş aralığında ortalama üye olma yaşının 934 civarı olduğu görülmektedir. 18-30 yaş arasında üye olma oranı %20 ve 35-50 yaş arasında %40 iken ilerleyen yaşlarda bu oranın azalmaya başladığı görülmektedir. Bu grafiği çalışma için önemli kılan 37.172 üyenin yaşa göre ortalamasının 42,4 çıkmasıdır. Partiye üye olma yaşı, parti yaş ortalaması olan 51,8’den 10 yaş daha genç bir ortalama tekabül etmekte ve Mersin nüfus grafiğine daha çok uygunluk göstermektedir.

³² Verilerin dijital ortama aktarılmasının 2002 yılında başladığı ve eski üye kayıtlarının da bu tarihten itibaren üye olarak gösterildiği görülmektedir. Bu nedenle, en eski üyelik tarihi 2002 yılı olduğundan, 2002 yılı üyelik tarihleri “15 ve 15 +” kategorisi içerisinde gruplandırılmıştır.

Grafik 4.5. Gençlerin Kaç Yaşında Üye Oldukları Grafiğı

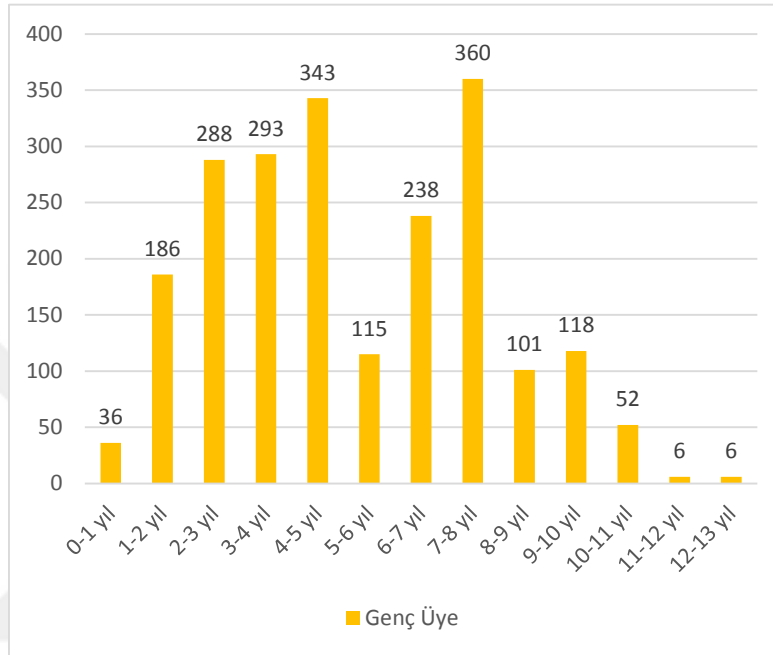
Grafik 4.5, gençlerin kaç yaşında üye olduğunu göstermektedir. Buna göre, en az üye olunan yaşı 267 üye ile 18 yaşı, en yüksek üye olunan yaşı 793 üye ile 30 yaşı olarak ölçülmüştür. Gençlerin partiye üye olma yaşları ortalaması ise 22,1'dir. Buna göre, gençlerin partiye üye olma yaşları ortalaması, parti içerisindeki gençlerin yaş ortalaması olan 26,7'den yaklaşık 5 yaş daha genç bir ortalamaya tekabül etmektedir.

Grafik 4.6. Bireylerin Kaç Yıldır Üye Olduğı Grafiğı

Grafik 4.6, mevcut üyelerin kaç yıldır üye olduklarını göstermektedir. Buna göre, en fazla üyeliğın bulunduğu grup 15 yıldan fazla süredir üyelikte bulunan 7.421 üyeye aittir. Diğer bir ifadeyle bu oran toplam üyeliğın beşte birini (%20) oluşturmaktadır. Bu veri, bireylerin partiye bir defa üye olduktan sonra üyeliklerini uzun yıllar devam ettirdiğini göstermektedir. En az

üyelikte kalınan yaş grubu ise, henüz 1 senesini bile doldurmayan 184 üyeye aittir. Grafikte ilgili diğer bir değerlendirme ise; partide 5 ve daha fazla yıl üyeliğı bulunan üyelerin toplam üyeliğı oranın yaklaşık (%67) üçte ikisini oluşturmaktadır. Bu durum, partide büyük bir çoğunluğun 5 yıl ve üstü bir süredir partiyle resmi ilişkisini sürdürdüğünü göstermektedir. Daha çarpıcı olarak, toplam üyelik süresinin üye sayısına oranına göre; ortalama üyelik süresi 9,4 yıl olarak hesaplanmıştır. Bu verilerin dışında grafik dağılımının düzensiz olduğunu söylemek mümkündür.

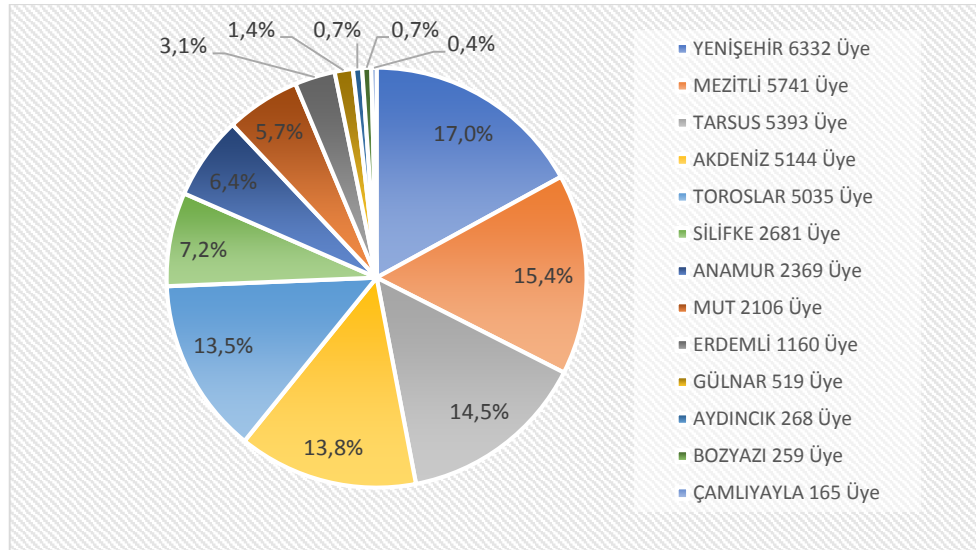

Grafik 4.7. Gençlerin Kaç Yıldır Üye Olduğı Grafiğı

Grafik 4.7, gençlerin kaç yıldır üye olduklarını göstermektedir. Buna göre, 2.142 genç üye içerisinde en az temsili; partiye 18 yaşında girip 30 yaşında hala parti üyeliğini devam ettiren ve 12-13 yıl grubunda yer alan 72 üye oluştururken, en yüksek temsili 7-8 yıl parti üyeliğini devam ettiren 360 üye oluşturmaktadır. Grafiğı göre artış eğilimi 5-6 yıl grubunda hızlı bir şekilde düşüş göstermekte ve tekrar ivme kazanmaktadır. Benzer durum bütün üyelerin temsil edildiğı grafikte de yer almaktadır. Son olarak grafiğı göre; genç üyelerin ortalama en az 4,7 yıl üye kaldıklarını söylemek mümkündür.

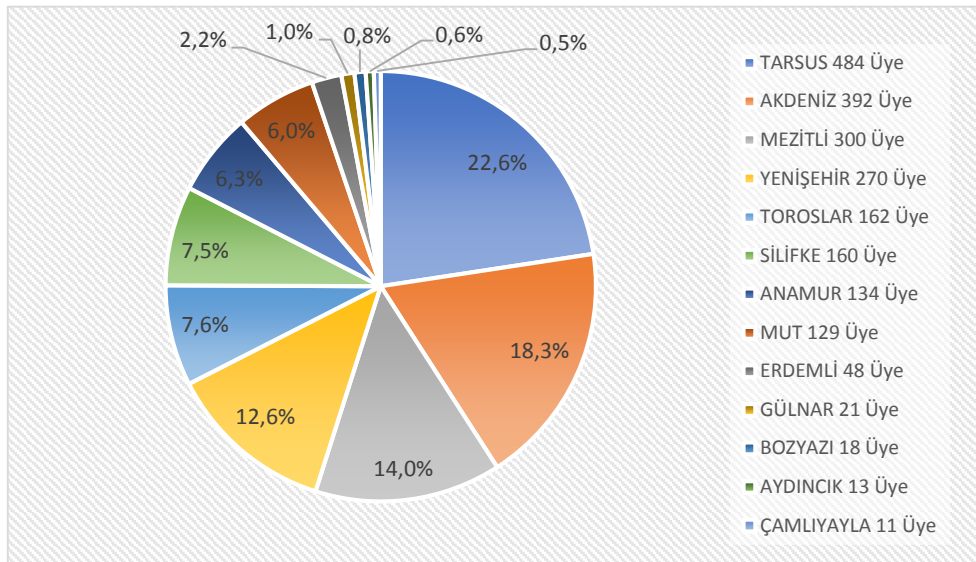
4.1.3. Verilerin İlçelere Göre Değerlendirilmesi

İlçelere göre incelemede bütün üyelerin ve genç üyelerin verileri tek tek ve karşılıklı olarak değerlendirilmiştir.

Grafik 4.8. Üye ve İlçe İlişkisi Grafiği

Grafik 4.8, üyelerin hangi ilçede ikamet ettiğini göstermektedir. Buna göre, 2014 yerel seçimlerinde %42,8 oy alan CHP'nin Mersin'deki kalesi olarak bilinen Yenişehir 6.332 üye ile en çok üyeye sahip ilçe olmuştur. 2014 yerel seçimlerine göre %43,8 oy olan Mezitli 5.741 üyeye en yüksek üyeye sahip ikinci ilçe olarak göze çarpmaktadır. Üçüncü sıradaki ilçe ise, 5.393 üye ile Mersin'in 2017 nüfus sonuçlarına göre en büyük ilçesi olan Tarsus'tur. Diğer ilçelerin sıralaması da önemli ölçüde nüfus oranıyla ve partinin ilçedeki etkinliğiyle uyumlu olarak değişiklik göstermektedir.

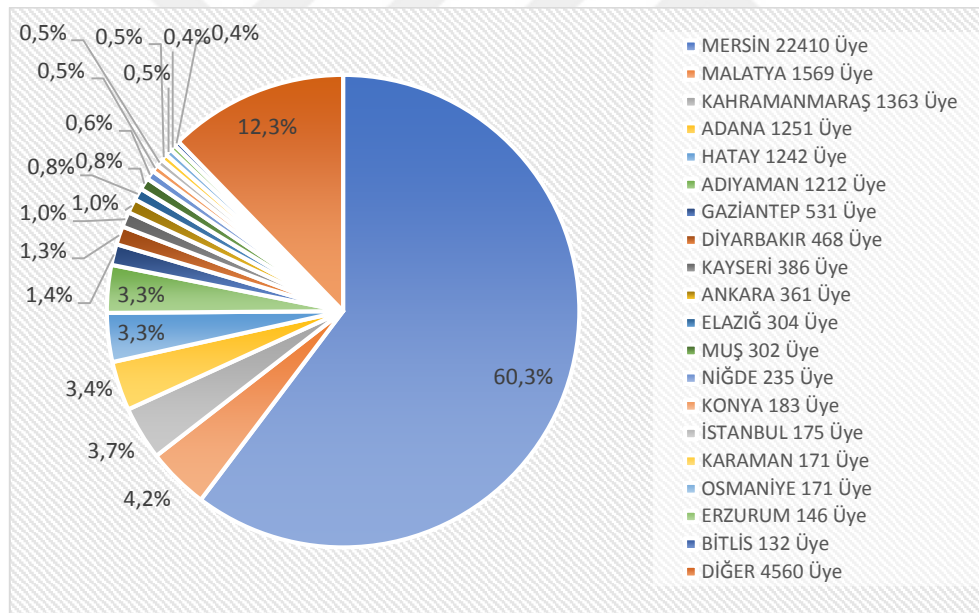
Grafik 4.9. Genç Üye ve İlçe İlişkisi Grafiği

Grafik 4.9, genç üyelerin hangi ilçede ettiğini göstermektedir. Buna göre; Tarsus'un 484 üye ile birinci ilçe olduğu görülmektedir. Her ne kadar Tarsus nüfus olarak Mersin'in en büyük

ilçesi (%18,7) ve bir dönem sosyal demokrat parti yönetiminde olsa da son beş seçim dönemi (1994-2019) boyunca MHP'li bir belediye başkanı tarafından yönetilmesi dolayısıyla birinci ilçe olması dikkat çekicidir³³. İkinci en çok genç üyeye sahip ilçe, Mersin'in nüfusa göre en büyük üçüncü ilçesi (%15) ve 2004 yılında CHP'nin belediye başkanlığında olan Akdeniz'dir. Üçüncü en yüksek üyeye sahip ilçe ise, özellikle partinin gençlik yapılanmasında en etkili olduğu iddia edilen Yenisehir olması yine çarpıcı bir veri olarak dikkat çekmektedir. Diğer ilçeler, nüfusa ve partinin ilçedeki etkinliğine göre nispeten uyumlu bir dağılım içermektedir.

4.1.4. Verilerin Doğum Yerlerine Göre Değerlendirilmesi

Üye verilerinin şehirlere göre değerlendirilmesinde dikkat edilmesi gereken birkaç nokta yer almaktadır. Birincisi, şehirlerin hepsini grafiğe yerleştirmenin güç olması dolayısıyla anlamlı fark yaratacak oranda olan şehirler dikkate alınmış ve geri kalan şehirler ise “diğer” olarak adlandırılmıştır. İkinci olarak, Türkiye dışında doğan üyeler “yabancı ülke” kategorisinde değerlendirilmiştir.

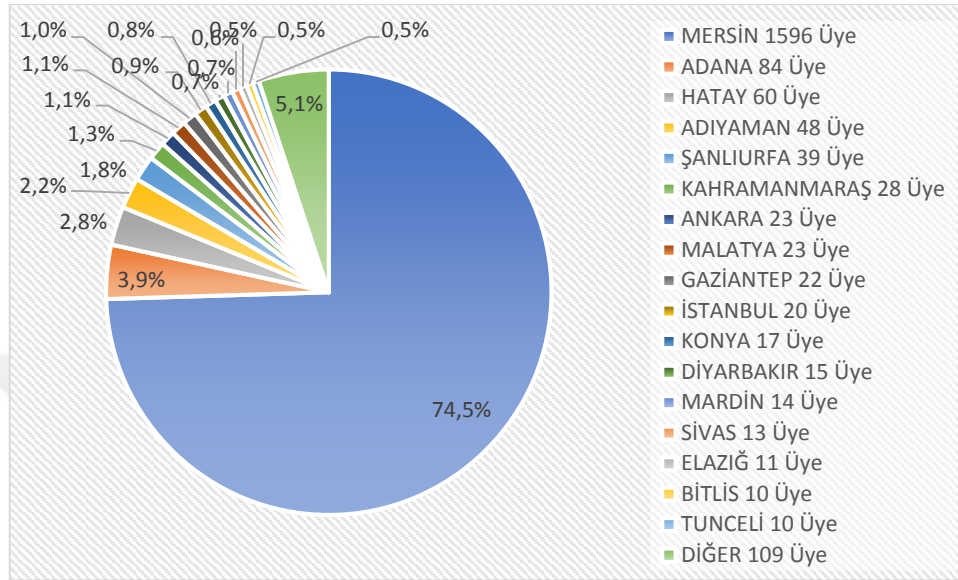

Grafik 4.10. Üye ve Doğum Yeri İlişkisi Grafiği

Grafik 4.10, üyelerin hangi şehirde doğduğunu göstermektedir. Buna göre; 22.410 üye ile en yüksek üyeye sahip şehrin Mersin olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, Mersin %60,3 oranında bir ortalama ile temsil edilmektedir. Grafik 5.10'a göre; en azından Mersin doğumlu bireylerin, üye sayısı bağlamında, çok büyük etkisinin olduğu görülmektedir. Ardından, %4,2 gibi bir ortalama ve 1.569 üye ile Malatya gelmektedir. Üçüncü büyük üyeye sahip şehir ise, %3,7 gibi

³³ 2020 yerel seçimlerinde

bir ortalama ve 1.363 üye ile Kahramanmaraş'tır. Grafiğe üye sayısı 100 ve üzeri olan iller dâhil edilmiştir. Üye sayısı 100 ve üzeri fakat Mersin'in dâhil edilmeği şehirler örneklemin %27,4'ünü oluşturmaktadır. Grafikte değeriendirilmeyen ve "diğer" kategorisinde yer alan şehirler ise, örneklemin yalnızca %12,3'ünü oluşturmaktadır.

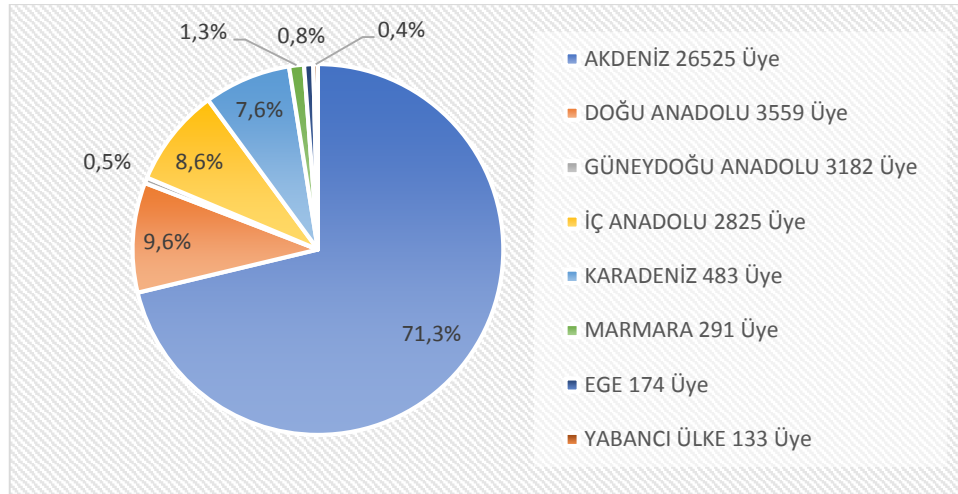

Grafik 4.11. Genç Üye ve Doğum Yeri İlişkisi Grafiği

Grafik 4.11, genç üyelerin hangi şehirlerde doğduğunu göstermektedir. Buna göre, en çok üyeye sahip ilin %74,5 gibi çok büyük bir oranla (1.596 üye) Mersin'e ait olduğu görülmektedir. İkinci en çok üyeye sahip şehir ise, %2,8 oranı ve 84 üyeyle Mersin'in komşusu Adana'dır. Üçüncü şehir ise, %2,2 oranı ve 60 üyeyle Hatay'dır. Grafiğe üye sayısı 10 ve üzeri olan iller dâhil edilmiştir. Bu illerin sayısı ise ilk üç ilden sonra %1 civarı ve altı olarak ölçülmüştür. Grafik 4.11'de yer alan "diğer" kategorisindeki illerin toplam üye sayısı 109 ve %3,9 orana sahiptir. Bu verilerden hareketle, gençlerin büyük bir çoğunluğunu Mersin doğumlu üyeler oluşturmakta, diğer iller ise çok düşük düzeyde temsil edilmektedir. Diğer yandan Grafik 4.11 ile Grafik 4.10 birlikte değeriendirildiğinde, Mersin'den sonra gelen illerin sıralaması iki grafikte de birbirinden farklı görünmektedir.

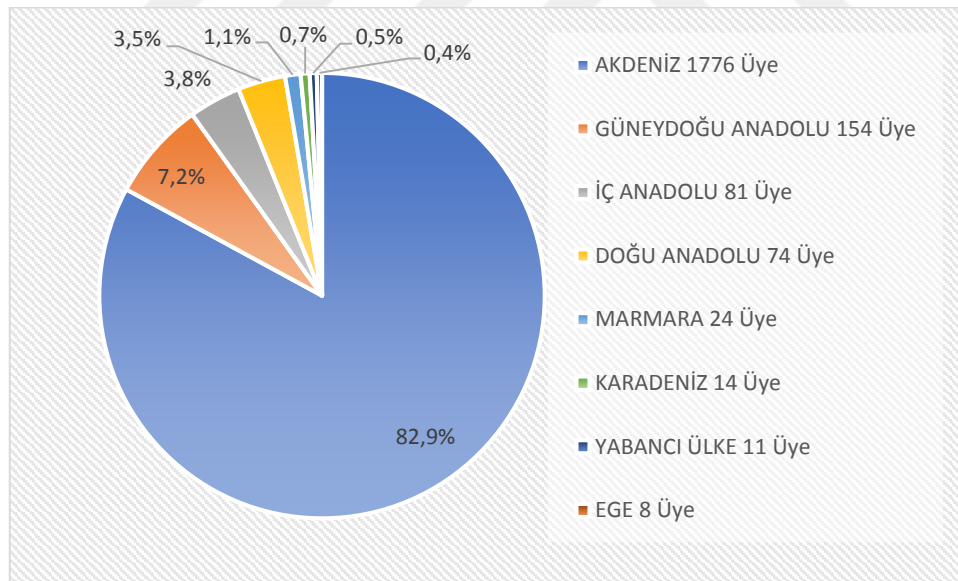
4.1.5. Verilerin Doğum Yeri Bölgelerine Göre Değeriendirilmesi

Üye şehir bilgilerinin daha anlamlı bir biçimde değeriendirilebilmesi için şu an resmi olarak uygulanmasa da, çalışmada Türkiye yedi coğrafi bölgeye ayrılarak incelenmiştir. Türkiye dışında doğan üyeler ise, "yabancı ülke" kategorisi içerisinde değeriendirilmiştir.

Grafik 4.12. Üye ve Bölge İlişkisi Grafiğı

Grafik 4.12, üyelerin hangi bölgede doğduklarını göstermektedir. Buna göre, en çok üyeye sahip bölge 26.525 üye ve %71,3 oranla Akdeniz’dir. Bu bölgenin çalışma alanı olan Mersin’i de içermesi ve dolayısıyla 22.410 üyenin kendi başında %84,4’ünü içerdiğini dikkate almak gerekir. 3.559 üye ve %9,6 oranla Doğu Anadolu bölgesi en çok üyeye sahip ikinci bölgedir. En az üyeye sahip kategorisinde ise 133 üye ile “yabancı ülke” yer almaktadır.

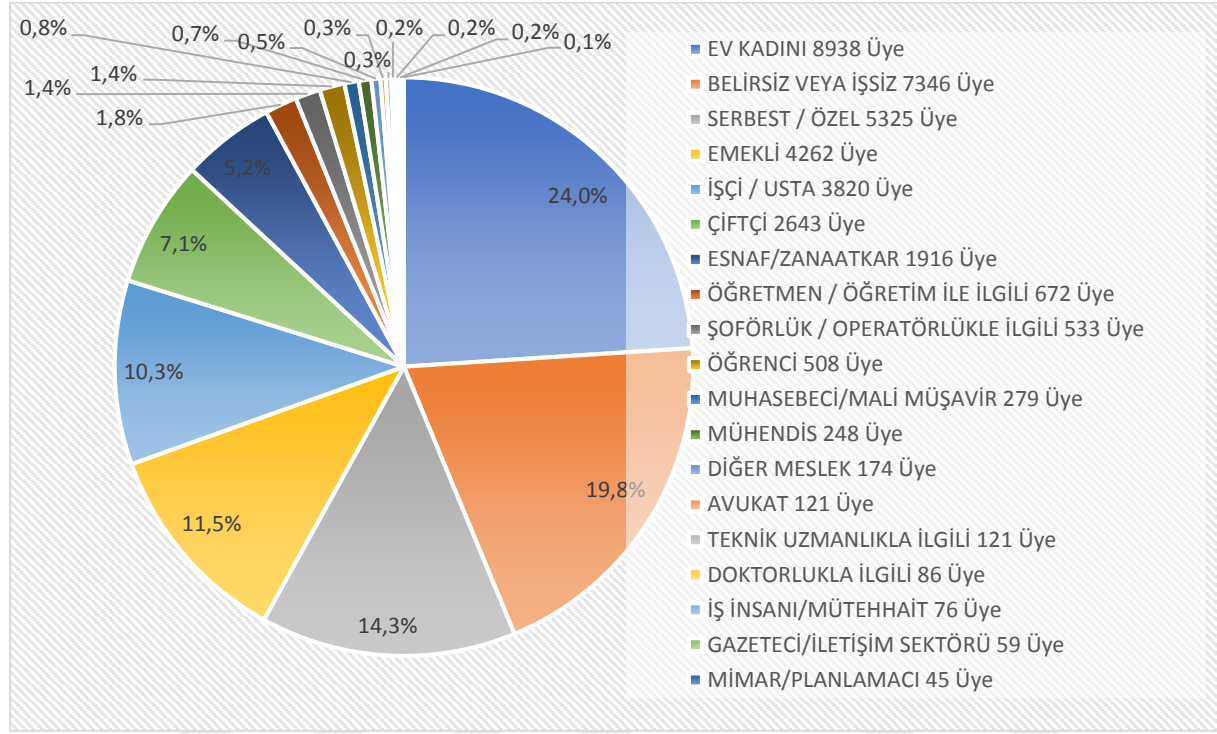

Grafik 4.13. Genç Üye ve Bölge İlişkisi Grafiğı

Grafik 4.13, genç üyelerin hangi bölgede doğduklarını göstermektedir. Buna göre, en yüksek üyeye sahip bölge 1.776 üye ve %82,9 oranla Akdeniz’dir. Yine, Mersin’in 1.596 üye ile %89,8’ini içerdiğine dikkate etmek gerekir. Güneydoğu Anadolu bölgesi ise 154 üye ve %7,2 oranla ikinci en çok üyeye sahip bölgedir. 8 üye ile Ege bölgesi en düşük üyeliğe sahip bölge olarak ölçülmüştür.

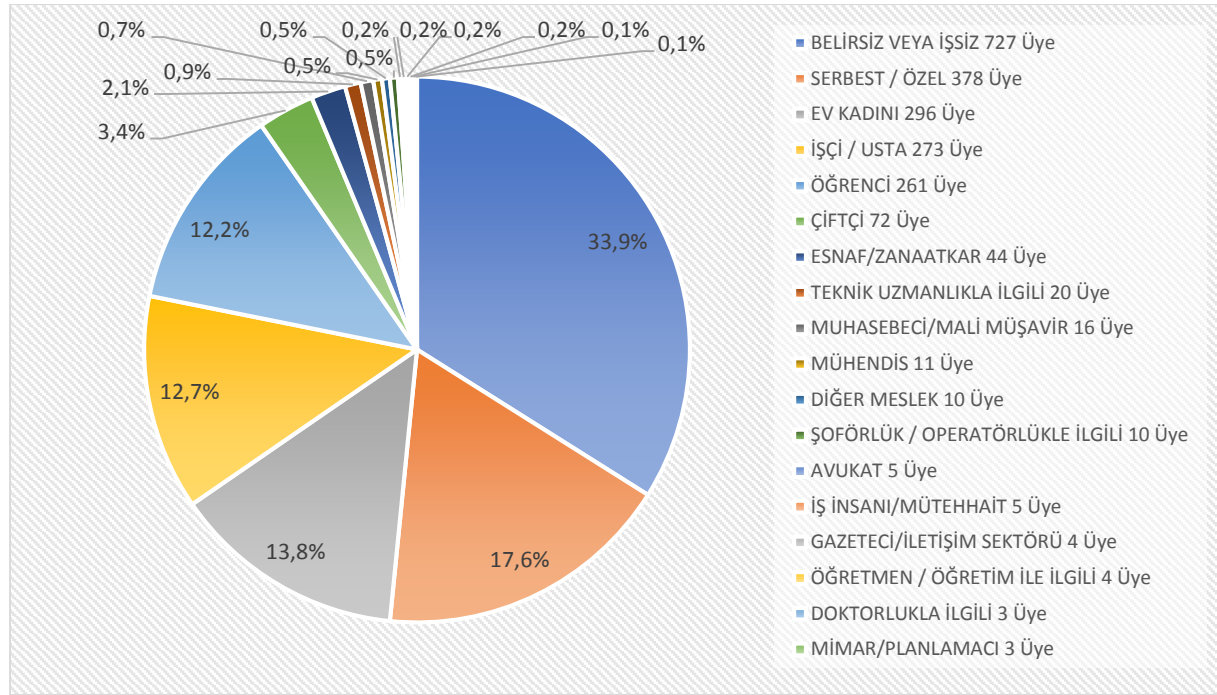
4.1.6. Verilerin Mesleklere Göre Değerlendirilmesi

Üyelerin meslekleri değerlendirilirken benzer mesleklerden gruplar oluşturulmuştur. Buna göre; üye verisinde yer alan 50 farklı meslek adı, gruplandırılarak 19'a düşürülmüştür.

Grafik 4.14. Üye ve Meslek Grafiği

Grafik 4.14, üyelerin hangi meslek grubuna ait olduğunu göstermektedir. Buna göre, en yüksek grubu 8.938 üye ve % 24 oranıyla “ev kadını” kategorisi oluşturmaktadır. İkinci büyük grup ise 7.346 üye ve % 19,8 oranıyla “belirsiz veya işsiz kategorisi”dir. Belirsiz kategorisinin (geçici işçi, merdiven altı işler, iş görüşmesinin netleşmesini bekleyen vb.) ne anlamda kullanıldığı pek açık değildir. Buna rağmen bu iki grubu en azından iş güvencesi olmayan, işiyle ilgili bir tatminsizliği olan ya da işsiz olarak değerlendirebiliriz. Bu iki büyük grubun birlikte oranı örneklemin neredeyse yarısını oluşturması dikkat çekicidir. Grafik içerisinde en düşük oranda temsil edilen grup 46 üyeye mimar ve şehir planlamacılarından oluşmaktadır. Grafik içerisinde siyasi kariyerde avantajlı durumda yer alan; avukatlık, mimarlık, mühendislik, doktorluk, iş insanı meslekleri 500’den oldukça az sayılarda temsil edilmekte ve toplam üye sayıları oranın %5’ini bile oluşturmamaktadır. KONDA’nın anketinde ev kadınlarının %23 ölçülmesi (Doğan, 2018:14), Mersin CHP üye verileriyle uyumludur.

Grafik 4.15. Genç Üye ve Meslek Grafiğı

Grafik 4.15, genç üyelerin hangi meslek grubuna ait olduğunu göstermektedir. Buna göre, “belirsiz veya işsiz” kategorisi 727 üye ve %33,9 oranla en yüksek meslek grubunu oluşturmaktadır. En düşük meslek grubu ise, 3’er üye ile doktor, mimar ve şehir bölge planlamacılarından oluşmaktadır. Grafik 4.15’te en fazla üyenin “öğrenci” kategorisinde olması beklense de, genç üyelerin üye yaş ortalaması 26,6 ölçüldüğünden bir çoğunun öğrencilikten mesleğe adım attıkları düşünülebilir. Buna rağmen; düzenli bir gelir getirmediğı ya da gelir elde edemediğı düşünülen “belirsiz veya işsiz”, “ev kadını”, “öğrenci” kategorileri çıkartıldığında gerçekten bir meslek sahibi olduğu düşünülen üyelerin olmayanlara oranının %40 olduğu görülmektedir.

4.1.7. Yardımcı Veri Setlerinin Değerlendirilmesi

Yardımcı veri setleri, “2002-2018 yılları arası Mersin CHP Milletvekilleri”, “2004-2018 yılları arası Mersin CHP Belediye Başkanları”, “2014 yılı Mersin CHP Meclis Üyeleri” ve “2019 yılı Yerel Seçimleri için Mersin CHP Aday Adayları” veri setlerinden oluşmaktadır. Bu setler, Mersin CHP üye veri setinden oluşturulan bilgilerin karşılaştırılmalı değerlendirilmesi ve mülakatlara altlık oluşturması için çalışmada önemli bir yer teşkil etmektedir.

2002-2018 yılları arası Mersin CHP Milletvekilleri Veri Seti:

Söz konusu veri setinde, 2002 ve 2018 yılları arasında CHP’den milletvekili olup bilgilerine ulaşılabilen 12 kişi incelenmiştir. Söz konusu milletvekilleri arasında hiç kadın ve genç milletvekili yer almamaktadır. En genç milletvekili 43 yaşında iken, en yaşlısı 67 yaşındadır.

Göreve başlama yaş ortalaması ise 51,4 olarak ölçülmüştür. Doğum yeri dağılımında, 8 Mersin (4'ü Tarsus), 1 Hatay, 1 Aydın, 1 Kahramanmaraş, 1 Adana yer almaktadır. Söz konusu milletvekilleri içerisinde 1 kişi hariç diğerleri üniversite mezunudur. Mesleklere göre dağılımda ise; 6 iş insanı, 3 avukat, 2 doktor ve 1 mühendis yer almaktadır. “2002-2018 yılları arası Mersin CHP Milletvekilleri Veri Seti” genel olarak değerlendirildiğinde; yaş ortalaması veya göreve başlama yaş ortalaması ve doğum yeri oranlarının “2017 Mersin CHP Üye Bilgileri Veri Seti” ile paralel olduğu söylenebilir. Buna karşılık, milletvekilliği ve Mersin CHP üyelerinin meslek grupları arasında neredeyse bir zıtlık olduğu görülmektedir. Ayrıca, hiç kadın ve genç üyenin milletvekili olmaması da önemli bir ayrıntı olarak göze çarpmaktadır.

2004-2018 yılları arası Mersin CHP Belediye Başkanları Veri Seti:

Söz konusu veri setinde 2004 ve 2018 yılları arasında CHP'den belediye başkanı olup bilgilerine ulaşılabilen 16 kişi değerlendirmeye alınmıştır. Söz konusu kişiler arasında hiç kadın ve genç belediye başkanı bulunmamaktadır. En genç belediye başkanı 38 yaşında iken, en yaşlısı 67 yaşındadır. Göreve başlama yaş ortalaması ise, 50,3'tür. Doğum yeri dağılımında 12 Mersin, 2 Adana, 1 Kayseri ve 1 belirlenemeyen şehir yer almaktadır. Eğitim durumu bilgilerine ulaşılan 8 kişinin hepsi üniversite mezunudur. 2004-2018 yılları arası “Mersin CHP Belediye Başkanları Veri Seti” genel olarak değerlendirildiğinde; yaş ortalaması veya göreve başlama yaş ortalaması ve doğum yeri oranlarının “2017 Mersin CHP Üye Bilgileri Veri Seti” ile paralel olduğu söylenebilir. Diğer yandan, hiç kadın ve genç üyenin belediye başkanı olmaması önemli bir ayrıntı olarak göze çarpmaktadır.

2014 yılı CHP Mersin Meclis Üyeleri Veri Seti:

Söz konusu veri setine³⁴ göre, Mersin'in 13 ilçesinde toplam 334 meclis üyesi bulunmakta ve güncel olarak bunların 89'u CHP üyesidir. Bu üyeler içerisinde, 10 kadın üye yer alırken, hiç genç üye yer almamaktadır. CHP'li meclis üyelerinin göreve başlama yaş ortalaması 49,7 olarak ölçülmüştür. Doğum yeri dağılımında 59 Mersin, 4 Kayseri, 4 Malatya, 3 üyenin verilerine ulaşılamamış ve diğer 19 üye ise, 2 veya daha az temsil edilen bir şehre aittir.

2004 yılı Mersin CHP Meclis Üyeleri Veri Seti” genel olarak değerlendirildiğinde; yaş ortalaması veya göreve başlama yaş ortalaması, doğum yeri ve cinsiyet oranlarının “2017 Mersin CHP Üye Bilgileri Veri Seti” ile paralel olduğu söylenebilir. Diğer yandan, hiç genç üyenin meclis üyesi olmaması önemli bir ayrıntı olarak göze çarpmaktadır.

2019 yılı Yerel Seçimleri için Mersin CHP Aday Adayları Veri Seti:

2019 Yerel Seçimleri için Mersin CHP'ye aday adaylığı başvurusu yapan 215 kişi bulunmaktadır. Söz konusu aday adaylarının 42 tanesi kadın, 16'sı genç, 4'ü genç kadındır. Aday adaylarının yaş ortalaması ise, 50,6'dır. En genç aday aday 25 yaşında iken, en yaşlısı ise 72

³⁴ “2014 yılı CHP Mersin Üyeleri Veri Seti” en son 01.01.2019 tarihine göre değerlendirilmiştir.

yaşındadır. Doğum yeri dağılımında 108 Mersin, 10 Adıyaman, 10 Malatya, 9 Kahramanmaraş, 8 Tunceli, 8 Adana, 8 Hatay, 1 üyenin üyeliğı çıkmamış dolayısıyla bilgisine ulaşılammış ve diğer iller ise 53 olarak ölçülmüştür. Eğitim durumunda 122 üye lise mezunu, 7 üye iki yıllık üniversite, 64 üye üniversite, 5 üye yüksek lisans öğrenci ya da mezun aday adayı yer almaktadır.

Söz konusu veri setinde yer alan 16 genç aday adayı kendi içerisinde değerlendirildiğinde gençlerin yaş ortalaması 28,2'dir. En geç aday adayı 25 yaşında iken, en yaşlısı 30 yaşındadır. Genç aday adayları arasında 4 tane genç kadın aday adayı yer almaktadır. Eğitim dağılımında hepsinin üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Doğum yerlerine bakıldığında 10 Mersin, 2 Adana, 1 Ankara, 1 Hatay ve 1 Kahramanmaraş doğumlu aday adayı yer almaktadır.

"2019 yılı Yerel Seçimleri için Mersin CHP Aday Adayları Veri Seti" değerlendirildiğinde; yaş ortalaması veya göreve başlama yaş ortalaması ve doğum yeri oranlarının "2017 Mersin CHP Üye Bilgileri Veri Seti" ile paralel olduğu söylenebilir.

4.1.8. Genel Değerlendirme

Mersin CHP üyelerinin genel verileri birlikte değerlendirildiğinde parti karakteristiğine ilişkin bazı değerlendirmeler yapabilmek mümkün görünmektedir. İlk olarak parti üyeleri yaş ortalamasının 51,8 olması CHP'nin genç üyelerden oluşan bir parti olmadığını ileri sürmemize olanak vermektedir. Partide 18 yaşında bir üyeye rastlamakla 90 yaşında bir üyeye rastlamanın aynı zorlukta olduğunu söylemek mümkündür. Bu açıdan 18-30 yaş arası nüfus oranının daha fazla temsil edildiğı Mersin nüfus grafiğıyle parti üyeliğı arasında ters orantı olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, temsiliyet açısından bir demografik eşitsizlik olduğunu iddia edebiliriz. Benzer şekilde, gençlik kolları içerisinde de bir eşitsizlik söz konusudur. Buna göre gençlerin kendi aralarındaki yaş ortalaması 26,7 olarak ölçülmüştür. Bu ortalamaları düşüren bir durum olarak, bireylerin kaç yaşında partiye üye olduklarına dikkat etmek gerekiyor. Bireylerin ortalama 42,4 yaşında partiye üye oldukları, gençlik kolları içerisinde ise bu ortalamanın 22 olduğu görülmektedir. Bu tabloya göre, gençlerin çok daha erken yaşlarda partiye üye olmayı tercih edenlerin sayısının az olmadığını ve bu tablonun Mersin nüfus grafiğıyle daha uyumlu olduğunu söyleyebiliriz.

Üyelerin kaç yıldır partide üye olarak kaldıkları incelendiğinde, 15 yıldan fazla bir süre üye olanların oranının %20 olduğu görülmektedir. 5 yıl ve daha fazla süre üye olanların oranı ise %67 olarak ölçülmüştür. Genel üyelikte kalma süresinin ise ortalama 9,4 yıl olduğu anlaşılmaktadır. Gençlerde ise bu oranın 4,7 olduğu görülmektedir. Bu tabloya göre, partiye üye olanların hemen üyelikten ayrılmadığını aksine çok uzun süreler parti üyeliklerini sürdürdüklerini söyleyebiliriz.

Üyelerin doğum yerlerine göre yapılan değerlendirmede, üyelerin %60 oranında Mersin doğumlu oldukları görülmektedir. Gençlerde ise bu oran %74,5 olarak ölçülmüştür. Bu tabloya

göre, tarihi açıdan genç bir il olan Mersin’de üyelerin önemli kısmının Mersin doğumlulardan oluşuyor olması ve gittikçe Mersin doğumluların sayısının artıyor olması önemli bir ayrıntıdır.

Üyelerin mesleklere göre değerlendirmesi yapıldığında; ev kadınlarının %24 oranında, belirsiz ve işsiz kategorisinde olan üyelerin %19,8 oranında ve itibarlı meslek (avukatlık, doktorluk, mimarlık, mühendislik) veya mütahhitlik gibi kategorilerde olanların ise %5’i geçmediği görülmektedir. Gençlerde ise belirsiz ve işsiz kategorisinde olanların %33,9 oranında olduğu hesaplanmıştır. Bu tabloya göre, partilere üye olmanın sosyo-ekonomik statü ile açıklanamayacağı hatta ters bir ilişkinin olduğu söylenebilir.

4.2. Mersin CHP Gençlik Kollarında Gençlerle Yapılan Mülakatların Değerlendirilmesi

4.2.1. Gençlik Kolları Üyeleri

Bu bölümde genel olarak, gençlerin sahip olduğu sermaye türleri ve alana özgü becerilerin kapsamı ve seviyesi öğrenilmek istenmiştir. Bununla birlikte, gençlerin CHP ile buluşmasını sağlayan deneyimlerin ve gerçekliklerin bir kısmı, diğer bir ifadeyle habitusuna ilişkin bilgiler elde edilmek istenmiştir.

4.2.1.1. Doğum Yeri, Aile Kökeni, Göç Durumu

Mülakat yapılan gençlerin on tanesi Mersin dışında doğduğunu belirtmiştir. Örneklemin küçüklüğü ve çeşitliliği açısından bu oranlara dikkatli yaklaşmak gerekir. Yine de, CHP Mersin üye verileriyle karşılaştırıldığında ortalama bir yakınlık taşımaktadır.

Ailelerin kökenlerine göre, onaltı üyenin anne ya da babasının Mersin kökenli olduğu diğerlerinin daha eskiden Mersin’e göç ettiği ya da bireylerin öğrenim için Mersin’de bulunduklarını söyleyebiliriz. Mersin tarihinin görece yeni olması ve yerli nüfusun Mersin nüfusuna göre daha az olması dolayısıyla daha az Mersin kökenli ailelerin olduğundan söz etmek mümkündür. Kökene göre dört ailenin Tunceli’den göç ettiği, ardından Hatay ve Malatya’dan gelen ailelerin bireyleri gelmektedir. Mülakatlarda sorulmasa da yedi tane üye Alevi olduğunu belirtmiş ya da Alevilik inancında kullanılan sembol olan Hz. Ali’nin kılıcını taşıması üzerine sorulan soruya karşılık vermesiyle ortaya çıkmıştır. Bu durum, 2018 yılında KONDA’nın Türkiye’de CHP’li seçmenlere uyguladığı çalışmada her beş seçmenden birinin Alevi olmasıyla da uyumludur(Doğan, 2018:12).

4.2.1.2. Aile Gelir ve Meslek

Mülakat gerçekleştirilen gençlerin aile meslekleri; aşçı, tesisatçı, güvenlik personeli, muhasebeci, serbest meslek, öğretmen, veteriner, emlakçı, çiftçi, ticaretle uğraşan, doğrama atölyesi sahibi, devlet memuru, otelde müdür yardımcısı, bankacı, tatlıcı, mobilya mağazası

sahibi, malulen emekli, dışarıdan emekli veya sözü edilen meslek dallarından birinden emekli bireylerden oluşmaktadır. Mülakatlarda, anne ve babanın birlikte meslek sahip olma durumu çok az görölmüştür. Yine, çok az bir kısmın aile bireyleri içerisinde sosyo-ekonomik açıdan güçlü denilebilecek gelir ve meslekleri bulunmaktadır.

4.2.1.3. Eğitim ve Meslek

Mülakat gerçekleştirilen gençler arasında sadece bir kişi yüksek lisans yapmaya devam etmektedir. Diğer yandan gençlerin bir bölümünün iki yıllık üniversite ve benzer oranda dört yıllık üniversite okuduğu, mezunu olduğu ya da bitir(e)mediği görölmektedir. İki yıllık üniversite okuyanların önemli bir kısmının eğitimlerini dört yıllık üniversiteye tamamladığı ya da tamamlamaya çalıştığı görölmektedir. Gençler arasında çok az sayıda lise mezunu bulunurken, lise mezunları arasında bazılarının üniversite eğitimini devam ettirmeyenlerden oluştuğu görölmektedir. Bu tabloya göre, gençlerin çok önemli bir bölümünün iki ya da dört yıllık eğitim içerisinde üniversiteyle ilişkilendirilebileceği söylenebilir. Gençlerin okuduğu bölümler içerisinde ise; itibarlı sayılabilecek bölümlerden olan psikoloji, mimarlık ve elektronik mühendisliği okuyan birer üyenin ortalama bir özel üniversiteden mezun olduğu, yine ortalama devlet üniversitesinden mezun kimya ve makine mühendisi mezunu birer üye olduğu görölmektedir. Diğer üniversite mezunu ya da okuyan gençler arasında gemi güverte, peyzaj teknikerliği, dış ticaret gibi yüksekokul ve iktisadi idari bilimler açık öğretim ya da ortalama devlet üniversitelerinden mezun gençlerden oluştuğu görölmektedir.

Gençlerin yedi tanesinin CHP'nin sahip olduğu belediyelerde çalıştığı, on tanesinin işsiz olduğu görölmektedir. Çalışanların yaptığı işler incelendiğinde; düzenli işlerin yanında, part-time, aile ya da arkadaşlarının işlerine yardım eden, ücretli öğrenimlik yapan, özel ders veren gibi belirsiz iş tanımına sahip gençlerden oluştuğu görölmektedir. Sadece iki üyenin küçük ölçekli iş yeri/dükkan bulurken, bir üyenin ise orta ölçekli bir iş yeri bulunmaktadır. Bununla birlikte, eğitim görenler arasında bitirince iş bulamayacaklarını düşünenlerin, çalışanlar arasında işinden memnun olmayanlar ve iş arayanlar arasında uygun iş bulamayanlar çoğunluktadır. Gençlerin büyük bir bölümünün öğrenciyken ailelerine bağlı olduğu fakat çalışırken de yetersiz ya da garantisiz iş koşulları sebebiyle aileleriyle yaşadığı, sadece birkaç üyenin evli olduğu, farklı şehirde öğrenci olması veya ailevi nedenlerle ayrı yaşadığı görölmektedir.

4.2.1.4. Kariyer Planı

Genel olarak gençlerin büyük çoğunluğu iş bulma ve siyasi kariyer yapmak ile ilgili kariyer planı çizerken, diğerleri eğitimleriyle ve mesleklerini devam ettirmekle ilgili planlarından bahsetmektedir. Yine, gençlerin meslekleri ile ilgili karamsarlıklarının kariyer planlarında da

devam ettiği görölmektedir. Bir vurgu olarak, Mersin CHP Gençlik Kollarında faaliyet gösteren gençlere, mülakatlar sırasında mesleki kariyer vurgusu yapılmasına rağmen, siyasi kariyer arzularını da dile getirmek istedikleri görölmüştür.

Gençlerin bazıları önceliklerini eğitimlerini tamamlamak veya eğitim düzeylerini ilerletmek ya da meslek elde etmek veya mesleklerini devam ettirmek üzerine kurduğu görölmektedir.

P3: Üniversite eğitimini 4 yıla çıkarmak

P6: (Gemi kaptanlığı için konuşuyor) Bizde ehliyet var. Ben lisede üniversitenin verdiği yeterliği aldım. Dikey geçiş sistemi (DGS) ile Dokuz Eylül Üniversitesi'ne geçmeyi düşünüyorum. Eğer geçemezsem onu farklı kurslarla filan yükseltme var. Oradan yükseltip bir uzak yol kaptanlığına kadar ilerlemek istiyorum. Hem de çok fazla yapmak istemiyorum. 10-15 yıl sonra da buralarda bir yerlerde mesleki öğretmen, yat kaptanlığı filan yapmak istiyorum. Yerleşik hayata geçmeyi planlıyorum.

P10: (Şu an üniversite öğrencisi) Gelecekte yapmayacağım şeyi şu an yapmam. Şu an bir şeyleri yapıyorsam o benim geleceğim için merdiven oluşturunuyordur. Ben eğer işveren olsam zeki, çevik, aktif olanını seçerim. Bu özelliklerin de bende olduğunu düşünüyorum. Onu şimdiden oluşturunuyorum basamak basamak. Ne kadar başarılı olduğumu da zaman gösterecek.

P13: Önceliğimiz bir hizmet grubumuzun olması. Önce iş sonra siyaset tercih edenlerden biriyim. Çünkü kişinin mesleği olmadan siyasetin de bir anlamı olmuyor.

P14: Kendi bölümümü 4 yıla tamamlamak istiyorum. 4 yılı tamamlamayı yurtdışında yapmak istiyorum. Onun için ingilizceye başladım

P16: Üniversiteyi bitirip bir an önce [...] hayalim mimar olmak. Çizimlerim filan iyi, elim iyi yani.

P21: Asker olacağım. Kendi işimi yapacağım. Kimseye ezdirmedim kendimi. Bu saatten sonra da ezdirmem.

P35: Gelecek planım işletmecilik ve belki hakkımı elde edersem mesleğimle ilgili olarak gemiyi düşünürüm.

Gençlerin bazıları gelecek kariyer planlarının belirsiz ve daha hayali olduğu görölmektedir.

P5: Çok fazla dalı olunca onu bir şeylere indirgeme sıkıntısı yaşıyormuş. Öğretmen olarak TED (Türkiye Eğitim Derneği)'de çalışmak istiyor. Ama onların arayacağı bir kaliteye sahip olarak. Uç olarak çok parası olunca bir adada bir düşünce kulübü açmak. Oyun yazmak istiyor.

P8: Kadın sığınma evi açmayı düşünüyorum. Diğeri de hayvanları çok severim. Dağda bir yer alıp orayı güzel bir hayvan barınağı şekline dönüştürme hayalim var. Gerçekleştirmeden

ölmek istemiyorum. İşimle ilgili küçük bir sağlık merkezi açmayı düşünüyorum.

P20: 5 gün sonra kariyer uzmanlığı belge sınavım var. Sonra bir sertifika alıp oradan ilerlemek istiyorum. OSGB (Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimi) kurmak istiyorum. İş sağlıkçıları toplayıp. Tüm organizeye bakmak isteyebilirim.

P39: Anaokulu bölümünü bitirip, KPSS'yi geçip 5-6 sene para biriktirip sonra direk siyasete geçmek isterim. Bu arada ek iş olarak da gastronomiyle filan ilgilenmek istiyorum.

Gençlerin bazıları gelecek kariyer planı kurmak konusuna karamsar yaklaşmaktadır.

P1: Ticaretle uğraştığım için okulu sadece paravan olarak kullanmak istiyorum. Çünkü askerliğim yakınlı. Tam hayata tutunmada yaş döneminde olduğum için ama bundan 4 yıl önce siyasi iktisadi düşünüyordum. Ankara düşünüyordum. Hangi okul olduğu önemli değil. Ama hayat farklı yönlendirdiği için Mersin'de oturmuş bir firma ve siyaset oluştuğu için öyle gidiyor.

P9: Askere gitmemin nedeni iş içindi. [...] Ara işler yaptım. Forklift şoförlüğü bile yaptım bir ara. Ondan sonra aynı yerde memurluk kadrosu açıldı. Sınavı geçtim. Sonra dört ay bekledim. Akraban var dediler. Orası da olmadı. Ben de şoförlüğü bıraktım. Hala iş aramaya devam ediyorum. [...] Başlangıçta vardı bir ara ama sonra olmuyor. Bu saatten sonra ne olursa olsun moduna giriyor insan. Kariyer hedefinden (işletme mezunu) vazgeçiyorsun.

P26: Gelecekle ilgili pek bir planım yok. Her şey maddiyata bağlı olduğu için bir de aldığım ücret 2500 lira filan evlilik filan. Kendimi elimdekilerle mutlu etmeye çalışıyorum.

P27: Genç olarak önümüzü görmemiz çok zor. Çünkü yarın ne olacağını bilmiyoruz samimi olarak. Onun için günü kurtarmaya çalışıyoruz. İşimi severek yapıyorum ama iş ortamındaki arkadaşlardan dolayı çok da memnun değilim ama maddi şartlardan dolayı zorunlu hissettiğim için devam ediyorum.

P37: İş anlamında biraz karışık. Siyaset hep gitsin istiyorum. Siyasetin bir meslek olmadığını düşünüyorum. Kafam karışık biraz. O kadar koşturuyorsun ediyorsun bir iş bulamıyor musun diye. Ya küçük bir belediyede kimya mühendisi ne yapar. Ama büyük bir belediye alırsak öyle çalışabilirim. Meslek anlamında bölgede sıkışmış durumdayım. Muhasebe o açıdan iyi oldu. Dayım da bana devretmek istiyor. Kendisi de dinlenmek istiyor.

Mesleği ile ilgili planı olmayan veya mesleğini yürütebilmek üzerine karamsar olan gençlerin bir kısmının parti üzerinden ya da genel olarak siyasi kariyer üzerinden ilerlemeyi istedikleri görülmektedir.

P7: Özel sektör olduğu için insana değer verilmediği için (kendi bölümüyle alakalı) işimi bırakmak zorunda kaldım. [...] Parti dışı pek fazla bir şeyim yok. Amacım partide, Cumhuriyet Halk Partisi'nde belirli bir seviyeye gelip, belirli mevkiye ulaşmak. Şu an öyle planladım kendini ona doğru ilerliyorum.

P18: Siyasi bir kariyerim olmasını çok istiyorum. Onun için belli başlı hedeflerim var. Bu

yolda ilerlemeyi seçtim. Çünkü bölümümün önü kapalı. Bunu da bilerek yazmıştım. Sürekli bir siyasetin içindeyim. Siyasi şeyler düşünüyorum. Ama ne kadar gerçekleşir ne kadar gerçekleşmez, o muallak.

P33: Aslında iyi bir iş hedefliyordum. Okurken ve mezun olurken de öyleydi. İyi bir işten kastım en azından atanmak çünkü Türkiye’de büyük hayaller kuramıyorsun. Mesela, ben de vali, kaymakam, öğretim görevlisi olmak isterdim. Bunlar için önce sağlıklı bir ortam olması gerekiyor. [...] Karşını, ileriye göremediğın için cesaret edemiyorsun, umutların tükeniyor. Mezun olunca belki bir iş bulurum dedim. Şimdi özel sektör bir iş düşünüyorum. Çünkü atama şansım olmadığını düşünüyorum. [...] Siyasetle hayatımı şekillendirmeye karar verdim.

P36: Kendimle alakalı daha çok siyasi hayallerim var. Bir milletvekilliğı adaylık süreci gibi hayalim var. Ankara’da yaşayıp genel merkezde yaşamak gibi bir hayalim var. Dış ticaretle ilgim pek yok. Eskiden vardı ama şimdi yok. Zor değil ama beni mutlu eden şey siyaset.

Bazı gençlerin siyasi kariyerleri ile meslekleri arasında kaldıklarında işlerinden vazgeçerek siyasi kariyere yöneldikleri görölmektedir

P31: Lojistik olarak İstanbul ve Mersin’de birkaç deneyimim oldu. 1 sene Ülker’de lojistik operatör yöneticisi oldum. Sonra Mersin’de işe başladım. Sonra siyasete girince ikisi birlikte yürümeyince, mümkünatı yok çünkü işi bırakmak zorunda kaldım.

P36: (İşini siyaset için bıraktığını ifade etmektedir) Kendimle alakalı daha çok siyasi hayallerim var. Bir milletvekilliğı adaylık süreci gibi hayalim var. Ankara’da yaşayıp genel merkezde yaşamak gibi bir hayalim var. Dış ticaretle ilgim pek yok. Eskiden vardı ama şimdi yok. Beni mutlu eden şey siyaset.

Bazı gençlerin okudukları bölümü siyasi alanda kullanmak üzere seçtikleri görölmektedir.

P11: Şimdiki bölümümü (kamu yönetimi bölümü), siyasette daha etkin olabilmek için seçtim. Puanla alakası yok. Maliye okurken kendimi mali müşavir olarak görmeyi düşünüyordum. Burada siyasetin içinde daha da aktifleşince bir şeylerin değişebileceğini gördüm. Ve siyasetten devam etme kararı aldım. Gelecekte siyaset üzerinden bir şeyler yapmak istiyorum. Mali müşavirlik hala var aklımda ama mümkün olduğunca siyaset üzerinden kariyer yapmak istiyorum.

P19: Ailevi mevzulara girerek anlatayım. Üniversiteyi (Siyaset Bilimi) bitirince babamla konuşup Mersin ya da Anamur’a dönüp siyaset yapacaktım. Ankara’da bunu yapamazdım burayı iyi biliyordum. ...

CHP’li belediyelerde çalışan bazı gençler, bulundukları ortamdan çok memnun olduklarını dile getirmektedir.

P30: Gelecek planımda hep bir eksiğim acabam oluyor benim. Öncekinde belediye yoktu. Belediye çok güzel bir şans oldu. Belediyeciliğı öğreniyorum şu an. Hiç aklımda yokken mali

hizmetler, vergilerin yüzdelik dilimlerini öğreniyorum. Dışarıda da kendi işimi yaptığım için şu andan memnunum.

P38: Gelecekte siyaset yapmak istemem. Belediye gibi çoklu bir ortamda çalışmaya alıştım. Bir de öyle patron baskısını hissetmeyince sana kaldığı için ne kadar emek vermen gerektiği için burada olmayı isterim.

4.2.1.5. Günlük Yaşam, Hobiler ve Kültürel Aktiviteler

Gençlerin günlük yaşamları eğitimlerine devam edip etmediklerine, işlerinin veya belirli bir meşguliyetlerinin olup olmamasına ya da partiye olan yakınlıkları gibi nedenlere göre değişkenlik göstermektedir. Parti'deki bir günün nasıl geçtiğini mülakatın daha ileriki aşamalarında açıklamaları istenmesine rağmen, bazı gençlerde günlük yaşam ile partide siyaset yapmanın iç içe girdiği ve bu durumun günlük yaşamdan ayrılmadığı anlaşılmıştır.

Gençlerin bir kısmı gerçekleştirmek zorunda oldukları bazı rutinlere ve sürdürdükleri hobilere rağmen parti içi aktivitelere de büyük zaman harcamaya gayret göstermektedir.

P1: Sabah kalktığımda arkadaşlarımla takılıyorum. Çoğunlukla siyasete, önceliğim okul. Sonra siyaset.

P7: Normalde partiye gidip geliyoruz. Arkadaşlarla sosyal aktivite yapıyoruz. Bağlama çalıyoruz. Stabil normal bir hayatım var. Onun dışında, okul, staj ve ev şeklinde devam ediyor.

P10: Parti günlük yaşamımı bayağı alt üst ediyor. Gitmesem bile, sürekli oradayım. Mesela mesajlar geliyor. Gelecek misiniz, şunu yapalım mı bunu yapalım mı diye mesajlar geliyor.

P11: Sabah kalktığımda genel olarak okula geliyorum. Sonra direk partiye koşuyorum açıkçası.

P13: [...] Akşamüzeri eğer bir siyasi etkinlik, program varsa siyasi ya da sosyal etkinlikler buna katılmaya özen gösteririm.

P29: Genelde iş ve siyaset sonrasında ev ortamını seven biri olduğum için evde vakit geçirmeyi seviyorum.

P34: Sabah kalkış mesai klasik. Çarşıda siyasete atıldığımız için esnaflarla görüşüyoruz. Sonra ev sonra arkadaşlar sonra yatış.

P37: Bu ara maalesef iş, ev, siyaset. Sosyal hayatı olan bir insandım. Arkadaşlarım da bundan muzdarip...

Gençler, günlük yaşamdaki rutinleri arasında hobilerini de gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar. Hobileri arasında en yaygın faaliyetin arkadaşlarla sosyalleşme olduğu anlaşılmaktadır. Sosyalleşme sıklıkla arkadaşlarla halı saha maçı yapmak ve arkadaşlarla buluşmak olarak ifade edilmektedir. Mülakatlarda gençlerin çok çeşitli hobilere sahip olduğu ya da olmak istediği görülmektedir. Buna rağmen, az sayıda üyenin sanat, zanaat ve profesyonel

denilebilecek hobilere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

P4: Fotoğraf ekiyorım. Habire projeler üretmeye çalışırım.

P5: Günlük tutuyorum, Türk sanat müziğı dinler ve söylerim. Futbol izlemeyi severim. Ayrıca konuşmayı ve anlatmayı çok severim.

P6: Arkadaşlarımla muhabbet ederim. Gezmeyi arada sırada spor yapmayı severim. Genelde yürüyüş yapmayı severim. Üniversiteden önce badminton filan oynuyordum. Arada arkadaşlarla zaman geçsin diye futbol maçı yapıyoruz.

P8: Formasyona gidiyorum. Haftanın 3 günü gidiyorum. Belki işsizlik, okul yok diye de son zamanlarda geç kalkıyorum, çok umursamıyorum. Klasik ev işleri yapıyorum, anne de olmayınca. Kedimle oynuyorum.

P9: Evden 12 gibi çıkarım. Haftada hiç yoksa 5 gün dışarı çıkarım. Arkadaşlarla beraber otururuz. Gezerim, oyun oynarız, dolaşırız, kız arkadaşımın yanına giderim. Akşam 7-8 gibi de eve geri dönerim

P10: Profesyonel bisikletiyim ve aynı zamanda radyo programı sunuyorum.

P12: Bilgisayar oynamayı seviyorum hala. İnternette FRP tarzı oyunlar oynuyorum. Vakit buldukça kitap okumaya çalışıyorum. Richard Hawkings ya da biyoloji, din karışımı şeyler okuyorum.

P13: Futbol oynamakla uğraşıyorum. Yüzmeyi öğrenmek istiyorum.

P14: Rus dili öğreniyorum. A2 seviyesini bitirdim. İngilizce öğrenmeye başladım. Futbol, tenis oynarım. Voleybol oynamıştım daha önce...

P15: Plak toplamayı seviyorum. Yeni yerler keşfetmeyi severim, otostop çekmek istiyorum.

P16: Çizim kabiliyetim var. Onunla uğraşıyorum.

P18: Futbol oynamayı ve yürüyüş yapmayı çok severim. Bir yerde saatlerce hiçbir sebep yokken yürüyebilirim, canım istediğı için.

P20: Gezmek gezdike öğrenmekten hoşlanıyorum. Yüzmek, avcılık. En çok da halı saha futboldan hoşlanırım.

P22: Kendime vakit ayırmayı çok severim. Gezme, tozma huyum çok vardı. Otostopla şehir şehir gezmişliğim de vardır. evresi çok geniş kalabalık olan bir insanım.

P23: Fitness yapıyorum. Kitap okurum. Livaneli Serenad, Nutuk okuyorum, sosyal medya ile ilgilenirim, sosyal biriyim, müzik dinlerim.

P24: Haftanın bir günü futbol oynarım. Ma izlemeyi severim

P25: Düz yazı yazarım. Bu konuda da başarılı olduğumu hocalarım söylerler.

P26: Spor diyelim. Basketbolu severim. Şirket takımında oynuyoruz. Sosyal medya dilim çok iyi çok iyi kullanırım sosyal medyayı.

P27: Vaktim olsa da spor yapmıyorum. Spor yapmasını sevmem Ama siyaseti yakından takip edip, siyaset yapmaktan hoşlanıyorum. Ayrıca eskiden maçları tribünlerden izlemeyi

severdim.

P28: Kütüklerden ağaç kabuklarından avize ya da tahta makara var onlara silikonla ip sarıp sehpa haline getiriyorum. Öyle şeylerle uğraşmayı seviyorum akşamları.

P29: Fotoğraf çekmeyi severim. Futbolla uğraşmaktan hoşlanırım. Bunun dışında radyo programım var. Mersin yaşam gazetesinde köşe yazısı yazarım.

P30: 13-14 senedir müzisyenim. Bateria, davul, arbane alıyorum. Arkadaşlarla topluş stüdyoya gidiyoruz. Biz ailecek müstakil altı katlı bir evde oturuyoruz. Son katı bu iş için müsait.

P32: Açıkçası yürümek başladım mı 5-6 km yürüyüp geri gelmek.

P33: Yemek yapmayı seviyorum. Bu konuda yetenekliyim. Araştırır yemek yaparım.

P34: Yayla taraflarına gidip kalmayı severim. Deniz hayatta sevmem

P35: Haftada iki gün halı saha maım var.

P36: Hediyelik eşyalarımın yarısından fazlasını ben yaparım. Tasarım ürünler yaparım. Araç kullanmayı serseri gibi çok severim. Annemle vakit geçirmeyi çok severim. O da arabayla gezmeyi sever, birlikte vakit geçiririz.

P37: Üniversitede yarı profesyonel fotoğrafçılığa başladım. Yürüyüşlere filan katılıyordum. Burada da var. Yürüyüşler her hafta sonu plan yapıyorum katılayım diye. Ama fırsat olmuyor. Böyle işler randevular, toplantılar çıkıyor. Biraz Netflix ılgınlığı var. Ancak belgeseller, farklı izleyemediğim diziler izliyorum.

P38: Yürümeyi, motor kullanmayı severim. Köye gitmeyi, dağlara gitmeyi severim. Yazları da illa ki denize giderim.

P39: 15 güne bir uzun tarihi romanlar okurum. Şimdi Alamut Kalesi okuyorum. Ayrıca anarşizm, sosyalizm gibi genel bilgiler öğrenmek istiyorum. Benim partiden sadece kaynak kitap isteğim oluyor. Silifke'deki kütüphaneden alıyorum istediklerimi.

P40: Bağlama alıyorum. Bilgisayar oyunlarını severim. Kitap okumayla pek aram yok. Balık tutmayı severim.

Bazı gençler kitap okumayı ve okumaktan hoşlandığını belirtmektedir. En çok okunan türler arasında klasikler, siyasetle ilgili olanlar ve tarih kitapları dikkat çekmektedir. Yazar olarak ise, Yılmaz Özdil, Zülfü Livaneli ve Atatürk'ün Nutuk kitabı dikkat çekmektedir.

P3: Yılmaz Özdil gibi şeyleri okumayı seviyorum.

P6: Genel olarak polisiye okurum. Biraz Zülfü Livaneli kitapları hoşuma gitmişti. Şimdi okuyamıyorum

P9: Biyografiyi de tarihi de seviyorum. Klasikleri de çok okurum. Şu yazmış bu yazmış diye değil.

P10: Kitap okumayı severim. Okumadığım zamanlar kendimi eksik hissederim. İki üç gün üst üste kitap okumadığım zaman kötü uyanırım. Roman okurum. Güncel romanları okumayı

sevmem. Eskilerden okurum. Şimdi de Amaç diye kendi bölümümle alakalı bir kitap okuyorum.

P13: Daha çok tarih, kişisel gelişim kitaplarını okumaya özen gösteririm. Şu an Yılmaz Özdil'in Adam kitabını okuyorum.

P18: Genelde polisiye romanları okurum. Edebiyatla aram iyidir ama okumayı sevmem. Benim için edebiyat çok yorucudur. Film konusunda da romantik olmadığı sürece çok seçici değilim.

P19: Emrah Serbes okuyorum bu aralar. Siyasi kitapları, hayata dair gerçek yaşanmış hikâyeleri okumayı da çok severim. Çünkü belki bazen içinde kendimi görüyorum. Gerçekçi şeyleri daha çok seviyorum. Masalsı şeylerden ziyade hayatın gerçeklerini her anlamda yaşadığımız için çok kendimi kandırıp, tozpembe bakamıyorum.

P22: Aşırı derecede kitap okurum. Daha çok cinayet, siyasi, biyografi romanlarını severim.

P23: Kitap okurum. Şu an Livaneli Serenad ve Nutuk okuyorum.

Genel Değerlendirme

Mersin CHP üye verileri, üyelere ve partili gençlere ilişkin *kategorik* düzeyde demografik bilgileri ortaya çıkarmaya yardımcı olurken, mülakatlar sırasında elde edilen demografik bilgiler ise, daha detaylı kategorik bilgilere ve gençlerin olmasını istediğı daha çok duygulara, hayallere ve umutlara ilişkin bilgilere ulaşmayı da mümkün kılmıştır.

Mersin CHP üye verilerinde gençlerin neredeyse dörtte üçünün Mersin doğumlu olduğu bilinmekteyken, üyelerin kökenlerine dair bilgiler yetersizdi. Mersin'in tarihi açıdan genç bir şehir olması dolayısıyla en azından gençlerin aile kökenlerinin farklı şehirlerden olması beklenir. Mülakatlar sırasında gençlerin Mersin doğumlu olma oranlarının üyelik verileriyle uyumlu olduğu (otuz gencin Mersin doğumlu) buna karşılık, on altı gencin çeşitli sebeplerle aileleriyle birlikte Mersin'e göç etmiş ya da eğitim gibi sebeplerle Mersin'de bulunduğu görülmüştür.

Mülakatlarda gençlerin aile mesleklerinin çok çeşitli sektörlere ait olduğu görülmektedir. Yine, Mersin CHP üye verileriyle benzer şekilde çok az gencin veya ailesinin sosyo-ekonomik açıdan güçlü olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, az oranda genç hem anne hem babanın mesleğe sahip olduğunu belirtmiştir.

Mülakatlarda gençlerin büyük bir çoğunluğu, bir şekilde iki yıllık ya da dört yıllık açıköğretim, devlet ya da vakıf üniversitelerinden mezun ya da hala eğitim aldığı görülmektedir. Gençlerin okuduğı bölümler içerisinde toplumda itibarlı sayılan bölümlerde eğitim gören ya da mezun olan sayısının az olduğu, bunların da ortalama bir devlet veya vakıf üniversitesi olduğu anlaşılmaktadır. İçlerinden sadece bir tane üyenin yüksek lisans yaptığı, bunun dışında başka yükseköğrenime devam eden üyenin olmadığı görülmektedir.

Mesleklerle göre; gençlerin yedi tanesinin CHP'li belediyelerde çalıştığı, on tanesinin işsiz olduğu çalışanların bir kısmının da garantili mesleklerinde olmadığı ve çok az sayıda üyenin

küçük veya orta ölçekli iş yerine sahip olduğu görülmektedir. Bu bilgilerin Mersin CHP üye verileri ve TÜİK işsizlik verileriyle de uyumlu olduğunu söyleyebiliriz. Bununla birlikte, eğitim görenler arasında mezun olunca iş bulamayacaklarını düşünenlerin, çalışanlar arasında işinden memnun olmayanların ve iş arayanlar arasında uygun iş bulamayanların çoğunlukta olduğu söylenebilir. Diğer çarpıcı bir sonuç olarak, gençlerin büyük bölümünün hem eğitim görenlerin hem de çalışanların bir şekilde ailelerine bağlı olduğu veya onlarla birlikte yaşadığı anlaşılmaktadır.

Gençler kariyer planlarında iş bulma ya da eğitimlerini tamamlama hedeflerini ön planda tutmaktadır. Buna karşılık, gençlerin önemli bir bölümünün mülakatlar sırasında mesleki kariyer vurgusu yapılmasına rağmen geleceğe ilişkin kaygılarından ya da siyasi kariyeri profesyonel bir iş olarak görmelerinden dolayı partiyle ilgili kariyer planlarından da bahsetmişlerdir. Son olarak, gençlerin önemli bir bölümünün kariyer planlarının belirsiz olduğu veya bu konuda karamsar oldukları gözlemlenmiştir.

4.2.2. Siyasallaşma Süreci

Bu bölüm, gençlerin hayat boyu devam eden sosyalleşme deneyimleri içerisinde nasıl siyasallaştıklarını anlamaya yardımcı olmaktadır.

4.2.2.1. Kendini Siyaseten Nasıl Tanımladığı

Mülakatlar sırasında gençlerin büyük çoğunluğunda Atatürk³⁵ vurgusu yer almaktadır. Diğer yandan, soruyu daha çok karakteriyle ilişkilendiren gençler çoğunlukta. Genel olarak, gençlerin kendilerini siyaseten nasıl tanımladığı çok net anlamadıkları söylenebilir. Bu durum gençlerin kendilerini genel olarak ifade etmekte yaşadıkları zorluktan kaynaklanıyor olabilir. Belki bu yüzden bazı gençler kendilerini karakterleriyle ifade etme yolunu tercih etmektedir.

Bazı gençlerin kesinlikle Atatürk vurgusu yaptığı görülmektedir.

P3: Atatürk'ü örnek alırım. Dürüst siyasetçi olmayı örnek alırım. Siyaset hiçbir zaman yalan gerektirmez. Bana kimse tersini söylemesin. CHP'de bunu yaratabilirim ama diğer partilerde olmaz.

P4: Ahmet Şerif İzgören'i biliyorsunuzdur. Onun bir lafı var. Yıldızlara dokunamazsınız ama onlar karanlık gecede size yol gösterirler. Ben işte o yıldızları tamamlamaya çalışıyorum. Birinci yıldızda Atatürk var.

³⁵ KONDA'nın 2018 yılında CHP'li seçmenlerle gerçekleştirdiği mülakatlarda da Atatürkçülük vurgusunun çok sık yapıldığı görülmektedir (Doğan, 2018:61).

P5: Kemalist ile Atatürkçülük ayırımı yaparım. 80 darbesi sonrası Kemalizmi Atatürkçülükle sulandırdılar. Eleştirmeyi kestiler.

P11: Gençliğin çoğu genç bir Mustafa Kemal olmak ister. Ama çoğu da olmaz çünkü istediğin kadar yaşa kitap oku. Onun fikirlerini anlamak ayrı bir meziyettir. Genç Mustafa kemallerin yetişmesi lazım. Son zamanlarda gerçekten koltuk sevdası çok fazla. Bunların olmaması lazım. Bazı insanlar koltuk sevdasına düşüp bireycilik çok kötü bir şey.

P13: Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün tanımladığı gibi Fikri hür, vicdanı hür bir nesil yetişmesini istiyordu. Kendimi aynı öyle kıyaslıyorum. Çünkü biz onun yolunda ilerlemeyi hedefliyoruz. İleride de böyle olacak.

P15: Atatürkçü düşünce yapısına sahibim

P16: Atatürkçüyüm. Altı okun izindeyim.

P17: Mustafa Kemal Atatürk gibi olmak isterim.

P20: İdeolojisi Atatürkçülük olan ve bunu nesilden nesile aktaran biri olmak istiyorum.

P36: Cumhuriyetçi, Atatürkçü bu yolun kurtuluşumuz olacağına inanıyorum.

Kendilerini sosyalizm, komünizm ya da anarşizm gibi ideolojilerle ifade edenler dahi Atatürk vurgusunu ön plana koymaktadır.

P6: En başta Atatürk'ün yolundan gitmeyi çok isterim. Gerçi bunun için daha bilgili olmam lazım, onun çizdiği yoldan gitmem gerekiyor. Onun dışında Deniz Gezmiş'in yaptığı "bazı" etkinlikler 19 Mayıs yürüyüşü gibi onun dışında eski öğretmenlerim, ailem olsun öyle idollerim var. Kendimi biraz sosyalist ama ülkesine biraz da bayrağına Atatürk'e bağlı.

P8: Aslında komünizmle sosyalizm arası bir yerdeyim. Birazcık ondan birazcık bundan. Aslında hem vicdanımın hem de aklımın sesini dinlemeye çalışıyorum. Biraz da psikolog olunca sanırım. Neden bir erkek 11'de dışarıda, dövme yaptırıyor da kadın böyle olunca kötü gözle bakılıyor. Bu yanlış bence. Komünizm çok güzel bir şey ama asla ve asla uygulanamayacak bir şey. Tam anlamıyla sosyal demokrat olmak da olmuyor. Bir yerden sonra hem ayrımcılık yapmaya başlıyorsun. Hem ön yargı yapmaya başlıyorsun. Ben ikisinin arasında bir yerdeyim. Arada anarşist tarafım da tutuyor. Atatürk'ü tek geçerim.

Bazı gençlerin siyasi görüşünü ifade etmekte şüpheli davrandığı, kafalarının net olmadığı ya da bir fikri olmadığı görülmektedir.

P12: İllaki rol model alabileceğim birileri vardır. Ama ben şu anda tanımıyorum. Okumamışımdır muhtemelen. Eksik kaldığım yönlerden dolayı vardır. Hiç kimseyi %100 model almam kendime öyle bir yapım yok. Herkesin yanlışları vardır. İnsanlara ekstrem gelen düşüncelerim var. Mesela üniterlik kalmayacak diyor. Hatta dünyanın tek bir egemeni olacak diyor.

P30: Şu an bir tanım yapamıyorum. Şu anda kendimi durağana çektiğim için kendimi konumlandıramıyorum. Şu an aktif olsaydım çok güzel şeyler yapabileceğimi biliyorum.

P34: Valla siyaseten kendimizi fazla tanımlayacağımız bir şey yok. Fazla geçmişimiz olmadığı için. Ama partiye emek vermeye çalışan bir genç diyelim kısaca.

P39: Değişik ya. Birkaç ideolojiyle bakarım içine de Atatürk'ü katarım. Biraz karışık.

Bazı gençlerin siyasi bir görüş belirtmek yerine karaktere ilişkin cevaplar verdiği görölmektedir.

P14: Düşüncem şu; doğru da olsa bir şüpheyle yaklaşmak, ona karşı kendimi muhalefet gibi bir şey hissediyorum. Yani kendi düşüncem bile olsa ona karşı nasıl zıt olabilirim, onun açığını nasıl yakalayabilirim, o şekilde düşünüyorum. Yani aslında doğrunun bu şekilde bulunabileceği tarafındayım. Sorgulayıcı, nasıl olabilir, kuşkuyla bakma kendimi bu şekilde tanımlayabilirim.

P18: Kendimi partinin yaramaz çocuğu olarak sayabilirim. Gerçekten ele avuca sığmıyorum.

P21: Eskiden çok yırtıcıydım. Daha önce herkesle karşı görüşten insanlarla tartışırdım. Hatta kavgaya kadar götürebilirdim. Şimdi yok öyle bir durumum.

P23: Vicdani konularda çok hassasım. Herkese benzemem herkes gibi de olmam. Kendi karakterim var.

P26: İleriyi görebilen, kabiliyet gücü yüksek ve siyasete yakıştığını düşünüyorum. İleri görüşlü, iletişimi güçlü olarak söyleyebilirim.

P27: Pek heyecan veren bir partimiz yok. Genç olarak bir şeyleri değiştirmeyi çok istiyoruz. Emre Yılmaz'la da 81 ilde bir şeyleri değiştirmek için konuşmak istiyoruz. Belki bir kıvılcım başlatırız bu da yayılır. Değişimci karakterli bir insanım.

P28: Kişiliğimle de bağdaştırabilirim. Hayatımda hiçbir zaman insan satmadım. Siyasi yaşamımda da satmadım. Bana göre siyaset dik durarak. Omurgalı davranarak. Sözünün arkasında durarak yapılan bir iş olmalı. Ama siyasetle politikayı karıştıranlar sayesinde günümüzde bu böyle yapılmıyor. Ama kendimi her zaman düşüncesinin arkasında duran ve son zamanlarda kendini geliştirmeye çalışan birisi olarak tanımlarım.

P33: Siyaseten omurgalı bir siyasetçiyim. Ben kendi başkanına da aynı şekilde saygı çerçevesinde karşı çıkıyorum. Ben ilçe sekreteriyim beni görevimden alırlar korkum asla yok zaten ben burada görev almadan da bir şeyler yapmak istiyorum.

P37: Çok taktik siyaseti yapmadan karşısındakinin de insan olduğunu unutmadan iki gün sonra onlar bize rakip de olsa onlara bel altı siyaset yapmadan devam etmeye çalışacağım. Ben bunu siyasette yaparsam o kişi ben değilimdir. Sosyal hayattaki ben neysem öyle devam etsin. Değişir miyim bilemiyorum? Değişirsem görüşürüz? Söylersin böyle değildin dersin. İleride biri bana böyle derse üzülürüm gerçekten.

P38: Kendime uzaktan baksam. Başkan yardımcısı konumundayım beni güçlü görüyorlar. Ya da gruptaki renkli kişiliğim. Artık daha çok takip edince tartışmaya da girebilir seviyede görüyorum şu an.

Bazı gençler daha sol çizgide, sosyal demokrat veya sosyalist olduğunu belirtmektedir.

P22: Özgürlükçü sol taraftayım tek kelimeyle böyle.

P31: Sosyalizmle sosyal demokrasi ortasında yeri geliyor sosyalist düşünceler bana yakın geliyor.

P40: Sosyal demokrat diyebilirim. Zaten CHP'li kişilerin demokrat kelimesinden anladığı aşırı bir şey. Kendimize bile çok muhalefetiz. O yüzden de kaybediyoruz.

Bazı gençlerin sosyal demokrasi ile muhafazakâr ve milliyetçi söylemi iç içe ele aldığı görülmektedir.

P24: Yeri geldiğinde çok güzel konuşmasını seven bir insanım. Ama kırıncı olduğumu da düşünüyorum. Dıştan baktığımda sert bir insan olabilirim belki bilgisiz olarak görünebilirim ama konuşmaya geldiğinde gerekenlerin cevabını vereceğimi çok iyi biliyorum. Buraya sadece öylesine gelip gitmek değil gerçekten mücadelede olduğumuzu bilmemiz. Ben kendimde gerçekten solcu kanı olduğunu düşünüyorum. Bu mücadelemi de elimden geldiğince veriyorum.

P32: CHP'de 20 kesime bölünmüş insanlar var. Yok, ulusalcı, yok Kürtlere yakın, yok milliyetçi. Ayrım yapmadan siyaset yapmam lazım. Ama milliyetçi kesime yakınım. İdeoloji partisiyim diyorsa kendi görüşünü hesaplaman lazım. HDP'ye yakınlaşmadan.

P35: Çok sosyal. Tam muhtar olacak adam derler ya Nişanlım öyle der. Ben sokakta yürürken elim aşağıda hiç gezmem. Görüş olarak da sosyal demokratım. Yeri gelir milliyetçi ve muhafazakâr da olabilirim. Şöyle desek sosyal-ulusalcıyım desem daha iyi olur.

4.2.2.2. Siyasallaşmasını Etkileyen Şeyler

Mülakatlarda, gençlerin siyasallaşmasını etkileyen birbiriyle ilişkili pekçok değişkenin olduğu anlaşılmaktadır. Fakat gençlerin siyasallaşmasını etkileyen değişkenler arasında neredeyse en istisnasız olanları; aile üyelerinin CHP'ye olan ilgisi ve Atatürkçülüktür. Mülakat gerçekleştirilen bireylerin çok büyük bir çoğunluğunun CHP'li olduğu ve bir kısmının CHP'de çeşitli kademelerde görev aldığı, hatta aile üyelerinin birkaç kuşak öteden beri CHP'yi tercih ettikleri görülmektedir. Bununla birlikte, CHP'li bir ailenin dışında olmanın haricinde çevre, lider, okunan kitaplar, ülkenin geçirdiği siyasi dönemlerin de bireyin siyasallaşmasını etkilediği görülmektedir.

Üyelerin bir kısmı, ailelerinin geçmişte sol siyaseti takip ettiğini ya da sol siyasetle uğraştığını veya bir şekilde CHP'yle ilişkili olduklarını dile getirmektedir.

P4: Bizimkiler genel olarak CHP'ye oy veriyorlar. Babam siyasi kitaplar okurdu. Ama ben de ne tür kitaplar okuyayım diye düşünürken babamın okuduğu kitaplara da bakıyordum. Sonra babam beni kısıtlardı. Sen işine bak diye. Babamın siyasette aktif bir rolü yok.

P8: Siyasetle ilgilenmem birden oldu. Dedem de partide aktif görevdeydi. Babam da köy köy okulları gezmiş. Babam da o zamanlar parti üyeliğı olmadan çalışmalara destek vermiş. Dedemden sonra 20'li yaşlarında. Neyse, sene 2015 babam bir anda seni partiye üye yapalım dedi. [...] O şekilde üye oldum.

P9: 1999 seçimlerinde DSP'de gönüllü olarak görev almışlardı. O zamanlar ben ilkokula gidiyorum. Arabalarda bayrak sallamalar filan hoşuma gitti. Öyle sosyal demokrat bir ailede büyüyünce ister istemez CHP'ye sempati oluyor.

P11: Aileden gelen bir şeydi. Ailem bana git siyaset yap demedi. Teşvik de etmediler. Ama o partinin sempatzanlığı vardı. Hatta tüm ailem diyebilirim. Ailemizde de bize muhalefet olan kimse yok. Ben de biraz araştırdığım zaman benim de ayrı bir sempatzanlığım oldu.

P14: Ben doğduğumdan beri babam ilçe teşkilatında aktif görev aldı. Ben de babamla birlikte sürekli onun yanında siyasete karşı ilgi duymaya başladım. Benim orada gençlik kademesi fazla yok. Ama ben büyüklerimizle ablalarımızla birlikte sürekli aktif siyasete katıldım. Şu anda da devamlı katılmaya çalışıyorum.

P15: Aileden geliyor. Aile CHP'li olunca sen de öyle yetişiyorsun. 1 yıl öncesine kadar siyasetle alakam yoktu.

P18: Ailenin etkisi çok büyük. Babam il başkan yardımcılığı, ilçe başkan yardımcılığı yaptı. Annem Gölbaşında Eğitim-Sen'in kurucularındandı. Onlar böyle yetiştirdi. Ben de böyle oldum.

P20: Babam 10 sene önce kovalıyordu. Babam bir adayın sağ koluydu. Ben bir de CHP'yi Atatürk'ün partisi olunca seviyordum. Dur demek lazım diye, bir elin değil iki elin sesi var diye düşünüyorum. Kuşaktan kuşağı bu partiye oy veririz.

P22: Atatürk benim için önemli bir figürdü. Okumayı ilk söktüğüm anda annem Atatürk'ün gençliğe hitabesini ezberletti. Aile koyu Atatürkçü zaten. 10 yaşımdan itibaren de her yıl ayrı ayrı Nutuk'u okuttular. Her yaşında başka bir şey göreceksin bunun içerisinde dediler.

P23: Ben mitinglerde büyüdüm. Dedemi erken kaybettim, görmedim yani. Ben Atatürk'ü dedem bilirdim. Öyle bir süre geçti. Babamla kahvehanelere, mitinglere giderdim. Çok küçük yaşlardan itibaren CHP içinde oldum.

P27: Ailemin oğıu CHP'li doğal olarak siz dünyaya gelince seçemiyorsunuz. Belli yaştan sonra değiştirebilseniz de o yaşa kadar bazı şeyler empoze edilince oraya siz daha yakın oluyorsunuz. Hani ne etken etti dersiniz. Tabi CHP'nin siyasi kişileri de etkiliyor. Mesela Kılıçdaroğılu bence Atatürk'ten sonra gelmiş en iyi lider diyebilirim. Hani ne kadar başarmış onu bilemem ama. Bir de sorumluluk duygusu da genç olarak etkiledi. Mesela apartmanda bir yangın var. Ama insanlar itfaiye gelene kadar bir şey yapılmıyor. Belki bir kova suyla düzelecek. Buna benzetebiliriz. Günümüz koşullarında elimizden çok bir şeyler gelmiyor ama elimizden geleni yapıyoruz.

P29: CHP öncesi çok siyasetle ilgilenmezdim. Kendimce ilgilenirdim. Annem CHP'ye git bir incele dedi. Öyle başladım.

P33: Babam oldu. Ben kendimi bildim bileli babam siyasetin içinde. Babam DSP delegesi. Annem de başka bir partideydi onunla gidip gelirdim. Siyasi haberler ilgimi çekerdi. Belki babamdan belki böyle istedim.

P34: İlk önce ailevi 2000'e kadar Babam DSP idi. Annemgil CHP de. Sonra herkes CHP'ye döndü.

P36: Hep anne babayı örnek alma. Hep onların gölgesinde büyüme çabası diye görüyorum. Benim dedem eski siyasetçi il genel meclisi, x belediye başkanlığı filan yaptı (ok kalmadı, görevden alındı). Babam x belde başkanlığı, meclis üyeliğı yaptı. Sonra ikisi de siyasete küstüler. Tam bayrak yere inecekken ben almışım gibi oldu.

P38: Aileden var. Hep beni buraya çektiler. AKP'de ben olamam, mesela MHP'de olamam biraz garip geliyor. Benim yakın hissettiğim yer burası.

Gençlerin bir kısmı özellikle çevresinden etkilendiğı (akraba, arkadaş, mahalle vb.) için CHP'ye kendisini yakın hissetmektedir.

P5: Anneannem bu konuda büyük katkı sağladı. Anneannem ne yaparsa onu yapardım. Mesela ayı şekersiz içiyor diye ben de 5 yaşımda şeker kullanmadım. Anneannem haber takip ettiğı için 10-12 yaşımda bile siyaset hakkında fikrim vardı. [...] Dayım 8. sınıfta kitap okuma alışkanlığı kazandırdı. Türk romanlarıyla başladım. Lise 2'den itibaren tarihi okumaya başladım. Şu ılgın Türkler'den etkilendim. Sonrasında eski Türk siyasetçilerinin kitaplarını okumaya başladım. Lise 3'te İsmet Paşa sevgisiyle filan tam bir CHP'li olmaya karar verdim.

P6: Küçükken özellikle babam, amcam, abim liseye başladığında CHP'ye sürekli giderdi. Misafirler geldiğinde genelde bu tarz muhabbetler olurdu. Oradan bir duymuşluğumuz vardı. Ondan sonra hazırlığa geldim burada. Biraz arkadaş ortamından girdim benim görüşümden bir şeyler yapmaya çalışıyorlar.

P7: Aile öncü oldu biraz. Yedi Kuşak derler ya CHP'liyiz. Babamgilin, amcalarımın düşünceleri oldu. Nesilden nesile aktarıyorlar gibi bize de aktardılar zaten. Onların vesilesiyle bizim de partiye bir faydamız olursa diye çıktık bu yola... . Lisede bir arkadaş vardı. Onunla konuştuk o zaten benden bir kaç ay öncede partideymiş. Onunla konuştum o vesile oldu benim buraya gelmeme.

P12: Kadıköy'de yaşıırken bir iki tane arkadaşım vardı. Onlar o zamanki ÖDP'ye takılıyorlardı. İlk oyum mesela Ufuk Uras'a, o zaman Kadıköy'deydi. ÖDP'ye verdim. Ailemin de etkisi var. Safkan Atatürkçü bir ailemiz var. Dedem ve babaannem köy enstitüsü mezunu. Babam da siyasi olaylardan dolayı bir iki sene İsviçre'de yaşamış. Uzaklaştırmış aile üyeleri. Arkadaşlar etkiledi işte.

P13: Doğma büyüme CHP sevdamız olduğu için. Bir de şöyle başladı. Biz aktif siyaset yapmak istiyorduk. Öncelikle bir arkadaşım, yoldaşım vardı, liseden bu yana. Onunla birlikte bu yola girmeye karar verdik. Babam da bu zamana kadar sol birikimli partilerle uğraştı. EMEP Akdeniz İlçe Başkanı'ydı. Sonra oradaki politikaları beğenmediğinden dolayı SHP ve CHP'de bulundu. Bizim de aileden gördüklerimizle kariyerimiz başladı.

P16: Bir gazetede muhabirlik yapıyordum. Bir de ben CHP'nin içini tam bilmiyordum. Ankara'ya giderken, Emre başkanımın seçimi vardı. Ankara yolunda, Ankara'da, dönüşte gördüm bayağı bir etkilendim.

P21: Bizim bütün aile CHP'lidir. Oradan geldi. Amcamın çocukları, babamdan geçti şimdi. Onlar sayesinde ilgilendim. Ailemden aksi bir şey söylemediler. Amcamın oğlu gençlik kolları eski başkanıydı.

P32: Üç sene öncesi başladım. Babam devlet memuru olduğu için biz hep geri kaldık ama beni CHP'ye çeken atadan gelme babalardan değil de amcalardan gelme. Babam emekli olunca aktif olarak siyasete başladım.

P40: Tabii ki aileden var. Babam da aktif olarak Silifke ilçe örgütünde CHP'de bulmuş. Biz onun dışında... ile ülke ve Silifke siyaseti üzerine küçük yaşlardan beri kafa yormuşuzdur. Pek girmeyi de düşünmüyordum. Ama o teklif edince girdim.

Gençlerin bir kısmı, özellikle lider profilinden etkilendiğı için CHP'ye kendisini yakın hissetmektedir.

P2: CHP'li bir aileyiz ama ailemizde herkes memur filan [...] CHP'ye girmemde Kılıçdaroğlu'nun etkisi büyük. Hemşehrim olunca. Biz de Dersim'liyiz.

P9: Ailem 1999 seçimlerinde DSP'de gönüllü olarak görev almışlardı. O zamanlar da ben ilkokula gidiyorum. Arabalarda bayrak sallamalar filan hoşuma gitti. Öyle sosyal demokrat bir ailede büyüyünce ister istemez CHP'ye sempati oluyor. Bir de Ecevit'i çok merak ederdim. Neden bizinkiler Ecevit'i çok seviyorlar diye. Onları filan araştırdım. Ecevit'in düşünce tarzı hoşuma gitti.

P10: [...] Tabi uzaktan siyasetle ilgileniyorum. Tabi ben her zaman o partinin içindeydim. Aslında o partinin görünmeyen yüzlerindendim. Kılıçdaroğlu'nun Tuncelili olması kendisini partiye daha yakın hissettirmiş.

Gençlerin bir kısmı özellikle ailesinin geçmişte sol siyasetten bedel ödemesi, Türkiye'de yaşanan siyasi olaylardan ve AK PARTİ hükümetinden dolayı kendisini CHP'ye yakın hissetmektedir.

P1: Lise 1'de başladım. Bizim aile Alevi. Geçmişte bedel ödemiş bir aile. 1980'de hem anne hem baba tarafında bedel ödemiş insanlar var. [...] Ama ailem komple ticaretle ilgilendiğı için siyasi insanlar değillerdi. Aslında, bizim lise çağında hareketliliğimizden dolayı öyle bir kavram ortaya çıktı. [...] (Memleketi) Malatya'da olsaydım da pek değişen bir durum

olmazdı. Çünkü yaşadığımız bölge de Paşa köşkü denilen alevi bir bölge. Zamanında da çatışan bir bölgede büyüdüğüm için şu andaki gibi düşünür ve hareket ederdim.

P24: Çok kesin bir şekilde sadece babam. Zamanında çok şeyler görmüş. Borsa sarayında işkence görmüş. Babama gelip de dua eden çok var. Bir zaman Paktaş'ta çalışmış. Bir kadını işsiz kalmaktan kurtarmış. O işçilerin üstü gibiymiş. Onun işten atılmaması için eylem yapmış.

P26: Babam bildim bileli CHP'li sosyal demokrat birisi. Bende sosyal demokrat CHP'li birisiyim. Bundan önce arkadaş ortamında, televizyondan takip ediyordum. Ama askerde 15 Temmuz ile birlikte kötü olaylarla karşılaştım, Ankara'da bir gözaltı süreci filan yaşadım. Onlar beni siyasete aktif katılmama neden oldu.

P28: Klişe bir söz ama ergenliğe adım attığımdan beri babamın Mut'taki evimizden bir hafta diye alınıp 3,5 sene Urfa'da cezaevinde yatması anlatılıyor. CHP dışında bir partiyle ilişkim olmadı. Atadan dededen gelen bir durum CHP'li olmak.

P30: '38 Dersim olaylarından bugüne kadar çok etkilendim ben. Allah rahmet eylesin nenem iki ay önce 113 yaşında öldü. O Dersim olaylarından o bize anlattı. O zamana kadar yalan olmasın CHP aklımda değildi.

P35: Bizim aile sol kesimden gelen bir aile. Ama benim düşünce tarzım bana göre aileden şekillenmemeli onun için okuduğum kitaplar, ülkenin siyasi yönü bir de Kadıköy'de 2002 de geçirmem etkili oldu. Bir de ilk defa AKP kazandığında bir şeylerin ters gideceğini anlamıştım. İlk önce Hürşit komutan yetiştirmesi ile ADD'de yetiştirdim.

P37: Dedem ilçe başkanlığı yapmış ben görmedim ama öyleymiş. Aileden CHP'liyiz. Ama ülkenin gidişi ne olacak diye kaygı duyuyorum. Lisede, ortaokulda hep bunu dert edip bir yerinde sohbetimde arkadaşlarımla ülke siyaseti yapıyorduk. Biliyorsun 16 yıldır iktidarda zaten.

Üyelerin bir kısmı özellikle okuduğu kitaplardan dolayı kendisini CHP'ye yakın hissetmektedir.

P4: Bizimkiler genel olarak CHP'ye oy veriyorlar. Babam siyasi kitaplar okurdu. Ama ben de ne tür kitaplar okuyayım diye düşünürken babamın okuduğu kitaplara da bakıyordum. Sonra babam beni kısıtlardı. Sen işine bak diye. Babamın siyasette aktif bir rolü yok.

P31: Okuduğum kitaplardır. Sadece onlar değil. Çok büyük bir Nazım Hikmet, Sabahattin Ali hayranıyım. Babamın etkisi var. Babam 1999 DSP'de belde başkanlığını yaptı. Çok etkisi oldu mu bilmiyorum ama o olabilir. Ama çok da etkisi olduğuna inanmıyorum. Okuduğum şeylerle kaptığıma inanıyorum. Sol zihniyet, sol ahlak benim için. Ya eskiden bir şey yapacağım ya her şeyimi ona endeksledim. Sabahattin Ali'nin bir sözü vardır; bir insanın vicdanı varsa solcu olmaktan başka şansı yoktur. O söz zaten beni aldı götürdü, yürüyeceğime karar verdim.

4.2.2.3. CHP'ye Kadar Siyasallaşma Dönemi

Gençlerden bir kısmının CHP öncesi siyasal faaliyetlerde bulundukları görölmektedir. Bunlar arasında daha muhalif bir partide faaliyet gösteren, birkaç parti gezen ve sağ bir partiyi deneyen gençler bulunmaktadır. Konvasiyonel katılım biçimleri dışında az da olsa bireysel çabalarla tepki gösteren, sosyal medya üzerinden örgütlenen, dernek ya da uluslararası bir organizasyonla bağlantı kuran gençlerin olduğu görölmektedir. Özellikle CHP'den önce herhangi bir siyasal organizasyonda faaliyet gösteren bireylerin örgütlenme becerilerinin daha gelişmiş olması ve daha deneyimli olmaları dolayısıyla gençlik kollarına daha çabuk adapte oldukları ve daha çok görev aldıkları görölmektedir.

P1: Lise yıllarında Uğur dershanesine gidiyordum. Arkadaşlar, EMEP'e davet etti. Oradaki insanları samimi içten buldum. Devam ettik. Siyasi kitaplara başladık. Evrensel yayınları var onları okuyorduk. Orada gelen insanlara hem bilinç yükleniyordu. Hem bir kavganın içerisinde olduğumuzu belirtiyorlardı. Hem de yapılaşmayı genişletme çalışmaları yapıyorlardı. Bunun yanında işte sendikal hareketler, alan hareketleri gibi birkaç farklı noktada çalışma yürütüyorlardı.

P6: İzmir'de Hak-Lis vardı. FKF, Liseli öğrenciler birliği biraz biraz onlardan girmiştim ama parti olarak Mersin'e geldikten sonra oldu. Liseli öğrenciler birliği vardı. SGDF ile birlikte çalışıyorlardı. Abimin Ankara'da FKF'nin okul meclisi filan vardı. Onun için kendi okulumuzda bir şeyler yapmaya çalıştık. Ama okulumuz yatılı olunca dışarıdan gelen çok fazla öğrenci oluyor. Hocalar da öyle çok fazla içeri girebildikleri için bu tür şeylerden insanlar korkuyorlar biraz. O yüzden çok fazla ilerleyemedik. Üniversitede de öyle pek planım yoktu.

Gençlerden P22 ilk olarak 13 yaşında CHP'ye adım attığını söylüyor. Lise'de önce TGB'ye sonra TKP'ye geçtiğini ama hepsinden bir şekilde hoşlanmadığı için ayrıldığını belirtmektedir. Üniversite'nin ilk yıllarında Gazi Üniversitesi'nin sağ tandaslı yapısından dolayı mimlendiğini tekrar üniversite sınavlarına hazırlanarak Afyon'u kazandığını ama buranın da siyasal yapısının Gazi Üniversitesi'nden daha kötü durumda olduğunu farketmiş. Afyon'un küçük bir ilçesinde ÖDP'nin *gençlik muhalefeti* ile tanışınca siyasete burada devam ettiğini belirtmektedir. Diğer partilere olduğu gibi ÖDP'ye de resmi olarak üye olmasa da birşeyleri değıştirme çabasının umut verici olduğunu vurgulamaktadır.

P22: [...] Çok güzel vakit geçirdim. Yani o zaman ilçedeydik zaten. [...] hiçbir zaman bırakmak istemiyorduk. Çok kapalı, yobaz, geri kafalı, bağnazdılar. Ama kurtarabileceğimizi düşünüyorduk. Şöyle söyleyeyim biz oranın üç neferiydik; Ezgi, Osman ve Ben. Emekçi kadınlar gününde mor kartonlardan femine işareti yapıp ilçenin birçok yerine astık onları etkinliğimize davet ettik. Evimizin camı taşlandı, kapımız boyandı.

P30: Birleşik Gençlik Hareketi diye bir oluşum vardı. Balık Pazarı'nın orada Türkiye genelinde 700 aktif gençtik. CHP'den önce orada siyaset yapmaya başladım.

P28 ve P35'in CHP öncesi yakın bir düşünceye sahip ADD içerisinde örgütlendikleri görölmektedir.

P28: Üniversitedeyken ADD'li gençlerle filan takılıyordum.

P35: Üniversitede okurken de siyasetle ilgileniyordum. Kadıköy teşkilatında çalıştım. ADD Kadıköy şubesine üyeydim. Orada siyaset yapmak daha kolay. Çünkü orası eğitimli bir yer. Orada sınırlar dâhilinde yaşamıyorsunuz. Çevrenizdeki insanlar okuduğum kitaplar olsun. Önümü görmemi daha netleştirdi. İşte annemin de idealist olmasıyla annemle konuştum. Babam da o konulara hiç karışmaz ADD ile git görüş dediler. Ben de gittim eğitim aldım. Onların amacı şu Kemalist yapılar yetiştirmek. Sonra ADD ile git gel yaparken oranın da yaş ortalaması daha yüksek. Gençleştirmeye çalışırken Kadıköy başkanı bizi buldu öyle gençliğe girdik. Klasik afiş asma filan.

P33 ve P39'un tanımak amaçlı sağ partiler de dâhil çeşitli siyasal organizasyonlarla bağlantı kurduğu görölmektedir.

P33: Üniversitedeyken TKP ile tanıştım. Lisedeyken MHP ile tanıştım. Onlar lisede örgütleniyorlar biliyorsunuz. Ben kendimi misafir sayarken beni Asena olarak tanıtınca ayrıldım. AKP'li arkadaşlarım vardı. Onları merak ettim. Onların arasında girip çıktım. Çünkü nasıl böyle hırsla bağlı olduklarını anlamaya çalıştım. HDP ile tanıştım üniversitede. Onlarla vakit geçirdim. En iyi de onlarla anlaştım. Selahattin gelmişti. Onlarla mitinglerine katıldım. Halay çektim çok eğlenceliydi.

P39: 15 yaşında ülkü ocaklarına gittim. Eskiden öyle televizyondan siyaseti takip ediyordum. Bahçeliden nefret ederim.

Bazı gençlerin siyasallaşma pratiğı, kendi çevresi içerisinde veya sosyal medyada bağımsız tepkilerini dile getirerek başlamıştır.

P5: Üniversitede sabahlara kadar siyaset tartışmayı çok severdim. Ama örgütlü değildim. Ben bildiklerimi çevreme anlatır onlarla tartışırdım.

P19: [...] ilk eylemimi ben OKS (Orta Öğretim Kurumlar Sınavı)'nin son döneminde şifreleme vardı. İlk eyleimde de öğrenciden çok öğretmen katılmıştı. Kimsenin aklına gelmez. X gibi bir yerde tutup bir çocuğun bir genç kızın işte beni polisler sorguya aldı. Dedi ki yedi kişilik komiteydi buydu şuydu. Sorguya aldılar. Eğer böyle bir şey yaparsan başına şu bu gelir diye. Eylemi ben düzenlediğim için. Yüz kişi vardı ya da yoktu ama çoğu öğretmendi. Sosyal medyadan filan haberdar ettim. Bunu yapmışken yirmibeş tane şehit haberi geldiğinde sokak sokak elimde Türk bayrağıyla o dönem milliyetçi tavrımızla gezen bir insandım. Lisede çok aktıftım hocalar da beni tanırdı.

P26: Ben ve daha sonra arkadaşlarımla birlikte, üniversitenin adıyla ilişkili bir Twitter sayfasını insanlara kimliğimi belirtmeden yüzlerce binlerce insanı etkileyebiliyordum. Eylemler filan olsun. O zaman Berkin Elvan filan gezi parkından yeni çıkmıştık. Üniversitede ev kiralari, ders geçme sistemi filan olsun. Rektör, akademisyenler bizden biraz çekinmeye başlamışlardı. Çünkü kim olduğumuzu bilmiyorlardı. Özel'den gizli gizli mesajlar atıyorlardı. İnsanların sıkıntılarını dile getirmeye çalışıyorduk. Çok fazla bir taraf belli etmiyorduk. İnsanların sorunlarıyla ilgilendik. Tek başımaydım ilk sonra yakın arkadaşlarımı aldım. Şu an hala devam ediyoruz. Şu an on bini geçkin bir üyesi var.

P37: Üniversitede, kimya mühendisleri topluluğu filan vardı. Onlarla iletişim halindeydim. Onlarla 1 Mayıs'a filan katılırdım. Daha önce meslek ağırlıklı ya da sosyal kulüplerdi.

P12, parti içerisindeki neredeyse bütün gençlerden farklı olarak uluslararası bir organizasyonla bağlantı kurmayı tercih etmiştir. Böylesi bir tercihte bulunması parti siyasetine karşı olumsuz bakış açısından kaynaklanmaktadır.

P12: Benim düşüncelerim biraz farklı, yani günümüz siyasetiyle ilgili düşüncelerim yok. Ben aynı zamanda bir oluşumun içindeyim. Sırbistan'da Miloseviç'i deviren bir gençlik örgütü var. Ona da üyeyim aynı zamanda. Şu anda bulunduğumuz ortamın şiddet içermeyen, sokak eylemleriyle aşılabileceğine inandığım için. [...] Birkaç kitaplarını okudum. Belgesellerini izledim. [...] Sonra Canvas olarak değiştirip, uluslararası bir yardım kuruluşu gibi oldular. İşte orantısız zekâyla filan gibi şeylerle mevcut otoriteyi değiştirebileceklerini düşünüyorlar. Kendi partimizde bile bazı şeylere müdahale edemiyorken normal vatandaş veya genç olarak neyi değiştirebiliriz. CHP'den de o konuda pek ümidim yok.

4.2.2.4. CHP ile Tanışma Anı ve İzlenimi

Partiyle tanışmada aile, arkadaş, parti içi seçimlerde avantaj sağlamak için üye edilme, siyasi olaylar, önemli günler ve parti etkinlikleri gibi nedenler etkili olmaktadır. Tüm bunlarla beraber doğrudan ya da dolaylı olarak parti içerisinde abi ve abla (örgütçü) gibi araçların gençlerin partiyle daha yakın ilişki kurmasında önemli rolü olduğu görülmektedir. Diğer yandan, Mersin CHP'deki gençlerin büyük bir çoğunluğu gençlik kollarının en erken safhaları olan 18 ve 19'lu yaşlarda faaliyet göstermeye başlamıştır. Böylece, gençlerin CHP'de partili olma anlayışını çok erken yaşlarda elde etmeye başladıklarını söylemek mümkündür.

Bazı gençlerin CHP ile tanışması ise, genellikle ailelerinin etkisiyle çocukluk dönemlerinde ya da 18 yaşından önce olmuştur. Bu yaşlarda partiyle tanışan gençlerin, bir şekilde CHP'ye tekrar döndükleri görülmektedir. Bu anlamıyla çocukluk anılarının CHP ile bağı daha çok pekiştirdiğini söyleyebiliriz. Hatta bazılarının zaman içerisinde partiye karşı muhalif düşünceleri artsa da, küçük yaşlarda partiyle tanışıklığın verdiği olumlu duyguların daha ağır bastığı görülmektedir.

P22: (Üniversiteyi bitiriyor. Başka partilerle ilgileniyor. Memleketine tekrar döndüğünde

yine CHP'ye katılıyor.) 13 yaşında ilk olarak CHP'ye gittim. Benim için CHP ön plandaydı. Zaten aile olarak şöyle bakıyorlar. Bizde zaten şöyle olur. CHP'den başka partiye oy verdiğin zaman vatan hainisindir bizim mahallede.

P24: 12 – 13 yıl oldu. 2011 yılında yeniden gençlik kolu yönetimindeydim. 15-16 yaşlarında ilgilenmeye başladım. Babam da o zaman CHP'ye geliyordu.

P33: (Üniversite yıllarında başka partilerle tanışıyor. Sonrasında CHP'ye tekrar dönüyor) İlk günüm Erdemli binasına gelmiştim. Çocukken geliyordum ama ilk defa gençlik kolları üyesi olduğumda lisedeydim. Sanki beni herkes abisiymiş ablasıymiş gibi davrandılar. Çok sıcaklardı. Fakat başkan beni üye yapmadı belki iş bulmamda sıkıntı olur diye.

P36: (Üniversite yıllarında CHP'ye biraz ara veriyor. Şimdilerde ilçe yönetimine muhalif olsa da CHP'den kopamadığını belirtiyor) Çok güzeldiii! Sanki oradaki herkes abimmiş, ablammış, kardeşimmiş gibi hissettim. O zaman da benden başka kız yoktu. Onun için çok severlerdi. O da giderse kız kalmayacak diye çok sahip çıkarlardı. Ben de onları çok severdim. İlk günden beri izlenimim çok olumlu oldu. Aşk burası ya...

Gençlerin bir kısmı doğrudan aile, arkadaş veya aracı vasıtasıyla ya da davet ile partiyle tanışmıştır.

P4: X ile tanıştım. Gençlik örgütündeyim dedi. Aa dedim. Ben de geleyim mi filan tamam gel dedi. 1 ay önce oldu bunlar. [...] Karışık, taht oyunları var gibime geliyor. Hangi adayı seçelim diye. Hep zıtlasmalar var. Gençleri nasıl kendilerine çekebilirler diye düşünüyorlar. Bir oy bir oydur mantığıyla gençleri çekmeye çalışıyorlar. Gençler gelsin toplanalım, toplantılar yapalım kafasındalar.

P7: Üniversite'de zaten aklımda vardı. Ama Sütçü İmam Üniversitesi sağcı olunca orada kaldı. Çalışmaya da başlayınca kaldı. Mersin'e geldikten sonra arkadaş çevremın tavsiyesiyle işte CHP Yenişehir gençlik kollarına katıldım. [...] İlk "1 Mayıs"ta katıldım. Oradan sonra devam ettim.

P13: X ile sosyal medyadan tanışarak CHP'ye adım attım. O da o zaman Hak-Lis il başkanıydı. Bizi kahvaltıya davet etti. 7 Haziran 2014 mitinginden önce düzenlenmişti. Milletvekilimiz Hüseyin Çamak, Mezitli Belediye Başkanımız Neşet Tarhan, Tarsus ve Yenişehir gençlik kollarından gençler vardı. Gençlik evinde yapıldı.

P14: 3 yıl önce üye oldum. Havran ilçe başkanımız da üye olmamı istedi. Gençlik kolları başkanı filan olmamı önerdi. Ben eğitim dolayısıyla kabul etmedim. Geçen yıl da burada Yenişehir örgütünde aktif siyaset yürütmeye başladım. Şu an yönetimde değilim ama katılıyorum. Üyeliğim Balıkesir'de ben sadece Yenişehir gençlik örgütüne katıldım. [...] Ben küçüklüğümden bu yana Mersin'de olmak istedim. Bunu söyleye söyleye bir baktım kendimi Mersin'de buldum. Arkadaşlarımı önce X'i tanıdım. O zaman Mersin Üniversitesi çarşısında gençlik kolları stand açmıştı. Evet-hayır çalışmaları vardı. Orada rastgele broşürü aldım.

Bana burada oy kullanmak istemez misin dediler. Ordan itibaren bir elektriklenme oldu aramızda. [...] Onlarla beraber ertesi gün kendimi Aytuğ Atıcı ile beraber seçim çalışması yürütürken buldum.

P15: Yenişehir’de geçen yıl Kasım ayında bir arkadaş facebook üzerinden yazdı bana bir siyasi partiyle alakan var mı diye yok deyince CHP’ye davet etti. [...] Seçim günü gittim. X’in seçileceği zaman. Öyle gittim. X başkanı ilk gördüğümde öyle bir samimiyet hissettim ki onda öyle bir samimiyet vardı. Ben dedim ki ben bunlarla bu yolu yürürüm dedim. Çünkü o sıcaklığı o güveni verdiler bana. Bir iki gittim geldim, seçime gittim, siyasi toplantılara katıldım. Dedim ki ben bu siyasette ilerleyeceğim dedim. Onu amaçladım ve bu siyasetin içine girdim.

P18: Babam vasıtasıyla oldu. X’le babam Adana’da parti okulu eğitiminde tanışmışlar. İşte numaramı vermiş. Oğlum orada ilgilenir misiniz? Kendisi gitsin gerekirse işte falan filan diye... O zamanlar Cumhuriyet gazetesi eylemleri revaçtaydı, ülke genelinde. Sonra X başkanla bir Cumhuriyet gazetesi eyleminde tanıştım. Bir hafta sonra aynı yönetimde yer almaya başladık. Sonra da böyle süre geldi, gitti. İki yıldır filan da aktif bir şekilde siyaset yapıyorum. [...] Cumhuriyet meydanında aradılar Cumhuriyet gazetesi eylem yapıyorlarmış çağırdılar. [...] Ondan bir hafta sonra X başkanla konuştuğumda Yenişehir Gençlik Kolları Başkanlığı’na atanmıştı. O zamanın mevcut başkanı istifa etmişti. X başkan atanmıştı. Beni de yönetiminde görmek istediğini söyledi. Girdiğimin üçüncü günü de partiye üye oldum. Her şartta üye olacaktım. Bir dokunuş bekliyordum. O dokunuşa Didar başkandan geldi.

P25: İşleyiş neyse ona göre oy veririm diyen bir insandım. Ama arkadaşlarım buraya geliyordu. Benim parti konusunda fikrim yok diye düşünüyordum. Ama teşvik ettiler. Buraya geldiğim için çok mutluyum. Çünkü samimi bir ortam var. Çünkü ben samimiysizliğe gelemem.

P19: İlk üniversiteden başlayayım. Babam ilk gün kaydımı yaptırdı. Öğreneceksen kendin öğreneceksin diye geri döndü. Ben üniversiteyi kazanmadan önce ya da kazanacağım gideceğim Anamur’da Aytuğ hocayla tanıştım. Beni hemen meclise davet etti. Siyaset bilimi okuyorum meclise gideceğim daha iyisi olamaz yani. [...] Siyasete üniversite komisyonunda başladım. Ben X üniversitesinden sorumluydum. [...] Parti içi de karışıktı ilçeler görevden alınmıştı. Yeniler göreve gelecekti. Herkesle iyi niyetle konuşuyorsun. Ama sonra öğrendim. Beni kullanmaya çalışıyorlarmış. Ama iyi niyetle benim ekibim yoktu mesela. Birinin etiketi olmak kötü çünkü.

P32: Dönemin ilçe kolları gençlik başkanı bir gün Mersin’e geldi. Beni aradı. Böyle böyle dedi. Ben varım dedim. Şunlar lazım dedi yaptım. X ile birlikte yola çıktık. X partiye üyeydi ben değildim, beni partiye kazandırdı. O günden bu yana üç yıldır yoldayız. İlk gün partiye geldiğimde evime geldim dedim. Erdemli’de gençlik kolları olmayan bir yerde herkes şaşırırdı.

Bu şaşkınlık beni memnun etti.

P34: 2013'ten itibaren X'in belediye başkanlığı adaylığında siyasete girdik. 2014'te belediyeye girdim. 2015'te aktif görev aldım.

P35: Okulum bitip gelince buradaki gençlik kolları başkanı çocukluk arkadaşım. [...]Burada gençlikte boşluk görünce onları örgütlemek için göreve geldik. Önce atama sonra seçilerek geldik.

P39: Bahçeli'den nefret ederim. O herkesi soğutunca 2 sene filan bıraktım. Sonra bir arkadaşımınla CHP'ye geldim.

P40: 2016 yılında X ile birlikte girdik. O sıra gençlik kollarında bazı sorunlar vardı. Gençler de bazı şeylere yetişemiyordu. X'in eşi de belediyede çalışıyordu. Onlardan yardım istediler. Öyle olunca bana da sordular. O da aktifleşince ben de girdim. İlk defa böyle bir ortama giriyordum. Genç olarak yasal bir hakkım vardı. Ama oradaki gençlerden bayağı bir yaş farkına sahiptik. Olaylara bakış açımız farklıydı. Onlara göre daha olgun düşünceli bakıyorduk. Onlara düşüncelerimizi söyledik. Yardımcı olmaya çalıştık. O gençlerle kendimi görünce neden daha öncesinde girmedim dedim. Onlar emek veriyor, değiştirmeye çalışıyor.

Bazı gençler önemli siyasal olaylarda, önemli günlerde ya da partinin çeşitli etkinliklerinde partiyle tanışmaktadırlar. Bu süreçlerde aile, arkadaş, parti yetkilisi ve özellikle parti içi aracı diyebileceğimiz abi ve ablaların (örgütçüler) dolaylı rol oynayabildiği görülmektedir. Aracılar, partiyle ilişki kurmakta yavaş kalan, tereddüt eden hatta bir dönem partiyle tanışıp olumsuz duygulara sahip olan gençleri tekrar kazandırma veya partili olmalarını kolaylaştırma görevleri yerine getirmektedirler.

P3: Üç yıl önce üye oldum. Sakarya ve Maltepe adalet yürüyüşlerine katılmıştım.

P5: O zaman Deniz Baykal genel başkandı. Daha çok çocuk olunca beni dikkate almadılar. Öyle olunca sinirlendim. Bu arada üniversite sınavlarına hazırlanıyorum. Baykal istifa ettiğinde çok üzıldüm. İstifa ettiğinde partiye koştum. İki delegemiz iki oyumuz var. Kemali mi destekleyelim vs. tartışması var. Beni X toplantıya almadı. Kapıyı yüzüme çarptı. Ana kademe var. Gençlik kolları başkanı vardı. Kötü bir deneyimdi.

P6: Bir arkadaş için misafirliğe girip çıkacaktık. Orada onları tanıdım. Ondan sonra geçen sene Yörük çalıştayını vardı. Kılıçdaroğlu geldi. İlk orada kampa gittik bir gece. Orada daha iyi tanıyorsun insanları. Siyasi olarak da baktım düşünceleri bana göre hem de arkadaş gibi oldukları için önce normal gidip gelmeye başladım sonra yönetime girdim. Yörük çalıştayında aralarında tek partili olmayan bendim ama ona rağmen sanki 40 yıllık arkadaşlarıymışım gibi davrandılar. Ve bu insanı çekiyor tabi. Sonra geldik burada konserler filan vardı. 19 Mayıs'ta Ankara'ya çok kısa 1 ay kaldım. Sonra bu sene gidip geldim. Baktım aynı grup küçük değişiklikler var. Yine gidip gele...

P10: Kurultay oldu. Genel Başkan yeniden kazandı. Artık böyle bir şey oldu. Hadi gir artık

diye. Bilmiyorum. Nedense o zaman beni bir şeyler dürttü ve Gençlik Kolları Genel Başkanı Emre'yle iletişime geçtim ve ne yapmamız lazım diye. Ben online üye oldum. Sonra üyelik kartı geldi. [...] İlk gün çay kahve muhabbeti yaptık. Sonra yavaş yavaş neler yaptıklarını bana anlattılar. [...] Bir hafta sonrasında Yenişehir Kültür Merkezi'nde bir etkinlik olacaktı. İşte orada en büyük başkan Emre Yılmaz'la tanışma şansı elde ettim. Biraz afallama olmuştu. Neler yapacağım filan diye, çünkü orada herkes birbirini tanıyor selam veriyor. Ben de görev istiyorum kanım kaynıyor. İsim yerleştiriyorlar oturma planına göre. Ben de başkanlarının ardından yürüyorum. Bana da kâğıt verin ben açıp yapıştırayım oraya. İlk başta güvenlerini kazanmak biraz zaman aldı.

P11: (İlk partiyle ilişki kurduğu ilçedeki yönetimden hoşlanmadığı için önce üye oluyor sonra istifa ediyor. Eğitim için geldiği Mersin'de bir aracı ve ekiple tanışınca yeniden üye olup, aktif bir şekilde görev almaya başlıyor). Ben aslında Arsuz'da istifamı verdim. Burada da çalışmam diye düşünüyordum. Sonra bir arkadaşla tanıştım. Onunla eve çıktık. O sürekli bir yerlere çıkıp gidiyor. Ama neye gidiyor bilmiyorum. Sonra bir gün dedi ki bana gel dedi hani evde sıkılırsın tek başına gel dedi istersen partiden arkadaşlar hangi parti dedim CHP. Tamam dedim. Geçen sene ekim gibi X o zaman Yenişehir Gençlik Kolları Başkanıydı. Gittik oturduk sohbet muhabbet ederek. Başkan benim hangi görüşten olduğumu sordu. Arkadaş dedi ki bizim görüşten. Mutlu oldu sevindi. Biraz örgütleyici bir tarzı var çünkü. Sonra tabu oynamak için bize geçelim dedi. Evine yani bayağı da kalabalıktık. Hepsi de parti içinden insanlar. Sonra tabumuzu oynadık. Bayağı güzel bir ortamdı. Ben o ortamı gördükten sonra yani büyülendim açıkçası. Bir de o Arsuz'la karşılaştınca. Ben arkadaşşıma dedim ki direk çalışmalarda yer almak istiyorum. Direk koşulsuz şartsız.

P20: 29 Ekim'de etkinliğe katılmıştım arkadaşlarla. CHP'nin yürüyüşüydü. Madem bizimkiler yapmış destek olalım dedik. [...] 29 Ekim'de kardeşim ve ben 30 kişi ayarladık. Normalde parti çelenk gösterisi yapıp dönecekti. Neredeyse 40-50 kişi vardı. Öyle olunca keyifli geçti. Başkanların da yüzü güldü. Biz bayrak sallıyorduk. İlçe gençlik kolları başkanı koluma girdi. Gel dedi. Belediye başkan aday adayımız var. Kahveye geçelim konuşalım dedi. Biz de tamam dedik. Her düşünceye açığız. İnsanı da görünüşü ele verir. Biz de takım elbise giymiştim. Verdikleri vaatler de hoşumuza gitti. En azından belediyemiz hizmet anlamında kaliteye kavuşacak dediler.

P21: Gezi Parkı olaylarıyla başladım. Slogan attığım zaman tüylerim diken diken oluyordu. CHP'li olduğum oradan belli oluyordu.

Bazı gençler, parti içerisinde mevki elde etmek isteyen amir, şef, patron, arkadaş gibi kimselerin seçim dönemlerinde üye yaptırılmasıyla partiyle tanışıyor. Bu şekilde üye olanlar sonraki aşamalarda istediklerini bir şekilde elde edebilmişse bu durumu çok yadırgamıyorlar.

P2: O zamanlar Mersin Büyükşehir Belediyesi'nde çalışıyorum. Fen işleri müdürü de

milletvekili adayı olacak, benim de işe girmemde vesile olan kişiydi. O da benim parti üyesi olmamı istedi. Parti içinde delege olarak filan yardımcı olabilmem için. Derken böyle bir süreç başladı. (Bir dönem sonra cinsiyet ve gençlik kotası sayesinde parti içerisinde yükseldiğini ifade etmektedir).

P8: Yönetimde seçim vardı. Mezitli’de gençlik kolları başkanı seçilecekti. Onu da bir tanıdık ekledi. Bizim partide işler sürekli böyle yürür. Tanıdığın tanıdığını ahlrlar sürekli. Ben iyi dedim bir başlangıç olur. Gittik hiç bilmiyorum. Dediler ki burada seçim olacak. Seçimden önce babamla gittik tanışmaya. Babam arkadaşım gibidir çünkü. Oradaki insanlar çok siyasi bir kalıbın içine girmişler gibi geldi. Yani bir rahat değil. Sanki siyaset onların hayatı olmuş gibi yani. Sürekli bir çıkar, onu yapayım bunu yapayım, ay ben şundan nasıl nemalanayım filan. Gençlikte bile bir ayrımcılık, gruplaşma vardı. İlk gittiğim zaman ısınamadım onlara. Nitekim ondan sonra yönetimden bile istifa edip, başka şeye geçtim. Biz kazandık. Çünkü tek kişi girmişti. Tek kişi girmenin seçimi de nasıl oluyor. O da ayrı bir mantıksızlık. Benim bildiğim böyle idari bir şey varsa 2-3 kişi girer seçime, saçmaydı yani. Ben ayrıldım. Yenişehir yönetimine geçtim. Çünkü orada da seçim olacaktı. Ben Yenişehir’de ikamet ediyorum. Onun için Mezitli çok zor oluyordu. Mezitli yönetimiyle de hiç anlaşımadım yani. Anlaşamamanın en büyük sebebi de, bir gün oturuyorum saat: 13 de saat: 14’te bilmem ne etkinliği var. Sen de geleceksin. Ben gelmeyeceğim dedim. Sonuçta elimde telefonla 24 saat sizden haber beklemiyorum. 1 saat önceden sen bana haber veremezsin.

P12: Siyasete beni sokan ya da siyasetin girilebilir bir şey olduğunu bana gösteren bir arkadaşım oldu. CHP il gençlik kolları başkanıydı (şimdi belediyede çalışıyor). CHP için ilerisi için bir şeyler düşünüyor. Benim de o zamanlar video kesme biçme internet o zamanlar bunlara kafam basıyordu. X ile başlamış oldum. Şunları paylaşmalısın gibi gibi... Buraya geldiğimde. Zaten daha çok CHP’li olarak nitelendirdiğim anlar oluyordu kendimi, tamamen olmasa da. Sevmediğim yönleri de var. Buraya geldiğimizde de tipik arkadaşımın hadi gel seni şunlarla tanıştırayım, bu organizasyona da gidelim derken üye oldum. Üye olduğumda hiçbir şey hissetmedim. Çünkü Türkiye’de siyasi partiye üye olmak genelde işte bir yere üye çoğunluğu gerektirir. Birisinin oya ihtiyacı vardır. O yüzden seni kolundan çeker de üye yapar. Bende de öyle oldu. Üye olmamın hayatımda ya da partide bir şey değiştirmeyeceğini biliyordum.

P9: [...] O arkadaş seni de yönetime alacağım dedi. Olabilir dedim. Aklımda vardı. Bu asıl bahanesi oldu. Seçime gidildi. Orada herkes bir telaş içindeydi. Üyeleri arayalım oy isteyelim. O onu arıyor. Bir karmaşa var. Ondan sonra seçim oldu. Destek verdik. Oyumuzu kullandık. Tanıdıklarımız geldiği zaman onları yönlendirdik. Seçim kaybedildi. Karşı taraf kazandı.

P38: Bir hatır için başlayıp. Adam çoğaltmak için listeye yazılıp sonrası yoktu mesela. Ben şey demiştim. Beni boş verin boşuna yazmayın ben gideceğim modundaydım. Ama öyle

olmadı. Kaldık da kaldık. Etkinlikler aslında partizan biri değilim.

Gençlerin bir kısmı, kendi iradeleriyle ve bir şeyleri değiştirmek arzusuyla geldiklerini belirtmektedir.

P26: Muharrem İnce buraya gelmeden önce olmuştu. Geçen yıl. O bizi biraz heyecanlandırınca artık bir şeyler yapmak ihtiyacı duydum. Zaten o ana kadar Nutuk'u filan çok okumuştum. Genelde filmler filan izlerim. O insanların yaptığı fedakârlığı görünce bizim bir şey yapmamamız kötü hissettirdi. Ve partiye katılmaya karar verdim. Arkadaşlarımla gittim. [...] O günüm güzel geçmedi. Dışarıda kaldık. Ben partiye dertleniyorum. şu an da dertleniyorum zaten. Gittik herkes yabancı yabancı kimse elimizi sıkmadı. Açıkçası yadırgadım biraz. Merkeze gitmiştik. Biraz Neslihan'la bir muhabbetimiz vardı. O biraz geldi bizimle ilgilendi. Egoist egoist takılıyorlardı. Arkadaşlarım ilk başta bu ne böyle kafasına göre şey yapıyor diye.

P27: Ben askerden geldiğimde 2017 Temmuz'da geldiğimde parti üyesi oldum. X filan da tribünden tanırım. Öyle bir yönetimine katılma ihtiyacı duydum. ... İlk gittiğim gün 24 Haziran seçimi öncesi bir sorumluluk duygusuyla gidip geliyorduk. Açıkçası 24 Haziran sonrası biz arkadaşlarla bir toplantı gerçekleştirdik. Bu süreçten sonra ne yapabiliriz açıkçası bir başarısızlık var ve herkesin sorumluluğu vardı. Somut olarak o toplantıyı söyleyebilirim. Mezitli ilçe başkanı X arkadaşımız da vardı toplantıda. Hatta Neslihan'la da toplantı yaptık. Açıkçası ben o zaman da şimdi de kaybedeceğimizi biliyordum, biliyorum. Belki Mersini kazanırsak iyi olur. Ama İstanbul, Ankara için umudum yok. X'le de pek çok kez fikir ayrılığına dışuyoruz.

P28: Bir gün Forumun önünden arabayla geçerken iki parti CHP ve AKP bildirileri dağıtılıyordu. 2009 seçim yılıydı. AK'li bayanı reddettim. CHP'li X abla onunla hala görüşürüz. Abla dedim nasıl üye olabilirim. Dur bir dakika dedi arabaya bindi ilçe binasına gittik. İki dakikada üye oldum. Beni o gün iki kişiyle karşıladı ve açıkçası gerçekten samimi davrandılar. Çünkü sallapati bir şeyler yapsalardı belki de geri dönerdim. Üye olurdum ama her şartta. Bir şeyler yapmak istediğim için o gün partiye gittim. Ben üye olduğumda üniversiteyi bitirip Mersin'e dönmüştüm.

P29: Üniversite çok sıkıcı geçiyordu. Ben şehir dışında okumak istiyordum ama aile şartlarından dolayı mümkün olmadı. 2009 Kılıçdaroğlu'nun gelmesiyle birlikte Toroslar ilçesine bir uğradım. Annem bir git bak demişti. O etkiledi diyebilirim. İçeride, lider değişecek diye bir heyecan vardı. İlçe başkanıyla tanıştım. Kimseyi tanıımıyordum. Ben de direk görev aldım. Zaten CHP gençlik kollarında fazla kişi yok. Toroslar bu anlamda daha da etkisiz. Bence CHP belediye istihdamında yetersiz kalıyor. Diğer yandan dava desen asıl dava bizde fakat yukarıdaki örgütlü mücadeleyi genç arkadaşlara yansıtamıyorlar, burada bir kopukluk oluyor. Bunlardan başlayarak biz bu işe girdik.

P30: CHP binası Forumun oradaydı. Oraya pankart asmışlardı. Arkadaşlar toplantımız şu şu saatte diye. Bir arkadaşla gittik. İlk başta gözleme gittik. Ne yaparlar ne ederler diye. Bizim de, CHP'nin de kırmızı çizgileri vardı. Biz uyuşturabilir miyiz? Bizim amacımız oydu. O zamanlar lise bitmiş 2009 sonu 2010 gibiydi. İlk gittiğimde bir abi vardı kapıda o karşıladı bizi. Bizi ilk gördüğünde de sevdi herhalde. Balkonda o söyledi: bu partinin kırmızı çizgileri vardır. Ona göre hareketlerinizi tavırlarınızı söylemlerinizi ona göre ayarlayın. Sonra bir ay sonra başka bir arkadaş var. Onunla tanıştık. Bir iki toplantıya daha girdik. Olumlu söylemler vardı. Diğer sefer 4 kişi gittik. Arkadaşların kafasına yattı. O gün toplantıda 20-22 kişi vardı. Sonrası yani bizim dâhil olduğumuzda CHP'ye muazzam bir şeydi. O abi bence bizi iyi ayarladı, hazırladı. Yoksa bazı şeylerde çok yanlış adımlar atacaktık. Konuşmasıyla bize bir set kurdu yani.

P31: Youtube'dan oldu. 2009 babamgil biraz siyasetle ilgileniyordu. Babamgil siyasette baraj altında kalınca ilgilenmeyi kesti. Akşam haberleri dışında pek siyaset yoktu evde. İşte haberlere karşı kızarsın ya öyle işte. Youtube'da gezinirken sürekli CHP'li milletvekillerinin konuşmalarını dinlemeye başladım. Ben partiye girdiğimde Baykal'dı başkan. O zamanlar ben daha lisedeydim. Dedim ki ben partiye katılacağım. O zaman il gençlik kolları başkanı ile konuştum. Ben o arkadaşlarla Facebook üzerinden irtibata geçtim. Yaşımı sordular 17 deyince seni üye yapamayız ama çalışmalara katılırsın dediler. 2009 seçimlerinde nerede görev verilirse yardımcı olmaya başladım. Fakat hayalimdeki CHP bu değildi. Bunu bir kere net söyleyeyim. Benim hayalim Deniz Gezmişlerin, Mahir Çayanların birbirine sımsıkıya bağlı olduğu CHP gibi CHP bekliyordum. Ama öyle olmadı. Biri emir veriyor, diğerleri onu yapıyor. Arkamızı dönüyorum o onun hakkında konuşuyor. Sürekli ben yeni olunca beni yanına çekmeye çalışan gruplar vardı.

P37: Benden hemen önce gençlik kollarında bulunan arkadaşımın konuşunca şey dedi. Aslında dışarıdan bir göze ihtiyacımız var. Gelip bir bakar mısın gençliği harekete geçirmeye çalışıyoruz diye. Öyle başladı. Bir gönüllülük ilk başta o zaman da gençlik kollarının toplantılarına asla katılmıyordum. Başkana öyle dedim. Ne zaman referandumla ilgili çalışma olursa beni de o zaman alın diye. Ben ana kademe değil direkt gençlik kollarıyla irtibat halinde oldum. Ve orada direkt bir disiplinsizlik, dağınıklık vardı.

P39: Arkadaşla gençlik kollarına gelmiştik. Nasılsınız, iyi misiniz dediler. Ondan sonra görüşlerimizi aldılar.

4.2.3. CHP ve CHP Gençlik Kollarında Mücadele

Bu bölüm, geçen bölümleri de içeren bir şekilde, gençlerin partileşme süreçlerini diğer bir ifadeyle partili olma habituslarını ortaya koymaya ve alan içi konumlanışlarını anlamaya çalışmaktadır. Ayrıca, CHP ve CHP Gençlik Kolları'ndaki mücadeleyi anlamak istemektedir.

4.2.3.1. Parti Bilgisi

Gençlerin bazıları, partinin tüzük ve yönetmeliğıyle ayrıca ilgilenmediğı, kısmen takip ettiğı ya da partide verilen eğitimlerden edindiğı görölmektedir.

P6: Yani büyük değışiklikler olduğı zaman bize haber veriyorlar. Milletvekilleri filan paylaşım yapıyor oradan öğreniyoruz.

P14: Öyle açıp yüzde yüz bilmiyorum, tabi. Daha önce aldığım gençlik kamplarında belli başlı bazı şeyleri konuştuk, görüştük.

P35: Üye temel siyasi eğitim, akran eğitimi aldım. Tüzüğü filan bilirim. En son vaktim olsa eğitici eğitimlenliğı alacaktım.

P11: Benim tüzükte tek ilgimi çeken %20 gençlik kotası. Gerçekten de çoğı gençliğın ilgilenmesi gereken bu, uygulanıyor mu? 10 tane Milletvekili adayından 2 si genç mi?

P4: Bakmamış daha ama partide bilgilendirme toplantısı olmuş. Gençlik kollarının tarihi filan olmuş orada anlatmışlar.

P7: Çok araştırmadım. Kendi çapımda bir şeyler araştırıyorum. Benim siyasi bilgim çok yok dediğimde. Seni çalıştırırılar dediler. Çalışacağım ama siyasi bilgimi de artıracacağım.

P15: Pek bakmadım. En temelinde bile bilmeyen insanlar varken benim çok ilgimi çekmedi. Ben ilk geldiğimde büyüklerimiz bize parti tüzüğünü aşılamadı. Bence partide böyle bir şey yok.

P18: Tüzüğü az çok biliyorum ama parti tarihi hakkında aileden, okuduğım bölümden dolayı filan...

P22: Onları hiç kontrol etmedim. Haftaya düşünüyorum.

P25: Bakmaya fırsatım olmadı yani dedi gülerek.

P26: Çok net bilmiyorum onları. Ama şu atama olayları filan kastettiğim konu o.

P30: Gençlik zamanımızda gençlik kotası filan hiçbir zaman uygulanmadı onları takip ediyorduk.

P34: Büyükler takip etmediğı için ben hiyerarşiye bakarım. Biz de hiyerarşi değıl de sayğı sevgi olay biter. Bir de ne yapabiliriz. Zaten tüzüğe bağılı kalmak zor. Öyle hareket edemeyiz. Sınırlı sayıda genç ilgilendiğini ya da hiç ilgilenmediğini belirtmektedir.

P8: Ediyorum. Gençlere ne kadar yer verileceğı. Kota var mesela %30 pardon %10-15 miydi şimdi hatırlamıyorum. Yeni değışti. Öyle saçma sapan bir kota koymuşlar. Tamamen o erkek hegemonyası dedim ya biraz önce erkekler var işte. Yani 100 tane erkek var garibim bir tane kadını koymuşlar. Kota diye bir de garip bir tane genci koyuyorlar. Tamam, oldubitti. Bu böyle bir şey değıl. Ya benim kafamdaki parti bu şekilde değıl. Yani kafamdaki Atatürk partisi olan CHP bu şekilde değıl. Girdiğimde de zaten çok büyük hayal kırıklığına uğradım. Yani CHP'den de hiçbir şey olmaz. Bir kötüler var. CHP de işte kötünün eh iştesi yani.

Mecburen ona veriyorsun.

P31: Tabi

P36: Bakıyorum tabi canım.

P37: Bu görev söylendikten sonra bana önceden de bakardım. Ama okumuş biriyim.

P40: Okumayı çok sevmeyince bakmadım.

4.2.3.2. Partide Bulunma Amacı

Gençler, genellikle CHP'nin politikalarını ve ideolojisini benimsedikleri için ve CHP üzerinden birşeyleri değıştirebileceklerine inandıkları için partide bulunduklarını ifade etmektedirler. Diğeryandan, siyasi kariyer ve arkadaşlık ilişkilerinin de partide bulunma isteğini artırdığı görölmektedir.

P13: Siyasetin içinde olduğumuz için doğduğumuz büyüdüğümüz şehre hizmet etmek istiyoruz. Bu memlekette siyaset yapmak istiyoruz. Yani milletvekilliğı, ilçe başkanlığı, belediye başkanlığı olur. Koltukların bir önemi yok bizim için hizmet önemli bunun üzerine gitmek istiyoruz.

P14: Halka daha çok hizmet verme amacındayım.

P15: Benim düşüncelerime ve şeyime tamam ne kadar çok yanlışları olsa da benim düşüncelerime hitap eden başka bir parti yok. Gerçekten de CHP bu geleceğın aydınlık yüzü. Ki gerçekten inanıyoruz yani yarın aydınlık günler göreceğiz.

P16: Gerçekten çok güzel dostluklar, yoldaşlıklar kazandım. Hem bu hem de tamamen benim düşüncelerime yakın tek parti.

P17: Çünkü cana yakın oldukları için sıcak buluyorum. Kendileri de beni seviyor. Ben de onları seviyorum. Onun için bir aile gibi olduğumuzu düşünüyorum. O sebepten dolayı.

P18: Kendimden küçüklerime, üç tane yeğenim var. Büyükleri saymıyorum onlardan geçti. Belki doğmamış çocuğuma bir şeyler bırakmak istiyorum. Bunun da CHP'de olacağını düşünüyorum.

P23: Siyasi bir duruştan ziyade önce biz gibi bizim gibi düşünenler. Gençler bir sürü şey düşünüyor. Kafalarında kafeye gitmek var. Toplantıda dikkatlerini vermiyorlardı. Ben de tabanda bir şeyler yapmak istiyorum. Ben benim gibi altı okla devam ederek. Belki milletvekili olsun, belki belediye başkanı olsun, yönetime gireceğim. Ben ailece şanslıyım belki herkes böyle şanslı olmuyor.

P24: Şöyle, bu partide olma amacım Atatürk'ü savunan parti olduğu için aklımda. Benim çoğı arkadaşım HDP'li onlar da aynı düşüncede, yeri gelir onların etkinliğine yeri gelir buraya katılırım. Dediğim gibi benim buraya gelmem Atatürkçü olması.

P36: Beni çeken en çok şey aitik duygusu. Gündelik hayattaki, sosyal hayattaki sıkıntıları görüp buraya geliyorsun. Bir de muhalefeti eleştirmek çok güzel bir şey.

P40: Önce Silifke ve sonra Türkiye için taşın altına elini koymak.

4.2.3.3. Partiden veya Kişisel Beklentiler

Genel olarak, gençler beklentilerini kişisel düzeyde ya da CHP ile ilişkilendirerek açıklamaktadır. Bu açıklamalar içerisinde, büyük bir çoğunluk gençlerle büyükler arasındaki eşitsizlikten şikâyet etmektedir.

Gençlerin CHP'den beklentileri içerisinde, partinin ideolojisine ve söylemine veya parti içi demokrasiye yönelik konular dile getirilmektedir.

P1: CHP'nin iktidar olmasını bekliyorum. Bizim dönemimizde Deniz Baykal gitti Kılıçdaroğlu yeni geldi. Partinin kurumları yeniden oturmaya başladı. Elbette bu süre 10-15 yıllık bir sürece hitaben olacaktır. Ben buna inanıyorum. Bunun bilincinde hareket ediyorum.

P5: Yani kendime göre düzelmesini istediğim şeyler. Net bir duruşu olsun. Sağ sol ikilemine kayma derdi olmasın.

P6: Kişisel olarak bir beklentim yok. Ama biraz kendini geliştirmesi gereken yerler var. Biraz değişim, bazı yerlere biraz daha önem vermesi gerekiyor. Hayvan severler için biraz daha hayvanlara önem vermesi gerekiyor.

P12: Genel olarak beklentilerim var. Muhalefette kalacaksa hırçın bir muhalefet partisi olması gerekir. Biraz daha sesini yükseltmeli biraz daha topluma ön ayak olmalı. Bütün CHP'liler gibi bazen ben de Kılıçdaroğlu'nun AKP'nin adamı olabileceğini düşünüyorum. Böyle düşünmeyenlere de yalancı derim direk çünkü yeri geldi mi hepimiz bunu hissediyoruz. CHP'nin bulunması gereken rayda bulunmadığına inanıyorum.

P18: CHP'den beklentilerimiz her zaman oluyor. Mesela, ittifak olmasın bizden biri çıksın istiyorum. Ben CHP'liyim İYİ Parti'den çıkmasın. Ne olaksa bu partiden bu partiye emek veren insanlardan olması gerekir. Mümkünse çekirdekten yetişen bir belediye başkanımız olsun diyoruz.

P20: Daha kalabalık ve daha aktif sosyal olsa daha iyi olur.

P22: Dediğim gibi hem Alevi, hem öğrenci, hem kadın olarak hedef kitle benim. Nerede bir ezilen kesim... Şöyle söyleyeyim. Dediğim gibi Alevi mahallesinde büyüdüm. Tarsus yıllardır MHP'nin elinde sene olmuş 2018 bizim hala elektriklerimiz kesilir. Ülkücü, Sünni mahallerde çok karşılaşamazsınız. Çok sevmiyorum bu durumu.

P26: Beklentilerimiz çok fazla. Biz Türkiye'nin ana muhalefetiyiz. 15 milyon oy vermiş çocuklarıyla 30 milyon yapar. Ama Ankara'ya gittiklerinde oraya yerleşiyorlar. Televizyona çıkınca Salı günleri grup toplantısında AKP şöyle böyle eleştiriyoruz. Bir adalet yürüyüşü yaptığımızda milyonlarca insan bir araya geldi. Sürekli böyle şeyler yapmamız gerekiyor. Biz siyaseti sosyal medyada, televizyonda değil tamam onlar da önemli ama meydanlarda, alanlarda yapmamız gerekiyor. Güçlü olduğumuzu ancak orada gösterebiliriz.

P28: Artık daha radikal adımlar atmalıyız diye düşünüyorum. İşte Gezi direnişini örnek verirsem. Bizim genel başkanımız bize geri çekilin diyor. Bizi geri çekme bizim arkamızda dur. Ben en başta da yer aldım. Hatta şafak operasyonunda evim basıldı. İçeriye alındım. Bu şekilde de eylemlerime devam ettim. Partinin bana göre üstündeki kamburlardan kurtulması gerektiğini düşünüyorum. Buna delege ağırları dâhil. Üyelik sistemi... Bunların değişmesi gerektiğini düşünüyorum. Türkiye'ye dair çok büyük projeler açıklamak değil bana göre olay. Bana göre insanlar teknolojik projeler istemiyor. Çok basit şeyler istiyor iktidara gelmek için. Ben X'e diyorum. Gel köye gidelim sosyalizmi anlatamazsın. Benim yolum, evim bu halde cebimde şu kadar var. Sen bana neyi anlatıyorsun der. İnsanlar senden çalma, çırpma, şunları da yap istiyor.

P35: İnşallah doğru yolu bulur doğru politikaları yapar ve iktidar oluruz.

P36: Halkla iç içe. Aynı çatı altında hiç kimseyi ötekileştirmeden birleştirme en azından yapamıyorsan bunun çabası. En büyük isteğim özellikle Silifke'de bu olur.

P40: Artık şu sağ yaklaşımlarına biraz kızıyorum. Biraz daha kendimize dönmeliyiz. Ayrıca, muhalefet anlamında hala muhalefetteyiz. Demek ki bir şeyler olmuyor ki hala muhalefetteyiz.

Gençlerin bazıları, gençler ve büyükler arasında eşitsizlikten şikâyet etmektedir. Bu eşitsizliği gidermeye dönük beklentiler içerisinde; partinin gençlere daha fazla değer vermesi, gençlerin parti içerisindeki pozisyonlarda yer almasının sağlanması ya da gençlerin siyasal kariyer elde etme yollarının zorlaştırılmaması yer almaktadır.

P11: Daha fazla daha aktif gençlik için sadece kendi menfaatleri uğruna değil, gençleri de işin içine katarak ilerlesinler. Her çalışmamızda haber veriyoruz ya onlar da bize haber versin panellerde, çalıştaylarda, danışma kurullarında olalım.

P13: Parti olarak bir gençlik kollarındayız. Gençlik kollarında bulunmamızın sebebi bu partide siyaset yapmak isteğimizdir. Partimizden beklentimiz şudur; daha çok her tarafa ben aday olayım kavramının artık bitmesini istiyoruz. Çünkü bu partide bu düzen ilerlediği sürece gençlerin siyasete atılma hevesi azalıyor. Çünkü milletvekili adayı seçiliyor. Sonra belediye başkanlığına tekrar seçiliyor. Bundan vazgeçilmesini istiyoruz. Partiden isteğimiz budur.

P15: Parti aday belirliyor genelde 60 yaş üstü, öyle olmamalı bence. Parti siz bir kenarda durun, gençler bir şeyler yapsınlar demeli. Eski kafalı düşündükleri için geleceği kuramıyorlar.

P27: Klişe olabilir ama gençliğin daha çok söz hakkı olması gerekiyor. Burada yıllarca partiye emek veren arkadaşlarımız var. Bizim işimiz var ama onların iş bulması önemli. Bizim burada bir belediye başkanımız binanın arkasına kapı yaptırıyor ve yeri geldiğinde o kapıdan kaçıp gidiyor.

P31: Yok yani tabi yeri geldiği zaman partimize emek veriyoruz. Bizi seçilebilecek sıradan aday gösterirlerse... İlk girdiğimde öyle bir gelecek düşünüyordum. Ama ben Mersin'de siyaset içerisine girdiğimde bunun aslında hiç o kadar da kolay olmadığını bunun maddiyatla olduğunu gördüm. Mersin'de buna tamamen kanaat getirdim diğer şehirlerde bu yoktu. Mersinde çok ciddi şekilde para harcamazsan, Atıcı istisnadır, parti seni hiçbir yere getirmez. Ben bunun Mersin'de kırılmasını istiyorum.

P37: Gerçekten sosyal demokrat partiyiz diyoruz. Ama öyle olmayı ne kadar başarabiliyoruz. Bir kere kadın, gençlerden devrimler yapmalıyız. Öyle başlamış ama sonrasında sadece kişilerle anılan o devrimci ruhunu kaybetmiş görüyoruz. HDP olarak kendimi asla yakın görmüyorum. Ama onlar cinsiyet olayını eş başkanlıkla aşmayı başardılar. Burada kadın, genç varsa karşılığı olmalı, siyasette de olmalı. Bir genç mecliste gidip konuşmalı. Bu daha değerli bana göre... O değerlere sahip üye yapısı... Ciddi bir devrime ihtiyacımız var kuruluş ruhumuzu kaybetmeden. Bu yüzyıla da uymalı

Bazı gençler, özellikle partinin kazandığı belediyeler üzerinden gençlere iş olanaklarının yaratılmasını ya da CHP'nin bir şekilde kendilerinin istihdam edilmesini sağlamaya yönelik politikaları hayata geçirmelerini istemektedir.

P7: [...]. Gençliğe biraz daha sahip çıkılırsa her şeyde gençlik gençlik deniyor. Bir aday adayı çıkıyor. Anlatıyor şunu bunu yapacağım diye benim tek istediğim onu bunu yapman değil, dosyalar hazırlıyorlar slaytlar hazırlıyorlar. Dosyanın ilk sayfasında CHP'nin gençlerine istihdam sağlanmayacaksa ben o dosyayı silerim yani. Üniversitedeki arkadaşlarımız çok sıkıntı çekiyor. Ben demiyorum ki ellerimizden tutup bizi bu hayattan çekin demiyorum. Elimizden tutun yanımızda olduğunuzu hissettirin bize biz zaten kendi başımızın çaresine bakarız. Gençliğe daha fazla sahip çıkılması lazım.

P10: İş imkânı diye bir şey var ve sonuçta bu partiye emek veriyoruz. Bazen seçim zamanlarında cebimizde para olmadığı zamanlar oluyor. Ne olursa olsun vekillerle birlikte o çalışmaya gidiyoruz. Onunla birlikte broşür dağıtıp halkımızın elini sıkıldığını görmek bizi de yanında göstermesini bir şekilde sağlıyoruz. Bunun meyvesini almak ister miyiz tabi ki biz bunu karşılıksız olarak yapıyoruz ama bir yere kadar karşılıksız nihayetinde biz de öğrenciyiz ve iş istiyoruz. Bunu iş istemek için de yapıyorum. Biraz çıkar olacak belki ama hepimizin öyle hangimiz beklentisiz yaşıyoruz ki. Ben isterim. Kapısını çalarım. Vekilim kızınız mezun oldu var mı? Elinizde bir şey ya gel danışmanım ol ya da şurada iş ver. Tamam, ben senin için sorgulayacağım, demesi bile benim için bir umuttur ama önceliğim iştir. Gerçekten onlardan iş bekliyorum ve bu benim hakkımdır.

P23: Kendim için bir beklentim yok. İşsiz gençler var. Babasından örnekler veriyor. Benim işsizlik sorunu yok. Fakat parti içerisindeki CHP'li gençlerin istihdam edilmesi gerekiyor. Özellikle iktidar olup işsizlik sorunu çözülmeli

P24: Bir beklentim yok. Ha tabi ki de ben bu kadar mücadele verirken belediyeyi aldıklarında bana yardım etmezlerse. Onlar benim gözümde biter. Ben yine ideolojimde yürürüm. Buraya çıkar mıyım çıkmam ama ben buraya iş için para için gelmiyorum. Benim izlediğim yol olduğu için geliyorum. Zamanında babamın yaşadığı şeyleri göz önünde bulundurarak mücadele ediyorum.

P33: Geleceğine sahip çıkan adaylar çıkartmayı istiyoruz. Ona göre adayların ortaya çıkmasını istiyorum. Şu an CHP'deysem eğer bana iş bulurlar amacıyla burada değilim. Bu iş gönülle olur zorla olmaz. Sonuç olarak aylar var seçime kazanmama ihtimali de var. Zaten Erdemli gibi bir yerde kazanmak zor. Alırsak tabi ki imkânlarımız olacaktır. Burada kazananlar öyle tanıdıklarını sokuyorlar. Biz ama daha çok ideolojimiz gerçeğinde liyakate önem veriyoruz. O çerçevede beklentim olacaktır.

P34: Tabana sahip çıkması kişisel olarak bir şey değil. Sadece tabana sahip çıktığında beni görür zaten. Çünkü ben de tabanım. Ee şimdi ne oluyor seçim bitiyor. Biri alınacak benim yeğenim var. Ee o AKP'li onu alıyorlar. CHP'de genelde tabana sahip çıkılmaz. Ee ne oldu. Kılıçdaroğlu kazanan belediyelerde asgari ücret 2.200 dedi çok sevindirdi. Ardında da ne dedi. Yeni kazanılan belediyelerden kimse çıkartılmayacak dedi. Ee kardeşim Silifke CHP'li sıkıntı yok. Yarın Toroslari kazandık. Ben gençleri hangi vaatle çalıştıracığım. Belediye kanunu diyor ki işçi maaşı belediye bütçesi gelirinin %30'unu geçemez. Ee şimdi her belediyede %35'e dayanmış durumda. Ee ben belediyeye giremeyeceksem zaten senin adamların iş vermiyor. Ben nasıl çalışacağım. Veyahut sen beni nasıl getireceksin partiye.

Bazı gençler CHP'de olmaktan memnun olduğu, dolayısıyla kişisel ya da genel bir beklentileri olmadığını dile getirirken, bazı gençler de tersi bir şekilde gerçekleşmeyeceğini düşündüğü ya da parti içerisinde uğraşmaktan yorgun düştüğü için daha umutsuz bir tavır sergilemektedir.

P2: Aslında CHP'ye girerken çok bir şey beklemiyordum. Dediğim gibi siyasetle hiç alakam yoktu. Biri isteğiyle girdim. Karşılamadığı işte... CHP'den daha büyük söylemler bekliyorsun. Ama siyaset öyle bir şey ki aslında yalan dolanın çok olduğu ama senin buradaki söyleminle Ankara'daki söylemin aynı değil.

P30: Benim partiden ciddi anlamda kalmadı. Ben kendimi inançsal şeye verdim, Cem Evine gidiyorum. Şimdi Serdar filan ihtiyaç olduğunda gideceğimi biliyorum. O zamandan bu zaman eksiklerimiz varmış inançsal anlamda. Ben inancımdan çok gurur duyarım. Bir kere daha dünyaya gelsem yine böyle gelmek isterdim. Önce eksiklerimi kapatmak sonra yardım etmeyi istiyorum. [...]. Bazı insanlardan sıkıldım üstlerden bahsediyorum. Partiyi bir para, kar amacı gören insanlar çok var. Bunları gördükçe şimdiki gençlerimiz de öyle. Şimdilik sessiz kalmak en iyisi

P38: Adalet. Onun için Sakarya'da yürüdüm ama... Yürüyüş güzeldi ama ortam

oluşturuyorsunuz sadece sonra kendisi adaletli davranmayınca. Ben hem ona hem de ondan sonraki sürece lanet ettim. Belki ondan dolayı devam ettirmek istemedim.

P39: Daha ne olsun şu yaşına göre yok. Genel olarak bence daha iyiye gidiyoruz. Sadece Atatürk'ün görüşlerini daha çok ciddiye alsınlar.

4.2.3.4. Partide Gelecekte Kendini Nasıl Konumlandırıyor

Gençlerin büyük bir çoğunluğu parti içerisinde yükselmek ya da parti üzerinden milletvekili veya belediye başkanı olmak istediğini belirtmektedir. Buna karşılık; bazıları sadece siyasal kariyeri hedeflerken, bazıları temkinli davranmakta, bazıları gerçekler karşısında umutsuzluğa düşmüş ya da zamanında olumsuzluklarla karşılaşmış ve şimdi yorgun düşmüş, bazıları süreci partinin takdirine bırakmış, bazıları istemiyor, bazıları doğru bulmuyor ya da bazıları hallerinden memnun gençler olmaları açısından birbirlerinden ayrılmaktadırlar.

Gençlerin bir bölümü, siyasal kariyer hedeflerini daha dengeli bir biçimde veya kendi gerçekliği ya da partinin imkân verdiği ölçüde ilerletmek istediği için biraz daha temkinli, bilinçli ya da gerçekçi davranmaktadır.

P3: Partide de bir hedefim var. Ama önceliğim eğitim ve iş. Bilgi birikim her açıdan birikim bu hedef birden yükselmekle olmaz. En alttan başlayıp basamak basamak çıkmakla olur. Bilgi, birikim biriktirerek olur. O hedefim de işte ne gerektiriyorsa şartlar ne gerektiriyorsa o duruma bağlı.

P4: Aslında şu an bayağı araştırıyorum. Görev almadım daha. Orada görev üstlenenler 1.5 yıldır filan oradalar. Bunun karışıklığa da yol açabileceğini düşünüyorum. Çünkü o tür insanlar da var herhalde partide. Ben büyük kademedekileri arıyorum. Konuşuyorum. Yükselmek istiyorum nasıl bir yol izleyebilirim tarzında. Onların tecrübelerinden faydalanarak bir şeyler yapmaya çalışacağım.

P5: Mersini çok sevsem de belediye başkanlığını düşünmüyorum. Ekip kurmak çok zor iş. Böyle bir gücüm yok. Onun için daha bireysel başarı elde edeceğim milletvekilliğini isterim. Milletvekili olduktan sonra o benim çok sevdiğim mikrofona daha çok ulaşma fırsatı bulacağım. Hitabetin etkisinin çok önemli bir şey olduğunu düşünüyorum. Tabi ne söylediğin de önemli. Kendimi ona hazırlıyorum. Değilse de, il - ilçe başkanlığı hayalim, planım var. Daha ilerisi için milletvekili olduktan sonra çizilebilecek bir şey.

P6: Herkesin kendi içinde gelmek istediği bir yerler vardır tabi. Bizim olduğumuz konumdan yükselmiş pek çok insan var (CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı Emre Yılmaz örneği). Ama öyle milletvekili olmak için filan yeterli görmüyorum kendimi. Biraz daha araştırarak geliştirerek olabilirsem olmak isterim. Şu an düşündüğüm bir yer yok.

P7: Bizden öncekiler bir yerlere gelmişler zaten. Biz neden onlar gibi olmayalım diyorum ben ve kendimi geliştirirsem ben belki ileride gençlik kolları başkanlığı olabilir. İlçe başkanlığı

olabilir. Böyle hedeflerim var aslında.

P13: İleride kendimi dediğim gibi memleketimize hizmet etmek için girdik. Hani bir ideallerimiz var bizim. Benim hedefim ilk öncelikli olarak gençlik siyasetini yürütüp daha sonrasında bu memleketin bir milletvekili olmak istiyorum. Tabi bunu zaman gösterecek. Bunu siyasi söylemler gösterecek. Ama öncelikli hedefim. Kendi çalışma pozisyonum sonrasında siyasi pozisyonumu düşünmek istiyorum.

P15: Şu an konumlandırıyorum. İleride bakarsak milletvekili olmak istiyorum. Çünkü ben onu yapabileceğimi düşünüyorum. Ama bunun için parti içerisinde pişmem lazım. Amacının, dediğiniz gibi tüzüğünü bilmem gerekiyor. İyice kavramam gerekir ki ben elde edeyim.

P18: Ben aslında birden yükselmeyi isteyen bir insan değilim. Bilgi birikimle olur. Tabandan, bilgi birikimle gelmeliyim. İktidar olmamızın nedeni de bu. Bizde hep tepeden inme insanlar var. Belki toplansa tabandan gelen bir avuç insan var. Onun için gençlik kollarından, belki meclis üyeliği, belediye başkanlığı gibi. Kendimi yetiştirmeden tam anlamıyla bilgi birikim açısından kendimi bir yere söyleyemem, düşünemem.

P19: Milletvekili filan olmayı istiyorum. Ama önce bizden başka bir arkadaş olur. Biz başka yerlerden ilerleriz. Onu destekleriz bilemiyorum. Ama olur mutlaka.

P22: İlçe gençlik kolları başkanlığıyla başlamak istiyorum.[...]. İleride, belediye başkanlığı değil de daha çok milletvekilliği düşünüyorum.

P23: Lider ruhlu biriyim. Kendimi yetiştirdikçe yönetici pozisyonlarda yer almak istiyorum. Ama illa yönetici de olmak zorunda değilim.

P28: Benim 10 sene sonraya bir planım var. Ben kendi adıma Mut'un belediye başkanlığını istiyorum. Ona göre de hem burada hem Mut'ta çalışmalarımı yapıyorum. Mutta kendi çevrem dayım, teyzem, dostlarım herkes çalışmalarımı yapıyor. Ben de burada elimden geldiğince kendi ekibimle düzgün durarak, dik durarak, omurgalı davranarak orayı istiyorum. Bakalım inşallah öyle bir göreve de geliriz. Zaten bizdeydi 20 sene o zaman bir CHP-DSP karşı karşıya geldi. Kırılگانlıkta MHP aldı. AKP ile MHP'nin adayı amcaoğlu, MHP ile CHP'nin adayı da dayıoğlu.

P33: Sadece bundan 5 yıl sonrasını görebiliyorum kendimde. Bir belediye başkan adayı olmak istiyorum. Hatta muhtar adayı olmak istedim. Yapabilirim. Ama yaşadığım bölgede akrabalarım, tanıdıklarım olmayınca çok iletişim kuramıyorum. Ailem destek oldu aday olursan yanında oluruz dedi. Ama cesaret edemedim. Ama bir 5 yıl sonra tanıdıklarımın da olduğu Silifke'de belediye başkanı adayı olmak istiyorum.

P34: Çok yüksekte ama artık siyaset için para lazım. Paran yoksa özverili çalışma bir yere kadar. Onun için param nereyi gösterirse oraya kadar. Var hayalim önce meclis üyeliği tabi birden milletvekilliği diye tırmanılmaz. Sonra il yönetimi sonra milletvekilliği. Ama bazısı her yere aday oluyor ismim unutulmasın diye. Yok, arkadaş öyle olmaz. Bırakın artık baktın

bir yere gelemiyorsan parti yapmayacak seni parana yazık bari öğrenci okut.

P35: Yeni yerel seçimler başlıyor. Meclis aday adaylığına girecektim. Parti dışında iki tane iki tane de yönetimden ortalama 6 tane aday adayımız var. En çok X'i sonra onun gösterdiği birini yazarlar. Öyle olunca. Aday olmadım. Benle 7 genci üst sıralara yazmaları çok zor. Pek adını koyamıyorum. Çünkü CHP farklı bir yapıya sahip çok kez otorite boşluğu olan bir yer. Parti içinde de bir şeyler olmak istiyorum. Ana kademe yöneticisi olur. Belli bir süre içinde başkan belediye başkan adayı olur. Başkan yerine yönetimden biri yönetime girer. Ama o otoriteyi sağlayamaz. İşte o arada belki bir şey olur. Bir avantaj elde edebilirim.

P37: Siyasetin hayatımda olmasını istiyorum. Genç olduğumuz için birçok şeyi profesyonel olarak gerçekleştirmeye çalışsam da bu ruhu amatör ve duygusal patlamalarla yapacağım. Siyasette de samimi bir şekilde söylemek gerekirse Silifke'de canımı sıkmazlarsa siyasetime devam etmek istiyorum.

P40: Girerken çok amacım olmayınca öyle bir düşüncem yok. Ama ne olur, şu an ilçe gençlik kolları başkanı arkadaşım yükselir biz de ondan sonra bir şeyler yaparız.

Bazı gençler, sadece siyasi kariyer hedefinden bahsetmektedir.

P10: Ben Genel Başkanla görüştükten sonra eve giderek büyük bir ihtişam ve endamla babama gençlik kolları başkanı ben olacağım dedim. Dahasını söylememe gerek yok.

P11: Bir dahaki dönemde mezun olacağım. Açıkçası Hatay'dan aday adayı olmak istiyorum. Ha seçmezler. Belki listeye koymazlar. Çünkü var öyle şeyler. Koyabilirler de Hatay'da çok genç var ama aktif aday adayı olabilecek genç yok.

P14: Milletvekili değil de daha yerel belediye başkanlığı filan düşünüyorum. Çalışmalarım o yönde inşallah olur.

P31: İlk siyasete girdiğimizde bir yerel bir genel siyasetçiler vardır. Ben kendimi genel siyasetçi olarak gördüm. Ben ilk girdiğimde de amacım milletvekili olmaktı. Ondan sonra da grup başkan vekili olmak istiyorum. Sonra ben partime güveniyorum. 20-30 sene sonra neden bakan olmayayım. Hele hele gençliğin sorunlarını bilen bir insan olarak, gençlik üzerine niye bu dalda bakan olmayayım.

P36: Bir milletvekili adaylık süreci gibi hayalim var. Ankara'da yaşayıp genel merkezde yaşamak gibi bir hayalim var.

Bazı gençler, çok istemelerine rağmen parti içi kısıtlarının buna engel olduğu, dolayısıyla umutsuz yaklaşmaktadır. Yine bazıları, zamanında bu hayalleri kurduğunu ama gerçeklerin farklı olmasından dolayı yorulmuş ve vazgeçmiş görünmektedir.

P8: Benim kafamda işte ilk söylediğim gibi milletvekilliğine kadar gitmek vardı. Ama değil CHP'de hiçbir partide hiç böylesi bir şey düşünmüyorum şu an. Zaten şu anki mevcut iktidarla mümkün değil. [...]. CHP tamamen çıkar ve paranın etkisinde kalmış bir parti.

P12: Parti şu haliyle devam ederse yok. İstemem de. İmkân da yok. [...]. CHP'de siyaset

yapılması için çok omurgan olmamalı. Danışmanlık için çalıştığım insanlar şu masaya gidip bambaşka bir şey söylüyor. Diğer masada başka bir şey söylüyor. Eğer adaysa, bir hedefi varsa. Ben bunu yapamam. Belki ileride yaparsam girebilirim. Ama siyasette ilerlemek için böyle olduğunu düşünüyorum.

P16: Şahsen artık umudum kalmadı. Vardı kalmadı. [...]. Az önce söylediğim gibi büyükler önümüzü bayağı bir kesiyor. Mersin'in 13 ilçesi olmasına rağmen Yenişehir'den iki tane meclis üyesi çıkartabiliyoruz. Onun için hiçbir şekilde umut kalmıyor.

P26: İşte bu kısıtlama sorusuna geri dönüyorum. Çevremdeki, insanlar tarafından da söylenir, insanları etkileme ve ikna etme kabiliyet gücüne güveniyorum ama çok fazla bir şey veremiyorum partiye açıkçası. Şu anki hedefim gençlik kolları başkanı olmak. Bunun için bile gece gündüz nasıl olacağını düşünüyorum. Bir yerden bulup üye yaptırıcaksın. Partiyle alakası olmayanları üye yaptırmışlar. [...]. Onun için ileriye göremiyorum. Yine de mücadeleyi bırakmıyorum. Elimden geleni yapmaya çalışıyorum.

P27: Yani şu günümüz koşullarında CHP'de bir milletvekili olma şansımız yok. Çünkü yıllarca emek vermiş insanlar bile aday olamayabiliyorlar. Son seçimde Nevin Zaimoğlu 700-800 ile milletvekilliğini kaybetti. Belli bir kalıplaşmış oyumuz var. Onun da dışına çıkamıyoruz. Ama gençlik kolları yönetimini de isteriz yani ben Abdulrahman bir şeyleri değıştirelim, etki edelim istiyoruz. Seçim sonrası bakalım uğraşacağız.

P29: Bir arkadaşımın sözü vardı. O aklıma geldi. Biz iktidar olsak ne yapacağız. Neyi eleştireceğiz. Bize eleştirecek bir şey kalmayacak. Sanırım parti demek istediğimi bilmiyorum anlatabildim mi ama ana muhalefette kalmaya razıyız. Ama biz bunu elimizden geldiğince yıkacağız ya da yıkmaya çalışacağız öyle diyebilirim.

P30: Eskiden Hozat belediye başkanı hayali çok hoşuma gidiyordu. Ben ciddi anlamda annemgilin doğduğu yerde başkanlık yapmak isterdim. O zorlukların üzerine filan. Şimdi bir istek filan yok.

Bazı gençlerin partide siyasi kariyeri istemediğı, halinden memnun olduğu, böylesi bir fikrin dile getirilmesini doğru bulmadığı, daha düşünmediğı ya da partinin takdirine bırakmayı tercih ettiğı görülmektedir.

P1: Örgüt insanları hiçbir zaman şahıs fikirlerini ileri sürerek gelecek istemezler. Parti'nin ve fikrin bir yere ulaşmasını temenni ederler. Biz buradayız. Örgüt nerede isterse orada oluruz. Bugün ilçe başkanınız yarın il başkanınız. Mut ilçesinde olabiliriz. Yarın belki Kars'ta olabiliriz. Bu değışen bir durumdur.

P2: CHP'den sonra başka bir partiye gitmek istemem.

P20: Aslında fazla parti kovalamak istemiyorum. Partiye destek vermek istiyorum ama partide bir yere gelmek istemiyorum. Daha çok iş alanında bir yerlere gelmek istiyorum.

P24: Dediğim gibi ben hiçbir zaman koltuk sevdalısı bir adam olmadığım için hiç o yönünü

düşünmedim. Ben partide yükselsem de yükselmesem de gidiyorum. En basiti Deniz Gezmiş o vakit koltukta oturuyor olsaydı. Bugün böyle anılıyor olmazdı. Mesela Gezmişten önce daha çok anılacak Ulaş, Mahir gibi insanlar da var aslında. Ama diğerleri çatıştığı için daha az anılıyor. Onun için kalbimizde anılıyorlar. Genel anlamda koltuk sevdalısı olmadığım için düşünmedim bu boyutunu.

P25: Dediğim gibi ben buraya iş sahibi olmak için gelmedim. Ben bilinçli bir vatandaş olmak istiyorum. Atatürk'ü yaşamak istiyorum.

P32: Herkesin bir isteğı vardır. Ben ülkeme hizmet etmek istiyorum. Bu milletvekilliğı de olur, il, ilçe, belediye başkanlığı da olur. Elini masaya vurarak vatanıma millete hizmet edeceğim en iyi yer neresiyse orada olmak isterim. Mevki ve makam da önemli değıl. Dediğim gibi başbakanlık da muhtar da olur.

P38: İlk başta da dediğim gibi yok aslında ben etkinlik adamıyım. İyilik yapayım, tebessüm ettireyim öyle. Çok iddialı değılim ben önceleri siyasetle alakalı değıldim. [...]. İlerisini düşünmüyorum. Çünkü sanki bir sele kaptıracakmışım gibi geliyor. Ya da siyaset yapanların bizde bıraktığı etki. Daha çok onların olumsuzlukları beni etkilemiş olabilir.

P39: Hayalim ülkede söz sahibi olabilmek. Parti içinde devam edeceğim ama kıdem için düşünmedim.

4.2.3.5. Partideki Rolü ve Pozisyonu

Gençlik kollarında faaliyet gösteren gençler yönetimle araları kötü olmadığı ve kendileri rızaları olduğu sürece yönetimde bir pozisyon elde edebilmektedir. Bu türdeki bütün pozisyonlara gençlik kolları başkan yardımcısı olarak adlandırılması yapılmasına rağmen bazı gençlerin bu statüyü özellikle vurguladığı görülmektedir. Bu açıdan, alana gençlik kollarıyla giriş yapan gençler için pozisyon elde edebilmenin önemli bir motivasyon kaynağı oluşturduğu söylenebilir. Bazı kişiler cinsiyet ve gençlik kotasını birlikte sağladığı için gençlik kollarının dışında ana kademedede de görev alabilme şansı elde etmektedir.

P1: Atamam pazartesi olacak ama eylem etkinlik başkan yardımcısıyım.

P2: [...]. Yenişehir Gençlik Kolları'ndaydım. Sonra il gençlik kollarına geçtim. Hep bayan ve genç kontenjanından yararlanarak sürekli il ana kademeye geçtim. Yenişehir'in ana kademesindeyim.

P3: Eskiden Ar-Ge'deydim şimdi bilişim sorumlusuyum. Yani sosyal medya hesaplarını yönetiyorum. Bilişim için Marmaris'te eğitim aldım. 2 gün boyunca parti içerisindeki görevliler eğitim verdi.

P4: Daha yok ama arkadaşım gibi sosyal medya işi filan almak yerine, daha yüksek görevler almak isterim.

P5: Misyonum tarih anlatıcılığı... Gençlik kollarında eğitim sekreteriyim

P6: Gençlik kollarında eylem etkinlikten sorumlu başkan yardımcısıyım.

P7: Yenişehir gençlik kolları yönetim kurulundayım. Yani yönetim kurulunda saymanım.

P8: Şu an gençlikten çıktım. Ana kademe denilen gruhun içine girdim. Tamamen bilgisizler. Gençlik daha iyiydi.

P10: Yenişehir Yönetim Kurulu'ndayım. [...]. Hatta beni son zamanda eğitimden sorumlu olarak görevimi değıştirdiler.

P11: Yenişehir Gençlik Kolları Başkan Sekreteri

P12: Şeklen Akdeniz Gençlik Kolları'ndayım. Hiçbir şey yapılmıyor. Eksiklik varmış. Seni yazalım mı dediler. Yazın dedim ben de.

P13: Partiye katıldığımdan bu yana gençlik kollarındayım. Başkan yardımcılığı yaptım. Şu an çalıştığımdan dolayı aktif görev alamıyorum.

P15: Yeni yönetim beni bilişim sorumlusu yaptı. Ama benim sorunlarımdan dolayı fazla ilgilenemedim. Sonra o görevi... verdiler. Çünkü gözaltına alınmışım. Babamla sorunlar yaşadık. Babam benim partiye katılmamı istemedi.

P16: Yenişehir gençlik kolları yönetim kurulundayım. Önce eylem etkinliktim. Örgüt örgütlenmeden sorumluyum.

P18: Gençlik Kolları İl Başkan Yardımcısı'ydım. Mersin merkezde, il sekreteriydim. Görevi bıraktım. Şu anda Yenişehir'in herhangi bir çalışmasına gidiyorum. Arkadaşlara yardımcı oluyorum. Gerek bayrak asalım, afiş yapıştırılalım, etkinlikler üzerine konuşalım ya da gerek siyasi sohbetler olsun o şekilde siyasete devam ediyorum.

P20: Komite üyesi oldum. Arkadaşımı da başkan yaptım. İşlerimden dolayı şimdilik görev almadım. Ama ileride alırlarsa yok demem yani.

P21: Yok hiç görev almadım. [...]. Ben iliklerime kadar hissetmeseydim gelmezdim. Bir şeyi kanımda hissettiğim için kaldım.

P22: İki üç gün önce üye oldum. Kahvaltıdan sonra yönetim kurulu oluşturulacak ondan sonra gireceğim.

P24: Parti delegeseyim. Hem de gençlik kollarında medya sorumlusuyum.

P25: Başkan yardımcısıyım.

P26: Şu an yok.

P28: Yenişehir Gençlik Kolları Başkan Yardımcılığı yaptım 2010-2012 arası. 2012-2014 arası da il gençlik kolları başkan yardımcılığı yaptım. 2. bölgeden sorumlu başkan yardımcısı. Daha sonra da eylem ve etkinlikten sorumlu başkan yardımcılığı görevi yaptım. Şu an yaşıım geçtiği için ana kademe siyaseti üzerine çalışıyorum.

P29: Yenişehir'de ilçe başkan yardımcılığı yaptım.

P30: Aktif bir görevlendirme yok ama aktif bir şekilde gidip geliyorum.

P32: Gençlik Kolları İl Başkan Yardımcısı'yım.

P33: İlçe sekreteriyim. Başkan beni ilçe gençlik kolları başkanı olarak görmek istediğini de söyledi.

P34: 2. Bölge sorumlusuyum. Başkan yardımcısıyım.

P35: Eğitim sekreteriyim.

P36: En son ana kademedede ilçe gençlik kolları sekreterliği yaptım. Şimdi ne gençlik kolları ne de ana kademedede görev yapıyorum.

P38: Gençlik kollarında ilçe sekreteriyim.

P39: Bir görevim yok. Böyle devam etmek istiyorum. Hem içinde hem kendimi soyutlayayım diyorum. Biraz gidip kitap okuyayım istiyorum.

P40: Gençlikte saymanım. Meclis üyesi aday adayıyım.

4.2.3.6. Partideki Bir Günüñ Tasviri

Gençlerin çoğunluğu parti ya da partiyle ilgili işlerde vakit harcamaktadır. Bunlar arasında gençlik düzeyinde teşkilatlanmayla uğraşmak, ana kademe faaliyetlerine yardımcı olmak, seçim dönemlerinde çalışmak, parti içi eğitimlere ve etkinliklere katılmak gibi işler yer almaktadır. Genel anlamda gençlerin partide önemli oranda mesai harcadığını söyleyebiliriz. İş ya da eğitim durumu gibi nedenlerin partiyle uğraşma sürecini etkilediği görölmektedir. Diğer yandan temkinli olduğu ya da bir süre partiyi tanımak istediği, tepkili olduğu, yorgun olduğu veya bir süre uzak kalmayı tercih ettiği için partide daha az vakit harcadığı ya da neredeyse hiç vakit harcamadığı görölmektedir.

Çoğunlukla gençlerin partiye bir iş gibi gidip geldikleri ya da partiye ciddi emek verdikleri görölmektedir.

P1: Genel ve yerel seçimler olacak onlar var önümüzde. Üç büyük çalıştay düşünüyorum. Emek, kadın ve gençlik çalıştay sonrasında bir manifesto yazmayı düşünüyoruz. Gençlik olarak bu iradeye sahip olduğumuzu düşünüyoruz. [...]. Mahallelerde teşkilatlanmaya gideceğim gençlik komiteleri kuracağım ve daha iradeli gür bir sesin çıkmasını sağlayacağım. Aksi takdirde CHP yenileşmenin fikir partisi diyoruz ama şu anda bulunduğumuz evren şu anda bulunduğumuz çalışmalar bunu göstermiyor. Sosyal medyaya baktığımızda ya da AKP'ye ya da Ülkü Ocakları'na baktığımızda bizden kat ve kat daha fazla insan örgütlediklerini ve fikirlerini benimsettiklerini görüyoruz. Bizim bu noktada eksiklerimiz var.

P2: Geçen Cuma ben 2 gün parti içi eğitim aldım. Proje üreteceğiz bakalım. [...]. Gruplara ayrıldık 8 kişi bir proje yapacağız. Bunu genel merkeze gönderiyorsun. Mesela partinin oy alamadığı bir yerde ya da az aldığı yerde, diyelim Değirmenay Mahallesinde bir etkinlik yapmak. Biz işte sünnet düşündük.

P3: Seçim için hep birlikte çalıştık. İnsanlarla iletişim kurduk. İnsanları ikna ettik. Seçim

sonuçlarını beraber izledik. Yarımız ilde yarımız Mersin adalet sarayında izledik. Eğitimler düzenledik. X hocamız bize eğitimler verdi. Toplantılar oluşturduk. Konser çalışmalarımız oldu. Adaylar belli olunca da kim olursa olsun Mersin için çalışacağız. Sınav zamanları olmadığı dönemler günde 3-4 saatimi parti işlerine ayırıyorum

P4: İki güne bir partiye gidiyorum. Bir ayda 13-15 kez gitmişimdir.

P6: 24 Kasım etkinliğimiz var. Nikâh salonunda işte kısa bir tiyatromuz var. Onun dışında atanamayan öğretmenler var. Onlara değinme olacak. Konuşmacımız var. Slayt gösterisi filan. Hem bir algı yaratmak hem de öğretmenlerin önemini yitirdiği ortamda. Siyasiler çok fazla kutlamıyorlar böyle şeyleri bir paylaşım la geçiyorlar.

P10: Siyaset artık onun içine işlemiş gibi bir durum var. Bir gün ilgilenmediğim zaman kendimi rahatsız hissediyorum. Önceden ilk aradıkları zaman pek hoşuma gitmezdi. Artık aramadıkları zaman Allah Allah bir şey mi oldu. Gözlerinden mi düştüm mü ne oluyor. Partiye gideriz zaten orada toplantılarımız olur. Toplantıdan toplantıya gideriz. Onun dışında Whatsup'ta görüşürüz. Başka bir etkinlik vardır. Neler yapalım şunu mu yapalım diye tartışırız.

P13: Üyelerimiz gelir, herhangi bir etkinlik yoksa selamlaşmalar filan yapılır. Daha sonra gündem neyse o konuşma gerçekleştirilir ve en sonunda eleştiriler yapılarak gün kapanır.

P15: [...]. Daha çok toplantılarda, yürüyüş oldu mu katılıyordum ilk başlarda.

P16: Sabah işe gidiyorum. Oradan çıktıktan sonra grupta yazışıyoruz. Zaten her gün arkadaşlarla görüşüyoruz. Partiye girdiğimden bu yana. ... Bir etkinlik varsa sadece o etkinlik üzerine yoğunlaşırız. Mesela, en son ki etkinliğimiz 24 Kasımdı. Tüm gün boyunca onun için koşturuyoruz. Yoksa da oturup sohbet ediyoruz.

P17: Bu zamanlarda çok zaman ayırıyorum. Çünkü çok etkinlik var. Çok çalışmamız lazım. Konser filan yapıyoruz. Onun için şu zamanlarda zamanımın hepsini partiye ayırıyorum. [...]. Onların yanına giderim. Onlarla birlikte, bir yerlere gideriz. Aday adaylarının yanına gideriz. Eski vekillerin yanına gideriz. Biletlerimizi satmaya çalışıyoruz. Akşamları da stres atmak için bir kafeye gider orada oturur konuşuruz.

P19: Üniversitede çok sosyaldim ben. Mesela ilk kazandığım ilk gün ilk başkanım kim diye onu buldum. Onun dışında ayrı bir arkadaş çevrem vardı. Ama siyasete girince bitti (Siyasete çok zaman harcadığı için bitmiş).

P20: Arkadaşlarla buluşuruz. Bir başkan adayı varsa ona yardım ederiz. Yoksa partide kendimizi gösterip partinin güçlü olduğunu gösteririz. Şu an yapacak bir işim olmayınca gidiyorum hep orada buluşuyoruz. Zaten herkes sıcakkanlı olunca birlikte vakit geçiriyoruz. Eğlenceli geçiyor. Gençlik kolları odası var merkezde vakit geçiriyoruz. Mesela yapacağımız plan, etkinlik var mı diye onları düzenliyoruz.

P22: Zaten çok aktif değildim. Son günlerde aktifim. Sürekli bir fikirle geliyorum.

P24: Elimden geldiğince 2-3 gün gelmeye yardım etmeye çalışıyorum. Bir yandan da iş kovalıyorum.

P25: Biz bizyiz burada oturuyoruz. Konuşmalarımız oluyor. Yapmak istediklerimizi söylüyoruz. Bu kahvaltı fikri benimle iki arkadaşımızın fikriydi.

P29: Gençlik kollarındayken... Toroslardayken köy odaklı bir örgütlenme geliştirdik. Köy kahvelerini gezdik. Seçim dönemi değil biz gençlik için kimseyi bulur muyuz diye geziyorduk. Fakat Toroslar daha milliyetçi olduğu için pek gelen olmuyor. Ama biz 4-5 kişi eylem koyup, mesela o günün gündemiyle ilgili bir basın açıklaması yaptığımız oluyordu. Ana kademeyken... Bir toplantı sürecinden bahsedeyim önce isterseniz. Dilekçeler geliyor işte şikâyet, disipline gidecek şikâyetler oluyor. Şimdi gündem yeni mesela yerel seçime dair nasıl bir kampanya yürütebiliriz neler yapabiliriz bunlar konuşuluyor. [...]. Ben gençlik kollarında daha aktiftim. İşte onun için diyorum ya gençlik kollarını kaldırsınlar, bak nasıl o ana kademedekilerin hepsi gidiyor. Daha çok yırtıcılar yani çocuklar bir şeyler yapmak istiyor. Buradaki zihniyet şu ben yöneticiyim bana protokolden yer ayarla. Bu sistemin bitmesi lazım ya. Hiç memnun değilim.

P32: Dünümü anlatayım. Dün partideydik. Sabah saat 9.30'da partiye gittik. Bir gençlik listesi aldık elimize. Kaç kişiler, öğrenimi var mı? Sonra aradık nasıl partiye genç kazandırırız diye. Bildiğiniz gibi günümüzde hâkim partiden değilsen ekmek tutamıyorsun. Sonra bunu ilçe başkanımıza verdik. Partimizde nasıl genç kazanırız Erdemli'de günlük bununla uğraşıyoruz. Başka bir şeyimiz yok.

P33: Geliyorum. X abiyle görüşüyorum ilk olarak. O gençlere değer veriyor. Herkesle bir olabiliyor. Buraya geliyoruz. Arkadaşlarla toplanıyoruz. Çay kahve. Sonra plan yapıyoruz. Liseli, üniversiteli arkadaşlarımız var. Program yapıyoruz. Bizim öncelikle etkin olmak istediğimiz şey bize yakın olanlarla tanışmak. Seçimler için farklı fikirler üretmeye çalışıyoruz. Bildiri dağıtıyoruz ama bunu öylece verip geçmiyoruz. Birlikte bakalım, anlatalım, ne düşünüyorsunuz gibi sorular soruyoruz. Bi'yere gittiğimiz zaman Merhaba Teyze nasılsın, nerelisin filan sohbet muhabbet ediyoruz. Yoksa o elindeki kâğıt işe yaramıyor. Biz de böyle ilerliyoruz.

P34: O günkü gündeme göre değişir. Seçim arifesiyse aday gelir. O zaman gündem belirlenir. Ona göre köylere gideriz. Önce burada toplanır. Kimler nereye gidecek onlar ayarlanır.

P37: Gençlik evinde matematik dersi filan vermek istiyorduk ama başaramadık. Gençlik evi birahane üstü olunca olmuyor. Aramızda bunu gerçekleştirmeye çalışacağız. [...]. Yoğun olduğumuz dönemler seçim dönemiymi. 24 Haziran'da önceliğim direk partiydi. İl den gelenler, sonra alan çalışmaları. Şu an ama sabah işe gidiyorum. Öğlen yemekten sonra öğrencim oluyor. Sonra tekrar işe geliyorum.

Bazı gençler işleri dolayısıyla yeteri kadar zaman ayıramadığını belirtirken, bazıları

küskün ya da muhalif oldukları için daha az katıldıklarını dile getirmektedir.

P7: (Partide sözlerinin dikkate alınmamasından şikâyet ediyor) [...]. Şimdi organizasyon olursa gidiyorum ama pek bir şey yapamıyorum. Aslında seçimden önce bıraktım.

P21: Askerlikten dolayı pek zaman harcamıyorum. Amcamın oğlu döneminde daha çok vakit harcıyordum.

P23: Mersin'e geldikçe izliyorum. Etkinliklere katılıyorum.

P26: Elimden gelse çoğunu ayıracağım ama çalışıyorum. Parti derken ben sürekli siyasettim 10 dakikaya bir Twitter'a giriyorum.

P27: Partideki vaktimi işim çok etkiliyor. Akşama kadar işten kafamız patlıyor. O zaman da çok zamanımız olmuyor. Aday da belli olmayınca çok çalışma yapmıyoruz. Ama kahvaltı filan olduğunda, aday adayları tanıtımlarına filan gidiyoruz.

P28: Son zamanlarda haftada iki günümü filan ayırabiliyorum. Daha çok aday adaylarıyla, büyüklerle oturup nasıl bir örgütlenme gerçekleştirebiliriz. Nasıl büyüyebiliriz. Önce Mersin'de sonra Türkiye'de CHP iktidarını nasıl kurabiliriz.

P30: Öncesi ve sonrası diye ayırabilirim. 1-2 yıldır pasifize ettim. Ciddi bir beyin ve bedensel yorgunluk oldu. Öncesi bizim bir günümüz hiçbir zaman olmadı. Yani hep aile gibi olduk. 24 saatimiz hep beraberdi. Ben eve gitmek istemiyordum. Parti şeylerinde biz ne yaptık kaç saat geçti farkına varmıyordum. Ama bu partiden değildi birbirimizin sıklığıydı bu...

P36: Parti için uğraşıyorum. Ama bunu partiye gelmek olarak görmüyorum.

P38: En son Anıtkabir'e gidildi mesela 10 Kasım'da. Bir şey oluyor. Ben daha önce gidince gitmedim. [...]. İleride bir şeyler varsa etkinliksiz geçirmemeye gayret ediyoruz. Biz aday adaylarına hiç yardım etmedik zaten. Adaya da yardım etmedim. Şu anki belediye başkanı kazandığında bile uzaktaydım. Okuldaydım. Sadece kazanmış o kadardı benim için.

P39: Genelde etkinliklere gelirim. Genelde sinema, tiyatro olur. Böyle giderim partiye yardımcı olurum. 10 Kasım, 29 Ekim gibi...

P40: İşimden dolayı çok katılamıyorum. Ama katılamasam da 10 Kasım'da Ankara'ya gittiler. Listeleri ayarlamaya, otobüs önüne çıktı ayarlamak filan öyle yardım ediyorum.

4.2.3.7. Partide Genç Olmak

Mülakatlarda gençlerin önemli bir kısmının partide genç olmaktan mutlu olduğu, buna karşılık yine önemli bir kısmının konuya temkinli yaklaştığı, partide genç olmanın zor olduğunu düşündüğü ya da mutlu olmadığını belirtmektedir. Bazıları ise ana kademeye karşı bir takım başarılar elde ettikçe genç olmaktan daha çok keyif almaktadır.

Gençlerin önemli bir kısmı partide genç olmaktan, memnun görünmektedir.

P13: Gençliğinde CHP'ye katılmayanların pişman olduğunu görüyoruz. Keşke sizin gibi aktif olsaydık, tepkilerini alıyoruz. Şöyle, CHP'de genç olmak çok ama çok iyi bir duygu. Niye

derseniz çünkü diğeri siyasi partilere göre genci daha az olan bir partiyiz. Bu yüzden daha da el üstünde tutulduğumuzu düşünüyoruz. Ama daha az olduğumuz için avantaj değil biri beş on nasıl yaparız derdindeyiz.

P14: Partide genç olmak. Partinin ne derece aktif siyaset yaptığının bir kanıtıdır bence. İnsan içine sokup, sosyal alanlarda olsun partiyi temsil etmek amacı olabiliyor. Partiyi daha iyi temsil edebiliyorsun. Veya görüşlerini diğeri çevrelere daha rahat aktarabiliyorsun. Yani gençlik deyince ne bileyim daha kendini hazır hissetme, daha böyle istediğini şeyi elde etme gibi bir şey hissediyorum kendimde.

P16: Çok güzel, muhteşem yani

P20: Güzel bir durum. Neden derseniz? Çünkü orada onlardan sonra gelecek olacak sizsiniz. Size işlenmemiş altın gözüyle bakıyorlar. İşlendikçe zaten ilerliyorsunuz.

P22: Aslında çok güzel, kullanabilirsen. 60 yaşında emekli bir adam kızım siz yapacaksınız, siz koşturacaksınız diyen biri var karşınızda tamam da o zaman bir yer aç dediğın zaman tepkiyle karşılaşabiliyorsun. Genç pratik, aktif, ikna kabiliyeti yüksektir. Yaşlılar öyle değildir. Avantajını böyle görüyorum. Daha çok kitleye seslenme konusunda gençler başarabilir.

P23: Çok şükür CHP'de gencim. Her yerden AKP'den, MHP'den arkadaşlarım var. Ama CHP'de olmak daha güzel. Baba mesela gençleri çok dinliyor. Fakat çocuklar konuşmuyor. Toplantıda sessizce duruyorlar.

P29: Çok güzel bir şey biliyor musun? Ben buradaki arkadaşlarımla yeri geldi annemden babamdan çok bu insanlarla bir arada vakit geçirdim. Akşam 7'de başlayıp, öğlen 12'ye kadar ben vincin tepesinde ben bayrak asıyordum. Şimdi bu nasıl dersin hiç uyumadan. O adanmışlık, o arkadaşlık kültürü, o bağlantı insanı canlı tutan sebeplerden bir tanesi oluyor aslında dediğim gibi kimse cebimize para koymadı. Bir şeyleri değiştirebileceğimize inanıyorduk. Çünkü o esnada elimizden o geliyordu.

P39: Harika bir durum ya. Gençlere hitap ediyoruz diyor ya gerçekten öyle. Başka partilerde böyle değil AKP'ye gitmedim ama orada da vardır bir saçmalık.

Bazı gençler, partide genç olmanın zor olduğunu düşünmekte fakat ana kademeye karşı bir takım başarılar elde etmeye başladıkça zaman içerisinde daha olumlu yaklaşmaktadır.

P15: Güzel bir şey aslında. O gençlerle takıldığın zaman. Gerçekten gençler kurtaracak diyorsun. Gençler olmadan bu parti ilerlemez diyorsun. Ama büyükler gençleri bastırmaya çalışıyorlar. İlk başta alkış, iyi ki varsınız filan. Ama biri aday oldu mu tabi gençleri ezerek geçmeye çalışıyorlar. Gençleri bir şakşakçı, afiş asan olarak görüyorlar. Ama bunun çoğunun şeyini kırdık yani. Artık o vasıfta görmüyorlar. Bunları onlara aşıladık. Gençliğin ne kadar güçlü olduğunu Yenişehir'de gösterdik.

P28: Çok zor bir durum aslında ana kademe o kadar yozlaşmış ki bana göre gençler sadece

afiş asmaya, eylemde bağırma... Bizim zamanımızda da öyleydi. Biz onu bir noktada kırdık. [...] Biz ekibimizle, ben de deliliğimle afiş asmaktan sıyrıldım. Ama şimdiki arkadaşlar dış geçiremiyorlar. Daha birilerine bağlı gibi geliyor bana. Çünkü birinin ekibine tabi olmazsam hiç olurum gibi düşünüyorlar.

P35: Herhangi bir gençlik kollarına sorduğunda biz bayrak asan, afiş asan tayfayız bizim sözümüz geçmez derler. Ama Silifke'de öyle bir yapı yok. Eskiden öyleydi. Silifke'de sözün muhakkak dinleniyor. En azından fikir alışverişi yapılıyor. Seçim döneminde fikir alışverişi yapabilmek çok önemli. Genç potansiyeli çok büyük bir yer. Ana kademinin sözünün geçmediği yerde gençlik kollarının sözü geçebiliyor. Neden bundan belediye başkan adayımız Bünyamin Bey, gençlik kollarından gelen biriydi. En son 24 Haziran'da burayı ittifaklarla onla bunla kaybettik. Silifke ki sol potansiyeli var. İlk yaptığı gençleri dinlemek oldu. Çünkü sahada biz vardık. Sonra belediye başkanıyla konuştuk. Hata yaptık. Burada sizin burada ilçe başkanın etkisi var. Bunu kolay kolay konuşmak mümkün değil.

Bazı gençlerin kafalarının karışık olduğu, kuşku ya da temkinli yaklaştığı, gençlik kollarında faaliyet göstermenin zor olduğunu düşündükleri ve genel olarak konuya olumsuz yaklaştıkları görülmektedir.

P17: Çok zevkli ama daha yeni olduğum için...

P18: Çok zor. Bizim partide genç olmak zor. Ana kademe yöneticilerimiz, partili abilerimiz diyeyim sadece yöneticilerden bahsetmeyeyim. Hep şey der. Gençlerin önünü açalım. İşte gençlere yol verelim, yardımcı olalım. Gençlere şöyle yapalım böyle yapalım. Ama hep laf. Bizim etkinliğimiz olur çağırırız. İşimiz vardı gelemedik. Ama onların bir etkinliğinde biz işimizden gücümüzden yeri geldi özel hayatımızdan feragat edip onların etkinliğinde onları hiçbir zaman yalnız bırakmıyoruz. Bayrak asılacaksa gençler aranır. Afiş yapıştırılacaksa ya da gazeteye poz verecektir, bir yere aday adaydır ya da adaydır, yanında iki tane genç gezdirir ki ben gençleri destekliyorum gibisinden bir görüntü vermeye çalışır ama onun dışında hiçbir şeyleri yok yani.

P21: Her partinin gence ihtiyacı var. Tabi güzel bir şey. Bu dönemde daha güzel daha hızlı anlayabiliyoruz. Ama benim umudum yok.

P24: Güzel bir duygu elimizden geldiğince mücadelemizi veriyoruz ama ben istediğimi göremiyorum, yakalayamıyorum ben istediğimi. Yani ben buraya gençlerden 30 tane getirdiysem. Yaşlılardan da 50 tane insan vardı. Neden yanında gelirken bir tane iki tane genç insan getirmediler. Ben bunları toplantıda da söylemek istiyorum ama bir nevi sus diyorum. Yanlış anlarlar çünkü ben 2011 yılında siyah beyaz fular taktım O partide puşi diye adlandırıldı. Bu kadar geri kafalı insanlarımız. Ben ondan sonra 4 yıl partiye gelmedim. Aynen bildiğimiz fular, puşi ile alakası yok. Olsa bile ona karışmaz ben onu aksesuar olarak takıyorum, sen kimsin.

P26: Avantaj olması gerekirken dezavantaja dönüşmüş durumda. İnsanlar şu an her şeyi paraya dökmüş durumdalar. Zihin müteahhitler rahat rahat aday adaylığını koyarken bir yemek düzenliyorlar, bir organizasyon yapıyorlar parayla yapıyorlar.

P27: Çok güzel bir durum ama partide çok bir etkinliği yok. Bu az çok bütün siyasi partilerde böyle bizde de böyle. Yani bu ülkede bir şeyler değiştirecek olan gençlerdir bana göre daha çok gençliğe ilgi gösterilmesi gerekiyor. Partide yabancılık hissedebiliyorsunuz. Yönetimde değilsiniz. Maddi, manevi olsun belli değerler verilmiyor size. Belli bir bütçe ayrılıyor ama sözde ayrılıyor. Siz bir çalışma yapacağınız zaman ancak size seçim zamanı kapı açılıyor. Zor yani partide genç olmak. Partide de en çok ihtiyaç duyulan kesim genç kesim. Neden dersiniz afiş olsun, sağa sola gitmek olsun. Tabi bunları 24 Haziran seçimlerinde yaptık. O zamanlar akşam ve hafta sonlarımızı ayırıyorduk. Ben İncenin mitingi olduğu zaman izin aldım işyerinden ve çarşıya geldim trafik kilit durumdaydı. Çalışmalar yaptık tabi o zaman.

P30: Öncesi güzeldi çünkü tam bilginin paylaşılacağı CHP'nin tarihi filan... Bir de benim gelişim Kılıçdaroğlu'nun gelişine denk gelmişti. Bilgilendik. Giden arkadaşlarımız da oldu. Hala ama muhabbetimiz var.

P31: Çok zor. İnanılmaz zor. Diğer siyasi partilerde bu kadar zor değildir. MHP'nin Ülku Ocakları var onlar vakıflaşımlar. AKP'nin gençlik kolları başkanı da bizden çok çok rahattır. [...]. Benim AKP'ye özendiğim bir tane konu varsa gençlik kollarıdır. AK P ne yapar bilir misiniz? Erdoğan Mersin'e ya da Erdemli'ye gelecek önce bir konuşma yapacaksa gençlik kolları, kadın kolları nerede der. Onlar bir çıkar, önce onlarla bir görüşür. Onlardan bir bilgi alır, varsa şikâyetlerini dinler. CHP'de... En basiti Kılıçdaroğlu 2 Aralıkta geldiğinde Mersin'deydi. Bize dediler ki bir yemek yiyeceğiz gençlik kolları başkanları da davetli. Valla biz yanına yaklaşamadık. En ücra köşede bir masa ayırmışlar. Gittik orada rica minnet bir fotoğraf çektirebildik, rica minnet ya bizim partinin başkanı. Aday adaylar, milletvekilleri, belediye başkanları, il başkanı etrafını sarmış. İki kelime edemedik ya belki bir şey söyleyeceğim belki ben senden rahatsızım. Bir rahat bırak. Kılıçdaroğlu'da Erdoğan'dan feyz alıp bir beş dakika bir sıkıntıları dinle. Bu konuda takdir aldığı tek konu budur.

P32: Partide genç olmak iki çeşitli. Gençliğe sahip çıkarsan iyi yoksa kötü. Mevcut belediyeler gençliğe sahip çıkmazsa kötü bir durum. Bir de gençlerin ekonomik özgürlüğü yoksa daha da kötü. Sahip çıkarsan hep ülkeneye, iline, ilçene, mahallene ona göre destek sağlarsın. Sen gencin ekonomik özgürlüğünü eline alması. Eğer sen gencin arkasında durursan herkes arkanda durur. Yoksa kimse durmaz.

P33: Zor çok zor. İşe yaramaz olarak görülüyorsunuz. Daha çocuksun, tecrübesizsin. Hiçbir şey bilmiyorsun. Gençler partide afiş asılacak kişiler olarak görülüyor.

P34: Hani derler ya bir yerde küçük olacağına dağda donuz ol. Herkes bir şeyler bekliyor. Bütün işi sırtlanır, bütün lafı yer ama ikinci plandadır.

P38: İlk başlarda sanki o kadar önemsemiyorlardı. Bir kere milletvekilinin yanında gezen grupta göndermişlerdi. Biraz kasılmıştım. Çok mantıklı gelmemişti. Şöyle değerlendirmişlerdi. Hem bayan hem genç olması fotoğraflarda güzel görünüyormuş.

P40: Her şeyi sizden bekliyorlar. Bizden çok şey bekliyorlar gerçekten. Her türlü etkinlikte bizden çok şey bekliyorlar. Biz de elimizden geldiğinde karşılamaya çalışıyoruz.

4.2.3.8. Partinin Gençlik Politikaları Nasıl

Partide genç olmak ile partinin gençlik kolları politikasının nasıl değerlendirildiği gibi sorular bazı durumlarda (gençlerin afiş asma nesnesi olarak görülmesi gibi) çakışma gösterse de, aslında partinin merkez ya da yerel düzeyde gençler için resmi olarak neler yaptığı/yapmaya çalıştığı ya da bakış açısının nasıl olduğu öğrenilmek istenmiştir.

Gençlerin büyük bir çoğunluğu partinin özellikle merkezi düzeyde bir gençlik politikası olduğunu düşünmüyor ya da bu durumun pratikte bir işe yaramadığını ya da yetersiz olduğunu savunuyor. Bazı bireyler, gençlerle büyükler arasında bir ayrımın olduğu ve parti gerçekliği içerisinde gençlerin dikkate alınmadığı dile getirilmiştir.

P6: Bence yeterli değil. Gençlere önem verilmesi lazım. Sadece bizim değil bütün partiler, hatta gençliğe önem verilmesi lazım çünkü gelecek nesiller gençler sayesinde bir şeyler olabildiğini görebiliyoruz. Bizim partinin de küçük çalışmaları oluyor ama bunu ilerletmeleri lazım. Aslında her konuda biraz ilerlemek lazım. Geliştirmek lazım sürekliliği.

P8: Bir şey yok. Partinin gençlikten anladığı tek şey sokakta afiş dağıt broşür dağıt bir de gel bayrakları değiştir, bundan ibaret.

P10: Çok bir şey yok. Yönetimde filan. Muhtemelen yapıyorlarsa da öyle çok göze batan bir şeyler yok. Ama özellikle gençler için yapılacak şeyleri nedense adaylardan duyuyoruz. Gençler için böyle yapacağım. Gençleri istihdam edeceğim. Gençleri belediyeye alacağım. Gençlere yollar yapacağım, hatta beni bilenler söz kız sana bisiklet yolu yapacağım diyor. Şu anda aday adaylarının dillerinde bir genç şeyi var ki sormayın gitsin. Umarım lafta kalmaz.

P11: Hayır düşünmüyorum. Görmüyorum da.

P12: Herkes kendi gemisini yürütmeye çalışıyor. CHP gençlik kolları olarak partinin gücü biz olmalıyız. Partiyi duyuran biz olmalıyız. Kimse bu gözle bakmıyor. Daha çok benim için paradokstur. Hemen siyasette bir şey yapıp siyasette bir yer bulmamız gerekiyor diyorlar. O zaman gençlik kollarında olmalarının bir manası olmadığına inanıyorum. Çünkü gençlik kollarının gençliğe ulaşmak gibi hedefi olmalı. Geçenlerde Marmaris'te bir organizasyon vardı. Orada da söyledim. Sizin amacınız gençlere ulaşma olmalı ama orada belediye meclis üyesi olalım vs. filan çünkü onlar da bozuluyorlar. Kirli siyasetin içerisinde ona dönüşüyorlar yani. O yüzden Akdeniz gençlik kolları da öyle. Diğer gençlik kolları da böyle. Gençlik kolları böyle. Amaçları memleket değil amaçları kendileri bir yerlere gelmek.

P15: Bence yok. Gerçekten politikaları olsaydı. Gençliği bu kadar geri planda bırakmazlardı. Bir yılda görmedim. Sürekli gençliği dile getiriyorlar ama gençler için bir şeyler yaptığını düşünmüyorum. Öyle öyle diyorlar ama o koltuğa oturunca geride bırakıyorlar. Partinin bence en büyük problemi de bu bence. Sürekli gençliği geri planda bırakmaya çalışıyorlar. Aday adayları seçim zamanları gençler böyle böyle diyorlar. Ama o koltuğa oturduklarında gençliği görmüyorlar. Seçilene kadar gençleri savunuyorlar. Seçilince gençleri geri de bırakıyorlar. Partinin en büyük sorunu bu.

P16: O kadar üzerimize düşmüyorlar. Ana kademe olsun. Zaten benim görüşüme göre, bir ara bunları göre göre en basiti 24 Kasım'da siz de gördünüz kimse bizim yanımızda durmadı. Ki sadece Mersin'deki adayları gelse o salon dolardı. Ama onların bir etkinliği olsun, gözaltına alınacağımızı bildiğimiz halde çıkıyoruz. Ben o kostiği attığımda çok zevk alıyorum. Ben o her bayrağı astığımda kendimle gurur duyuyorum. Kullanıldığımızı hissediyoruz. Bunları kaç defa dile getirdik. Bir şey olmuyor yani. Yani gençliğe verilen bir önem yok.

P18: Gençlik kolları genel merkezinin hazırladığı bir program var. "Kentlere hazırız" diye yerel seçimlerle alakalı bir program. Yereli yönetmeye biz gençler olarak hazırız aslında. [...]. Ya biz belediye başkanlığı için cesaret edemiyoruz. Ya da onlar bize siz daha gençsiniz, bizim paramız daha çok, bizim delegelerimiz daha çok diye onlar bizi frenliyorlar sanırım. Ama diğeri için çok büyük bir engel yok. İçeriğinde Başkanımız bize biz partinin yaramaz çocuğu olmalıyız. Buna yönelik politikalar var. Gençlerin korkmaması gerektiğini yumruğumuzu masaya koymamız gerekir. Sorarsak kimse masadan kalkmaz. Biz 90 kuşağıyız. Küçümsenemeyecek bir kuşak olduğumuz için Gezi Parkı'ndaki gibi yaramaz olmak zorundayız. Saygı çerçevesinde nasıl yaramaz olunur, nasıl davranılır bunları öğreniyoruz.

P20: Bizim için bir şeyler düşünülüyor. İşsiz olacaklar belediyede işe başlayacak gibisinden. Ama biz bunun için orada değiliz. CHP 20 yıldır belediyeyi alamadı. Şu an bir umut var. Bu olursa bizim uğraşımızı boşa düşürmeyeceklerini düşünüyorum.

P22: Yok.

P26: Sözde var özde yok. Gençlik kelimesini kimse ağızından düşürmüyor. Kaç tane milletvekili aday gösterdiniz sorularına sıfır yani hiç piyasada yok. Bugüne gençlik kolları başkanımız aday gösterilebilirdi. Koyulmadı hiçbir yerde gösterilmedi. Kendisinin donanımlı olduğunu da düşünüyorum. Hiç samimi muhabbetimiz olmadı ama takip ediyorum kendisini.

P27: Gençlik kolları politikası sözde kalıyor biraz. Özeleştiri yapacak olursak bir tek 22 yaşında Bartın milletvekilimiz var. Aysu Bankoğlu yanlış hatırlamıyorsam. Belediye başkanı olarak yok, meclis üyesi olarak kotaya girseniz bile izin vermiyorlar. Baktığınız zaman hiçbir

partide gençlere değeri verildiğini sanmıyorum.

P28: Ana kademenin böyle bir politikası olduğunu düşünmüyorum. Gençlik kollarının böyle bir politikası olduğunu düşünüyorum. Yalnız bu da öyle çok yayılmıyor. Çünkü gençler birinin yanına entegre olmaya çalışıyor. Herkes geçim derdine düşmüş. Herkes ekmeğinin derdine düşmüş devam ediyor. Çok da etkin bir politika gerçekleştirdiğimizi düşünmüyorum.

P29: Genel geçer şeyler diyebilirim. Atıyorum spor salonları yapacağım. İşsizliği indireceğim. Aslında belediye iş bulma kurumu değildir. Bakma biz de girdik de gerçekten işin gerçeği bu belediye bu işlerle uğraşmaz. Köken şu o belediye başkanı gençlere ne kadar vakit ayırıyor, siyasi sohbet yapıyor, bence yapmıyor. Başkan geliyor. İşe mi ihtiyacın var. Tamam diyor öyle direk şeye gönderiyor. Öyle direk tanıdığın varsa güzel yerlere getiriyorlar. Ya da dediğim gibi benim gibi sonradan ana kademe yöneticisi olursan bir yerlere getiriyorlar. Arkadaşlarımızı temizlik yöneticisi yaptı ilk başta. Asıl burada istenilen şey. Evet, politikalar tartışılır tabi onlar kötü demiyorum veya gençlik üzerinden çok güzel projeler sunan adaylarımız vardır. Ama burada en büyük sorun biz ana kademe yöneticilerimizle siyaset konuşamıyoruz. Biz kendi aramızda konuşuyoruz o siyaseti. Yani o yüzden CHP'de umut var ve bu umudu inancı diri tutacak olanlar da biz gençleriz.

P30: Sadece tüzükte bir uygulama göremiyorum. Görsek bir genç belediye başkanı görürdük.

P31: Genel düzeyde "kentlere hazırız" diye program var. Ama ben bunun şahsım adıma doğru bir program olmadığını düşünüyorum. 24 Haziran seçimlerinde şöyle bir şey yaşadı. 170 mv. çıkardık. Biz en fazla 12 yıl gençlikte kalabiliriz. CHP gençlik kollarından bir tane milletvekili sokamadı. AK P soktu. Saadet partisi soktu, bizim üzerimizden. İki kontenjandan birini onu yaptılar. Emre Yılmaz, genel başkan ya hadi Mersin'de yer yok. İstanbul'da, İzmir'de de mi bir yer yoktu. Bekaroğlu'nu kadın kotasından MYK yapıyorsun. İstanbul'dan milletvekili yapıyorsun. Sezgin Tanrıkulunu milletvekili yapıyorsun. Kendi gençlik kolları başkanını vekil yapamıyorsun. Ben bunu hep eleştirdim. Sonra kimse bize gençlere yol verilmeli demesin. Valla suratına kürekle vurasım geliyor. Kentlere hazırız programı da o başarısızlığın ardından, bu genel merkez başarısızlığıdır. Her hafta MYK, PM toplantısına giren adam Emre... Nasıl olur da milletvekili listesine giremezsin. Bu tarihimizde bir iltir. En başarısız gençlik kolları deneyimidir. Ben hemşerim diye susarsam doğruyu bulamayız. Hiç sokamadık dedi ama Bartın örneği var!

P35: Açıkça söylediğim gibi gençliği bayrak asan tayfa olarak görüyorlar. Bu partinin mecburiyeti gibi. Ana kademe bunu yapamıyor. Eğitilmiş gençlere bunu diyemiyorlar. Eğitimsiz gençlere sözleri geçiyor. Ya partinin öyle bir politikası yok ya. Keşke olsa ama. Son seçim çalışmasında Kılıçdaroğlu gençlere daha çünkü potansiyel çok fazlaydı. Gençlere çizgi filmle filan seslendi. Yaptı ama geç kaldı.

P36: Bence yok. Ben olsam ne yapardım onu düşünmedim ama gençlik noktasında da yok.

P37: Maalesef politikalarımız var. Çok da güzel programımız var, sağlam. Çok da haksızlık etmeyeyim partime. Bazı kısıtlar da var. İktidardan dolayı senin yereldeki politikaların bile zayıflıyor. Var net bir şekilde istihdam, eğitim politikaların var. Ama bu ikisine baktığın zaman genç olarak neye değinilmeli dersin eğitim ve sonra istihdam derim. Çünkü 16 yıl boyunca eğitim sistemini mahvetmiş. Seni işsiz bırakmış bir iktidar var. Aslında bunu onlar yarattı benim buna karşı gelmek gerekiyor diye maalesef gençler böyle diyemiyor. İktidar güç ondan yana ee açım işim yok deyip ona yöneliyor. Bunu nasıl aşabiliriz. Yerel belediyeleri alırsak ciddi anlamda istihdam sağlayabiliriz. Eğitim, bilgilendirme anlamında okul olarak değil. Ama iktidar olursak bu politikaları gerçekleştirebileceğimizden kuşku yok.

P38: Bir politika olduğunu söylüyorlar ama hiç onu uygulamıyorlar gibi. En doğru olanı biz yapıyoruz gibi. Mantıklı olan neyse ona yöneliyoruz.

P39: Bilmiyorum ama benim için yapıyorlar. Diğerleri için de yapıyorlardır. Diğerleri aile baskısından biraz uzak duruyorlar. Ben bir kaynak istiyorum. Ya da manevi olarak başım sıkıştığında kendilerine danışıyorum. Dezavantajı yok.

Bazı gençler, partinin gençlik politikasının yeterli olduğunu ve gençlik ile parti arasındaki ilişkinin güçlü olduğunu dile getirmektedir.

P1: Ecevit'in bir sözü var. Yanılmıyorsam gençlik kolları partinin yan gücü değil öz gücüdür ve ana kadememiz olsun, yerel olsun gençliği sahiplenen yön veren bir örgüttür. Biz bu desteği burada fazlasıyla gördük görmeye de devam ediyoruz. Maddi imkânlarımız hükümet gibi değil ama biz bu eksikliği yoldaşlık mekanizmamızla çözüyoruz. Örgüt tek kalem çatısı altında işliyor. İnce-Kılıçdaroğlu çatışmasında da, gençlik kolları yarışmasında da gördük. Aramızda çatışmalar olabilir ama mücadeleimiz birdir. [...]. Maddi konularda sıkıntı yaşıyoruz ama diğer konularda gereken desteği hem partide hem alanlarda bize sağlıyor.

P14: Genel Başkanımız olsun, yani gençlik üzerinden bir siyaset gütmeye çalışıyorlar. Gençliği daha ön planda daha çok ses çıkartıcı mecliste daha çok, halkı gençler tarafından savunan doğruyu savunmak amacıyla gençlik üzerinden bir çalışma olduğunu biliyorum. Tabi bunun daha aktif olduğunda daha faydalı olacağını düşünüyorum.

P13: CHP'nin gençlik kolları ayrı bir güçtür. Gençlik kollarının ayrı bir politikası var. Zaten bizim politikalarımız Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün ve Cumhuriyetin ışında ilerlemektedir. Yalnız, gençlik kollarının son bir senedir güncel siyaset üretemediğini düşünmekteyim. Çünkü gençlik kollarının kafelerde, dört duvar arasında değil sokaklarda örgütlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Gençlik kollarının aktif bir politika yerine bazı eski politikaları ısıtıp önümüze sunduğunu düşünüyorum.

P25: X arkadaşımız var atletizm konusunda ücretsiz destek veriyorlar. Bir salon tuttular. Ücretini CHP'liler karşılıyor. O da gençlere ücretsiz eğitim veriyor. Biz de arada bir katılıyoruz.

P32: Şimdi bizim gençlik kollarında politikamız gençler önce yerelde söz alsın ki sonra merkezde yer alsın diye ilçe meclis üyesi aday adayları var. Bizde Bekir var. Ben de burada muhtar aday oldum. Halka inmenin yeri meclis değıl muhtar olmaktır. Ben buranın mahalle muhtarı oldum.

P33: Var tabii ki. Önemli olan fikirdir. Taze kan denilir ya. Eğer yerelde ve merkezde iktidar olursak. Partinin gençleşmesini istiyoruz. Burada toplantılara katıldım. Sonra katılmaktan vazgeçtim. İnanın herkes kendisinin fikrini doğru olarak görüyor bir karara varılmıyor. Genel haftalık olağan toplantılar. İlçe yönetiminde zaten gençler yok. Yaş itibarıyla de böyle oluyor. Birbirleriyle anlaşamıyorlar. Her yerde gençleşmesini istiyoruz.

P34: Başkasının yanında gençlere önem verdiklerini söylerler. Gençlik kotası derler ama bunu uygulamayınca anlamsızlaşıyor. Var mı tee milletvekili 10. sırada bir X'i koydular. Giremeyeceğini biliyoruz. Koy öne ama yok şimdi yerel seçim geliyor. Kaç tane genç üyemiz meclis üyeliğine seçilecek. Eskiden fazla giremiyorduk ama şimdi kimya, makine mühendisi arkadaşlarımız var daha iddialıyız.

P40: Türkiye geneli olarak gençlikle alakalı bayağı adımlar atıldı diye düşünüyorum. Burası için de bizimle birlikte bir şeyler değıştı diyebilirim.

4.2.3.9. Gençlik Kollarında Olmanın Avantajı veya Dezavantajı

Gençlerin bir kısmı, fişlenme gibi nedenlerle iş bulamama korkusu, yakın çevresinin kendisinden uzaklaşması, gözaltıların yaşanması ve hakkında dava açılması gibi durumlardan söz etmektedir.

P3: Şu an parti deyince çoğu insan korkuyor. Ben korkmuyorum sevdiğim iş, bana göre dezavantaj da değıl. Algı yapmaya çalışıyorlar. Avantaj olarak bir sürü insanla tanışıyorum. Eğitim alıyorum. Eğitim kadar önemli bir şey yoktur. Her türlü eğitim güzeldir. Yeter ki eğitim olsun.

P5: Bir çevreyi kazanıp diğerini kaybetmeme neden oldu. Eski arkadaşlarım filan gitti çok fazla zaman harcayamayınca, zamanı da iyi yönetemeyince kırgınlıklar oldu. Gençlik kollarında da X ve Y abi dışında iyi ki kazandım, onlarla oturuyorum diyeceğim kimse yok. Bu işte kazançla kayıp arasında bir şey.

P14: Böylece partinin daha çok içerisinde oluyorsun. Partiyi daha çok benimsiyorsun. Bu gençlikten başlayarak diğer kademelerde olsun partinin düşüncesini, siyasi anlayışını kavrayabiliyorsunuz.

P21: Bana bir avantajı yok. Tarsus küçük bir yer. Bazısı da buraya gelmek için geliyor. Bir şey sorsan da bilmezler belki. Ben görüp yaşayarak anlamak istiyorum. Burada onları gördüm. Fütursuzluk var, umutsuzluk var, çabuk pes etmek var. Şu anki hükümetten dolayı. Yine bir şey yapıp alacaklar. Bu ülkeyi 75 yıldır sağcılar yönetiyor. Sorsan 5 kere 5 i bilmezler

ama sorsan dağları kendileri yaratmış. Bıktık artık.

P22: Hiçbir avantajıyla karşılaşmadım. Dezavantajı da mimlenme aşamasında görürüm diye düşünüyorum ama umursamadığım için önemli değil.

P40: CHP için dezavantajı var. Aktif siyasete giren gençler olarak ülke durumuna bakarak dezavantajı var.

P27: Emre Yılmaz Mersinli o bizim avantajımız kendisi bizim memleketimizden çıktı. Yardım olduğunda bize yardımcı oluyor. Emre açısından, Neslihan da der o açıdan bir sıkıntımız yok. Nasıl desem gençlik olarak biz pek şey yapamıyoruz. Üst düzeylere gelemiyoruz. Neslihan da milletvekili aday adayı oldu yıllardır ilçe başkanı, kurultay üyesi ama sıraya giremedi. Ama bir yerde adımız geçtiği zaman bir korku oluyor. İşte bazen sabah evimiz basılır mı diye düşünen arkadaşlarımız var. Geçen afiştten gözaltına alınan arkadaşlar vardı. Davaları hala devam ediyor.

Bazı gençler, kendilerinin parti içerisinde dikkate alınmadığı ya da gençlik politikalarının sözde kalmasından yakınmaktadır.

P9: İstedini istediğin gibi söyleyebiliyorsun. Çünkü “kimse seni kaile almıyor”. Adamın karşısına sen böyle yaptın yapamazsın diye rahatlıkla kendini savunabiliyorsun. Onlar da diyor ki bak bunlar genç kanları hızlı akıyor diyor. Bir de gençliğin tepkisi sesli oluyor. Mesela bir konuşmasında il başkanı gençlik hiçbir şey yapmıyor dedi. Biz hemen toplandık. Salonu bastık. Herkes yuhaladı filan. Yenişehir ilçe başkanı demiş. O anda tepki göstermişler. Bütün salon bizi ayakta alkışladı. Gençler partisine sahip çıkıyor. Başkanla konuşuyorsun bak biz işsiziz. Bizim maddi şeyimiz yok bizim her organizasyona gelmemizi nasıl bekliyorsunuz. X’in yardımcısı bir bayan işte bizim projelerimiz var size bütçe ayıracağız. Ya “biz bütçe istemiyoruz”. Çünkü bütçeyi kontrol edemezsin. O parayı biri yiyebilir. Ya dedik “bizi istihdam edin”. Bir sürü iş adamınız var. Yanınızda iki üç tane gençlikten adam alsanız bunlar yine partiye koştursa sizin işlerinizi de yapsa. Siz zarar mı edeceksiniz yok. [...]. Haklısınız, şöyledir böyledir dediler bana odada konuşuyoruz bunları. Biz yanlış ifade edildik. Özür dileriz filan dedi. Başkanın yerine konuşuyorum bunları bir de. Lafta kalıyor. Gençlik kotası var, işe yaramıyor. Aday adaylarına bakıyorsun. Fikri Sağlar, İstemihan Talay var. Hepsi yaşlı. Ama demiyor. Gençlik bir de nasıl versin 5 bin 10 bin lira parayı. Adamın otobüse verecek parası yok. AKP seçilemeyecek de olsa aday gösteriyor. Kıza bir karizma veriyor. Motive ediyor. Desteklediğini gösteriyor.

P10: Çok bir şey yok. Yönetimde filan. Muhtemelen yapıyorlarsa da öyle çok göze batan bir şeyler yok. Ama özellikle gençler için yapılacak şeyleri nedense adaylardan duyuyoruz. Gençler için böyle yapacağım. Gençleri istihdam edeceğim. Gençleri belediyeye alacağım. Gençlere yollar yapacağım, hatta beni bilenler söz kız sana bisiklet yolu yapacağım diyor. Şu anda aday adaylarının dillerinde bir genç şeyi var ki sormayın gitsin. Umarım lafta kalmaz.

P15: Gençliği görmemeleri bence. Avantajı ise bir şeyler yapacağız, o partiyi biz yöneteceğiz inancındayım.

Bazı üyeler, daha önceki mülakat başlıklarında farklı biçimlerde dile getirildiği üzere, partide gençliğin angarya işleri yapanlar olarak görülmesi, bulunduğu konumdan dolayı insanların kendilerinden gerçekleştirilemeyecek düzeyde taleplerinin olması ya da tam ifade edemese de dezavantajlı durumların olmasından yakınmaktadır.

P23: Bir avantajı olduğunu düşünmüyorum. Ama bir yerlerinden tutmam gerekiyor diye buradayım.

P24: Bana göre bir avantajının olduğunu düşünmüyorum. Kişilerin kendi çıkarlarına karşılık bir avantajı olduğunu düşünmüyorum. Belki diğer partiler gençliğe daha çok yardımcı oluyordur.

P26: Hiçbir avantajı yok. Ayak işlerinde kullanmak amacıyla, afiş assınlar, beklesinler, çocukları yedireyim içireyim bana baksınlar, benim reklamımı yapsınlar. Bunlar da seçim zamanı sonra hiçbirisi yok. Gençlik kolları iyi durumda değil.

P29: O esnada bir dezavantaj hissetmedim ama yeri geldi bu mücadele boşuna mı dediğim zamanlar da oldu açıkçası.

P34: Herkes bir şey istiyor. Biz de belediyede çalışınca sanki belediye başkanınız. Bana şu sokak da asfalt filan. Ben gençlik kollarında ve memurum nasıl olacak. Avantajı – bir nevi yerel iktidarsın. Bir yere varıyorsun adam kum istiyor hemen hallediyorsun. Diğer türlü seçim sonrası desen adam amaan diyecek. Ben hem gençlik kollarında hem partide ve belediyede çalışınca işleri daha çabuk halledebiliyoruz.

P35: İlk önce dezavantajından başlayalım. Ana kademe gençlik diye bakmıyorlar, Silifke’de. Her ihtiyacını gençlik kollarına sunuyorlar. Bizim yapamayacağımız şeylerde de öyle. Belediyeden iş olayı mesela Silifke’de böyle.

Gençlik kollarında olmayı avantaj olarak gören gençlerin bir kısmı; seslerini, fikirlerini duyurabilmesi, çevresinde farkındalık yaratabilmesi ve genç olarak enerjilerini siyasete aktarabilmelerinin fırsat sunduğunu dile getirmektedir.

P6: Dezavantajını görmedim şimdiye kadar. Avantaj olarak bir yerlere sesimizi duyurmak, fikirlerimizi duyurmak için önemli olduğunu düşünüyorum. Etkinliklere katılım olarak, insanları tanımak olarak olsun ülkemiz için geleceğimiz için kendimiz için şehrimiz için birçok yönden bir şeyler yapmaya çalışmanın bir aracısı oluyor bence.

P7: CHP’nin en önemli özelliği genç üyesinin çok olmasıdır. Bu partiyi ileriye taşıyabilecek kişilerin ben gençler olduğunu düşünüyorum. Bu büyük bir avantajdır yani diğer partilerin de gençlik kolları olabilir ama bizim partimizin gençlik kolları ayrı diye düşünüyorum. Fikirlerine sadık bir mücadeleyi ileriye taşıyabiliriz yani. Dezavantajı yok da aslında gençliği biraz şey olarak görüyorlar. Küçümsüyorlar gibi değil de biraz parti dışında kalıyor. Çünkü

bir iş yaptıracaklarında gençlik git, gel gibi oluyor. Ama onu da dezavantaj gibi görmüyorum. Onların güvendiği bir şey illaki var ki bize söylüyorlar.

P16: Benim sosyal medyam biraz yoğun, paylaşım yaptığımda insanlar görüyor, gençlik kollarında olduğumuzu soruyorlar, anlatıyorum, hatta çoğunluğu getiriyorum, kalıyor, üye oluyor.

P25: En başında genciz. Çok dinamiğiz, çok fıkır fıkır herkes. Hepimizin çok parlak düşünceleri var. Burada işleyiş akış çok keyifli geçiyor. Tamam, her ne kadar resmi bir yer olsa da çok samimi bir ortam var. İyi vakit geçiriyoruz yani.

P38: Eskiden bayrak asan olarak görülüyorduk ama şimdi gençler bayağı seviliyor. Mesela bir kişi adaysa direk bizimle fotoğraf çektirip yanında göstermek istiyor. Ciddiye alınmamızdaki şey de bizim çabamız. Gençler bayağı iyi yaaa diye geri bildirimler alıyor.

Gençlik kollarında olmayı avantaj olarak gören gençlerin bir kısmı; partide iş bulma veya sosyal sermaye elde edebilme ya da ideolojik yakınlık veya dostluklar kazanma olarak görmektedir.

P4: Yakın zamanda güzel bir avantaj olarak Ankara'ya gittik. Böyle etkinlikler olması güzel mesela 29 Ekim'de birlikte yürümek. Dezavantaj olarak, arkadaşlarım filan soruyor. Nereye gidiyorsun diye ama ben de partiyi söyleyince gitme KPSS'ye girerken filan soruşturuyorlar. Konuyu oraya filan çekiyorlar. Devlette yer bulamayacağını filan söylüyorlar.

P11: Siyasi bir kariyer yapacak kişinin gençlik kollarından yetişmesi büyük bir avantaj. Çünkü bizim partinin tabandan gelen insanlara ihtiyacı var. Bizim oradan buradan bulduğumuz toplama insanlara değil. Gerçekten partinin içinden kopmuş. Partiye bir şeyler vermiş. Fedakârlık etmiş yeri geldi bayrak asmış insanlara ihtiyacımız var. Böyle düşündüğüm için gençlik kollarının büyük etkisi olduğunu düşünüyorum.

P12: Avantajı var. Zaten gençlik kollarında bulunanların büyük çoğunluğu gelecekte kendilerine iş bulmak için giriyorlar. Bir belediyede vs. o sebepten doğal olarak mesela şu anda da baktığınız zaman gençlik kolları başkanı, MYK'sı, ilçe başkanları vs. belediye personeli. Çocuklar da bunun için giriyorlar. İş açısından faydaları var. Network sağlıyorlar kendilerine faydalanabilenler de faydalanıyor. Fakat HDP'de filan siyaset yapıyorsanız dezavantajları var. Birçok insan da bunun için girmiyor siyasete. Ben doktor olacağım, avukat olacağım beni siyasete bulaştırmayın diyorlar.

P18: Bunu iş bulmanın karşısına koymak gerekiyor. Avantajı çok fazla 81 ilimiz var. Kapıyı çaldığımız zaman dışarıda bırakmıyorlar bizi. Aynı şekilde biz de öyleyiz. Ana kademenin belki bir fotoğrafa ihtiyacı olur diye, bir hastalık olduğunda biz koşarız. Böyle olunca gençlik kollarının bana çok kattığı şeyler oldu. Şu anki mevcut hükümetten dolayı belli başlı dezavantajları oluyor. Ama bunu biz istiyoruz. Biz bunu bilerek yola girdik. Kimseye minnet etmiyoruz. Belki partiden dolayı işsiz kalabileceğin durum olmasına rağmen partiden

ayrılmıyoruz. Bu yoldan dönmeyeceğimiz aşikâr.

P20: Avantajı çevrenle, zor zamanda aradığında yanına gelebilecek ablaların, abilerin var. İhtiyacın olduğunda ailen gibi oluyorlar. Dezavantajı bence yok.

P28: Bana avantajı şu şekilde yansıdı. Ben bir kişinin ekibine entegre oldum. X başkan da nevi şahsına münhasır bir başkandır. 7 sene boyunca onun ekibinde yer aldım. İş istedim yok. Yiyecek ekmeğe muhtaçtım. Bir gün umudu kestiğimde, özel kalem müdürünün doğum günüydü gittim. O arada çağırdı. 13'ten 17'ye kadar boş boş oturttu beni. Gideyim diyorum yok otur otur. İş teklif etti. Yanımda da arkadaşım X var. İkimiz böylece girdik. Biz ikimiz aleyhine onun hakkında çalışmamıştık. Her zaman şeffaf oldu. Bize gençlik kollarının avantajı bu oldu. Yine 15 kişiyiz biz birbirimizi iyi biliriz. Yas olur düğün olur. Her şey de Emre Yılmaz'ın arada bir dile getirdiği gibi yârin yanağından gayrı hep birlikteyiz. Biz bunu gerçekleştirdik. Dezavantajı eğer belediyelerde iş bulamazsak, gittiğin çoğu yerde parti üyeliğinden karıştığın siyasi olaylardan dolayı iş verilmiyor. Bir de sosyal yaşamından uzaklaşıyorsun. Mesela eskiden forumda MİY taraftarları yüzünden gezemezdim. Hep selam sabah sonra CHP'ye üye olunca kayboldular. [...]. Sizden başka öyle bir istihdam politikası olmuş mu? Bir Tufan abi ama onu da çok meletmişler asfaltta her yerde çalıştırmışlar. Daha sonra X'in de bahsettiği şu ben partiliyi alıyorum. Partili çalışmıyor. Ondan sonra çıkarsam sıkıntı oluyor çıkarmasam bana sıkıntı oluyor. Bizi de aldığı zaman bizi pazar ekibine verdiler. Gece 4 akşam 4 biz pazarın artıklarını süpürdük. Sokak süpürdük. Baktı ki biz çalışıyoruz. Daha sonra aramızdan 6-7 kişiyi daha o şekilde istihdam etti.

P30: Avantajı şöyle söyleyeyim. Belediyede işe girerim. Gençliğin mantığı bu. Bizim zamanımızda yoktu ama iki üç yıldır böyle değişmez bu. Dezavantajı da parti üyeliği konuşmanı bile etkiliyor.

P36: Aynı dünya görüşüne yakın ilçende yaşayan insanları tanıyorsun. Bir de tanışma hevesin varsa daha çok çevre ediniyorsun. Dezavantaj olarak gençlik kollarındaki insanlar çok çabuk gücenir, küser ve çabucak dağılabilirsin. Hep toparlayıcı olmak zorundasın.

Bazı üyeler, gençlik kollarının parti siyasetine girmenin bir adımı olarak ve siyasi kariyer için önemli avantajları olduğunu dile getirmektedir.

P13: Bu partinin çekirdeğinden yetişiyorsunuz. Bu bağlamda en önemli ve en alt kısmı diye düşünüyorum. Hani buradan kademe kademe yükselen hatta son örneklerimizden Muharrem İnce'yi gösterebilirim. Evet, dezavantajı daha fazla gittiğimiz her etkinlik ve eylemlerde fişlenme durumunuz var. Bir de gece afişleme yaparken filan cezalarla engellemeler oluyor.

P37: Avantajı siyaseti her aşamasında tanıyorsun. Eğer ben bu yaşmda ana kademedede başlasaydım siyasete. Ben şu an benden 10-15 yaş küçük gençlerle bir aradayım. Onların siyasete bakışını, dünyaya bakışını takip edebiliyorum Ana kademedede bu kadar içinde

olamazdım. Bir sıkıntı olduğunda beni arıyorlar. Siyaseti öğrenmek açısından da önemli biz de seçim yapabiliyoruz, seçiliyoruz. Ama ciddiye alınmamalar filan. Yine bir örnekle açıklayayım sana. Geçen yerel seçimlerle ilgili bir heyet geldi genel merkezden buraya. Öyle bir program ayarlamış ki aday adayları ve il ana kademeyle görüşme ayarlamışlar. Kadın kolları ve gençlik kolları burada yok. Ee yerelde kadın ve gençler hep sahada bunu kabul ediyorlar. Genel başkanımız da kabul ediyor. Şimdi il yönetimi 4 aday adayından birini parlatacak. Kim ne kazanır diye adamcı siyaset değil ama bu konuda büyüklerle güvenmiyorum. Bizler adayları anlatma konusunda daha şeffafız. Her ilçemizde ne olup ne bittiğini anlatabiliriz. Biz biliyoruz çünkü. Bir de biz o etik kurallara dikkat ediyoruz. Ne oldu bir yolunu bulduk. Akşama kadar nöbet tuttuk orada ve amacımıza ulaştık. Bizimle görüşmelerini de sağladık. Çok güzel bir toplantı geçti. Sonrasında onlar da bizimle fotoğraf çektirip sosyal medyada paylaştı. Hiçbir görüşmeninkini paylaşmadı ama bizimkini paylaştı. Yerel seçim öncesi Mersinde idik gençlerimizle görüştük yazmışlar. İşte ne diyeceğim ilk başta gençlerle görüşülmüyor ama sonrasında çok güzel reklamı yapılabiliyor, büyükler tarafından.

P32: Avantajı çok. Bir sürü dost ediniyoruz. Sonra küçükten başlıyoruz. İleride büyüklerimizin yaptığı hataları, politikayı yapmamak için bu yaşta öğreniyoruz. Ana kademeleri filan görüyoruz böylece. Dezavantajı ana kademenin aldığı kararlarda söz hakkı almayınca bu yoksa başka hiçbir dezavantajı yok.

P33: Avantajı var. Genç yaşla siyasete atılıyorsun. Siyaseti öğreniyorsun. Önünde iyi kötü örnekler oluyor. Sen buradan kendine yol çiziyorsun. Siyasetle ilgilenenle ilgilenmeyen gençler arasında dağlar kadar fark var. O günlük yaşıyor. Nedir işte dersini, sevgilisini düşünüyor. Biz ötesini de düşünüyoruz. Bugünün yöneticileri çok büyük yaşta onlar da gençken siyasetle uğraşmışlar...

4.2.3.10. Partinin Kolaylaştırıcı, Zorlayıcı veya Kısıtlayıcı Yönleri

Gençlerin bir kısmı partinin zorlaştırıcı ya da kısıtlayıcı yönlerine dair bir görüş belirtmemiş ya da belirtmemiştir. Özellikle belirtmememe durumu, gençlerin parti içi mücadelenin erken aşamalarında olmaları veya parti içerisinde yükselme amaçlarının daha belirginleşmemesiyle yakından ilişkili görülmektedir.

P4: Zıtlaşmayınca bir sıkıntı görünmüyor. Partide yükselme nasıl olur sorusu ne kadar çok sorumluluk alır, iletişime geçersen yükselebileceğimi düşünüyorum.

P11: Kısıtlayıcı yönünü görmedim. Zorlaştırıcı ney tatlı bir telaş var ya. Yoruluyoruz evet. Ama sonra verdiğimiz emeğin karşılığını görünce mutlu oluyoruz. Yoksa ayrı bir üzüntü yaşıyoruz. Aslında parti sosyal hayatı etkilemiyor.

P13: Partinin zorlaştırıcı yönleri yok. Sürekli devam edeceğimiz için bizim tarafımızdan zor

bir yönü yok. Elbette zor yönler biraz önce saydıklarım. Tabi biz bundan vazgeçmeyeceğimiz için bunu zorluk olarak görmüyoruz. Gençlik siyasetinde illaki zorluklar olacak ama biz yılmayacağız. Çünkü biz 68 kuşağının devamıyız. Onların yanında bir hiç olduğunu biliyoruz. Burası işin mutfağıdır. Burada piştikten sonra çok kolay bir şekilde tanınma özelliğimiz olur. Partimizde bulunan eski bakanlarımız, milletvekillerimiz, genel başkanımıza kadar çok kolaylıkla ulaşabiliyoruz. Bunun en büyük kolaylıkları olsa gerek diye düşünüyorum.

P14: Yoo, öyle bir şey hissetmedim. Şu an hiç öyle birşey hissetmedim açıklası.

P20: Şu an yok gibi diyor. Belki yeni olunca ya da soruyu anlamayınca filan.

P32: Valla bana göre hiç zorlaştırıcı bir şeyi yok.

P38: Düşündü bir süre üstünden sesli sesli düşünerek geçti. Ama aklına bir şeyler gelmedi. Yok, yaa dedi. Sanki etkin olan kimin dönemiye biraz daha onun sesi çıkıyor gibi.

P40: Benim açımdan öyle çok şey olmadı (Parti meclisi aday adaylığı için konuşuyor). Ya biz öyle beklentiyle girmedik. Para da bir yardım gibi kalacak.

Gençlik kollarının zorlaştırıcı ve kısıtlayıcı yönleri olmadığını düşünen gençler, genellikle kolaylaştırıcı yönlerinden bahsetmektedir.

P6: Üyeliğin zorunlu olmaması kolaylaştırıcı bir durum. Bu özellikle yeni girecek insanlar için böyle... Genelde üye oluruz ileride işe başvurduğumuzda hani önümüze çıkar işe giremeyiz korkusu var. Bir de gençlikten girmek sıraların tozunu yutmak için iyi bir deneyim. Zorlaştırıcı olarak önümüzü kestikleri çok bir şey olmadı benim gördüğüm ama oluyor mudur pek sanmıyorum olacağını

P22: Çok rahat çevre yapabiliyorsunuz burada o çok büyük bir avantaj, çok fazla insanla karşılaşp kendini tanıtabiliyorsunuz. Mesela işe ihtiyacın var. Böyle böyle özelliklerim var. Yardımcı olabilir misiniz dediklerinde avantajlı olduğunu düşünüyorum ama kullanabilene. Partiyi kullanmak şöyle; parti biz gençler için araç değil biz parti için araçız. Partimizin ideolojisini ne kadar çok insana yayarsak bu partimizin avantajı olur. Parti bizi böyle görmeyebilir ama biz değil o bizi görmeli.

P25: Bize çok yardımları oluyor. Ben tercümanlık istiyordum. Tanıdıkları arkadaşlar varmış. Ben onlarla görüştüm. Onun dışında sürücü kursu sahibi mi diyeyim o konuda da destek veren olmuştu. Öyle yani ben hiç dezavantajını görmedim yani.

P31: Kolaylaştırıcı şöyle her yere gidebiliyorsunuz. Kapılar açılıyor bize. Bir nebze öyle. Zorlaştırıcı yönleri bizim gibi adamlar bunları düşünmez. Yani insanlar bana nasıl bakmış CHP'liyim diye işe alınmamışım benim için çok şey değil. O yönden hiç bakmadık.

Üyelerin kısıtlayıcı ve zorlayıcı olarak var olan üyelik sistemindeki sıkıntılardan, hemşericiliğin yaygın olmasından, iş bulma ve fişlenme korkusundan, var olan çevresinden uzaklaşmasından, dışarıda kendisine çeki düzen vermesi gerektiğinden, çevresiyle vakit geçirememesinden, büyüklerin değişime kapalı olmasından ve parti işlerinin çok uğraştırıcı

olmasından bahsetmektedirler.

P5: Ön seçim deriz. Ön seçime girince Maraşlılar, Haovalılar, Sarızlılar, Arap Alevileri lobicilik yaparlar. Bu bir dezavantajdır. Bir de kişisel rekabetle seni kürsüye çıkarmamaya çalışırlar. Bir de adamcılık ve alanda senin aksine çalışmaları.

P9: Kolaylaştırıcı yönünü açıkçası görmedim. “Partiden üyeliğimi sildirdim”. Çünkü hiçbir mülakattan sonuç alamıyordum. Sildirdikten sonra mülakata çağrılır oldum. Acayip bir şey oldu yani ben de şaşırdım. Aktif görev almayacağım ama 29 Ekim yürüyüşü mesela ya da bir yerde konser, yardım amaçlı tiyatro bilmem ne vs. eğitim veriliyor mesela Alkımın eğitimi vardı. Katıldım... Partide biri bir şey yapmaya çalıştığı zaman onun üstüne atlıyorlar. Aman sen dur. Mantık o kimsenin bir şey yapılmasına izin vermiyor.

P8: Partide tek düzelik var. Örneğın bu kek havuçlu ben içine tarçında mı koysak diyorum. O bizim dinozor dediğimiz partililer. Hayır, bu kek böyle olur. Ya sen denemedin ki bilmiyorsun yani nasıl olacağını hani bir dene olmazsa dersin ki tamam bak bu olmadı. Yeniliklere tamamen kapalılar. Aman hiçbir şey yeni olmasın biz oturalım, seminerlerde bilmem nelerde car car konuşalım kendimizi övelim. Bir de insanın her yerde kendini övme şeyi var. Yani aynı cümleyi ben duymaktan insana gına geldi. İşte örnek veriyorum. Ben bilmem kaç yılında hapis yattımdı da falandı da filandı da işte biz 80den geliyoruz da gençler şimdi böyle mi filan. Ya ne biz de mi hapis yatalım. Yani amaç ne o zaman yatmasaydın. Yani bu kadar çok dert yaşıyorsan. Bir de o zamanlar bitti. O zamanlar yok. Şimdi biz başka bir zamandayız. Hani bir de anlayamadığım şu. Sen rahat koltuğuna oturmuşsun. Son model arabarla gidiyorsun. Ofisin var. İşin var. Torunun var belli bir paran var. Senin beni eleştirmeye hakkın yok bir kere. Sen benim yaşadığım zorlukları ya da sıkıntıları biliyor musun ki sen yukarıdan gençlik şöyle de böyle de bilmem ne de hatta o gün bir tartışma oldu. Dedi ki gençler ideolojik açıdan işte hiç şey değiller, iyi değiller. Misafirler vardı. Bir toplantıda. Gençliği sürekli eleştiriyorlar. Gençlik hiçbir şey yapmıyor. İdeolojileri de yok zaten. Bir sorsan Atatürk’ün ilkelerini de bilmezler. Pardon dedim. Siz bize hiç dediniz mi? Gençler gelin bugün bir Atatürk’ün ilkelerinin atıyorum. Halkçılık ilkesini bir tartışalım bakalım diye bizi bir çağırdığınız mı bakalım. Çağırdıysanız biz gelmediyse o bizim ayıbımız. Biz yanınıza geldiğimizde siz bize ne için geldiniz, para için mi geldiniz. Direkt sorduğunuz bu. Siz bize sordunuz mu bir derdiniz mi var. Bir şeyin mi var. Bir sıkıntın mı var. Belki ben başka bir şey için gelmişim. Belki öyle bir ziyarete geldim. Görmeye geldim yani. Yani onların bizi eleştirme hakkı olduğunu düşünmüyorum. Bir de sürekli bir 60 - 80 kuşağından bir çıkışın bir zahmet. Biz işkence gördük. Ee alkış yani ne yapayım yani gördüysen ben de mi şimdi gideyim işkence göreyim. Kolaylaştırıcı tarafı- sosyal olarak arkadaş çevresi ediniyorsun. Yani gençlikte böyle. Ama ana kademedede başıma bir şey gelse çoğunlukla kimse gelmez.

P10: Mesela ben öğrenciyim. Genel başkan geldiği zaman biz slogan attık. Umarım fişlenmemişizdir. Ya da ben lisanslı sporcuyum. Ola ki görülür. Duyulur. Yukarıdakilerin kulağına gider, lisans yanar. Onun dışında biri parti ağzına almasın sürülüyor, kovuluyor. Bunları anlatmaya gerek yok herhalde.

P12: Partinin bir yaptırımını olduğunu düşünmüyorum. Veyahut da engellemesi kısıtlaması ya da kolaylaştırıcı yönü olduğunu düşünmüyorum. Kişiyeye bağılı bazı insanlar ben ileride siyasete gireceğim. Şunlara şunlara dikkat etmeliyim diye kendi kendilerini kısıtlayabiliyorlar. Parti üyesi olmanın böyle kısıtlayıcı yanları var. Bunlara uyanlar uyuyor uymayanlar uymuyor. Benim için yok. Ben gider istifa ederim. Bir eylem olacak mesela CHP'yi temsil ettiğimiz için daha dikkatli davranmamız gerekir diyorlar. Ben izin alarak eylem yapılmaz zihniyetindeyim. Ama haklı olarak partiyi daha benimseyen arkadaşlarımız da hayır biz partinin kimliğini taşıyoruz. O yüzden böyle davranmamız gerekiyor diyorlar.

P15: Kolaylaştırıcı yok. Gençler konusunda sürekli zorlaştırıcı bir etkisi var. Biz bu yola baş koyduysak, partinin bizi desteklemesi lazım. Yarın bir gün işe gireceğimizde partili üye olunca bizi bir yerlere almıyorlar. Sürekli gençler eziliyor. Sürekli bir engel olarak çıkıyor CHP. CHP bir engel olarak çıkıyor ama ben bunu engel olarak görmedim. Biz bu algıyı yıkacağız. Kolaylaştırıcı yönünü pek görmedim daha.

P18: Parti günlük hayatı bir yandan kolaylaştırırken bir yandan zorlaştırıyor. Bir işin oluyor. Bunu partideki bir tanıdık yoluyla 3 saatlik bir işi kolayca çözebiliyorsun. Zorluk olarak da bir haber geliyor. Yatağından kalkıp, arkadaşlarından ayrılıp gitmek zorunda kalıyorsun. Ama siyaset yapan insana da bu zorluk değil daha da keyif verici bir şey oluyor.

P21: Valla ben hiç öyle detayına girmedim. Tam girmiştim. Fişlenince vazgeçtim. O gezi olaylarında fotoğrafımız çıktı. Ailemin de tek çocuğı olunca çektiler beni.

P24: Kısıtlandırılmadan ziyade o insanın karakterine bağılı ben kendi aklımla gelirim. Ama bilgisiz adamı ezebilirler mesela.

P26: Kısa zaman geçirdik ama çok şeyin farkına vardık. Ya bir yerde biz şunun şüphanesine düşünüyorum. Acaba biz hükümete mi hizmet ediyoruz. O kadar ters düşünüyorum partimle. Mesela, İnce gibi %30 gibi bandı aşmış kişinin kurultaya gitmesine izin vermedik. İnceyi seven insanlar o gün ona imza vermedi. Bunun nasıl bir mantığı olabilir. Hiçbir düşünülebilir açıklaması yok. Sosyal demokrasiden bahsediyorsak Kılıçdaroğılu da iyi bir liderse kötü bir lider demiyorum ama demokrasi şölenine açık olmak zorundayız. Kendisi de kazanacaktı belki ve gücünü tatmin edecekti. Hem seçmende dağınlık durumu var. Yarısi İnceyi savunuyor. Kısıtlama dediğim oradan. Kendimizle çok çeliştığımız noktalar var. Burada mesela ön seçim her şeyde belediyede her yer olmalı. Bu insanlar emek veriyorsa onların seçmeye hakkı var.

P27: Aslında kısıtlayıcı olarak bakacak olursak ben bir CHP'li olarak kendi sosyal medyamda

her şeyi yazamıyorum. Niye yazamıyorum. Sosyal medyada bütünü kesimden insanlar var. Benim özelimde mi bilmiyorum ama ben dikkat ediyorum. O açıdan bir sakıncası oluyor. Partiden dolayı da her şeyi ifade edemiyoruz. Whatsup'ta bir gurubumuz var bir tartışmamız olmuştı. Neslihan bize oradan yazmayın bize yazın gerekirse diye.

P28: Partide bir şeyler yapmak yükselmek istiyorsan her zaman kendi hayatına özen göstermelisin. İçmek, kalkmak, oturmak her şeyde kendine biraz daha çeki düzen vermek zorunda kalıyorsun. Yani bunu kısıtlama olarak görüyorum.

P29: Üye sisteminde bir sıkıntı var. Atıyorum senin partiyle alakan yok ama geliyor seni üye yapıyor. İleride seçimde bana lazım olacaksın. Sen sağlıklı bir oy mu veriyorsun. Hayır, sağlıklı bir oy vermiyorsun bu süreçte sen seni üye yapan kişinin emrinden oy veriyorsun. Bu tarz bir zorlayıcı etkisi var.

P31: Valla en basiti ben artık bir kıza teklif edemiyorum. Aslında yanlış bir şey değil. Kızla böyle ben parti yüzünden ayrıldım. Zaman ayıramıyorum diye. Sırf yanlış anlaşılır. Partiye laf gelir diye hiçbir kıyla yürüyemiyorsun bile. Aslında normal bir şeydir. Sırf yanlış anlaşılır. Partinin adına laf gelir diye yapamıyorum. Dışarıda içki içemiyorum. Keyiftir dışarıda içki içmek. Erdemli'den dolayı. Hal ve hareketlerine dikkat etmen gerekiyor.

P33: Alnında yazmıyor ama sokağa çıktığında biraz konuştuğunda sana karşı önyargıları oluyor. Hatta hakaretle karşılaşabiliyorsunuz. Ben bu yüzden evlenmek istediğim adamdan ayrıldım. Bana terörist dedi. Biz dört yılımızı birlikte geçirdik. Beni biliyor. Ama sırf ben öyle düşünmediğim için bana öyle dedi. Zaten bunu iktidar ortaya çıkarttı biliyorsunuz. Onunla aynı düşünmüyorsan hainsin. Hayatımız bu yönde zorlaşıyor. O pompalanan fikir küçükten büyüğe ondan değilsen herkese yapıştırılıyor. Bu şekilde yaşamak zor. Kendi fikirlerini özgürce söyleyemiyorsun.

P34: Diğer çalışanlar hemen evine döner. Ben ise işten sonra siyasetle uğraşıyorum. Zorluğu bu evden uzak kalıyorum.

P35: Kısıtlayıcı Silifke'de yok. Genel olarak sosyal demokrat bir partiyiz ama özünde lafımızı yansıtamıyoruz. Bunu Kılıçdaroğlu-İnce olayında gördük. Tüm üyelere kullandırması gerekirken delegasyona oy kullandırdı ve tekrar seçildi. Bu demokratlık değil bence. Bizim sözde söylediğimizi de pratikte söyleyemiyoruz. Bize siz muhalifsiniz diyorlar. Ama iyi yanları da şu CHP'li olmak Türkiye'de ayrıcalık yanlış tarafı sen görüyorsun. Mesela biz çiftçilikle uğraşıyoruz. Ortalama gelirle gider arasındaki farkı ben biliyorum. İşçiye giden masraf, mazot vs. biliyorum. Cumhurbaşkanı çiftçiye traktör yetiştiremiyoruz diyor. Ben buradaki tutarsızlığı görüyorum. Onun için nasıl anlatabileceğimi düşünüyorum.

P36: CHP'li olmak başlı başına zordur. Hem de aday adayı oldun mu bittin ya. İliklerine kadar ya maddi olarak sömürüleceksin ama en çok manevi olarak sömürüyorlar. Ahmetçi, Mehmetçi tabirleriyle. Ya da genel merkez bazında bir yere aday oluyorsun. Aslında her şey

senin yolunda gidiyor. Anketlerde önde gidiyorsun. Sonra bir eski milletvekili gelmiş seni alaşağı etmiş gibi bunlar çok kötü şeyler. Emek ve partinin evlatlarına sahip çıkmak konusunda soru işaretlerim var.

P37: Örgütlülük mü dedi biraz açtım. Bu bölgeye göre değişiyor aslında yönetim anlayışına bağlı eğer gençliğe önem veriyorsa ve dinleyebiliyorsa, gençler de kendilerini dinletebiliyorsa bu kolay. Biz yönetim olarak istediklerimizi gerçekleştirdik. Ama tabi burada bizim CHP'li bir belediye olmamızın da avantajları var. Bir Erdemli'de olsak bu ne kadar olur. Onun da avantajını söylemeden geçemeyeceğim. Mesela ulaşım, para gibi şeyleri belediyeden sağlıyorsunuz.

4.2.4. CHP ve CHP Gençlik Kollarında Pratik Geliştirme

Partiyle yeni tanışan ve siyasi kariyer hedefleri belirginleşmemiş ya da şu an için hedefi olmayan gençler genellikle partiye ilişkin olumsuz yaklaşımlarda bulunmamaktadır. Başka bir deyişle parti içi mücadeleyi kavrayamamış ya da umursamamışlardır. P3, P4, P6, P7, P10, P13, P14, P15, P17, P20, P21, P25, P32, P39 bu tip üyelere dendir.

Parti içi mücadeleye ayak uyduran, uyduramayan ya da tercih etmeyen gençlerin ise, partiyle tanışmadan önce ya da parti içerisinde belirli aşamalardan geçtiği görülmektedir. Bu durum daha önce siyasal alana dönük elde edilen beceriler ve siyasal kültüre ilişkin deneyimleri ya da benzer beceri ve deneyimlerin parti içerisinde zaman içerisinde kazanılmasıyla olabilmektedir. Diğer yandan pratik geliştirme (yatkinlik gösterme) biraz daha amaçları olan (daha çok siyasal kariyer) ve bu amaçlara ulaşmaya çalışan insanlarda daha fazla gözlemlenmektedir.

Her ne kadar gençlerin parti içi mücadeleye ayak uydurmaya çalıştıkları görülse de, bazı durumlarda elde ettikleri başarılar sonrası sınırlı da olsa alanı etkilemeye çalıştıkları görülmektedir.

4.2.4.1. Parti İçi Mücadeleyi Anlama ve Pratik Geliştirme

İlk olarak gençlerin partinin işleyişine ayak uydurması; rakiplerine avantaj sağlamak isteyen birilerinin gençleri partiye üye olmaya davet etmesi ve gençlerin bu durumu kabul etmeleriyle başlamaktadır. P2, P5, P8, P9, P12 ve P38'in, CHP'ye yakınlık duymalarına karşın, partiye üye olmaları bu tür bir süreçle gerçekleşmiştir.

Parti'nin iç işleyişinde mücadele genel olarak örgüt seçimleri için ya da seçimler zamanı verilmektedir. P9 ilçe gençlik kollarındaki seçim zamanını şu şekilde anlatmaktadır;

P9: Karşı tarafın da adayı X'in yeğeni X belediyesinde çalışanların çoğu CHP gençlik kollarında üye, gidin pusulaları bana getireceksiniz. Bu adamı destekleyin demiş. Adamların kendisi

söyledi. Biz bu adama oy vermek istemiyoruz ama böyle böyle oldu diye.

Daha önce marjinal bir siyasi parti geçmişinden gelen P1, beklentilerinin olumlu ya da olumsuz karşılanması açısından değil, CHP'ye girdiğinde örgüt seçimleri üzerinden neleri başarıp başaramadığı ve bu süreçte siyasal kariyer için ne tür dersler çıkardığı üzerinden değerlendirmektedir. İlk günlerde P1'in CHP ile ilişkisi EMEP'te elde ettiği pratikler üzerinden ilerlemiştir. Bir süre CHP ve CHP'nin gençlik kollarının işleyişiyle uyuşmayan davranışlarda bulunan P1, bu haliyle parti içerisinde istediklerini elde edemeyeceğini anlamıştır.

P1: Lise dönemimde CHP ve Yenisşehir örgütü ile tanıştık. [...]. Ama partinin işleyişini ya da yönetmeliğini bilmediğim için... Yalnız biz taban hareketinde kalıyorduk. Kolektif şekilde EMEP partisinde ne gördüysek o şekilde hareket ediyorduk. Ama yaş ilerledikçe siyasete tam atıldıkça, seçimlere girmeye başlayınca ve parti içi seçimleri gördükçe bu kavram tabi ki değişti. İlk başlarda halkçı liseliler çalışmasını bitirince Yenisşehir gençlik kollarına aday olmuştum. Ama o zamanın koşulları olmamıştı yani el vermemişti. O zamanlar işte büyüklerim vardı. X abi gibi, onlarla ters düşmüştüm bu noktalarda çünkü onların belirlediği noktalar vardı ve benim karşı çıktığım dayatmalar vardı. Ama neticesinde önümüze dönüp baktığımızda bu süreçte ben çok yanlış bir yerde durduğumu gördüm. Neden dersiniz çünkü haklının ya da haksızın ya da doğrunun veya yanlışın zamanla değişebileceğini ve olgunlaşacağını gördüm. O nedenle parti içi seçimler olsun parti içi çalışmalar olsun o noktaya gitti.

P1, kendisini başarısız yapan büyüğüyle yolunu ayırarak öncesinde rakip olduğu grupla birlikte hareket etmeye başlıyor. Sonunda ilk seferde elde edemediği ilçe gençlik kolları başkanlığını kazanmayı başarıyor. P1, bundan sonraki süreçte kendisini gençlik kolları mücadelesinde rakipsiz olarak tanımlıyor.

P1: Şimdi X abi ile kol kola yürüyoruz. Neden dersiniz zamanında benim yaptığım hataları yapan insanları görebiliyorum. Bu izlenime sahip oldum. Bu da bana büyük bir ivme kazandırdı. Ve bugün ilçe başkanı oldum. [...]. Ana kademe haricinde ya da milletvekilliği seçimi haricinde karşıımızda durabilecek güç kalmadı.

Arkadaşı ricasıyla CHP'ye katılan P12 ise, seçimlere giren arkadaşının parti işleyişine uymayan davranışlarda bulunduğunu farketmiş ve kazanması için nasıl davranması gerektiğine ilişkin telkinlerde bulunmuştur. Arkadaşının sözlerini dinlememesi üzerine, kendi siyasal amaçları için arkadaşıyla siyasal bağı koparmıştır. Bu durum aynı zamanda alanın kurallarının ne kadar etkili olduğunu da göstermektedir.

P12: Türkiye'de siyasi partiye üye olmak genelde işte bir yere üye çoğunluğu gerektirir. Birisinin oya ihtiyacı vardır. O yüzden seni kolundan çeker de üye yapar. Bende de öyle oldu. [...]. Arkadaşım seçimleri kaybetti. Sonraki seçimlerde il başkanlığına tekrar aday oldu. İl başkanıydı. Sonra araya başkası girmişti. Yeniden aday oldu. Kaybetti seçimleri. Neden

kaybetti çünkü Kürt kökenliydi. Siyasete %90 benim baktığım açıdan bakıyor ama CHP onu içerisinde barındırmak istemiyordu. Onun da çok radikalleştiği anlar oluyordu. Onu da suçluyorum yani. Tamam. Sen bu siyaseti CHP'de yapmak istiyorsan biraz törpülenmen gerekir. Şeklen istemezsen bile bir Atatürk rozeti tak diye teşvik etmek zorunda kalıyordum. CHP'nin içinde bulunduğ u mevcut durum onu içinde barındırmadı. O yüzden seçilemedi. Ben de siyasetle ilgili bir şey yapmam gerekiyorsa ondan ayrılmam gerektiğini düşünerek böyle bir karar alıp ayrıldım. Doğal olarak, mecburen.

P31, Mersin'deki parti iç i çekişmelerin daha önce görev yaptığı illerden daha fazla olduğunu dile getirmektedir. Bununla beraber bir süre sonra kendisinin de bu duruma ayak uydurmak zorunda olduğunu söylemektedir.

P31: [...]. buranın yapısı şu kimi nasıl indiririm. Kimin ayağını nasıl kaydırırım. Kimi nasıl düşürürüm. Valla dedim ya 3-4 yıl gençlik kollarında aktif görev yaptım. Görevden alınmanın nasıl bir şey olduğunu bilmiyordum. Burada öğrendim ben. 2015 de üniversite bitti. Mersin'e döndüm. 5-6 ay işsizdim, iş arıyordum. Buradaki gençlik kollarına girdim. Burada X vardı. Onunla beraber bir şeyler yapmaya çalıştık ama sürekli ayak oyunları var. [...]. Ama burada üzücü bir durum Mersin'de siyasi ayak oyunları çok dönüyor. İstedğimden değil ister istemez ben de bunları yapmaya mecbur kalıyorum. Neyi yapmaya mecbur kalıyorum. İl başkanı düşürölmeye çalışılıyor. Ben bu adamı seviyorum. Ben AKP ile mücadele edeceğ ime bunlarla mücadele etmeye başlıyorum. Mersindeki durum bu. Bizi mecbur ediyorlar.

P19 da CHP içerisinde farklı pozisyonlarda ve çeşitli illerde uzun yıllar görev yapan birisi olarak ilk girdiğinde fark etmediği ama sonrasında anladığı parti işleyişinde nelere dikkat edilmesi gerektiği üzerine ş unları söylemektedir;

P19: [...]. Herkesle iyi niyetle konuşuyorsun. Ama sonra öğrendim. Beni kullandırmaya çalışıyorlarmış. Ama iyi niyetle benim ekibim yoktu mesela. Birinin etiketi olmak kötü çünkü. P19 parti iç i mücadelenin gençleri nasıl kendilerine benzettiğini dile getirmektedir.

P19: [...]. (Partiye atamayla gelme konusu üzerine) Hah iş te burada büyüklerimize çok benziyoruz. Ya da büyüklerimiz bizi ona zorluyor. Sistem içinde seni öyle bir yere sürüklüyorsa sonra sen de büyükler gibi davranıyorsun. O koltuk sana cesaret veren bir şey gibi geliyor. Yürek yemiş gibi hareket etmeye başlıyorsun. Ben ilçe gençlik kolları başkanayım diye. Şöyle başkan çalışmazsa örgütü ileri taşımazsa görevden alınabilir.

Benzer şekilde çok uzun yıllardan bu yana parti içerisinde bulunan P36 da bir gruba ait olması gerektiğ inden bahsetmektedir.

P36: Parti için uğraşıyorum. Ama bunu partiye gelmek olarak görmüyorum. Bizim Taşucu'nda siyaset çok serttir. Buranın en sert siyaseti orada olur. Küçük küçük bir sürü grup vardır. Herkes kendine göre bütünleş ip diğ erini dışlamış. Bense daha çok hepsiyle konuşan biri

gibi oldum. Ben kimseye dâhil olmadan hepsiyle anlaşabiliyorum. Benim öyle ekip kurma gibi çabam olmadı. Aday adaylarından biri hariç yardımcı oluyorum. Bir Bünyamin beyle anlaşamıyorum. İt gibi çalıştım. Ama anlaşamadık. Bu odaya da işte en son 1.5 yıl önce geldim. O günden bu yana da uğramıyordum (Ana kademedeyken). Çünkü o zaman kadın (%33) ve genç (%10) kota vardı. Onun için ana kademeye girmek daha kolay. Bence bu ayıp bir şey. Çünkü %33'ü doldurduklarında kadın almıyorlar mesela... Yedektekilerin de aynı olması gerekir. Ama yedeğe hiç kadın yazan yok.

Davet ile ilçe başkanlığına gelen P37 çok yeni olmasına rağmen parti içi mücadelenin olumsuzluklarına işaret etmektedir. Kendi yapısında ileride benzer şeylerin olmamasını temenni etmekle birlikte diğerlerine benzeme kuşkusu da taşımaktadır.

P37: [...]. Aktif siyasete girdiğimde anladım. Kurultay süreçleri, diğer yönetimlerle ilişkilerimde anladım. Burada ciddi anlamda olumsuzluklarım mevcut. [...]. Çok taktik siyaseti yapmadan karşısındakinin de insan olduğunu unutmadan iki gün sonra onlar bize rakip de olsa onlara bel altı siyaset yapmadan devam etmeye çalışacağım. Ben bunu siyasette yaparsam ben o değilimdir. Sosyal hayattaki ben neysem öyle devam etsin. Değişir miyim bilemiyorum? Değişirsem görüşürüz? Söylersin böyle değildin dersin. İleride biri bana böyle derse üzülürüm gerçekten.

4.2.4.2. Pratik Geliştirmeye Karşı Çıkma ve Gençlik Kollarını Tercih Etme

Pratik geliştirmeye karşı çıkma uygun bir tanımlama değildir. Üyeler, parti içerisinde kaldığı sürece bir yönüyle belirli belirsiz pratik geliştirmeye devam etmektedir. Fakat bazı üyeler pratik geliştirmeye mesafeli davranmayı daha çok bulundukları pozisyondan ayrılarak ya da partiye ilişkilerini azaltarak göstermektedir.

P11: [...]. Arsuz'a cansız manken koysan %90 CHP kazanır. O yüzden pek özveriyle çalışma yok. Çünkü zaten alacağız rahatlığı var. Yani Arsuz'u alıyoruz. Büyükşehir'i de alalım. Böyle bir düşünce yok. Sığ düşünüyorlar. O yüzden ben biraz soğudum. İlk başta çok güzel ilgilendiler. Sonrasında oraya adapte olup içlerine girdikten sonra bir şeyleri görüyorsun, bir şeylerin farkına varıyorsun.[...]. Ben Denizli'den izin alıp gittim geldim. Ama bir şey yapılmadı. Boşuna gelmişim. Bir şey görmedim. Arsuz'da genelde spreye çıkılıyordu. Burada afiş assanız polis sizi alıp götürür. Orada halk bile size destek verir. Arsuzda istifamı verdim.

P18: Gençlik kolları İl başkan yardımcısıyım. Mersin merkezde, il sekreterydim. Görevi bıraktım. Şu anda Yenişehir'in herhangi bir çalışmasına gidiyorum. Arkadaşlara yardımcı oluyorum. Gerek bayrak asalım, afiş yapıştıralım, etkinlikler üzerine konuşalım ya da gerek siyasi sohbetler olsun o şekilde siyasete devam ediyorum. Çünkü İl başkanının il başkanlığı konusunda yeterli olmadığını düşündüğüm için bıraktım.

P8: Şu an gençlikten çıktım. Ana kademe denilen güruhun içine girdim. Tamamen bilgisizler. Gençlik daha iyiydi. Haha hihi yapıyorsun ediyorsun filan ama ana kademedede herkes müteahhit. Sonradan parayı görmüş kişiler. Altında son model arabalar. Ama sorsan lise mezunu bile değil. Hani burada kimseyi aşağılamak istemiyorum. Ama arada bir seviye ve kültür farkı var. Onlar bize nereden para gelir. Bir adam bize 30 bin lira bağış yaptı. Onu bir yerlere aday gösterelim. Tamamen paranın kölesi olmuşlar ve ben oraya gittiğimden beri çok mutsuzum. Hiç uğradığım da yok açıkçası. Zoraki gidiyorum artık böyle. Normalde 3 toplantıya gelmeyen düşüyor. Benim 2. o kadar ki suratlarını görmek istemiyorum. İnsanları görsen konuşmayı bilmiyor. Bilmem ne. Bakıyorum. Benden kat kat büyük insanlar ama tuhaf. O yüzden orası benim için "güruh".

4.2.4.3. Gençlerin Başarıları

Mersin CHP Gençlik Kolları'nda mücadele eden gençlerin en büyük başarısı kuşkusuz şu anki CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı olan Emre Yılmaz'dır. Emre Yılmaz'ın başarısı iki açıdan önem taşımaktadır. Öncelikle, partiye yeni giriş yapan gençlerin siyasal kariyer umudunu artırmaktadır.

P1: Daha sonra Emre Yılmaz genel başkanlığa tekrardan aday oldu. Ve bu irade aynı şekilde Emre'nin de arkasında durdu. Birlikten neler olabileceğini gördük. Şimdi önümüzde yerel ve genel seçimler var. Bu iradenin bizi daha üst basamaklara taşıyabileceğini inancımız tam.

P4: Bir gün ana kademededen Emre Yılmaz geldi. Gençliğin her yerde başı. X hoca filan geldi. Daha sonra ben onlarla iletişimi kesmedim. Gençliğin başına geçmek gibi bir hevesim yok ama daha genel olarak bir milletvekili veya cumhurbaşkanı gibi.

P6: Herkesin kendi içinde gelmek istediği bir yerler vardır tabi. Bizim olduğumuz konumdan yükselmiş pek çok insan da var.

P7: Bizden öncekiler bir yerlere gelmişler zaten. Biz neden onlar gibi olmayalım diyorum ben ve kendimi geliştirirsem ben belki ileride gençlik kolları başkanlığı olabilir. İlçe başkanlığı olabilir. Böyle hedeflerim var aslında.

Diğer yandan, Mersin'deki CHP Gençlik Kolları'nın daha ciddiye alınmasını sağlamaktadır. P28, Mersin CHP'de gençlerin Emre Yılmaz da dâhil olmak üzere bazı başarılar elde ettiği ve belirli bir güç haline geldiklerinden söz etmektedir.

P28:[...]. Biz onu bir noktada kırdık. Bizim bir arkadaşımız danışman oldu. Bir arkadaşımız meclis üyesi oldu. İki arkadaşımız il başkan yardımcısı oldu. Biz bunları gerçekleştirdik. Emre Yılmaz'ı gençlik kolları genel başkanı çıkardı bu memleket. Bu bizim ekibimizin başarısıydı. [...]. Biz bu zinciri kırdık aslında. Ama hal ana kademedeki insanlar hala afişçi olarak bakıyorlar. Biz ekibimizle, ben de deliliğimle afiş asmaktan sıyrıldım. Ama şimdiki arkadaşlar dış geçiremiyorlar. Daha birilerine bağlı gibi geliyor bana. Çünkü birinin ekibine tabi

olmazsam hiç olurum gibi düşünüyorlar bana göre. Biz kimsenin ekibi olmadık bir yerlere de geldik. Ama onlar öyle görüyorlar. Gençler bütün adaylıklarda son sıralara atılır. Ee bayrak, afiş assın. Bana göre genç olmak her zaman zordur.

Diğer başarılar ise, gençlerin CHP öncesi çalışmalarında (yöre insanına ulaşma, onların tutum ve davranışlarını etkileme vb.) ve CHP'deki çalışmalarında (seçimlerde partililere yardımcı olma, onların yapamadığı işleri yapabilme vb.) görülmektedir. Mülakatlar içerisinde ortaya çıkan en önemli başarı ise, CHP'nin kazanamadığı bir seçim bölgesinde uzun yıllar sonra özellikle gençlik kollarının çabasıyla bir ilçede belediye başkanı çıkarmasıdır.

P31: Ben Şaphane ilçesindeydim. 2014 yılında Kütahya tarihinde ilk defa ilçe belediyeyi kazandık. Ve tarihinde ilk defa ilçe belediyeyi CHP kazanmıştır. Burada benim çok büyük payım olduğuna inanıyorum. Ben de henüz ikametgâhımı almamıştım. Oyumu orada kullandım. İşte ayrıldığımdan bu yana 5 ay filan olmuştu. O gençlik kolları olduğu gibi duruyordu. Biz AKP'ye karşı nöbet tuttuk. Sadece çalmasınlr diye değil oy satın almasınlr diye de. Şaphane 6 bin nüfuslu küçük bir ilçeydi. 50 bin tl'ye seçim kazanılır bir gecede. Ne yazık ki Türkiye'nin oy konjonktürü o şekilde. Biz o 20 kişiyi mahalle mahalle ayırdık. Oy çalınmasın diye. Sonra sabah da sandıkta beklediler. Biz gittiğimizde 3. Partiydi. Birincisi AKP'li ikincisi MHP'liydi. Ama biz ev ev gittik gerçekten. O zamanlar CHP afişleri asılmamıştı. Biz yapıştırdık. Gençlik kolları olmasa afiş yapıştırılır mı? 60-70 yaşındaki amca afiş yapıştırmaz. [...]. Aslında, aday sevilen bir esnaftı. Ama şu an parti değiştirdi. Ama Rasim Daşhan 4,5 yıl belediye başkanlığı yaptı. Bizim çabamızla kazandı. Biz 50 oy farkla kazandık. Fakat biz ona o yardımı kişi için değil CHP için yaptık.

P31'in parti içi mücadele içerisindeki çabaları ve elde ettiği başarılar sonucu kendisine olan güvenin de arttığı gözlemlenmektedir. Böylece, en azından gençlik kolları mücadelesi içerisinde de olsa daha rahat davranabilmektedir.

P31: [...]. Çalışma yapalım diyorum. Bana cevap vermiyor. O dönem bence gençlik kolları çok kötüydü. Sonra İstanbul'da 1 sene iş buldum. O benim partiden en uzak kaldığım zamandı. [...]. Sonra orası bitince Erdemli, Mersin Gençlik Kolları Başkanı'nı arıyorum. Çalışma yapmak istiyorum. Bana cevap vermiyorlar. Sonra X'e sinirli bir mesaj attım. Ben dedim gerektiğinde milletvekiline ulaşıyorum. Ama gerektiğinde başkanlarıma ulaşamıyorum. Bu ne saçma sapan iştir diye. Siz telefonları açacaksınız. 10 dakika sonra cevap verdi. Ya kardeş neden böyle sinirli cevap yazıyorsun diye. Ben de yazarım dedim şunları şunları yaptım, kendimi tanıttım işte. Memleketime dönmüşüm. Mersinde görev yapmak istiyorum. Siz cevap vermiyorsunuz diye. Sonra Mezitli'de buluştuk. Siyaset üzerine konuştuk. Sonra o bana teklif etti. Erdemli'yi. Gençlik kolları başkanı vardı da yoktu gibi bir şeydi. Hiçbir sahada yok. Seçileli bir sene olmuş. Partiye bir defa çıkmış. Tabi ben karar defterini incelediğimde gördüm. Bir senede bir tane toplantı yapmış. Bir kere ana kademe

gençlik kolları toplantısına katılmamış. Ben bu teklifi bekliyordum aslında. O görüşmeye gittiğimde partiyi seven birisinin bana bu teklifi yapacağını biliyordum.

Mülakatlar içerisinde gençler, büyüklerin kendilerini daha çok seçim dönemi çalışmalarına koşturan ve afiş asan gençler olarak kodlanmalarını eleştirmektedir. Diğer zamanlarda ise gençler, enerjilerini ister istemez ana kademe – gençlik örgütlenmesi arasında ya da gençlik içi örgütlenme mücadeleleriyle geçirmektedir. Bu nedenle P29, gençlik kollarının kaldırılmasını önermektedir. Bu şekilde, gençlerin enerjilerini doğrudan ana kademe konularına ayırabilme şansı elde edebileceklerini düşünmektedir.

P29: Bazı ana kademeye olan çatışmalar bizi etkiliyor ister istemez. Onun için hep derim. Gençlik kolları kaldırılsın, kadın kolları da kaldırılsın ana kademeye bağlansın. Çünkü ister istemez yıpratma süreci yaşıyor. Ana kademeler kendilerine bağlı bir gençlik istiyor. Kuşak çatışması başlıyor.

5. SONUÇ

Bourdieu sosyolojisinde bir alanın konumu iktidar alanına göre özömlenir. Çalışmada genel hatlarıyla açıklandığı şekilde, 1980 sonrası dünyada toplumun siyasal olandan yavaş yavaş uzaklaştığı ve siyasal partilerin popölist politikalarla güçlendiğı bir siyaset anlayışı gelişmeye başlamıştır. Türkiye’de ise, uzun yıllar iktidar olan AK PARTİ’nin simgesel iktidara ait bütün gücü neredeyse kendisinde topladığı ve bu güçle CHP dâhil pek çok siyasal partinin siyaset yapma tarzını ciddi biçimde değışime zorladığı görölmektedir.

Çalışmanın öznesi olan Mersin CHP Gençlik Kolları’nda faaliyet gösteren gençleri analiz edebilmek de birbiriyle ilişkili durumları anlamaktan geçiyor. Bu amaçla çalışmada, 1980 sonrası Türkiye’de ve dünyada yaşanan değışimler, CHP’nin rakip olarak kendini konumladığı AK PARTİ, AK PARTİ’nin içine doğduğu Türk siyasal yaşamı ve CHP’nin parti kültürü gibi gerçekliklerle birlikte gençlerin siyasallaşma biçimleri ortaya konmuştur. Yine, alışma örnekleme olması dolayısıyla Mersin’in yerel siyasetteki özgünlüğü de açıklanmıştır.

Çalışmada öncelikle, Mersin CHP’ye üye olanların verileri üzerinden CHP ve CHP gençlik kolları içerisindeki oyunun ve alanın genel kuralları analiz edilmiştir. Buna göre, CHP gençlik kollarında bulunmak 18-30 yaş arasında olmayı gerektirir. Bu oyunda olmanın en kesin kuralıdır. Mersin nüfus verilerine göre, 18-30 yaş arası bireyler nüfusun en kalabalık kategorisini oluştururken, Mersin CHP üyeliğinde neredeyse tersi bir durum³⁶ söz konusudur. Mersin CHP’de parti yaş ortalaması (51,8) çok yüksek ve parti içerisindeki genç üye oranı (%5,8) çok düşüktür. Bu tablo, gençlerin Mersin CHP’de temsil edilmesi noktasında bir *eşitsizlik* olduğunu göstermektedir. CHP bu eşitsizliği “gençlik kotası” uygulaması ile aşmaya çalışmaktadır. Yalnız bu çaba, gençlerin ne parti içerisinde, ne yerel yönetimlerde, ne de parlamentoda yeterli düzeyde temsil edilmesine imkân vermemektedir. 2017 yılında yasal bir değışiklikle Türkiye’de seçilme yaşı 18’e indirilmiş fakat sonrasında yapılan ilk genel seçimlerde gençler lehine hiçbir gelişme olmamış, hatta gençlerin parlamentoda (tüm partiler dâhil) temsilinde nispi bir düşüş yaşanmıştır. Benzer bir sonuç Mersin CHP’de de gözlemlenmiştir. 2018 yılında, CHP çok zor işleyen gençlik kotası uygulamasında kotayı daha da yükseltmesine rağmen gençlerin yerelde temsilinde nispi bir düşüş meydana gelmiştir. Böylesi bir tabloda, zorunlu gençlik kotasını uygulayabilmek adına parti içerisinde uygun adaylar güçlükle sağlandığından, bu durum *kota doldurma çabasına* dönüşmektedir.

Mersin CHP’de gençlerin kendi aralarındaki mücadele incelendiğinde, 18-30 yaş aralığında yaşça büyük olanların ortalamasının da (26,7) hayli yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Sayısal üstünlüğün yanı sıra, aday adaylıklarına başvuru süreçlerinde ve gençlik kolları

³⁶ Daha detaylı bilgi için Grafik 4.1 ve Grafik 4.2’yi inceleyiniz.

mücadelesinde de yaşça büyüklerin daha çok söz sahibi olduğu görölmektedir. Denilebilir ki, gençlerin dünyasında da büyüklerin dünyasına benzer bir gerçeklik söz konusudur.

CHP Mersin üye verileri üzerine yapılan diğer değerlendirmeler dikkate alındığında; parti içi siyasetin çok uzun soluklu bir süreci içerdiği ve partiye bir kere üye olunduğunda uzun yıllar (ortalama 9,4 yıl) üye kalındığı görölmektedir. Üyelerin uzun yıllar parti içerisinde yer aldığı bir mücadeleden bahsedildiğinde, bu durum partiye yeni giriş yapan gençlerin de CHP habitusu elde edebilmek amacıyla bir dönem belirli süreçlerden geçmesi gerektiği düşüncesini hâkim kılmaktadır.

Mersin CHP üyesi bireylerin yaklaşık %60 ve gençlerin yaklaşık %75'inin Mersin doğumlu olması dikkate alındığında; kozmopolit şehir vurgusu yapılan Mersin'de sanılanın aksine Mersin doğumlu olmanın önemli olduğu ve bu sayının gelecekte artacağı düşünöldüğünde bu durumun ileride alanda daha önemli bir koz haline geleceğini söylemek mümkündür. Araştırma bulgularına göre, kentte CHP'li milletvekillerinin büyük bir çoğunluğunun ve belediye başkanlarının neredeyse tamamının Mersin doğumlu olduğunu da belirtmek gerekir.

Mersin CHP üyesi bireyler mesleklere göre değerlendirildiğinde; yaklaşık yarıya yakınının ev hanımı, işsiz ya da belirsiz, buna karşılık %5'i bile bulmayan oranda üyenin ise toplumda itibarlı mesleklerden sayılan avukat, doktor, iş insanı vb. kategorisi içerisinde yer aldığını göstermektedir. Mersin CHP üyesi gençler arasında belirsiz ve işsiz kategorisinde bulunan gençlerin sayısı ise toplam oranın 1/3'ünü oluşturmaktadır. Bu açıdan, siyasal katılım literatüründe baskın rol oynayan sosyo-ekonomik açıdan güçlü bireylerin siyasal katılım göstermeye daha yatkın olduğu tezinin, en azından partilere üye olmak konusunda, geçerli olmadığını söyleyebiliriz. Çünkü Türkiye'nin araştırma konusu bağlamındaki özgün yapısı göz önüne alındığında; siyasi partilere üyelik, belirli kişi ve grupların çeşitli avantajlar elde edebilmek için birilerini üye yazdırması veya bireylerin üye olarak siyasi partiler üzerinden iş bulabilmesi ya da başka türlü avantajlar elde edebilmesi gibi gerçekleri de içermektedir. Siyasal katılım literatünde sıklıkla kullanılan Sosyo-Ekonomik Statü Modeli (SES) bu gerçekliği içermemektedir. Buna karşılık, çalışma açısından, SES modeli milletvekili seçim sonuçlarıyla oldukça uyumludur. Milletvekilliği seçiminde, neredeyse istisnasız bir biçimde itibarlı meslek grubu veya yüksek gelire sahip adayların tercih edildiği görölmektedir.

Bourdieu "yaş"ın bir manipölasyon aracı olarak kullanıldığından bahsetmektedir. En genel anlamda, parti içerisinde yaş faktörü gençler ve büyükler arasındaki bir mücadele olarak ele alınabilir. Araştırmada genç olarak hiçbir belediye başkanı ve milletvekili örneğine rastlanmamıştır. En genç örnekler 40'lı yaşlardan itibaren ortaya çıkmaktadır. Bu durum, gençlerin belirli bir süre CHP habitusu elde etmeyi beklemesiyle ya da gerekli sermaye türlerine yeterince sahip olmadığıyla açıklanamaz. Eğer açıklanabilseydi; Mersin CHP tarihinde bir gencin, sermaye türlerini (kendi, aile vb. desteğiyle) karşılayarak bir milletvekili ya da bir belediye

başkanı olabilmesi gerekirdi. Bu anlamda siyasette genç olmayı, en azından güçlü bir siyasi kariyer elde edebilmek açısından 40+ sonrası olarak nitelendirmek mümkündür.

Yukarıda sözü edilen gerçeklerin gençleri, CHP’de faaliyet göstermekten uzaklaştırdığı iddia edilebilir. Hatta siyasal katılım literatürü takip edildiğinde dünya üzerinde gençlerin siyasi partilere üye olmaktan vazgeçtiği söylenebilir. Fakat doğru bir tartışma zemini için Türkiye özgünlüğünü incelemek gerekir. Öncelikle, Mersin CHP üye verileri incelendiğinde, genç yaşlarda partiye üye olma oranının (%20), parti içi mevcut genç üye oranından (%5,8) çok daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu tablo, Mersin nüfus verileriyle (kent geneli genç nüfus oranı) daha uyumludur ve gençlerin CHP’ye üye olmayı önemseydiğini göstermektedir. Ayrıca bu çalışmada, CHP’den başka, Türkiye’de gençlerin siyasi partilere üye olma oranlarında da *düzensizlik içerisinde bir artış* olduğu ortaya konmuştur. Öyleyse, dünyada azalma eğiliminde olmasına rağmen Türkiye’de de gençler siyasal katılım aracı olarak siyasi partilere üyeliği önemsemektedir.

Öncelikle, Mersin CHP’deki tablonun Türkiye’deki hemen hemen bütün siyasi partiler için geçerli olduğunu vurgulamak gerekir. Ardından daha doğru bir tartışma için CHP ile AK PARTİ arasındaki rekabet de incelenmelidir. AK PARTİ, Türkiye’nin en fazla gençlik kolları üyesine sahip partisidir. Yaklaşık 18-30 yaş arasındaki her on gençten birisi, AK PARTİ üyesidir. AK PARTİ’nin CHP dâhil diğer tüm partilerle kıyaslandığında, tartışılmaz bir üstünlüğe sahip olduğu görülmektedir. Türk siyasal tarihindeki örneklerin gösterdiği ve mülakatlarda da ortaya çıktığı üzere, ideolojik nedenlerin dışında, siyasi partilere üye olmak; iş bulma, çevre edinme ve siyasi kariyer basamağı olarak görülmektedir. Böylesi bir durumda CHP’den çok, yıllardır iktidarda olan AK PARTİ içinde mücadele etmek Rasyonel Seçim Teorisi açısından daha akla yatkın bir önerme olacaktır. Ayrıca mülakatlarda dile getirildiği üzere, CHP’ye üye olmanın fişlenme korkusu yarattığını da vurgulamak gerekir.

“Peki, bu gerçekliklere rağmen neden gençler CHP gençlik kolları içerisinde faaliyet göstermektedir?” Bu soruya verilebilecek cevap, gençlerin habitusunda yer almaktadır. Her şeyden önce, mülakatlarda da istisnasız bir şekilde dile getirildiği üzere, gençlerin yaşamı CHP’li bir geçmişle iç içedir. Türkiye’nin en eski partisi olan CHP’de faaliyet göstermek ya da CHP’de siyaset yapmak isteği, doğrudan ya da dolaylı bir biçimde, CHP’li bir kökene ait olmaktan geçmektedir. Özellikle, Türkiye’nin son on yılında laik-muhafazakâr ayrımının derinleştiği ve bu ayrımın iki ucuna ise, CHP ve AK PARTİ’nin yerleştiği görülmektedir. Böylesi bir durum iki parti arasındaki geçişleri imkânsız hale getirmektedir. Mülakatlarda baskın bir şekilde ortaya çıkan iktidarı CHP lehine çevirmek çabası, tam da AK PARTİ’ye karşı bir konumlanıştır. Mülakatlarda gençler, Cumhuriyet değerlerini korumak istediklerini ve kendileri için en önemli siyasi figürün Atatürk olduğunu özellikle dile getirmektedir. Denilebilir ki, CHP’nin bir tercih meselesi olmasında bu ideolojik ayrımın önemi büyüktür.

Yine, CHP'nin ana muhalefet partisi olması dolayısıyla AK PARTİ'nin en güçlü rakibi olarak görülmesini ve CHP'nin Mersin'deki varlığını da dikkate almak gerekir. AK PARTİ, iktidarı süresince ülke genelinde gösterdiği başarıyı Mersin'de gösterememiştir. Bu açıdan CHP'ye sempati duyanlar için Mersin'de CHP'li olmak, diğer pek çok şehirden daha fazla anlam ifade etmektedir. Bu durum, *illusio* (oyunun oynamaya değer inanç) fikrini pekiştirmektedir. Illusio'ya dair bir başka gerçeklik ise, gençlerin neredeyse tamamında var olan siyasi kariyer elde etme (parti içi yükselme, belediye başkanı veya milletvekili olma) güdüsüdür. Bu durumu gençler, “şu an mümkün değil”, “bu şartlarda mümkün değil” gibi cümlelerle detaylandırırsalar da gençlerin büyük bir çoğunluğana ait bir *illusio* olduğu gerçektir. Bu gerçekliklerin yanında değil tam da bu gerçekliklerle birlikte; etnik ve mezhepsel ayrımlar, ülke ve kendi geleceği hakkında kaygı duymak, siyasi figürler, siyasi olaylar, sosyalleşme ihtiyacı, kliyentalist ilişkiler veya başka siyasi örgütlenmeler sonrası alana giriş yapmak da bireyin habitusunda bulunur. Tüm bunlarla birlikte alana giriş; partiyle gençler arasında bir *ontolojik suç ortaklığı*'nın ifadesidir. Yani, partili gençler kendilerini en iyi hissettiği yerde, CHP'de mutludur.

Diğer önemli bir soru, “gençlerin CHP gençlik kollarında faaliyet göstermesi nasıl gerçekleşmektedir?” Mülakatlarda da ortaya konduğu üzere, gençlerin partiyle tanışması çok çeşitli biçimlerde olabilmektedir. Bunlar arasında; bazen şans eseri bir toplantı, siyasi bir olay sonrası internetten üye olmaya karar verme ya da özellikle 18 yaşını bekleyip parti binasının yolunu tutmak gibi nedenler sıralanabilir. Bu süreç aynı zamanda bir *tanışma evresi*'dir. Gençler, artık ailesinden duyduğu, kitaplardan okuduğu, televizyonda gördüğü veya sosyal medyada karşılaştığı türden bir parti imgesinin ötesinde, bir şekilde partiyle yüzleşir. Bu açıdan, gençlerin gençlik kollarına adım attığı ilk an ve duygulanışın önemli olduğu anlaşılmaktadır. Çalışma'nın sınırlılığı içerisinde insan psikolojisinin karmaşıklığı (tutarsızlığı, yanlış bilinç vb.) göz ardı edilmiştir. Onun yerine, mülakatlarda gençlere somut olarak partiye ilk adım attığı gün nasıl hissettikleri sorusu yöneltilmiştir. Çünkü ilk buluşmada gençlerin parti imgesi yeniden şekillenmeye başlamaktadır. Bu buluşma sırasında yaşanan duygulanışların bireyin gelecekte vereceği kararlar üzerinde bir etki yarattığı söylenebilir. Bu noktada, gençlik kolları içerisindeki abilerin veya ablaların (örgütçüler) gençlerin partileşmesine önemli katkı sağladıkları gözlemlenmiştir. Gençlerin bir anda parti içi mücadeleyle karşılaşması, partinin gençlik heyecanını yansıtamaması gibi nedenler ve özellikle onlara yardımcı birilerinin olmadığı yerlerde partiye karşı hayal kırıklıklarının yaşanabildiği, hatta bazı durumlarda gençlerin partiden uzaklaştığı görülmektedir. Aslında, Mersin CHP üyelik verilerine göre, partiye üye olmaya karar veren bir bireyin ilk yıllar içerisinde partiden kopma eğiliminin çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Gençlerin partiden ayrılma ya da devam etme kararlarını ise, partiden beklentileri ve alandaki konumlanışları üzerinden değerlendirmek gerekir. Örneğin, sosyalleşme eğilimli gençlerin akranlarını bulması, onların partiyle ilişkisini sürdürmesinde yeterli bir neden

sayılmaktayken, ideolojik eğilimli olanların parti içerisindeki mücadelenin gerçekleriyle bir anda yüzleşmesi, onların partiye karşı bakış açılarını olumsuz düzeyde etkileyebilmektedir.

“CHP içerisinde faaliyet gösteren gençler parti içerisinde nasıl konumlanmaktadır?” Bourdieu’nün bahsettiği sermaye türleri ve onların yerine geçebilecek alana özgü sermaye türleriyle birlikte gençlerin alan içerisindeki konumlanışını ortaya çıkarabilmek mümkündür. Bu amaçla öncelikle, Mersin CHP Gençlik Kolları’nda faaliyet gösteren gençlerin genel bir analizi yapılmıştır. Bu çerçevede gençler, büyük ölçüde iki veya dört yıllık üniversitelerle ilişkili (bitirmiş, devam ediyor veya ayrılmış) olmasına rağmen, çok az bir üye yüksek puanla girilebilecek bir üniversite veya bölümden mezundur. Gençler, mezun olduklarında özellikle okudukları bölümler dolayısıyla iş bulma kaygısı taşımaktadır. Çalışanların önemli bir bölümü ise, işlerinden memnun değil veya istifa etmeyi düşünmekte ya da bir kısmı istifa ettiğini belirtmiştir. Gençler çoğunlukla, çalışanlar da dâhil, aileleriyle ya da ailelerine bağlı yaşamaktadır. Aileler ise, genellikle orta veya alt gelir grubuna dâhildir. Gençler arasında çok azı evlidir. Bireyin alan içerisinde bir etkinlik yaratabilmesi ise, her şeyden önce kendisine yetebilmesiyle başlamaktadır. Bu açıdan gençlerin ekonomik sermayeden yoksun olmaları, ailelerine bağımlı olarak yaşamlarını devam ettirmeleri ve gelecek kaygısı taşımaları gibi gerçeklikler gençleri partiye bağımlı kılmaktadır.

Mersin CHP Gençlik Kolları’nda Bourdieu’nün vurguladığı ekonomik, kültürel ve sosyal sermaye türlerinin gençleri alanda yeter ölçüde farklılaştırmadığı, diğer bir ifadeyle gençlerin bu sermaye türlerine yeterince sahip olmadığı, buna karşılık gençlerin başka biçimlerde farklılaşmaya çalıştığı söylenebilir. Gençlerin alanda farklı bir konum yakalayabilmek ve sermaye türlerine alternatif yaratabilmek için ellerindeki en büyük koz, partinin gençlerden talebi olabilecek bütün istekleri yerine getirmeye çalışmaları, yani *çaba gösterme*’leri ile mümkündür. Bu tür üyeler arasında genellikle partiye yeni tanışmaya başlayanların çoğunlukta olduğunu görmekteyiz. Bu Kaynak Modeli’nde belirtilen *zaman* (parti çalışmalarına katılmak, seçim çalışmasına destek vermek gibi) faktöründen biraz farklı bir durumdur. Kaynak Modeli, bireylerin içinde bulunduğu gerçekliğe ilişkin bir açıklamada bulunmaz. Bu bağımlılık içerisinde gençler çok fazla seçme şansına sahip olmadan, partinin taleplerini neredeyse her zaman ve her şartta yerine getirmelidir. Partinin asli olarak kendilerinden beklentisi bu yöndedir. Başka önemli bir özellik olan *örgütlenme becerisi* de bireylerin gençlik kolları içerisinde daha fazla şans elde etmelerine yardımcı olmaktadır. Burada iki tür örgütçü tipinden bahsedebiliriz. İlki abiler ve ablalar olurken, diğeri özellikle geçmiş siyasallaşma ya da sosyalleşme deneyimlerinde bu beceriyi kazanmış gençlerden oluşmaktadır. Abiler veya ablalar gençlik kolları içerisindeki etkinliklerinin ötesinde, gençleri kanalize edebilmeyi başarabilmeleri ve partinin ihtiyaçlarını sağlayacak kadroları yetiştirebilmeleri dolayısıyla ana kademe içerisinde de konum elde edebilmektedir. Basit bir konumlandırma ile abiler ve ablalar; yaşlarının büyük olması ve parti

içerisindeki sosyal ağıları ve deneyimleri dolayısıyla CHP ve CHP gençlik kolları içerisinde önemli konumlar elde edebilmektedir. Örgütlenme becerisini yeni kazanan ya da bu becerisini gençlik kolları içerisinde yeni uygulamaya başlayan gençler; daha çok bulundukları yerin gençlik kolları düzeyinde belki bir başkanlık pozisyonu elde ederken, çaba gösteren gençler; gençlik kollarındaki diğerk alt pozisyonları doldurmaktadır. Yalnız, gençlik örgütlenmesinin çok büyük mücadeleye konu olmadığı yerde bir pozisyon elde edebilmek zor bir durum değildir ve bazı durumlarda çaba göstermeyen üyelere dahi ihtiyaç duyulabilir. Bu sadece alana girişte *ilk kazanım*'ın göstergesidir. Diğerk bir ifadeyle, bu özellikler gençlere parti içerisinde çok sınırlı bir ilerleme (ilçe gençlik kolları başkanı olmak ya da gençlik kolları yönetim kurulunda olmak gibi) olanağı tanır.

Parti içerisinde az çaba ile daha çok katkı sağlayacak durumlardan birisi *hem genç hem kadın olmak*'tır. Partinin koyduğu cinsiyet ve gençlik kotası dolayısıyla, bu kotaları birlikte sağlayanların iki kotayı da birlikte doldurmuş sayılması ve az bulunmaları dolayısıyla bu tür üyelerin özellikle ana kademeye geçişi daha kolay olmaktadır. Yine, parti tarihi üzerine anlatıcılık yapmak gibi *alana ait hitabet ve bilgi becerisi* üzerinden geliştirilmiş bir yetenek de bireyi gençlik kolları içerisinde çaba gösterme zorunluluğundan kurtarıp ana kademeye taşıyabilir. Bourdieu, alan içerisinde sermaye türlerinin birbirleriyle değıştirilebileceğinden bahsetmektedir. Fakat alana özgü sermaye türlerinin hiçbirisi en önemli sermaye türü olan ekonomik sermayeyi elde etmek için yeterli değildir. Bu yüzden gençlerin gençlik kollarındaki mücadelesi yalnızca gençlik kolları içerisinde ilerlemeye imkân vermekte veya en fazla il-e kademenin yolunu açmaktadır.

Mülakatlar sırasında sadece bir tane gencin söz konusu sermaye türlerine (ekonomik, sosyal ve kısmen kültürel) görece daha üst düzeyde sahip olduğu görölmüştür. Söz konusu tek örnek ise, kendisini gençlik kollarının dışında konumlandırarak ilerlemektedir. Mülakatlarda dile getirilen eleştiriler üzerinden, partinin en çilekeş yerinin gençlik kolları olduğu bilinmektedir. Böylesi bir durumda, gençlerin yeterli bir konumlandırma stratejisi elde edebildiklerinde kendilerini gençlik kolları dışında konumlandırmak isteyeceğı düşünölebilir. Yalnız mülakatlarda, ana kademeye geçme şansı elde eden gençlerin bir kısmının buradaki mücadeleden hoşlanmadığı ortaya çıkmıştır. Aslında mülakatlarda gençler için gençlik kolları; sosyalleşme, kendini özgürce ifade edebilme ve siyasal kariyer için basamak imkânı yaratması gibi nedenlerle istedikleri bir siyasal mücadele alanıdır. Fakat partide afiş asmak gibi sevilmeyen işleri yapmaları, bu işler sonucunda gözaltına alınabilecekleri kaygısı taşımaları ve büyükler tarafından sözlerinin dikkate alınmaması gibi nedenlerle de gençlik kollarında olmaktan memnun olmadıklarını dile getirmektedir. Aslında bu belirsiz durum gençlerin parti içerisindeki konumlanmalarıyla daha iyi anlaşılabilir.

Gençlerin gençlik kolları içerisindeki konumlanışı durağan değildir. Belirli şartlar altında konumları değışebilir. Bu açıdan gençlerin gençlik kolları içerisindeki konumunu belirlemek, gençler ile parti arasındaki ilişkiyi doğru analiz etmeyi kolaylaştırır. Örneğın, gençler zaman

içerisinde gençlik kollarında istediğini bulamadığı ya da alamadığı için gençlik kollarına veya partiye karşı olumsuz bir tutum içerisine girebilir. Bu noktada, gençlerin ilk duygulanışı ve daha çok kişisel nedenlerle açıklamaya giriştiğı şeyler, parti içerisindeki mücadelede işgal ettiğı konumla daha fazla anlam kazanır. Başka bir ifadeyle, gençlerin mülakatlardaki açıklamaları ile partideki konumlanışları birlikte değerlendirildiğinde, açıklamalarında bazı tutarsızlıklar olabilmektedir. Bir örgütçü özellikle abla veya abi, genç gençlik kolları övgüsü yapıyor, sıklıkla ana kademeyi eleştiriyor fakat ana kademedede bulunmaya ve buradan ilerlemeye devam ediyorsa, bu daha çok gençlere gençlik kollarının daha iyi bir yer olduğu mesajını vermek olarak yorumlanabilir.

“Gençlerin CHP habitusu edinme süreci nasıl gerçekleşmektedir?” Gençlerin partiye buluşmasında ve devam eden ilişkide bir dönüşümün meydana geldiğı ve bu dönüşümden en çok etkilenen tarafın gençler olduğu görölmektedir. Çünkü gençlik kolları ve bağılı olduğu partinin yapısı, kuralları ve işleyişi gibi nedenler çok güçlü ve kapsayıcı bir mevcudiyeti ifade eder. Süregiden parti mücadelesinde, CHP gençlik kolları başkanlarının dönem dönem CHP genel başkanları ile karşı karşıya gelecek kadar etkinlik kazandığı bilinmektedir. CHP tarihinde dönemin genel başkanları tarafından gençlik kolları başkanlarının görevden alındığı, atamayla geldiğı, hatta gençlik kollarının feshedildiğı görölmektedir. Zaman içerisinde, gençlik kollarının genel başkana daha bağımlı hale gelmesini bu şekilde yorumlamak gerekir. Günümüzde CHP gençlik kolları yönetimi *yan bir kol* olarak öncelikle genel başkana ve onun atadığı bir merkezi yürütme kolları üyesine bağılıdır. Dolayısıyla gençlerin partiye ilişkisi, bu durumlar karşısında ne ölçüde *pratik* geliştirebildiğıyle yakından alakalıdır.

Gençlerin CHP habitusu elde edebilmesinde gençlik kolları önemli bir yere sahiptir. Oyuna girmeden önce gençlerin de kabul ettikleri bir doxa olarak gençlik kolları en alt örgütlenmenin başladığı yerdir. Gençler, gençlik kollarında sosyalleşirken, afiş asarken, etkinlik düzenlerken, eğitim faaliyetlerine katılırken, ana kademe siyaseti deneyimlerken ve büyüklerle mücadele ederken devamlı olarak *pratik* geliştirmektedir. Bu pratikler her düzey gençlik kolları üyesinin çoğunlukla farkında olmadan kendisine göre geliştirdiğı bir *oyun stratejisi*dir. Gençler, bu oyun stratejisini, kurallarını ve sınırlılıklarını kabul ettikleri CHP ve CHP gençlik kolları içerisinde alana özgü sahip oldukları sermaye türleri üzerinden gerçekleştirmektedir.

Sosyalleşme eğilimli, şu an için siyasal kariyer hedefi olmayan ve özellikle partiye yeni tanışan, gençlerin parti içi mücadele hakkında pek fikri olmadığı ve dolayısıyla sınırlı düzeyde strateji geliştirdikleri görölmektedir. Buna karşılık, daha önce siyasal alana dönük becerileri ve siyasal kültüre ilişkin deneyimleri olan veya zamanla parti içerisinde benzer becerileri ve deneyimleri kazanan gençlerin alanda elde ettikleri ya da edemedikleri üzerinden partiye karşı tavırları değişkenlik göstermektedir. Aslında, gençler için pratik geliştirme, büyükleri izleyerek gerçekleşmektedir. Çarpıcı bir örnek olarak, gençlerin bir kısmı örgüt seçim döneminde avantaj

elde etmek isteyen kişi ya da gruplar için partiye üye olmakla kuralları kabul etmeye başlar. Sonrasında isteyerek ya da istemeyerek fakat dönüşerek parti içi çekişmenin öznelere haline gelir. Zamanla gençlik mücadelesinde başarı kazanan birey ve grupların parti tarafından; belediye içerisinde istihdam edilmek, milletvekili danışmanı olmak ve meclis üyeliğine girmek gibi benzeri şekillerde ödüllendirildiği görölmektedir.

Çalışma'nın yapıldığı dönem CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı, Mersin CHP Gençlik Kolları yapılanması içerisinde gelmekteydi. Mülakatlardan anlaşıldığı üzere bu başarı, uzun yıllar parti içerisinde mücadele eden gençlerin parti mücadelesini daha iyi anlayarak ve belirli durumlara karşı daha iyi strateji geliştirmeleriyle mümkün olmaktadır. Bu durum Mersin özelinde hem gençlere umut olmakta hem de onunla ilişkili ekibin Mersin CHP içerisinde daha güçlü hareket etmesine olanak sağlamaktadır. Gençler, partinin kendilerinden beklediği rutin işleri yerine getirebilmeleri dışında, kendi imkân ve özgünlüğü içerisinde başarılı işler de gerçekleştirebilmektedir. Mülakatlarda, CHP'nin tarihi boyunca başarı elde edemediği bir ilçede, gençlik kollarının yoğun çalışması sonucu kazanılan belediye başkanlığı hikâyesi yer almaktadır. Her iki örnekte de görüldüğü gibi, pratik geliştirmek kabul etmeye ilişkin durumların yanı sıra *yaratıcılığa* da işaret etmektedir.

Mülakatlar içerisinde bir genç, gençlik kollarının ana kademeye yaşadığı gerginliklerin gençleri etkilediğini, dolayısıyla gençlik kollarının kaldırılarak mücadelenin ana kademe devam etmesinin daha mantıklı olduğunu savunmaktadır. Bu noktada Bourdieu'nün vurgusunu tekrar etmemiz gerekir. Gençlik kolları yaş üzerinden yapılan manipölasyonun, diğer bir ifadeyle gençleri alanda farklılaştırmanın ve kontrol altında tutmanın bir aracıdır. Gençler büyüklerin yapamayacağı ya da yapmak istemeyeceği görevleri üstlenen bireylerdir. Tam da çalışmada ortaya konmaya çalışıldığı biçimde, gençler kendi aralarında ve ileri dönem mücadelelerinde büyükleri örnek alarak ilerlediği ve gençlik kolları siyasal devşirme ya da siyasette pişmek deyiminin karşılığı olarak CHP habitusunun öğrenildiği (oyunun kurallarını içselleştirme ve pratik kazanma) yer olduğu için varlığını sürdürmektedir. Dahası, bu durum gençlik kolları yapılanmasıyla olsun ya da olmasın *gençlik tanımı* üzerinden siyasal alandaki mücadelenin bir kuralı, bir gerçekliği olarak devam etmektedir.

Sonuç olarak, siyasal katılım literatüründe yaygın olarak kullanılan model ve teorilere göre, Bourdieu yöntemi gençlik ve parti ilişkisinde birini diğerine tercih etmeden daha ilişkiselsel bir analiz yapma imkânı sunmuştur. Bourdieu sosyolojisi içerisinde kullandığı kavramlar ise, siyasal katılım üzerine daha kapsayıcı ve devingen bir tartışma yapılmasına olanak tanımıştır.

KAYNAKLAR

- [1]. Abramson, J. (2012). *Minerva'nın baykuşu: Batı siyasi düşünce tarihi* (Çev. İ. Yıldız). Ankara: Dipnot.
- [2]. Acar, F., & Uslu, H. F. (Ed.). (2016). *Siyaset sosyolojisi: Temel yaklaşımlar — Yeni tartışmalar*. Ankara: Dipnot.
- [3]. Adıyeke, N., & Adıyeke, N. (2004). Modernleşmenin doğurduğu kent Mersin. F. Özdem (Ed.), *Sırtı dağ, yüzü Deniz: Mersin içinde*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- [4]. Adorno, T. W. (2017). *Otoritaryen kişilik üzerine: Niteliksel ideoloji incelemeleri*. İstanbul: Sel.
- [5]. Ağtaş, Ö. (2011). Siyaset sahnemiz, popülizm ve eskisiyle, yenisiyle CHP. *Birikim*, 267, 46-53.
- [6]. Akçaoğlu, A. (2019). *Zarif ve dinen makbul: Muhafazakâr üst-orta sınıf habitusu* (2. bs). İstanbul: İletişim.
- [7]. Akin, M. H. (2009). *Siyasal toplumsallaşma sürecinde gençlik — Teori ve uygulamalı bir çalışma* -. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- [8]. Akparti.org.tr. (2019). Parti Tüzüğü. Tarihinde 14 Ekim 2021 gönderen <https://www.akparti.org.tr/parti/parti-tuzugu/> adresinden alınmıştır.
- [9]. Alkan, T. (1979). *Siyasal toplumsallaşma*. Kültür Bakanlığı.
- [10]. Anadolu Ajansı. (2019). Gençler siyasete katılımı Ak Parti'yi odak görüyor. 10 Ocak 2020 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/politika/gencler-siyasete-katilimda-ak-partiyi-odak-goruyor/1413887> adresinden alınmıştır.
- [11]. Arkonaç, S. A. (2008). *Sosyal psikolojide insanları anlamak: DeneySEL ve eleştirel yaklaşımlar* (1. bs). Ankara: Nobel.
- [12]. Atçeken, K. (2013). *Kentsel siyaset bağlamında yerel basın: Mersin örneği* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- [13]. Ayata, A. G. (1992). *CHP (Örgüt ve İdeoloji)* (1. bs). Ankara: Gündoğan.
- [14]. Ayata, A. G., & Ayata, S. (2002). Ethnic and religious bases of voting. In S. Sayari & Y. Esmer (Ed.), *Politics, parties, and elections in Turkey* (ss. 137-156). London: Lynne Rienner.
- [15]. Ayata, S. (2017). Gençler, AKPden neden kopuyor? *T24*. 14 Nisan 2019 tarihinde <https://t24.com.tr/yazarlar/sencer-ayata/gencler-AKP'den-neden-kopuyor,17824> adresinden alınmıştır.
- [16]. Aydın, M. A. (2007). Milletvekilleri adaylarının belirlenme usulü ve önseçim. *Yasama Dergisi*, 2 (5), 82-108.
- [17]. Aytaç, S. E., & Elçi, E. (2019). Populism in Turkey. İçinde *Populism around the world: A Comparative Perspective* (ss. 89-108). Gewerbestrasse: Springer.
- [18]. Balkız, B. (2004). Frankfurt Okulu ve eleştirel teori: Sosyolojik pozitivistimin eleştirisi. *Sosyoloji Dergisi - Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını*, 12-13, 135-158.
- [19]. Basuter, K. (1969). *Türk siyasi parti sisteminde parti içi demokrasi*. Ankara: Ulusal Basımevi.

- [20]. Baykal, D. (1970). *Siyasal katılma: Bir davranış incelemeesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- [21]. Baymur, F. (1994). *Genel psikoloji* (14. bs). İstanbul: İnkılap.
- [22]. Bayraktar, U. (2011). Yerelin seçimi, çözümlemenin yereli: Mersin’de Mart 2009 il genel Meclisi ve büyükşehir belediyi başkanlığı seçimleri. *Toplum ve Bilim*, 121, 48-78.
- [23]. Bayraktar, U., & Altan, C. (2013). Explaining Turkish party centralism: Traditions and trends in the exclusion of local party offices in Mersin and beyond1. In E. Massicard & N. Watts (Ed.), *Negotiating Political Power in Turkey: Breaking up the Party* (ss. 17-36). Oxford: Routledge.
- [24]. Berger, P. L., & Luckmann, T. (2016). *Modernite, çoğulculuk ve anlam krizi* (2. bs). Ankara: Heretik.
- [25]. Berger, P. L., & Luckmann, T. (2018). *Gerçekliğin sosyal inşası: Bir bilgi sosyolojisi incelemeesi* (Çev. V. S. Öğütle,). Ankara: Atıf.
- [26]. Bıçakçı, Y. (2013). CHP 1960-1980. İçinde M. Kabasakal (Ed.), *Türkiye’de siyasi partiler* (ss. 26-47). İstanbul: Es Yayınları.
- [27]. Biezen, I. V., Mair, P., & Poguntke, T. (2012). Going, going, ... gone? The decline of party membership in contemporary Europe. *European Journal of Political Research*, 51, 24-56.
- [28]. Bourdieu, P. (1985). The genesis of the concepts of habitus and field. *Sociocriticism, Theories and Perspectives*, 2 (2), 11-24.
- [29]. Bourdieu, P. (1999). *Sanatın kuralları*. İstanbul: Yapı Kredi.
- [30]. Bourdieu, P. (2012). *Devlet üzerine — College de France dersleri (1989—1992)* (Çev. A. Sümer). İstanbul: İletişim.
- [31]. Bourdieu, P. (2013). *Pratik nedenler* (Çev. H. U. Tanrıöver). İstanbul: Hil.
- [32]. Bourdieu, P. (2014). *Eril tahakküm* (Çev. B. Yılmaz). Bağlam Yayınevi.
- [33]. Bourdieu, P. (2014). Vive La Crise! Sosyal bilimde heterodoksi için. G. Çeğin (Ed.), *Ocak ve Zanaat: Pierre Bourdieu Derlemesi* içinde (3., ss. 33-49). İstanbul: İletişim.
- [34]. Bourdieu, P. (2016). *Sosyoloji meseleleri* (Çev. A. Sümer, M. Gültekin, F. Öztürk, & B. Uçar). Ankara: Heretik.
- [35]. Bourdieu, P. (2017). *Ayrım* (Çev. D. F. Şannan & A. G. Berkkurt). Ankara: Heretik.
- [36]. Bourdieu, P., & Wacquant, L. (2016). *Düşünümsel bir antropoloji için cevaplar* (8. bs). İstanbul: İletişim.
- [37]. Boyraz, C. (Ed.). (2010). *Gençler tartışıyor: Siyasete katılım, sorunlar ve çözüm önerileri*. İstanbul: Tüses Yayınları.
- [38]. Brady, H. E., Verba, S., & Schlozman, K. L. (1995). Beyond ses: A resource model of political participation. *The American Political Science Review*, 2, 23.
- [39]. [Bruter, M., & Harrison, S. (2009a). *The future of our democracies: Young party members in Europe*. Palgrave Macmillan.

- [40]. Bruter, M., & Harrison, S. (2009b). Tomorrow's leaders? Understanding the involvement of young party members. *SAGE Publications*, 42 (10), 1259-1291.
- [41]. Calhoun, C. (2007). Pierre Bourdieu sosyolojisinin ana hatları. G. eğın (Ed.), *Ocak ve zanaat: Pierre Bourdieu derlemesi* içinde (ss. 77-129). İstanbul: İletişim.
- [42]. Campell, A., Converse, P., Miller, W., & Stokes, D. (1976). *The American voter*. Chicago: The University of Chicago Press.
- [43]. Camus, A. (1996). *Yabancı* (Çev. S. Tiryakioğlu). Can Yayınları.
- [44]. Caymaz, B. (2015). Mücadele alanı olarak parti gençlik kolları AKP Gençlik Kolları ve Ülkü Ocakları'nda "Gençlik". *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, (22), 31-62.
<https://doi.org/10.16878/gsuilet.96687>
- [45]. CHP Gençlik. (2012). *Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları Yönetmeliği*. Tarihinde 05 Mayıs 2019 gönderen <https://chp.azureedge.net/pdf/genclik.pdf> adresinden alınmıştır.
- [46]. CHP Tüzük. *Cumhuriyet Halk Partisi Tüzüğü*. , (2018).
- [47]. Cnntürk. (2018). *Nüfus kütüklerine kayıtlı yaş ve cinsiyete göre kişi sayısı*. Geliş tarihi 13 Mayıs 2019 gönderen <https://www.cnnturk.com/ekonomi/turkiye/turkiyede-hangi-yasta-kac-kisi-var?page=6>
- [48]. Cohen, B. (1963). *The Press and Foreign Policy*. New Jersey: Princeton University Press.
- [49]. Cook, T. (1985). The bear market in political socialization and the costs of misunderstood psychological theories. *The American Political Science Review*, (79), 1079-1093.
- [50]. Cumhuriyet. (2019, Mart 11). CHP tüzüğü sil baştan... İmza koşulu 64'e indi.
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/siyaset/940628/CHP_tuzugu_sil_bastan...imza_kosulu_64_e_indi.html adresinden alınmıştır.
- [51]. Cüceloğlu, D. (2012). *İnsan ve davranış: Psikolojinin temel kavramları* (23. bs). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- [52]. am, E. (1998). *Siyaset bilimine giriş* (5.). İstanbul: Der Yayınları.
- [53]. arkoğlu, A., & Avcı, G. (2002). An analysis of the electorate from a geographical perspective. İçinde S. Sayari & Y. Esmer (Ed.), *Politics, parties, and elections in Turkey* (ss. 115-137). London: Lynne Rienner.
- [54]. eğın, G. (Ed.). (2014). *Ocak ve zanaat: Pierre Bourdieu Derlemesi* (3.). İstanbul: İletişim.
- [55]. eğın, G., & Göker, E. (2017). Araştırmadan 50 yıl, kitabından 35 yıl sonra ayırım. *Ayırım* içinde (2. Baskı, ss. 9-21). Ankara: Heretik.
- [56]. Dalton, R. J. (2008). Citizenship norms and the expansion of political participation. *Political Studies*, 56(1), 76-98. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.2007.00718.x> adresinden alınmıştır.
- [57]. Davies, J. C. (1965). The family's role in political socialization. *American Academy of Political and Social Science*, (10), 10-19.
- [58]. Dekker, H., & Meyenberg, R. (1991). *Political socialization in Europe*. Oldenburg: BIS.
- [59]. Develi, Ş. (1998). *Akdeniz'de inci kent Mersin*. Mersin: Gözde Ofset.

- [60]. Develi, Ş. (2008). *Dünden bugüne Mersin: 1836—1990*. Mersin.
- [61]. Doğan, A. E. (1999). *Küreselleşme ve kentlerin dönüşümü—Mersin örneği*. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- [62]. Doğan, A. E. (2002). *Birikimin hamalları: Kriz, neo-liberalizm ve kent*. İstanbul: Donkişot Yayınları.
- [63]. Doğan, S. (2018). *KONDA Seçmen kümeleri—CHP Seçmenleri*. İstanbul: Konda.
- [64]. Dursun, D. (2008). *Siyaset bilimi*. İstanbul: Beta.
- [65]. Duverger, M. (1974). *Siyasi partiler* (Çev. E. Özbudun). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- [66]. Dünder, L. B. (2013). Gençliğin kalemi: 2000’li yıllar Türkiye’inde edebi üretim. D. Lüküslü & H. Yücel (Ed.), *Gençlik halleri: 2000’li yıllar Türkiye’inde genç olmak içinde* (1. bs, ss. 110-134). Ankara: Efil.
- [67]. Easton, D., & Dennis, J. (1969). *Children in the political system: Origins of political legitimacy*. New York: McGraw-Hill.
- [68]. Ekman, J., & Amna, E. (2012). Political participation and civic engagement: Towards a new typology. *Human Affairs*, 22, 283-300.
- [69]. Emre, Y. (2011). *Social democracy in the periphery? The case of the RPP of Turkey?* (Yayınlanmış Doktora Tezi). Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- [70]. Erçetin, H. (2016). Gençliğe dair iki yol hikâyesi. *Nihayet*. 12 Şubat 2019 tarihinde <http://www.nihayet.com/roportaj/genclige-dair-iki-yol-hikayesi/> adresinden alınmıştır.
- [71]. Erdoğan, E. (20015). Siyasal psikoloji siyasal katılım hakkında ne öğretebilir? Gezi protestolarına katılanlar üzerinden bir değerlendirme. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 3 (1), 31-58.
- [72]. Erdoğan, E. (2003). *Türk Gençliği ve siyasal katılım: 1999-2003*. İstanbul: Toplumsal Katılım ve Gelişim Vakfı.
- [73]. Erdoğan, E. (2010). Olanaksızlığın kuramını anlamak: Türk gençliği ve siyasal partilere katılım. İçinde C. Boyraz (Ed.), *Gençler Tartışıyor: Siyasete Katılım, Sorunlar ve Çözüm Önerileri* (ss. 56-83). İstanbul: Tüses Yayınları.
- [74]. Erdoğan, E. (2016). *Türkiye’de gençlerin iyi olma hali: Saha araştırması bulguları*. <http://habitatdernegi.org/wp-content/uploads/turkiye-de-genclerin-iyi-olma-hali-raporu.pdf> adresinden alınmıştır.
- [75]. Erdoğan, E., & Semerci, P. U. (2018). *Türkiye’de kutuplaşmanın boyutları araştırması*. Geliş tarihi gönderen İstanbul Bilgi Üniversitesi Göç Çalışmaları ve Araştırma Merkezi website: <https://goc.bilgi.edu.tr/media/uploads/2018/02/05/bilgi-goc-merkezi-kutuplasmanin-boyutlari2017-ozet-bulgular.pdf> adresinden alınmıştır.
- [76]. Erdoğan Tosun, G., Tosun, T., & Can Gökmen, Y. (2018). *Party membership and political participation in Turkey: A comparative perspective*. <https://doi.org/10.4324/9781315461892-3> adresinden alınmıştır.
- [77]. Ergil, D., & Alkan, T. (1980). *Siyaset psikolojisi*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- [78]. Erkal, E. M. (1998). *Sosyoloji (Toplum Bilimi)* (9. bs). İstanbul: Der.

- [79]. Esen, B., & Gümüşçü, Ş. (2016). Rising competitive authoritarianism in Turkey. *Third World Quarterly*, 37, 1581-1606.
- [80]. Esmer, Y. (2002). Introduction. İçinde S. Sayari & Y. Esmer (Ed.), *Politics, parties, and elections in Turkey* (ss. 1-8). London: Lynne Rienner.
- [81]. Eyal, G. (2015). Alanlar arasındaki uzamlar. S. P. Gorski (Ed.), & Ö. Akkaya (Çev.), *Bourdieu ve tarihsel analiz içinde* (1. bs, ss. 237-270). Ankara: Heretik.
- [82]. Farris, C. D. (1960). Political socialization: A study in the pschology of political behavior—Herbert Hyman. *The Journal of Politics*, 22, 364-366.
- [83]. Fırat, D. (2013). Bit(iril)emeyen gençlik. İçinde D. Lüküslü & H. Yücel (Ed.), *Gençlik halleri: 2000’li yıllar Türkiye’sinde genç olmak* (1. bs, ss. 26-53). Ankara: Efil.
- [84]. Freedman, J. L., Sears, D. O., & Carlsmith, J. M. (1998). *Sosyal psikoloji* (Çev. A. Dönmez). İstanbul: İmge Kitabevi.
- [85]. Ganuza, E., Baiocchi, G., & Summers, N. (2016). Conflicts and paradoxes in the rhetoric of participation. *Journal of Civil Society*, 12, 328-343.
- [86]. genclikbirimi.org. (2019). Gençlik birikimi. <http://genclikbirikimi.org/> adresinden alınmıştır.
- [87]. Göç İdaresi. (2019). *Geçici koruma altındaki Suriyeli sayısı* [İstatistik]. Geliş tarihi gönderen T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü website: http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik
- [88]. Göker, E. (2014a). Araştırma tasarımı açısından Pierre Bourdieu’nün sanat sosyolojisi. G. Çeğın (Ed.), *Ocak ve Zanaat: Pierre Bourdieu Derlemesi içinde* (3., ss. 525-558). İstanbul: İletişim.
- [89]. [97]. Göker, E. (2014b). “Ekonomik indirgemeci” mi dediniz? İçinde G. Çeğın (Ed.), *Ocak ve zanaat: Pierre Bourdieu derlemesi* (3., ss. 277-302). İstanbul: İletişim.
- [90]. Gökmen, Y. C. (2017). *Türkiye’de gençlerin siyasete tatılımı: Parti gençlik kolları örneğinde bir inceleme* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- [91]. Göktürk, G. (2016). Siyasi partilerin doğuşu: Tarihsel ve toplumsal kökenleri. *Sosyoloji konferansları*, 54, 245-273.
- [92]. Göle, N. (2000). 80 sonrası politik kültür. İçinde A. Y. Sarıbay & E. Kalaycıoğlu (Ed.), *Türkiye’de politik değışim ve modernleşme* (ss. 425-434). İstanbul: Alfa.
- [93]. Gray, M., & Caul, M. (2000). Declining voter turnout in advanced industrial democracies, 1950 to 1997: The effects of declining group mobilization. *Comparative Political Studies*, 33, 1091-1122.
- [94]. Greenstein, F. I. (1965). *Children and politics*. New Heaven: Yale Üniversitesi.
- [95]. Gunther, R., Montero, J. R., & Linz, J. J. (Ed.). (2002). *Political parties: Old concepts and new challenges*. Oxford University Press.
- [96]. Gülener, S. (2007). Türk siyasetinde merkez-çevre ilişkilerinin deyri ve 27 Mayıs 1960 Darbesi. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14, 33-66.
- [97]. Heper, M. (2002). The consolidation of democracy versus democratization in Turkey. In B. Rubin & M. Heper (Ed.), *Political parties in Turkey* (ss. 138-146). London: Frank Cass.

- [98]. Heywood, A. (2006). *Siyaset* (B. B. Özipek, B. Şahin, Z. Kopuzlu, & B. Seçilmişoğlu, Çev.). Ankara: Liberte.
- [99]. Heywood, A. (2011). *Siyaset teorisine giriş* (Çev. H. M. Köse). İstanbul: Küre.
- [100]. Heywood, A. (2013). *Siyasi ideolojiler* (Çev. A. K. Bayram). Ankara: Adres.
- [101]. Hobbes, T. (2007). *Leviathan* (6.). İstanbul: Yapı Kredi.
- [102]. Hofmeister, W., & Grabow, K. (2011). *Political parties: Functions and organisation in democratic societies*. Singapore: Konrad Adenauer Stiftung.
- [103]. Hooghe, M. (2014). Defining political participation: How to pinpoint an elusive target? *acta politica*, 49, 338-341.
- [104]. Hooghe, M., & Stolle, D. (2014). Siyasi partiler içindeki gençlik örgütleri: Siyasi desteğin ve parti sistemlerinin dönüşümü. V. Yılmaz & D. Bahçeci (Ed.), *Gençlerin siyasi katılımı* içinde (ss. 31-42). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- [105]. Hopkin, J. (2006). Conceptualizing Clientelism: Political Exchange and Democratic Theory. *Panel 46-18*. Program adı: American Political Science Association, Philadelphia. Geliş tarihi gönderen http://citation.allacademic.com/meta/p152856_index.html
- [106]. Horkheimer, M. (2012). *Geleneksel ve eleştirel kuram* (Çev. M. Tüzel). İstanbul: Yapı Kredi.
- [107]. Hughes, A., & Perfect, D. (Ed.). (2006). The “green uprising”: The emergence of the People’s progressive party, 1959–65. İçinde *A political history of the Gambia, 1816–1994* (ss. 134-159).
- [108]. Iovan, M. (2015). The political culture; political socialization and acculturation. *Journal of Legal Studies*, 26-47. <https://doi.org/10.1515/jles-2015-0004>
- [109]. İMV-SAM. (1999). *Türk gençliği 98: suskun kitle büyüteç altında*. Ankara: İstanbul Mülkiyeliler Vakfı Sosyal Araştırmalar Merkezi.
- [110]. Jennings, M. K. (2009). Political socialization. *The Oxford Handbook of Political Behavior*, 1-19. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199270125.003.0002> adresinden alınmıştır.
- [111]. [119]. Jourdain, A., & Naulin, S. (2016). *Pierre Bourdieu’nün kuramı ve sosyolojik kullanımları* (Çev. Ö. Elitez). İstanbul: İletişim.
- [112]. Kağıtçıbaşı, Ç., & Cemalcılar, Z. (2017). *Dünden bugüne insan ve insanlar: Sosyal psikolojiye Giriş* (19. bs). İstanbul: Evrim.
- [113]. Kalaycıoğlu, E. (1983). *Karşılaştırmalı siyasal katılma: Siyasal eylemin kökenleri üzerine bir inceleme*. İstanbul.
- [114]. Kalaycıoğlu, E. (1984). *Çağdaş siyasal bilim: Teori, olgu ve süreçler*. İstanbul: Beta.
- [115]. Kalaycıoğlu, E. (2002). Elections and governance. In S. Sayari & Y. Esmer (Ed.), *Politics, parties, and elections in Turkey* (ss. 55-72). London: Lynne Rienner.
- [116]. Kapani, M. (1975). *Politika bilimine giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- [117]. Kaya, Ali. (2014). Pierre Bourdieu’nün pratik kuramının kilidi: Alan kavramı. G. Çeğin (Ed.), *Ocak ve zanaat: Pierre Bourdieu derlemesi* içinde (3., ss. 397-419). İstanbul: İletişim.

- [118]. Kaya, Asil. (2010). *Türk siyasi tarihi'nde CHP'nin gençlik kolları* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- [119]. Kaya, M. (2004). *Siyasal katılım: Zeytinburnu örneği* (Yayınlanmış Doktora Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- [120]. Kılıç, K. (2010). Kentsel gençlik araştırması anketi bağlamında: Gençlerin siyasal eğilimlerini etkileyen faktörler. içinde C. Boyraz (Ed.), *Gençler tartışıyor: Siyasete katılım, sorunlar ve çözüm önerileri*. İstanbul: Tüses Yayınları.
- [121]. Kışlalı, A. T. (2002). *Siyaset bilimi* (9.). Ankara: İmge Kitabevi.
- [122]. Kiriş, H. M. (2015). *Türkiye'de "seçim sandığı" tartışmaları: Seçime katılma oranlarının anlamı ve önemi*. 9, 25-49.
- [123]. Kirlin, M. (2003). The role of civic skills in fostering civic engagement. *Center for information and research on civic learning*, 1-30.
- [124]. KONDA. (2014). *Türkiye'de gençlerin katılımı*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- [125]. Korkmaz, A. (2017). Tehdit algısının sosyal hareketlere etkisi. *Sosyoloji Konferansları*, (55), 479-493.
- [126]. Kömürcü, D. (2015). *Türkiye'de parti örgütleri ve gençlik kolları*. Ankara: TÜBİTAK (111K448 numaralı TÜBİTAK 1001 Programı Projesi).
- [127]. Krech, D., & Crutchfield, R. S. (1980). *Sosyal psikoloji* (Çev. E. Güngör). İstanbul: Ötüken.
- [128]. Krech, D., Crutchfield, R. S., & Ballachey, E. L. (1970). *Cemiyet içinde Fert* (Çev. M. Turhan). İstanbul: Sosyal İlimler Komisyonu Yayınları.
- [129]. Kudrnac, A. (2015). Theoretical perspectives and methodeological approaches in political socialization research. *Sociologia*, 47, 605-624.
- [130]. Kurtaran, Y. (2014). Türkiye gençlik alanı izleme raporu: 2009-2012. İçinde Özerklik ve özgürlükler açısından Türkiye'de gençlik politikaları (ss. 75-115). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- [131]. Kurtoğlu, A. (2004). *Hemşehrilik ve şehirde siyaset* (1. bs). İstanbul: İletişim.
- [132]. Laebens, M. G. (2020). Party organizations in Turkey and their consequences for democracy. İçinde *Oxford handbook of Turkish politics* (Oxford). Oxford University Press.
- [133]. Landau, J. M. (1991). Conclusion. İçinde M. Heper & J. M. Landau (Ed.), *Political parties and democracy in Turkey* (ss. 202-215). London: I.B. Tauris & Co Ltd.
- [134]. Langton, K. P., & Jennings, M. K. (1968). *Political socialization and the high school civics curriculum in the United States*. 62, 852-867.
- [135]. Langton, K. P., & Karns, D. A. (1969). The relative influence of the family, peer group, and school in the development of political efficacy. *The Western Political Quarterly*, 22, 813-826.
- [136]. Leblebici, D. N. (2005). Küresel değişim baskısına karşı Türk bürokrasisindeki yapısal uyum çabalarının yapısal atalet kavramı açısından değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 6 (1), 1-14.

- [137]. Levent, T. (2009). 1980'lerden 2000'lere Mersin ekonomik yapısındaki değişmeler. İçinde Y. Özdemir (Ed.), *Mersin sempozyumu* (C. 2). Mersin: Mersin Valiliği.
- [138]. Lipset, S. M. (1961). Önsöz—Demokrasi ve oligarşinin tunç kanunu. T. Dereli (Çev.), *Siyasal partiler: Modern demokraside oligarşik eğilimler üzerine sosyolojik bir çalışma* içinde (ss. 11-38). United States: Collier Books.
- [139]. Lüküslü, D. (2013). 2000'li yılları gençlik üzerinden okumak. İçinde D. Lüküslü & H. Yücel (Ed.), *Gençlik halleri: 2000'li yıllar Türkiye'sinde genç olmak* (1. bs, ss. 9-24). Ankara: Efil.
- [140]. Lüküslü, D. (2015a). *Türkiye'de "gençlik miti": 1980 sonrası Türkiye gençliği* (4. bs). İstanbul: İletişim.
- [141]. Lüküslü, D. (2015b). *Türkiye'nin 68'i: Bir kuşağın sosyolojik analizi*. Ankara: Dipnot.
- [142]. Marsh, A., & Kaase, M. (1979a). Political action: Background of political action. In S. H. Barnes & M. Kaase (Ed.), *Political action: Mass participation in five Western societies* (ss. 97-136). California: SAGE Publications.
- [143]. Marsh, A., & Kaase, M. (1979b). Political action: Measuring political action. İçinde S. H. Barnes & M. Kaase (Ed.), *Political action: Mass Participation in five Western societies* (ss. 57-96). California: SAGE Publications.
- [144]. Martin, J. L. (2018). Bourdieu's unlikely contribution to the human sciences. T. Medvetz & L. Sallaz (Ed.), *The Oxford Handbook of Pierre Bourdieu* içinde (ss. 1-22).
- [145]. Merriam-Webster. (2019). Recruitment. 28 Kasım 2019 tarihinde <https://www.merriam-webster.com/dictionary/recruit#other-words> adresinden alınmıştır.
- [146]. Mersin Haberci. (2018). *Mersin ihracatta 14 ithalatta 15. sırada*.
- [147]. Mersinhaberci. (2019). Çoğunluk cumhur ittifakında. <http://www.mersinhaberci.com/haber/17540/cogunluk-cumhur-ittifakinda.html> adresinden alınmıştır.
- [148]. Michels, R. (2001). *Political parties: A sociological study of the oligarchical tendencies of modern democracy* (Çev. E. Paul & C. Paul). Kitchener, Ontario: Batoche Books.
- [149]. Miessen, M. (2013). *Katılım kabusu*. İstanbul: Metis.
- [150]. Milbrath, L. W., & Goel, M. L. (1977). *Political participation: How and why do people get involved in politics?* USA: Rand McNally College.
- [151]. Morgan, C. T. (2011). *Psikolojiye giriş* (19. bs; S. Karakaş & R. Eski, Ed.). Konya: Eğitim.
- [152]. Musil, P. A. (2018). Assessing the level of party cartelization in contemporary Turkey. In P. A. Musil, S. Sayari, & Ö. Demirkol (Ed.), *Party politics in Turkey: A comparative perspective* (ss. 80-97). Londra: Routledge.
- [153]. Nagel, J. H. (1987). *Participation*. New Jersey: Prentice-Hall.
- [154]. Neundorf, A., & Smets, K. (2017). *Political socialization and the making of citizens*. 1-30. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199935307.013.98> adresinden alınmıştır.
- [155]. Neyzi, L. (2011). Türkiye'de kamusal söylemde gençlik kurgusunun değişimi. İçinde A. T. Aydemir (Ed.), *Katılımın "e-hali": Gençlerin sanal âlemi* (ss. 25-47). <http://www.alternatifbilisim.org>: Alternatif Bilisim.

- [156]. Niemi, R. G., & Sobieszek, B. I. (1977). Political socialization. *Annual Review of Sociology*, (3), 209-233.
- [157]. Niemi, R. G., & Hepburn, M. A. (1995). The rebirth of political socialization. *Perspective on Political Science*, 24, 7-16.
- [158]. Nüfusçu, G. A. (2013). Türkiye’de gençlik ceza adaleti: Gençlere rağmen gençler için. İçinde D. Lüküslü & H. Yücel (Ed.), *Gençlik halleri: 2000’li yıllar Türkiye’sinde genç olmak* (1. bs, ss. 154-175). Ankara: Efil.
- [159]. NVİ. (2016). *Nüfus kütüklerine kayıtlı yaş ve cinsiyete göre kişi sayısı*. T.C. İçişleri Bakanlığı - Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü.
- [160]. Odabaşı, Y., & Barış, G. (2007). *Tüketici davranışı* (7. bs). İstanbul: MediaCat.
- [161]. Odak. (2016). *Büyük ders verdiniz*.
<https://www.afyonkarahisar.com.tr/haber/64037/buyuk-ders-verdiniz.html> adresinden alınmıştır.
- [162]. Oğuz, İ. (2006). *Mersin kentinin kuruluş öyküsü* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- [163]. Oğuztimur, S. (2009). Mersin Limanı’nın küresel liman vizyonunun çevre düzeni planı bağlamında değerlendirilmesi. İçinde Y. Özdemir (Ed.), *Mersin Sempozyumu* (C. 2). Mersin: Mersin Valiliği.
- [164]. Ozankaya, Ö. (1966). *Üniversite öğrencilerinin siyasal yönelimleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- [165]. Özbudun, E. (1975). *Türkiye’de sosyal değişme ve siyasal katılma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- [166]. Özbudun, E. (2010). *Türk siyasal hayatı* (7. bs; L. Kılıç, Ed.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- [167]. Özdemir, E. (2009). *Kültürel farklılıkların kentsel siyasete yansımaları: Mersin örneği* (Yayınlanmış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- [168]. Özkanan, A., & Erdem, R. (2014). Yönetimde kayırmacı uygulamalar: Kavramsal bir çerçeve. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(20).
- [169]. Pacheco, G., & Owen, B. (2015). Moving through the political participation hierarchy: A focus on personal values. *Applied Economics*, 47 (3), 222-238.
<https://doi.org/10.1080/00036846.2014.967384> adresinden alınmıştır.
- [170]. Pınar, M. (2012). *Mersin ve İçel’de siyasi hayat (1923-1950)* (Yayınlanmış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi - Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Müdürlüğü, Erzurum.
- [171]. Pleyers, G. (2014). Genç insanlar ve Alter-küreselleşme: Hayal kırıklığından yeni bir siyasi Katılım kültürüne doğru. V. Yılmaz & D. Bahçeci (Ed.), *Gençlerin siyasi katılımı* içinde (ss. 99-110). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- [172]. Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.
- [173]. Rubin, B. (2002). Introduction: Turkey’s political parties: A remarkably important issue. İçinde B. Rubin & M. Heper (Ed.), *Political parties in Turkey* (ss. 1-3). London: Frank Cass.

- [174]. Sapiro, V. (2004). Not Your Parents' Political Socialization: Introduction for a new generation. *Annual Review of Political Science*, 1-24.
- [175]. Saray, M. (1999). *Türk devletlerinde meclis (Parlamento), demokratik düşünce ve Atatürk*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- [176]. Sarıbay, A. Y. (1996). *Siyasal sosyoloji*. Bursa: Uludağ Üniversitesi.
- [177]. Sarıbay, A. Y., & Öğün, S. S. (1999). *Politikbilim* (2. Baskı). İstanbul: Alfa.
- [178]. Sayari, S. (1977). Political patronage in Turkey. E. Gellner & J. Waterbury (Ed.), *patrons and clients: In Mediterranean Societies* içinde (ss. 103-113). USA: Duckworth.
- [179]. Sayari, S. (2002). Conclusion. İçinde S. Sayari & Y. Esmer (Ed.), *Politics, parties, and elections in Turkey* (ss. 179-184). London: Lynne Rienner.
- [180]. Scarrow, S. (2000). Parties without partisans: Political change in advanced industrial democracies. In R. J. Dalton & M. P. Wattenberg (Ed.), *Parties without members?: Party organization in A changing electoral environment* (ss. 79-101). Oxford: Oxford University Press.
- [181]. Schmitt, Carl. (2006). *Siyasal Kavramı*. İstanbul: Metis.
- [182]. Secim.haberler.com. (2019a). Genel seçimler. Geliş tarihi 04 Nisan 2019, gönderen Secim.haberler.com website: <https://secim.haberler.com/>
- [183]. Secim.haberler.com. (2019b). Yerel seçimler. Geliş tarihi 04 Nisan 2019, gönderen Secim.haberler.com website: <https://secim.haberler.com/>
- [184]. Seçim sonuçları. (2018). Geliş tarihi 16 Eylül 2018, gönderen 1965 Yılı Seçim Sonuçları website: <http://www.secim-sonuclari.com/1965>
- [185]. Sivilsayfalar.org. (2018). 24 Haziran seçimleri sonrası meclise giren genç milletvekilleri. Geliş tarihi 04 Mayıs 2019, <http://www.sivilsayfalar.org/2018/07/04/24-haziran-secimleri-sonrasi-meclise-giren-genc-milletvekilleri/> adresinden alınmıştır.
- [186]. Slater, I. (1989). *Frankfurt Okulu kökeni ve önemi* (Çev. A. Özden). İstanbul: BFS Yayınları.
- [187]. Sturges, J. (1964). *Yedi silahsörler* [Action, Adventure, Western]. <http://www.imdb.com/title/tt0054047/> adresinden alınmıştır.
- [188]. Swartz, D. (2015a). Bourdieucü perspektiften sosyolojik analiz İçin Meta-ilkeler. S. P. Gorski (Ed.), & Ö. Akkaya (Çev.), *Bourdieu ve tarihsel analiz* içinde (1. bs, ss. 41-64). Ankara: Heretik.
- [189]. Swartz, D. (2015b). *Kültür ve iktidar: Pierre Bourdieu'nün sosyolojisi* (3. bs). İstanbul: İletişim.
- [190]. Şatır, B. (2016). Ömer Miraç Yaman: Aynı kurttan kaçanlar. *Nihayet*. 14 Mayıs 2019 tarihinde <http://www.nihayet.com/roportaj/omer-mirac-yamanayni-kurttan-kacanlar/> adresinden alınmıştır.
- [191]. Şişman, Ç. E. (2013). Üst-orta sınıf genç İstanbulluların gündelik dilindeki "Öteki" temsilleri: "apaçi", "kıro", "amele", "varoş", "tiki", "concon", "ciks". D. Lüksüslü & H. Yücel (Ed.), *Gençlik halleri: 2000'li yıllar Türkiye'sinde genç olmak* içinde (1. bs, ss. 72-92). Ankara: Efil.

- [192]. T24.com.tr. (2018). *CHP’de adaylık ücretleri belirlendi*. Geliş tarihi gönderen <https://t24.com.tr/haber/chpde-adaylik-ucretleri-belirlendi,710608>
- [193]. T24.com.tr. (2019). *Burhanettin Kocamaz’ın adaylığı bir kez daha reddedildi*.
- [194]. Tachau, F., & Good, M.-J. D. (1973). The Anatomy of political and social change: Turkish Parties, parliaments, and elections. *Comparative Politics*, 5 (4), 551-573. <https://doi.org/10.2307/421396>
- [195]. Taşçı, S. (2006). *Yüzyılı düşünmek: Çağdaş felsefe, siyaset ve sosyoloji tartışmalarına giriş* (1.). İstanbul: Say.
- [196]. Taşkın, Y. (2010). Siyasi partilerin gençlik kolları: Politikleşme öyküleri ve ideolojik yönelimler üzerinden bir değerlendirme. İçinde C. Boyraz (Ed.), *Gençler tartışıyor: Siyasete katılım, sorunlar ve çözüm önerileri* (ss. 84-113). İstanbul: Tüses Yayınları.
- [197]. Tatlıcan, Ü., & Çeğin, G. (2014). Bourdieu ve Giddens: Habitus veya yapının ikiliği. İçinde G. Çeğin (Ed.), *Ocak ve zanaat: Pierre Bourdieu derlemesi* (3., ss. 303-366). İstanbul: İletişim.
- [198]. Taylor, S. E., Peplau, L. A., & Sears, D. O. (2010). *Sosyal psikoloji* (Çev. A. Dönmez). İstanbul: İmge Kitabevi.
- [199]. Tccb.gov.tr. (2019). *Biyografi*. <https://www.tccb.gov.tr/receptayyiperdogan/biyografi/adresinden-alinmistir>.
- [200]. Tekin, F. (2014). Peter L. Berger’in yabancılaşma anlayışı: Diyalektik bilincin kaybı. *Beytulhikme an International Journal of Philosophy*, 4, 29-48.
- [201]. Tolan, B., İsen, G., & Batmaz, V. (1991). *Sosyal psikoloji*. Ankara: Adım Yayıncılık.
- [202]. Torney-Purta, J., & Amadeo, J.-A. (2003). A cross-national analysis of political and civic involvement among adolescents. *American Political Science Association*, 36, 269-274.
- [203]. Tuna, Y. B. (2013). İnternet kuşağı ve siyasi aktivizm: Genç siviller “yaş”lanıyor. *Gençlik halleri: 2000’li yıllar Türkiye’sinde genç olmak içinde* (1. bs, ss. 270-291). Ankara: Efil.
- [204]. Tuncay, S. (1996). *Parti içi demokrasi ve Türkiye*. Ankara: Gündoğan Yayınları.
- [205]. Türker, Y. (2011). Yeni Türkler iktidarda. Radikal gazetesi. 14 Nisan 2019 tarihinde <http://www.radikal.com.tr/yazarlar/yildirim-turker/yeni-turkler-iktidarda-1053387/> adresinden alınmıştır.
- [206]. Türköz, Ş. (2016). Siyasal toplumsallaşma sürecinde kitle iletişim araçları ve sosyal medyanın rolü. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 97-114.
- [207]. Unbehaun, H. (2006). *Türkiye kırsalında kliyentalizm ve siyasal katılım Datça örneği: 1923-1992*. Ankara: Ütopya.
- [208]. UNWomen. (2017). Women in politics 2017 map. Geliş tarihi 11 Şubat 2019, gönderen UN Women website: <http://www.unwomen.org/digital-library/publications/2017/4/women-in-politics-2017-map>
- [209]. Uysal, A., & Toprak, O. (2010). *Particiler- Türkiye’de Partiler ve Sosyal Ağların İnşası*. İletişim.
- [210]. Uysal, B. (1984). *Siyasal katılma ve katılma davranışına ailenin etkisi*. Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü.

- [211]. Verba, S., Nie, N. H., & Kim, J. (1971). *The modes of democratic participation: A cross-national comparison*. California: SAGE Publications.
- [212]. Verba, S., & Nie, N. H. (1972). *Participation in America: Political democracy and social equality*. New York: Harper & Row.
- [213]. Verba, S., Schlozman, K. L., & Brady, H. E. (1995). *Voice and equality: Civic voluntarism in American politics*. Boston: Harvard University Press.
- [214]. Veysal, . (2005). *Nesneleşme ve özgürleşme sorunu üzerine*. Ankara: Tek Ağaç.
- [215]. Wacquant, Loic. (2007). Loic Wacquant ile söyleşi: Bourdieu ile devleti düşünmek (Çev. C. Özden, V. F. Bozçalı, A. Şaşmaz, & S. Aydın). *Birikim*, (219), 59-63.
- [216]. Wacquant, Loic. (2014). Pierre Bourdieu: Hayatı, eserleri ve entelektüel gelişimi. G. Çeğın (Ed.), *Ocak ve zanaat—Pierre Bourdieu derlemesi içinde* (3., ss. 53-76). İstanbul: İletişim.
- [217]. Whiteley, P., & Seyd, P. (2002). *High-intensity participation: The dynamics of party activism in Britain*. The University of Michigan Press. (Dewey Library - Stacks JN1121.W45 2002).
- [218]. Wilson, J., & Swyngedouw, E. (2015). Seeds of dystopia: Post-politics and the return of the political. In J. Wilson & E. Swyngedouw (Ed.), *The post-political and its discontents* (ss. 1-22). Edinburgh: Edinburgh University.
- [219]. Wogu, İ. A. P. (2013). Behaviouralism as an approach to contemporary political analysis: an appraisal. *International Journal of Education and Research*, (12), 1-12.
- [220]. Yaman, A. (2014). *Cumhuriyet Halk Partisi'nde parti içi demokrasi İstanbul—Fatih örneğİ* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- [221]. Yavuz, S. Y. (2019). *Cumhuriyet misyonları 1936-1945 arası Türkiye'de bir politik özne olarak gençlik inşası*. İstanbul: Vakıfbank Kültür Yayınları.
- [222]. Yıldırım, E. (1995). *Türkiye'de siyaset süreci ve profesyonel siyasette benliğin kurulması SHP örneğİ*. Ankara: Ark.
- [223]. Yılmaz, C., Aygören, O., & Özdemir, Ö. (2012). Türkiye'de siyasi kutuplaşmayı oluşturan unsurlar: Seçmen tercihlerinde ekonomik oy verme davranışından toplumsal travma kuramına kadar bir dizi etkenin görece etkileri. *İktisat İşletme ve Finans*, 27, 9-39.
- [224]. Yılmaz, E. (2008). *DP'nin iktidara geliş süreci (1945-1950)* (Yayınlanmış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- [225]. Yılmaz, N. (2013). Sosyalleşme sürecinin siyasallaşma boyutu. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 9 (19), 320-332.
- [226]. Yılmaz, V. (2010). Siyasi örgütlenmelerde genç olmak: Kurtarmaya giderken yakalandıklarımız. C. Boyraz (Ed.), *Gençler tartışıyor: Siyasete katılım, sorunlar ve çözüm önerileri içinde* (ss. 190-222). İstanbul: Tüses Yayınları.
- [227]. Yılmaz, V. (2014). Türkiye gençler ve siyasi katılım: Sosyo-ekonomik statü fark yaratıyor mu? *ŞEBEKE: Gençlerin katılımı projesi: Yeni zamanlarda genç yurttaşların katılımı konferansı bildiriler kitabı içinde* (1. bs, ss. 57-62). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- [228]. Yılmaz, V., & Oy, B. (2014). *Türkiye'de gençler ve siyasi katılım: Sosyo-ekonomik statü fark yaratıyor mu?* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

[229]. Yurtgazetesi. (2019). *CHP gençlik kollarından parti yönetimine sert tepki*. Geliş tarihi 20 Mayıs 2020 gönderen <https://www.yurtgazetesi.com.tr/politika/chp-genclik-kollari-ndan-parti-yonetimine-sert-teпки-h118788.html>

[230]. Yurttagüler, L. (2014). İçinde *gençlerin özerkliği Var mı?* (ss. 11-36). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

[231]. Yücedağ, İ. (2013). Bir sentez girişimi Olarak Gerçekliğin Sosyal İnşası. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17 (2), 15-26.

[232]. Yücedağ, İ. (2016). “Habitus”tan “mutatlaştırmaya toplumsalın inşası. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 37, 111-133.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı

Doğum Tarihi

E-mail

Öğrenim Durumu:

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Kamu Yönetimi	Dokuz Eylül Üniversitesi	13/08/ 2008
Yüksek Lisans	Kamu Yönetimi	Mersin Üniversitesi	16/07/2013
Doktora	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	Mersin Üniversitesi	11 / 10 / 2021